

نصو پر ابو عبد الرحمن القفري

تەفسیری رەوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

بەرگی [۷]

نووسینی

مەلا مەحموودی گەلاڵەیی

جزمی [۱۳]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە یشتنی قورئان

بەرگی ھەوتەم

نوو سینى

مە لا مە ھموودى گە لا ئە یی

جزمى (۱۳)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تەفسىرى رەۋان بۇ تېگەشتىنى قورئان.

نوسىنى : مەلا مەحمۇدى گەللاھىي.

چاپى يەكەم.

چاپخانىە ئۆفسىتى تىشك.

تىراژ: (۵۰۰) دانە.

ژمارەى سپاردن : (۲۲۹) ى سالى (۲۰۰۰)

مافى چاپکردن پارىژراۋە تەنھا ھى نووسەرە.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی یوسف

﴿وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (۵۳)

نهم نایه ته ته و او کهری ناخاوتنی ژنی عه زیزی میصره و په یوه نده به نایه ته کانی پیشمه وه.. وه کوو ده لئین: (مه قولی قالت) ه!! واته: زوله یخا وتی: نهم دان پیانانه مو راستی وتنهم بۆ نه وه یه، یوسف بزانی من له پاشمله خیانه تم لی نه کردوه، نهو کاتانه ی له به ندینخانه دا بوه تاوانم پال نه داوه. یان با میړده که م بزانی من به کردوه خیانه تم لی نه کردوه، تاوانی زیناو داوین پیسیم له گهل یوسف نه نجام نه داوه، جگه له هه ولدان بۆ رامکردنی و موغازه له یه کی سهره تای هیچی ترم له گهل دا نه نجام نه داوه، نه ویش هیچی لی شین نه بوو، چونکه یوسف به قسه ی نه کردو نه هاته ده ست، به لکوو که تینی بۆ هات په نای بۆ را کردن بردو هه لات.

﴿وما ابرئ نفسي ان النفس لامارة بالسوء﴾ هه لبه ته من پاکانه بۆ نه نفسی خۆم ناکم، من نالیم هه له ی نه کردوه نه خلیسکاوه، چونکه نه نفس به سروشت ثاره زوی شه هه وتو خۆش را بوردنی هه یه و فرمان ده کا به خراپه و داخوازی کاری ناشرینه. ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبِّي﴾ جگه له که سانییک که خودا ره حمی پئ کردوو له خراپه کاری مهیل بۆ تاوان کردن پاراستوونی، وه کوو یوسف و هار وینه کانی..! به لام من له ره حمه تی خودا نا هومید نیو نابم چونکه ﴿إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ خودای من زور لی بوردو لی خۆشبووه به زه یی به به نده کانی دا دیته وه.

هه ندئ له راقه کمران ده لئین: نهه نایه ته له ناخاوتنی یوسفه، واته: با
 عزیز (میتردی زوله یخا) بزانی: که من خیانه تم لی نه کردوه، له کاتی که دا
 که له مال نه بوه من هیچ داوینپیسی به کم له گه ل خیزانی دا نه نجام نه داوه، که
 نهو بتمانیه به من کردو به کۆری خۆی حسیب کردم من نهو بتمانیه به له دهست
 نه داوه. وه من پا کانه بو نه فسی ناده میزادیم ناکه، چونکه هه موو نه فسیک
 به سروشت ناره زۆی رابواردنو خوشی هیه، مه گهر نه فسیک که خودا له تاوان
 بیپاریزی، نهویش نه فسی پیغه مبه رانو صالحانه، بیگومان خودای من زور
 لیخوشبوو لیبورده بو تاوانی تاوانکاران، رهحمیان پی ده کا نه گهر روبکه نه
 تۆبهو نیستیغفارو پارانه وه له خودا بو نه وهی شوینه واری تاوانیان به سه ره وه
 نه هیلی و نه فسیان پاک بکاته وه.

بهشی نویه هه له چیرۆکی یوسف

یوسف ده بیته کار به دهستی بهرزو

نه میندارییه تی دارایی و گه نجینه وهرده گری

وَقَالَ الْمَلِكُ اَنْتُوْنِي بِهٖ اَسْتَخْلَصُهٗ

لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِيْنٌ اَمِيْنٌ ﴿٥٤﴾ قَالَ

اَجْعَلْنِي عَلٰى خَزَايِنِ الْاَرْضِ اِنِّي حَفِيْظٌ عَلِيْهٖ ﴿٥٥﴾ وَكَذٰلِكَ

مَكَّنَّا يٰوْسُفَ فِى الْاَرْضِ يَتَّبِعُوْهُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ نُّصِيْبُ

بِرَحْمَتِنَا مِنْ نَّشَآءٍ وَلَا نُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٥٦﴾ وَلَا اَجْرُ

الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَكَانُوْا يَتَّقُوْنَ ﴿٥٧﴾

دوای ئه وهی پاشا لیکۆلینه وهی له گهڵ ژنه کان کردو داوینپاکی یوسف
 ده رکهوت، پاشا فرمانی کرد: که یوسف له به ندینه خانه رزگار بکه نو بیهینه
 لای، بۆ ئه وهی بیکاته هه لپژاردی خۆی، به تایبه تی که مانای خه ونه که ی
 ته فسیر کرد زۆر سه رنجی راکیش کردو ریزی لی گرتو پله و پایه ی باشی
 دایه و کردی به نه مینه داری هه موو مالو سامانی که هه موو کاروباری سیاسه و
 مالی هه موو وه لاتی میصر. ده فرموو: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ: اَنْتُوْنِیْ بِهٖ اَسْتَخْلِصْهُ
 لِنَفْسِیْ﴾ پاشا فرمانی داو وتی: ئه و پیاوه داناو زانایه له به ندینه خانه وه
 بگه یه نه نه لام، ده یکه م به پیاوی تایبه تی خۆم راوێژی پی ده که م ده یکه مه
 جیگای بته مانه ی خۆم. پیاوانی پاشا ده س به جی و به هه له داوان چوون یوسفیان
 له به ندینه خانه ده ره پناو گه یاندینه یانه لای پاشا، جا ﴿فَلَمَّا كَلَمَهُ قَالَ: اِنَّكَ
 الْیَوْمَ لَدِیْنَا مَكِیْنٌ اَمِیْنٌ﴾ که قسه ی له گه لدا کردو زانیاری و نه ده بو ره وشتی
 یوسفی بۆ ده رکهوت، وتی: بیگومان نه تو ئه مرۆ لای ئیمه بوی به جیگای
 بته مانه و پروا پیکرا و مانه و هه موو کاروباریکی ولات عائیله به تو یه و به گوێره ی
 عدقلۆ مه دارای خۆت ولات به مرپوه به ره!! ده ی بابزانین هه لۆیستی یوسف
 چیه و چۆنه؟

ئێستا وا یوسف دنیایه: که له به ندینه خانه رزگاری بووه و لای پاشا ریزو
 قه دری دراوه تی، ئێستا یوسف ئه و کوره عیبرانییه نیه وه کوو کۆیله حیسابی
 بۆ بکری، به لکوو خاوه نی پله و پایه یه و کراوه به کار به ده ستو فرمانه وه، ئه و
 کوره کۆیله تو مه ت باره نه ماوه که هه مره شه ی به ند کردنی لی بکری و به خرته
 به ندینه خانه وه که س نه بی پرسیاری لی بکا، به لکوو نه مینه داری پاشایه و
 هه موو سه لاحیه تیکی دراوه تی بۆ به مرپوه بردنی کارو باری ولات.

له به ره مبه ر ئه م رزگار کردو ریزلێنانو پله و پایه پێدانه دا یوسف نه هات
 وه کوو پیاوانی ده ره بارو کورسی رسته ماستاو چی بۆ پاشاو مله وپران سوژده
 به ری و خۆی پچووک بکاته وه و بلی من به ندی فرمان به رداری به ریزتانه و
 سه رم له ریزتان دایه و خزه تکاری ده ست له سه ر سنگم. نه خه یر هیه چ قسه یه کی

لهم باره وه نه کرد، به لکوه داوای شتیکی کرد: که پی تی وا بوو: ده توانی به پویه بهری، داوای کرد: که نه کیکی بخریته سدرشانو بتوانی هاوکاری بکا له سوک کردنی نهو تنگو چه له مانه کی به گویره کی خهونی پاشا تووشی نهو ولاته ده بی؛ پی تی وا بوو ده توانی ولات له نازاری برسیایه تی رزگار بکا، گیانی هاو ولاتیان له مردن بیاریزی. بهرگری له قاتو قری و ولات ویرانی و له برسا مردن بکا. به خوی راده پهرموو ده یزانی ده توانی نهو نه کره قورسه بخاته سدرشانی خوی به لیزانی و لیها تووی نه نجامی بدا بویه ﴿قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ﴾ وتی: پاشا بمکه به لیپرسراوی عه مباری ده غل و دان، نهو عه مبارو سالیویانه کی که له حموت ساله هاته کانی داهاتوودا دانمو لیه یان تیدا خه زن ده کری، پیش هاتنی حموت ساله گرانییه که، حموت سالی هاتو پر پیتو بهر که تن، پیویسته به شیویه کی لیزانانو کارامانه نهو کشتو کاله وه بهرهم بهیندری و بهشی پیویست بو خواردنی سالانه کی لی پاک بکری و نهوی تری و لا بری و خه زن بکری و هه لگیری بو ساله قاتو قریه کان. نه مهش پیویستی به لیزانی و به توانایی سدر بهرکردنو سدر و کاریکردن هه یه. حه زه تی یوسف نهو توانو لیزانییه کی له خوی دا ده بینی و ده یزانی ده توانی به پویه لیها تووی یه وه نهو نه کره نه نجام بدا، بویه فهرمووی ﴿إِنِّي حَفِیْظٌ عَلَیْكُمْ﴾ نه من نه مینداریکی له بارو خاوه نه زموونو زانیاریم بو به پویه بردنی نهو کاره له خوم راده بینم به ته وای نه نجامی بدهم!!

بیگومان حه زه تی یوسف بهم داواکارییه کی داوای ده سته و تیکی تاییه تی بو خوی نه کرده، به لکوه بارگرانی و نه کیکی بوو خسته سدرشانی خوی مه ستوولییه تیکی قورسو گران بوو خوی بهر داو پی تی هه لسا!

خوی کرده بهر برسیاری خواره مهنی ولاتیکی فراوانو نه ته وه و گه لیکی زورو زه بنده بو ماوه کی حموت سال؛ حموت سالی قاتو قری و بی بارانی و بی کشتو کان، ده کی نه مه که یه ده سته و تیکی تاییه تی ده ژمیردری؟

به پرسپاریه تی و بهر عۆده بوونی نه ته وه یه کی برسی و هه ولدان بۆ تی یرکردنی
 نه رکیکه هه موو کهس ناویرئ بیخاته سهرشانی خۆی!! کهه وابوو چه زره تی
 یوسف لهم بهر پرسپاریه تیه دا چ دهستکه وتیکی تایبه تی بۆ خۆی داوا
 نه کردوه! ئیستا ره خنه یه ک دیته پیشه وه شهویش نه وه یه: ده لێن: لهم
 داخوازی بهی چه زره تی یوسف دا که ده فرموی: ﴿اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ
 إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ﴾ دوو شتی دژ به نایینی ئیسلامی تیدایه:

۱- داوا کردنی ویلایه تو بهر پرسپاریه تیه شه مهش به ده قی فرموده ی
 پیغه مبه ر ﷺ که ده فرموی: (وَاللّٰهُ لَأُنْوِلِيْ هٰذَا الْعَمَلُ اَحَدًا سَاَلَهُ (اَوْ حَرَصَ
 عَلَيْهِ))...^(۱). یاساغه.

۲- خۆ هه لئانه وه ته زکیه کردنی نه فس شه مهش به ده قی نایه تی قورئان
 که ده فرموی: ﴿فَلَا تَزْكُوا اَنْفُسَكُمْ﴾ یاساغه.

بۆ ره وانده وه ی شه ره خنه یه، ده گوترئ: شه قهوا عیدو یاسایانه له نایینی
 ئیسلام دا چه سپا ونو پیغه مبه ری ئیسلام هینا ونو له روژگاری یوسف دا ﷺ
 باو نه بوون، مه سائیلی ریک خستو فروعیاتی نایینو هه لسو رانی کارو بار
 مه رج نیه له هه موو نایینه کاند و ه کوو یه کبن، ویده چی له نایینی چه زره تی
 یوسف دا شه شتانه یاساغ نه بووین، چونکه مه سائیلی ته نظیمو فروعیاتی دین
 وه کوو بنه مای عه قیده نین پیویست بی له هه موو نایینی کدا چوون یه ک بنو
 هه موو پیغه مبه ریک پابه ند بی پیوه ی.

له لایه کی تره وه داوا کردنی پله و پایه پیدانو خۆ ده رختن و هه ولدان بۆ
 وه رگرتنی کورسی و مه نصهب دروسته نه گهر شه شه خصه بتمان ه ی به خۆی
 هه بوو ده یزانی له باره ی نایینو زانیاریه وه شیاوی شه کاره یه وه ده توانئ
 بهر پیوه ی بهرئ: پیناسینو بانگه وازی خۆ ده رختنه کهشی بزیه بوو خه لکی

(۱) متفق علیه.

پیشان نده‌زانی. ناگایان له‌حالو وه‌زعی نه‌بوو، نا لهم کاته‌دا دروسته وه‌خته بلّین: پئویسته خۆی ده‌رخاو داوا بکا.

په‌غه‌مبهر ﷺ که به‌عه‌بدوره‌حمانی کورپی سه‌مره‌ی فەرموو: (لَا تَسْأَلِ الْأَمْرَةَ، إِنَّا وَاللَّهِ لَأَنُؤِلِّيَ هَذَا الْعَمَلَ أَحَدًا سَأَلَهُ أَوْ حَرَصَ عَلَيْهِ) ^(۱) نهم جله‌و گیریه بۆ که‌سیکه که بتمانیه به‌خۆی نه‌بی که ده‌توانی کاره‌که به‌په‌توه به‌ری. یان بۆ ده‌ستکه‌وتی شه‌خصی بی.

هه‌روه‌ها نایه‌ته‌که: که ده‌فەرموی: ﴿فَلَا تَزْكُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ النجم/۳۲. نهمه

بۆ که‌سیکه ته‌زکییه‌ی نه‌فسی خۆی بکاو بشزانی وا نیه..

ده‌ی هیچ کامی لهم دوو شته یاساغه له‌حه‌زیه‌تی یوسفو ته‌مثالی نه‌ودا نایه‌ته‌دی. چونکه لهم کاتانه‌دا پئویسته له‌سه‌ر نه‌و جوړه که‌سانه به‌گویره‌ی توانا به‌ره‌وه‌ندی گه‌لو ولات به‌پارێزن، چونکه هه‌ولدان بۆ گه‌یاندنی سوودو قازانج بۆ ناتاجانو دوور خستنه‌وه‌ی زه‌ره‌رو زیان لێیان کاریکی باشه‌و عه‌قل په‌سندی ده‌کا. حه‌زیه‌تی (یوسف) یش بۆ خۆی ده‌یزانی که‌س نیه له‌و کۆمه‌لگایه‌دا به‌توانی وه‌کوو نه‌و کاروبار به‌په‌توه‌به‌ری به‌عه‌دآله‌ت هه‌ر که‌سه‌و مافی خۆی به‌داتی. بۆیه پێی وا بوو خۆ ده‌رخستنه‌و داوا کردن بۆ نه‌و وه‌زیه‌یه فەرمزی عه‌ینه‌و پئویسته پێی هه‌لسی!

﴿وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ﴾ وه‌کوو نه‌و نیعمه‌تو فەضله‌ی به‌سه‌ر یوسفمان دا‌پشت؛ که خستمانه به‌مردلی پاشاو له‌به‌ندینه‌خانه رزگارمان کرد، هه‌ر به‌و شێوه له‌خاکی میصردا جێگیرمان کرد، واته: تواناو هه‌یزمان پێدا بۆ هه‌لسوپانی نه‌و کاروبارانه‌ی ویستی ته‌نجامیان بدا، پله‌و پایه‌یه‌کی به‌رزو په‌یروزمان له‌خاکی میصردا پێ به‌خشی، له‌به‌ندایه‌تی و کۆیلایه‌تییه‌وه کردمانه پاشاو فەرمانه‌په‌وا، ده‌سه‌لاتی وه‌رگرت،

قسەى دەپۆشت، بوو پێشەواو کاریە دەست، چونکە خۆگر بوو، داوینپاک بوو، خاوەن رەوشتی بەرزو هەلۆتستی مەردانە بوو، خۆی لە داوینپەسی پاراستو خۆراگر بوو لەسەر بەلاو موصیبەت، بۆیە خودا یارمەتی داو پشتگیری لى کرد، پلەو پایەى عەزیزی میصرى وەرگرت، بەلکوو پلەى بەرزتریشى دەستکەوت.

موجاهید دەفەرموی: پاشا لەسەر دەستی یوسف موسوڵمان بوو! پەرەردگار پاداشتی یوسفى بەفەرمانى نەداو رەحمى پى کردو پاراستى. ﴿نُصِيبُ بِرَحْمَتِكَ مَنَ شَاءُ﴾ دەبەخشین رەحمەتى خۆمان بۆ کەسێک بمانەوئ تووشى رەحمو بەزەبى ئیمە بى،

﴿وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ پاداشى چاکەکاران بەفەرمانى نەدا، هەر لەدوونیدا چاکەیان دەدەینەو. خوشبەختى پلەو پایەو ریزو حورمەتیان دەدەینى، لەقیامەتیشدا دەیانخەینە بەهەشتەو ژيانى بەختەوهرى هەتا هەتایان پى دەبەخشین ﴿وَلَا جُرْأَلَاخِرَةَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ بێگومان پاداشى قیامت زۆر پیرۆزترو باشترو گەورەترە، دەدرئ بەئەو خودا ناسانەى بیرو باوەریان تەواو بى خوشەو تەقواکارو لەخودا ترسو خۆپارێزن، پاداشەکەشیان لەزەتو خوشى بەهەشتو رابواردنى نەبڕاوە، کە زۆر لەختیرو خوشى دونیاو هەرچى تێیدا، لەپلەو پایە لەمالو سامان لەشانو شکو بەفەرمترو چاکترە. بەلئى نا بەو جۆرە پەرەردگار پاداشى یوسف دەداتەو، پاداشى صەبرو خۆراگرتن لەسەر بەلاو موصیبەتى جۆراو جۆر، لەدوونیدا ئەو پلەو پایەو دەسلەتو فەرمانرەوایی بەى پێدا، ئەو هەش مزگینى بەختەوهرى قیامەتى، پاداشیکى پراو پرە لەسەر برۆای پتەوىو خۆپاگرىو چاکەکارى.

به شی ده یه م له چیرۆکی یوسف

کوره کانی یه عقووب دین بو میصرو دانه ویله له جه زره تی یوسف
ده کپن و داوای هینانی برا بچکۆله که یان لی ده کا

وَجَاءَ إِخْوَةُ

يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَمَّا
جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ أَتُنُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ أَلا تَرَوْنَ
أَنِّي أَوْفَى الْكَيْلِ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا
كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا سَتَرِدُ عَنْهُ أَبَاهُ
وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفَتَيْنِهِ اجْعَلُوا بِضْعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

﴿٦٢﴾

بدلی ره وره وهی رۆژگار تیه ره سوو رایه وه، رۆژگار هاتنو رۆشتن، سالانی
پریتو به ره که ت هاتنو تیه پرین، به لام سییاقی قورشان نه م باسانی
پیچاونه وه، باسی نه وه ناکا چون ساله هاته کان هاتن، خه لکی چون
زه راعه تیان کردو یوسف چون جیهازی ده وله تی به ریوه برد، چون دانه ویله ی
به زمهنده ده کردو هه لی ده گرتو چونی تاقت ده کرد... هتد. نه مانه هه موویان
به رسته ی ﴿إِنِّي خَفِیْطٌ عَلِیْمٌ﴾ ناماژه ی پی کردوه.

همروه ها باسی هاتنی سآله گرانیه کان ناکا، باسی نهوه ناکا خه لکی
چۆن بهرو پیری گرانی چوونو چۆن خوارده مهنی کهم بوو، چۆن دهست کرا
به دابه شکردنی خۆراک به سمر دانیشتون دا نه مانه هم موویان له خهونی پاشادا
به دی ده کرتزو مانا لیدانه وه که یوسف ناماژه یان پی ده کا!

سییاقی قورئانه که ئیتر باسی پاشا ناکا همروه ها باسی پیاوه کانیشی
ناکا، همر ده لئی کاروباره کان وا ره خساون هم موو شتیک کهوتوته ژیر
دهستی یوسف، وا دیاره به شیویه کی سمره کی همر حه زره تی یوسف
به کاره کان هه لساوه و سهروکاری کردوون، لهو نه زمه و تهنگو چه له مهنیه دا
خۆی بهرپرسیارو فرمانپه و او قسه رویشتوو بووه.

چونکه لیڤه ده؛ به لاوله ته نیا یوسف له سمر مه سره حی رووداوه کان دیارو
له بهرچاوه، هم موو تیشکه کان ئاراسته ی نهو کراونو که سی تر بهرچاوا ناکه وئ.
به لام کاریگه ری گرانی و قاتو قریه که له پانۆرامای هاتنی براکانی
یوسف دا دهرده که وئ، سییاقه که بهروونی ناماژه بۆ نهوه ده کا که براکانی
یوسف له خاکی که نعه نهوه ده که مونه رپ بۆ خاکی میصرو داوای خوارده مهنی
ده کهن، له مهنه ههست به بلاو بوونه وه ی بازنه ی برسیایه تی ده که یزو ده زانین
که پانتایی به کی فراوانی گرتوته وه، همروه ها نه وه ش ده زانین: که چۆن میصر
به هۆی ته گبیرو پلانز نه خشه ی حه زره تی یوسف وه بووه ته مه خه زه نی
خوارده مهنی و بۆئوی نهو ولاتانه ی ده ورو به ریش!

ئیبنو که ئیو ده فهرموئ: سوددی و موجه مهنی کوری ئیسحاق و
موفه سسیری تریش و توویانه نهو هۆکارانه ی پالیان به براکانی یوسف وه نا: که
له ولاتی که نعه نهوه بین بۆ میصر نهوه بوو: که حه زره تی یوسف پۆستی
وه زاره تی وهرگرتو دهست به کار بوو حهوت سآلی هاتو پر پیت تیپه رینو
حهوت سآلی گرانی هاتن، قاتو قری ولاتی میصری گرتوه وه ولاتی که نعه نیش
که نیشتمه نی یه عقوقو بوو کوره کانی بوو گرانی تیدا کهوتوه وه، حه زره تی

یوسفیش له‌وه‌پیش دانه‌ویله‌کی زۆری کۆکرد‌بو‌وه‌ په‌زمه‌نده‌ی کرد‌بوو، ئیتر له‌هم‌مو لایه‌که‌وه‌ خه‌لک روویان له‌میسر کرد بۆ کرینی دانه‌ویله‌ بۆ خزیانو مالو مندالیان، هه‌ر که‌سیک بهاتایه‌ بۆ ماوه‌ی سالتیک باری حوشریکی ده‌دایه‌، بۆ خۆی تیری نه‌ده‌خوارد، خۆیو پاشاو کاربه‌ده‌ستان زۆری جاریک له‌کاتی نیوه‌رۆدا نانیا‌ن ده‌خوارد، ده‌یان‌ه‌ویست نه‌و خواردنه‌ی عه‌مبار کراوه‌ به‌شی خه‌لکه‌که‌ بکا له‌ماوه‌ی سا‌له‌ گرانییه‌کان‌دا. به‌کورتی هه‌زهره‌تی یوسف ره‌حه‌تیک بوو خودا ناردی بۆ دانیش‌توانی میسر!!

جا قورئان ده‌فهرموی: ﴿وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ﴾ براکانی هه‌زهره‌تی یوسف له‌خاکی که‌نعانه‌وه‌ (که‌ فه‌له‌ستینی ئیستایه‌) هاتن بۆ میسر بۆ گه‌نم کرین، چونکه‌ گرانی ولاتی فه‌له‌ستینو شامیشی گرت‌بو‌وه‌، نه‌وه‌شیان بیست‌بو‌وه‌ که‌ عه‌زیزی میسر خوارد‌مه‌نی به‌نرخ‌ی خۆی ده‌فرۆشی‌و زیاده‌ وه‌رنا‌گرت. ﴿فَدَّخَلُوا عَلَيْهِ﴾ چونه‌ خزمه‌ت یوسفو مواجه‌ه‌یان کرد، ﴿فَعَرَفَهُمْ﴾ که‌ سه‌یری کردن ناسینی‌وه‌، چونکه‌ شی‌وه‌ روخساری ئاده‌میزادی گه‌وره‌و به‌ته‌مه‌ن که‌متر گۆرانکاری تیدا روده‌دا، ﴿وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ به‌لام نه‌وان نه‌یان‌ناسیده‌وه‌، چونکه‌ نه‌و به‌مندالی لێیان جیا ببو‌وه‌ شی‌وه‌ روخساری مندالیش که‌ گه‌وره‌ ده‌بی زۆر ده‌گۆڕی، هه‌روه‌ها چونکه‌ نه‌وان وایان دانابوو: که‌ یوسف له‌ژیان‌دا نه‌ماوه‌. هه‌رگیز به‌خه‌یالیان‌دا نه‌ده‌هات نه‌و بگاته‌ نه‌و پله‌و پایه‌یه‌!

وا پیده‌چێ هه‌زهره‌تی یوسف ریزی لی گرت‌وونو گرنگیه‌کی تایبه‌تی پێداونو قسه‌و گفتو گۆی زۆری له‌گه‌ل کردوون، ته‌نانه‌ت وه‌زعی مالو که‌سه‌و کاریشی لی پرسییونو وه‌لامیان داوه‌ته‌وه‌.

زۆر پرسیری ئاراسته‌ کردوونو گۆیی بۆ وه‌لامه‌که‌یان راگرت‌وه‌. جا ﴿وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ﴾ که‌ جه‌واله‌کانی بۆ پر کردنو بۆ هه‌ریه‌که‌یان باری حوشریکی دانه‌ویله‌ پێدان، هه‌ندێ شتی زیاده‌شی به‌دیاری پێشکه‌ش کردنو

باره کانیاں بۆ بارکردن ﴿قَالَ أَتُونِي بِأَخٍ لَّكُم مِّنْ أَبِيكُمْ﴾ حه زره تی یوسف پی تی فهرموون: نه مجاره که هاتنه وه برا باوکییه که تان له گه له خوتان بینن، و دیاره له ناوه ندی گه گه گۆ کردنیاں له گه له یوسف دا به ته وای پیکهاته ی بنه ماله ی خۆیا نیاں بۆ یوسف روونکردۆته وه، دیاره گوتیانه: باو کمان پیره میردیکی کۆنه سالو په ککه وته یه، برایه کی ترمان هه یه دایکی جیا یه برا پچو کمانه باو کمان نه وه نه ده ی خۆش ده وی دلی نایه لی تی جیا بیتنه وه، نه وانیش پیوستیاں به خواردن و خۆراک هه یه، ئیتر حه زره تی یوسف فهرمانی کرد وه بۆ نه وانیش دوو باری حوشر دا گرن و بۆیاں به رن. نه مجار پی تی گوتوون: که هاتنه وه نه و برایه تان بینن با بی بینم. ﴿أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلِ وَأَنَا خَسِرُ الْمُنْزِلِينَ﴾ نابین من چۆن دانه ویله بۆ کرپاران پیوانه ده که وه ههر که سه مافی خۆی به ته وای ده ده می؟ دیتان من چۆن ریزی میوان ده گرو پی شوازییاں لی ده که م، نه مجار که هاتنه وه له گه له خوتان بیهین و ترستان لی تی نه بی، دلنیا بن: چۆن ریزم له ئیوه گرت و ههر یه که تان باری حوشر تیکم دانه ویله دا وه تی، بۆ ته ویش هه مان هه لو ئیستم ده بی...

نه مجار ههر هه ی ناز و وقه لی برینی لی کردن و پی تی فهرموون: ﴿فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُون﴾ نه گهر نه مجاره هاتنه وه نه و برا پچو که تانم بۆ نه هیئن، نه وه ئیوه لای من ناز و وقه تان نی وه هیچ خواره مه نه یه کتان نادری تی و به هیچ شیوه یه ک توخن نه م ده قهره مه که ونه وه.

جا چونکه ده یانزان ی باوکییاں بونیا مینی زۆر خۆش ده وی و زه حمه ته دلی بروا بدا له گه لیا ن دا بنی ری، به تایبه تی پاش دوور که وته وه ی یوسف لی تی. نه وه یان درک اند: که نه و نه مرکه کاریکی و ئاسان نی وه زۆر کۆسپ و ته گهره هه ن له به مرده م هی نانی دا ﴿قَالُوا سَتَرَاوُدْ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ﴾ وتیان: هه و له ده ده یین و هه موو توانای خۆمان ده خه یه گهر بۆ رازی کردنی باو کمان به لکوو بتوانین له گه له خۆمان برا پچو که که مان بهینین و دلی تۆمان لی نه ره نجی!

﴿وَقَالَ لِفَتْيَانِهِ: اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رَحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ شه مجار جه زره تی یوسف فرمانی به ده ستو پیوه نده کانی کرد: که شه بیضاعه ی هیناویانه گه نمی پی بکرن، بویان بخه نموه ناو باره کانیا نموه به بی شه وه ی ناگایان لی بی، به لکوو که گه پانه وه بو شوینی خویانو باره کانیا ن کردنه وه بیناسنه وه و بزائن: نیمه چند ریزمان لی گرتوون، له مده وه ته ماعیان لی غالب بی جاریکی تر بینه وه و برا پچو که میان له گهل خویان بهینن...

به شی یازده ههم له چیروکی جه زره تی یوسف

گفتو گو ی نیوان برا کانی یوسف له گهل باوکیان دا دهر باره ی

ناردنی بنیامین له گهل یان بو میصر (۶۳-۶۶)

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانًا نَّكَتَلْ وَلَئِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾
 قَالَ هَلْ ءَامَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا ءَامَنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ آخَانًا وَنَزِدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلُ يَسِيرٍ ﴿٦٥﴾ قَالَ لَنْ أَرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُوا مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا

أَنْ يَحْطَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ

ئهم نایه تانهش په یوه نډییه کی پته ویان به نایه ته کانی پیشووه هیده، دواى ئه وهى له نایه ته کانی پیشوودا باسى داوا کردنى یوسف له براکانى کرا ده رباره ی هیئاننى بنیامین له گهل خوځاندا، لیره دا باسى گفتو گوى براکانى یوسف ده کا له گهل باوکیاندا، بۆ ئه وهى رازى بکمنو ریگه بدا بنیامین له گهل خوځاندا بهرن، ئه ویش ده ترسا له وهى ئه میس وه کوو یوسف سهرنگون بى، ده بیا ئیستا یوسف له میصر به جى بیلینو بچینه ناخى که نعاو بزاینن: گفتو گوى نیوان یه عقوبو کوره کانی چۆنه و چی یه؟

ده فمرموى: ﴿فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا: يَا أَبَانَا مُنِعْ مِنَّا الْكَيْلُ﴾ واته: کاتیک کوره کانی حمزه ته یه عقوب گه رانه وه بۆ لای باوکیان، پیش ئه وهى باره کانیا بکهنه وه خوړاکو گهنو جویه کی هیئاویانه ده ری بکمن، چونه لای باوکیانو وتیان: باوه گیان! به داخه وه عه زیزی میصر له مه دوا خوړده مه نى لى بریوین، بریاری دا که ئیتر گهنو جۆمان پى نه ده ن، ئه گهر ئه مجاره چوینه وه بونیامینی برامان له گهل جۆمان نه بهین، بۆ یه داوات لى ده کهین: که لهم باره وه گویمان لى بگریو بهر ژه وه ندى بنه ماله که مان له بهر چاو بگری ﴿فَارْسِلْ مَعَنَا أَخَانًا نَّكَتَلْ﴾ ئه مجار که چوینه وه بۆ میصر بونیامینمان له گهلدا بنیره، بۆ ئه وهى به نه ندازه ی ژماره مان باره گهنو جو وه ریگرین، چونکه ئیمه چند کهس بین ئه وه نده باره دانه ویلنه مان ده ده نى، ﴿وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ به وپه زى دلسوزى وریایى یه وه له چوړو هاتنه وه ماندا پاریزگارى ده کهینو ناهیلین هیچی به سهر بى، هیچ مه ترسه به ساغو سه لیمی ده یه ینینه وه!

ئیتزر حەزرەتی یەعقوب کۆنەبرینی کولانەو و سەر لەنوێ یوسفی بێر
 ڤەوتەو، ﴿قَالَ: هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ﴾
 ڤەرمووی: من ئەگەر ئەمەتان بەقسە بکەم شتیکی سەیرە، دڵیا بن حالۆ
 وەزعی من ئەو کاتە لێتان ئەمین دەبم دەربارە ی براکەتان وەکوو ئەو حالۆ
 وەزەم وایە: کە کاتی خۆی دەربارە یوسف لێتان ئەمین بووم بردتانو
 ئێوارە گەرانەو و تان: گورک خواردووەتی!! دەی چۆن ئیستا دەربارە ی
 بونیامین لێتان ئەمین بێم؟!

وازم لێ بێنن وادەو بەلێنی خۆتان بۆ خۆتان، پارێزگاریکردنی خۆتان بۆ
 خۆتان، من ئەگەر داوای پاراستنی کۆپە کەم بکەم هیوای رەحمو بەزەبیم
 هەبێ ئەو ﴿قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا﴾ من خودام بەسە بۆ پارێزگاری کۆپە کەم! ئەو
 باشترین پارێزەر و چاودێری کارە.

﴿وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ خودا لەهەموو کەس بەرەحم ترە، سۆزو بەزەبی
 زۆر لەو فراوانترە کە پاش ئەو ناخۆشی یە بەهۆی یوسفەو توشم بوو،
 تووشی ناخۆشی یەکی تری لەو جۆرەم بکاتەو، من ئەوای بتمانەم بەخودای
 خۆمەو پشتو پەنام هەر ئەو و کاری خۆم بەئەو دەسپێرم! هەر ئەو بەزەبی
 بەجەرگی هەلقراوم دادۆ رەحم پێ دەکاو بەسەلامەتی بۆم دینیتەو! ئەمە
 نیشانە ی ئەو یە: کە حەزرەتی یەعقوب لەبەر ناعیلاجی و پێوستیان
 بەخواردەمەنی رازی بوو بەناردنی بونیامین لەگەڵیاندا، بەتایبەتی کە هیچ
 دیاردەو نیشانە یەکی وای هەست پێ نەکرد براکان رۆ کینەیان لەگەڵ
 بونیامیندا هەبێ!

براکانی حەزرەتی یوسف ئەوەیان نەزانیبوو کە یوسف بیضاغە کەیانێ بۆ
 خستوونەو ناو بارەکانیان... جا ﴿وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ﴾ کە ماندویان
 حەسایەو بارەکانیان کردنەو بۆ ئەو دانەوێڵە کە هینابوویان بیکەنە
 عەمباری خۆیانەو ﴿وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ﴾ ئەو بەهایە ی

برد بوویان بۆ گهنم کرپن بۆیان گهرتندر ابو هوه، نیترو و ندهی تر بۆیان ده رکهوت که یوسف چند پیاوه تی له گهل کرد بوون، نه مه شیان کرده هو کاریک بۆ زیده دلنیا بوونی باوکیانو ئیقناعی بکهن بۆ نه وهی (بونیا مین) یان له گهل دا بنیری، به زمانیکی شیرینو پر له ریزو نیحتیرام ﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتَنَا رُذَّتِ الْيَنَابُ﴾ وتیان: باوه گیان! چی ترمان له مه جوانتر بوئ، چاوه پروانی چی له مه زیاتر بکهین! نه مه مالو سامانه که مانه که برد بوومان بۆ دانموئله کرپن بۆمان گیر دراوه ته وه، هیچیان لی گل نه داته وه، وه کوو خۆی بۆیان گیرا وینه وه!

خودا یاری له گهل بونیامینی برابچو که ماندا سه فدرده کهین ﴿وَنَمِیرْ أَهْلَنَا﴾ تیشو بۆزو بۆ خاوه خیزان ده هینین ﴿وَنَحْفَظْ أَخَانَا﴾ باری حوشتریک زیاد ده کهین، واته به دل سوژی وه چاوه دیری برا که مان ده کهین، وه کوو چاوی خۆمان ده پیا ریزین. ﴿وَنَزِدَادُ کَيْلٍ بَعِیرٍ﴾ باری حوشتریکمان گهنم زیاتر ده داتی، چونکه ههر که سهو باری حوشتریکی دانموئله ده دریتی، عه زیز بۆ خۆشی به لینی نه وهی پیداوین که بونیامین به رین باریکمان بۆ زیاد بکا. ﴿ذَلِكَ کَيْلٌ یَسِیرٌ﴾ نهو باره زیادهی ده مانداتی کاریکی ناسانو ناسایی به، بۆ پیاوکی ثارا سه خی رهوشتو خاوهن رهحمو به زهیی چ گرانیه کی تیدا نیه.

کو په کانی حه زه ته یه عقوقوب له ههول کهانیاندا سه رکهوتوو بوون، توانییان دلی باوکیان رازی بکهن، وایان لی کرد له بریاری خۆی بیته خواری به لینی نه وهی پیدان که له گهل یاندا بونیامین بنیری بۆ میصر. به لام هیشتا پیوستی زیاتر به دلنیا بوون بوو، ویستی زیاتر به لینی جهخت له سهر کراویان لی وه رگرئ که پاریزگاری لی بکهنو وه کوو یوسفی لی به سهر نهیه؟ بۆیه روی تی کردنو ﴿قَالَ لَنْ رَأْسُکَ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُوْنِي مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتَنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِکُمْ﴾ پیی فمرمون: نه من بونیامینتان له گهل دا نایترم ههتا عه هلو به لینیکی سویند له سهر خوراوم نه دهنی، ده بی وه عدیکی مردانه م

بدهنی که بهسه لامه تی بۆم دههیننه وه، ده بی به لینیکی وام بدهنی که مه گهر خۆتان له ناو بچن نه گینا ههر بۆم ده گیرنه وه هیچی به سهر نایه!
 نه وانیش به لینی سویند له سهر خوراویان پیدا وادهو به لینی مردانه یان دایه، جا ﴿فَلَمَّا آتَوْهُ مُوْتَقَهُمْ﴾ که وه عدو په یمانه که یان دایه، د لنیایان کرد: که پاریزگاری ده که نه وه کوو چاوی خۆیان ده پیاریزن. ئه و کاته: ﴿قَالَ: اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ﴾ وتی: خودا شایه بی له سهر وه عدو په یمانی نیوان مزو ئیه، خودا ناگاداره بهم گوفتو گزیه مانو ئیتر من ئیشی خۆم به خودا ده سپیرم کاری خۆم حمواله ی ئه و ده کم. ئیتر به نا عیلاجی و له ژیر زه ختی قورسایی قاتوقپی دا رازی بوو به ناردنی بونیامین له گه لیاندا!!
 تبیینی ئه وه ده کری: که حه زره تی یه عقوب، کاتی خۆی بو ناردنی یوسف له گه ل کوره کانی دا ئه وه نده گیر نه بوو، همرزوو رازی بوو به وه: که یوسفیان له گه لدا بنیری بو سهیران. که چی ئه مجاره بو ناردنی بونیامین له گه لیاندا زور گیره و زور وادهو به لینی لی وهرگرتن.

به شی دوازه ده هم له چیرۆکی حه زره تی یوسف

راسپارده ی حه زره تی یه عقوب بو کوره کانی

له کاتی چوونه ناو شاری میصره وه

وَلَمَّا

دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ آبُوهُمْ مَا كَانَتْ تُغْنِي عَنْهُمْ
 مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ
 لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

هه زه ته یه عقیوب بتمانهی به واده و به ئینی کوپه کانی کردو ره زامه ندی
خوی دهریری بۆ ناردنی بونیامینی کوپه له گه لیان دا.

ئه مجار سۆزی باوکایه تی پالی پیوه نا که نامۆزگاری کوپه کانی بکا
له کاتی چوونه ژووره و هیان بۆ ناو شاری میصر له چهند دهرگایه که وه بچنه
ژووره و به ئه وهی بزانه چۆن پیشوازیان لی ده کری: که بونیامین ده بینن یان
بۆ ئه وهی چاوه زار کاریان لی نه کاو، خه لکی هه سودییان پی نه بن.

ده فهرموی: ﴿وَقَالَ يَا بَنِيَّ! لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ
أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾ هه زه ته یه عقیوب له کاتی به پیکردنی کوپه کانی دا فهرمانی
پی کردو پی فهرموون: ئه ی کوپه خۆشه و یسته کانم! هه مووتان به کۆمه ل
له دهرگایه که وه مه چنه ژووره و، به لکوو له دهرگای جیا جیا بچنه ژووره و!
چونکه ترسی شتیکی هه بوو به سهریان بی، جاشته که چی بوه چ نه بوه
نازاندری ده قه که دانی پیا نه ناوه.

زوربه ی رافه که رانی قورئان پیان وایه: هه زه ته یه عقیوب له م
نامۆزگارییه ی مه به سستی ئه وه بوو کوپه کانی به چاوه و نه بن.

چاوه زار: شتیکی هه قه و راسته، واته: هۆکاریکه حه قیقییه و ده بی
سه رده کیشتی بۆ زیان گه یانندن به و که سه ی به چاو ده نگه ودری به لام به ئیزو
ره زامه ندی و یستی خودا.

یان مه به سستی ئه وه بووه: که کوپه کانی جوداوازی نیوان پیشوازی لی
کردنی جاری پیشوویانو ئه مجاره یان بۆ دهریکه وی، جاری یه که م که هه
خۆیان بوونو ئه مجاره که بونیامینیان له گه لدايه.

ئه مجار وتی: رۆله کانم! ئه وه ش بزانه: که من نامۆزگارییه تان ده که م،
﴿وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ من به م نامۆزگارییه تانم هیه شتیکی
له قه زاو قه ده ری خودا ناگیرمه وه، ئه وی خودا نه خشه ی بۆ کیشابیی و یستی
له سه ر بوونی هه بی هه ر ده بی بی و گه رانه وه ی نیه، واته: خۆیا راستن

له قه ده ری خودا نابی، چونکه خودا: که ئیراده ی په یدابوونی شتیکی کرد نه هاتنه دی مه حاله، وه لئی ئیمه فرمانمان پی کراوه: که هوکاری خو پاراستن په پیره بکهین وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموو: ﴿وَحُذُوا حِذْرَكُمْ﴾ النساء/۱۰۲.

واته: پیوسته ئیمه هوکاری رواله تی له بهر چاو بگرین، هدرچهنده نهو هوکارانه به بی ئیزنی خودا هیچ کاریگهریه کیان نیه به لکوو پشت بهستن به خودایه به شیوه یه کی تایبه تی وه لاتن له خودایه بو لای خودا. که وابوو هه ولدان بو خو پاراستن ره تکرده وه ی قه زاو قه ده ر نیه، بهریره کانی برپاری یه زدان نیه، ئاده میزاد بو خوی هیچی به ده ست نیه.

که وابوو ئه ی رۆله کانه! باش بزانه همرچی شتیکی خودا برپاری دابی تووشی ئیوه بی گهرانه وه ی نیه، نه م ناموژگاریانه ی من ئاراسته م کردن نابسته بهرگری له قه زاو قه ده ری خودا! همرچی خودا برپاری دابی تووشتان بی تووشتان دیو گهرانه وه ی نیه.

﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ جی به جی کردنی نه خشی بوونه به هه موو شتیکه وه به ده ست خودایه و، هه موو برپاریک به ده ست خودا خو یه تی، که سی تر هیچی به ده ست نیه، ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ من هه به خودا پشت ده به ستمو هومیدم هه به نه وه، بتمانم به خودایه و به س، ئیشی خو م به ذاتی پاکی ده سپیرو بتمان به که سی تر ناکه م. ﴿وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ خاوه ن ته وه ککوله کان هه ره له سه ر خودا ته وه ککولیان هه یه. پشت هه به نه وه ده به ستن!

﴿وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ﴾ جا کاتیکی کوره کانی یه عقوب چوونه ناو شاره وه بهو شیوه یه ی باوکیان فرمانی پی کردبوون، لهو شوینه وه که نه خشی بو کیشابوون، ﴿مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ جا وه نه بی رای یه عقوبو چوونه ناو شاریان بهو شیوه یه ی باوکیان فرمانی پی کردبوون

ناخۆشییان لی دوور بختمهوه، چونکه ههرچهنده به گۆتی باوکیان کردبوو جوئ جوئ چوونه ناو شارهوه له دهروازی جیا جیا چوونه ژوورهوه، کهچی تووشی ئەو ههموو دهردی سهریبه بوونو تۆمه تی دزی درایه پالیانو بونیامینی بریان کرایه بارمته، چونکه ره به که له باری ئەودا دۆزرایهوه، ئەمجار پهریشانی باوکیانو غه مبار بوونو پهرۆشی بۆ یوسفو بونیامین سهریار!

هه زه تی یهعقوب که ئەو فرمانه ی پێ کردن شتی که نه بوو زیانیان لی دوور بختمهوه ﴿إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا﴾ به لکوو مه بهستی که بوو له دلی یهعقوب خۆی دا ئەنجامی دا، شتی که بوو له دلی داو درکاندی، سۆزی باوکیا به تی پالی پتیه نا که ئەو نامۆزگاری به یان بکا. ﴿وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ إِنْ كُنَّا عَلَمَانًا﴾ بێگومان یهعقوب دهیزانی: که وستی خودا ده بێ بیته جی، خودا ئەوهی فێر کردبوو، ئەویش باش فێری بوو. دهیزانی: هه زه ره قه ده ره ناگیر پتیهوه چونکه به نیگا و سروش ئەوه مان فێر کردبوو!

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه لی زوری به خه لک: که موشریکو کفرن وه کوو یهعقوب ناگادارن، یان زوری به خه لک نازان: که یهعقوب ئەو ناگاداری به هیه، چونکه نازان: خودا چۆن خۆشهویستانی خۆی فێری زانیاری به سوود بۆ دنیاو قیامه تیان ده کا. برێکیش لهو زانیاری به سوودانه دهسته بهر کردنی هۆکاره رواله تیه کانهو ئەمجار کارسپاردن به خودا!!

تیبینی :

هه زه تی یهعقوب که به کۆره کانی فهرموو: ﴿لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ﴾ به لگه به له سه ره ئەوه: که پتیه سه خۆپاراستن له چاوی پیس، چاوه زار هه قو راسته و هۆکاریکی رواله تیه بۆ زیانگه یاندزو ههنگاو تن. فاعیلی هه قیقیش په ره وردگاره.

نیامی ئەحمده فهرمووده به کی ریه ویت کرده ده لی: پتیه مه بهر ﴿فَإِنْ يَنْزِلْ مِنْكُمْ نَارٌ﴾ فهرموویه تی (الْعَيْنُ حَقٌّ) واته: چاو کاریگه رهو چاوه زار راسته، هه ره ها

قسه یه کی مه شهوور هه یه زانایانی ئیسلام گیراویانه ته وه ده ئین: (چاوه زار پیاو ده خاته گۆره وه، و شتر ده خاته ناو مه نجه له وه) واته: پیاو ساغو بی ده رده چاوه زار ده ی پیکو ده یکوژی ده یخه نه گۆره وه، و شتریش ساغو سه لیمه چاوه زار ده یه نه گویو نه خوش ده که وئو سه ری ده برزو ده یخه نه ناو مه نجه لو دیزه وه ده یکو ئینزو ده یخون.

پێغه مبه ر ﷺ بۆ خۆپاراستن له چاوی پیس نهم دوعایه ی ده خویند: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ) زۆر نهم دوعایه ی به سه ر هسه نو حوسه یندا ده خویندو ده یفرموو: هه زره تی ئیبراهیم به م شیوه دوعای پارێزگاری خۆپاراستن له چاوه زاری به سه ر ئیسماعیلو ئیسه قاتی کۆری دا ده خویند.

عباده ی کۆری صامیت ده فرموو: به یانی چومه خزمه ت پێغه مبه ر ﷺ دیم نازاری زۆر بو، له ئیواره دا چومه وه خزمه تی دیم چاک ببوه وه. فرموو: جویرائیل هاته لام نهم دوعایه ی بۆ خویندم (بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ وَخَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ) ئیمام نه حمه د له عانی شه و عباده وه گیراویه تیه وه.

پێویسته هه ر موسولمانێک شتیکی بینی و سه رنجی راکیشا دوعای به ره که تی بۆ بخوینن، چونکه دوعای به ره که ت کاریگه ریه که ی قه لajo ده کا، چونکه پێغه مبه ر ﷺ به عامیری فرموو: (إِلَّا بَرَكْتَ) نه وه بۆ ته بریکت نه کرد؟ بۆ نه تگوت: (تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ، اَللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ).

هه روا ده گوتری: چاوه زار کار له مندال زیاتر ده کا تا له پیر. بینه ری چاوپیس نه گه ر شتیکی بینی و سه رنجی راکیشا ته کبیری نه کرد، فرمانی بی ده کری که خۆشوا، نه گه ر خۆی نه ده شت به زۆره ملی پی ده کری. چونکه پێغه مبه ر ﷺ له حه دیته که ی نه بو ئوما مه دا که به چا و شتیکی هه نگا و ته بو فرمانی به کا برای پیکرا و کرد خۆی بشوا و دوعاش بخوینن!

که سیک چاوی پیس بوو نابی زور تیکه‌لاوی خەلک بکا، بو ئه‌وه‌ی زیان به‌خەلک نه‌گه‌ینی!

که ده‌فرموی: ﴿وَمَا أَغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ ناماژیه بو ئه‌وه: که خۆپاراستن له‌قه‌زاو قه‌در ناکری.

به‌شی سیتزده‌هه‌م له‌چیرۆکی یوسف

ناسینه‌وه‌ی بونیامین له‌لایه‌ن هه‌زره‌تی یوسفه‌وه.

نه‌خسه دانان بو گله‌دانه‌وه‌ی

إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾
 فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ
 أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا وَأَقْبِلُوا
 عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ
 وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا تَاللَّهِ
 لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ
 ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ
 مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ
 ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ

وَعَلَىٰ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ
فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّنْ نَّشَاءُ
وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

په یوه ندى نىوان نهم كۆمه له ئايه ته له گهل هى پيشهوه ناشكرايه، چونكه نه مانيش به شيكى چيرۆكه كه نمايش ده كهن، جا با ئىستا نامۆزگاريه كانى حهزره تى يه عقوبو روداوهى گهسته كه بپچنهوه وه كوو چۆن سىياقه كه پيچاويه تيهوه، بزانيه: كاتى به يه كگه ييشتنى يوسف به براكانى چى رودا.؟؟ ده فهرموى: ﴿وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ﴾ جا كه كوپه كانى حهزره تى يه عقوبو گه ييشتنه ميصرو چوونه مه جليسى حهزره تى يوسفهوه، بونيامينى براشيان له گهل دا بوو، ريزى لى گرتزو شوينى تايبه تى بو دابيهن كرد بونيامينى براى برده پهنا خۆيهوه، ﴿قَالَ: إِنِّي أَنَا أَخُوكَ﴾ وتى: من يوسفى براتم، ﴿فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ خه م له وه مه خۆ كه كاتى خۆى خراپه يان ده ربارهى من كرده، نه مجار نامۆزگارى كرد: كه براكانى به م حاله نه زانزو نه وه يان پى نه لى: كه نه مه يوسفهوه يه كترمان ناسيهوه ته وه. نه مجار له گهل دا ته گبيري نه وه شى كرد: كه چۆن گلى بداته وه.

ريوايه تکر: اوه: ده لىن: كه كوپه كانى حهزره تى يه عقوبو چوونه لای يوسف عمرزيان كرد: نه مه بونيامينى برامانه بۆمان هيئاوى، نه ویش پى كوتن كارىكى باشتان كردهوه پاداشتان ده ده مه وه، شوينى حهوانه وهى بو ديارى كردنو ريزى لى گرتزو له سهر سفرهه خوان داينيشاندنو ههر دوو دوو له سهر سفرهيه ك دانىشتن بونيامين به ته نيا مايه وه حهزره تى يوسف برديه پهنا خۆى له سهر سفرهه خۆى دايناو پيكه وه نانيان خوارد. نه مجار حهزره تى يوسف فرمانى دا ههر دوو دوو بردياننه هۆديه كه وه بو پشوودانو نووستنو.

بونیا مین به تهنیا مایهوه بر دیه لای خۆی و پسی گوت من یوسفی براتم
خهفت بهو کاره نامردانهی براکانت مهخۆ: که کاتی خۆی له گهه مندا
نه نجامیان دا. بئگومان خودا نهم کاره ی بهباش گیراوه، له سهر خێرو خۆشی
کۆی کردوینهوه، نهوهی پیم گوتی به براکانتی مه لای با نهوان بهوه نهزانن.

﴿فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ﴾ دواى ریز لى گرتن و پیشوازیکردنى جوانو
ریکو پیک، فرمانی دا بۆ ههریه که یان باری و شتریک دانهوێله دابگرن، جا
که تهجهیزی کردن و خۆیان ناماده کرد بۆ گهرا نهوه، ههزهره تی یوسف فرمانی
به پیاوه کانی کرد: که ﴿جَعَلَ الْبَقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ﴾ که نامیری پیاوه که
(ربه، قسناغ، مود، تهنه که) وا دیاره زێر یان زیووه یان شتیکی به نرخ بووه
بیخه نه باری بونیا مینهوه، به بۆ نهوهی خۆیان ههستی پى بکهن!

﴿ثُمَّ أَذَّنْ مُؤَذِّنٌ أَبْتَهَا الْعِزُّ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ﴾ پاشان که باریان بار کردو
ویستیان له شار ده رچن بانگدهریک بانگی هیشتن و هاواری لى کردن وتی:
ئهی کاروانیه کان! ئیوه قافلهیه کی دزن، ربهی پاشا دزراوه، ئیوه دزیوتانه!
راوهستن ده تانیشکنین! نهوانیش سهریان سوپما په شوکان، جۆش دامان
نه یانده زانی چییان به سهر هاتووه. چی بکهن باشه، چۆن به رهنگاری نهم
مهوقیفه بینهوه، نهوان کوری یه معقوبی کوری ئیسحاق و نهم تاوانه (کوجا
مهرحه با) ناچار به ریکادا گهرا نهوه بۆ نهوهی بزنانن چی روده دا. ﴿قَالُوا
وَأَقْبِلُوا عَلَيْهِمْ﴾ به ره و رووی کابرای بانگیبو هاتن و رویان تیکرد و وتیان:
﴿مَاذَا تَفْقِدُونَ؟﴾ چ باسه و چیتان لى دزراوه؟ له چی ده گهرین؟ ﴿قَالُوا: نَفَقِدُ
صَوَاعَ الْمَلِكِ﴾ وتیان: جامی ئاو خوارد نهوهی پاشامان لى هون بووه، یان نهو
ربهیهی پاشا: که گه نمی پى پیاوه ده کهین لیمان دزراوه. ههندیک ده لێن:
نامیره که له زێر بووه، بۆ ئاو خوارد نهوه به کار هیترراوه، له هه مان کاتدا
دانهوێلهشیان پى پیاوه کردوه.

نه مجار به کوره کانی حه زره تی یه عقوویان گوت: نمو تامیره دیار نیه و دزراوه ﴿وَلَمَّا جَاءَ بِهِ﴾ همر که سیئک بی نه وهی بی پشکنین بو خوی بزمان بینیتوه ﴿جُلَّ بَعِيرٌ وَآنَا بِهِ زَعِيمٌ﴾ باری حوشتریکی دانموئلای ده دهینی و من به عودهی نه وه ده بم که نمو خه لاتنه له پاشا وهرده گری.

به لام کوره کانی حه زره تی یه عقووب دلنیان: که دزیان نه کردوه و له و تاوانه بهرین، ربه دیان نه دزیوه و ناگاشیان لی نیه، بو دزی نه هاتوونو به ته ما دزیکردنیش نیزو نه بوون، نمو ان نه هاتوون فسادی دزیکردن نه نجام بدهن، بتمانای خویان بدزین! بویه بهو په پری له خورادیوی بتمان به خویونه وه ﴿قَالُوا: تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْتُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ وتیان: سویندمان به خودا، ئیوه بو خوتان ده زانو جاری یه کهم تاقیتان کردوینه وه، لهو کاته وه ئیمه تان ناسیوه و هه لسو کهوتی ئیمه تان بینیه، ره گه زو بنه مالای ئیمه تان ناسیوه، بوتان ده رکه وتوه که ئیمه نه هاتوون بو دزی کردو فساد بلارو کردنه وه، له که نعانوه نه هاتوون بو میصر بو نه وهی کاری ناشیرین نه نجام بدهین!

﴿وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ﴾ ئیمه دزینو روژیک له روژان دزیمان لی واقع نه بو و دزیکردو کاری ناشیرین ره وشتی ئیمه نیه. ﴿قَالُوا: فَمَا جَزَاؤُهُ اِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ﴾ وتیان: سزای نهو که سه چیه نه گهر دروتان کردو ئیوه ره که تان دزی بوو؟

لیره دا لایه نیکی نمو پلازو نه خشه یه خودا خستبویه دلی حه زره تی یوسف وه ده ده کهوئ. بیگومان دابو نه ریتی ئایینی حه زره تی یه عقووب وابوو: همر که سیئک دزی له سمر بچه سپایه، بو خوی ده کرایه کزیلهو بارمه له سزای تاوانه کهیدا. جا چونکه براکانی حه زره تی یوسف له بی تاوانی خویان دلنیا بوون، بویه رازی بوون که به شه ریه تی حه زره تی یه عقووب حوکیان له گه ل بکری.

بۆیه یه کسەر ﴿قَالُوا: جَزَاؤُهُ مَنُّ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ﴾ وتیان:
سزای ئەو کەسە ی ربه کە ی پاشای دزی بوو له باره کە ی دا دۆزرایه وه بۆ خۆ ی
ببیته بارمته و نرخ ی دزی به کە ی ئەو به بگیری ﴿كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ﴾ نیه
به شه ربه تی خۆمان ئاوا سزای دزو سته مکاران ده دهینه وه!!

هه موو ئەم حیوارو گفتو گۆیه له پیش چاری یوسفو به ناگاداری ئەو
ئه نجام درا، نیت ر فەرمانی دا به ته فتیش کردزو پشکنینی باره کانیان ﴿فَبَدَأَ
يَاوُعِيثُهُمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ به شیوه کە ی ژیرانو عاقل مەندی سه ره تا دهستی
کرد به پشکنینی باری زه رپراکانی، هه لبه ته ئەو فەرمانی کردو پیاوه کانی
کاره کە یان ئە نجام دا یه کە یه کە باره کانیان پشکنین تا سه ره گه یشته سه ر
باری بونیامینی برای ﴿ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ پاشان کە باری
حوشتری بونیامین پشکرا ربه کە ی پاشایان لی ده ره ینا! له باری ئەودا
دۆزرایه وه، به مه ش پلانو نه خشه کە ی یوسف بۆ گلدانه وه ی برا کە ی سه رکه وتو
به گوێره ی شه ربه تی: کە خۆیان پتی رازی بوون ریگای بۆ خوش بوو: کە
بونیامین گل بداته وه.

لەم لاشه وه بیر له مه وقیفی براکانی یوسف بکه ره وه چه ند شه رمیان
به خۆیان دا هاتۆته وه چه ند ته ریق بوونه وه، پاش ئەو هه موو سویندو جه خت
کردنه وه دزیان له سه ر چه سپاو تاوانبار کران: ﴿كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ﴾ ئاوا
بهو شیوه وردو لێزانیه ئەو پیلانه مان بۆ یوسف ریک خست، نیگامان بۆ کرد:
کە بهو شیوه نه خشه کە جی به جی بکا. هه لبه ته ئەمه قیل و پیلانیکی په سندو
خودا ویسته، حیکمه تو به رژه وه ندی پتیستی تیدایه، به لگه یه له سه ر ئەوه:
کە دروسته هۆکاری وا په پیره و بکه ی کە به روا له ت وه کوو فرتو قیل و بی بۆ
گه یشتن به مه به ستیکی مه شرووعو په سند! به مه رجی ئەو قیل و دزایه تی
له گه ل ده قیکی شه رعی و حو کمیتی چه سپاو نه کا. ئەم پلانی حه زره تی یوسف
نه خشه ی بۆ کیشاو ئە نجامی دا پیلانیکی مه شرووع و دروست بوو، چونکه

خێرو مهسله هه تی به دواوه بوو زهره رو زیانی به کهس نه گه یاند، بونیامینیش
بۆ خۆی دلنیا بوو له بێ تاوانی خۆی، چونکه له وه پیش له گه ل هه زه ته تی
یوسف دا رێک که وت بوون.

بۆیه ش یوسف مان قیری ئهم پیلانه کرد تا بتوانی بونیامین گل بداته وه
﴿مَا كَانَ لِأَخِي أَنْ يَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ﴾ نه گهر به گوێره ی شه ریه ت یه ع قوب
هه لسه و ته که وتی له گه ل نه کرد نایه، نهیده توانی به گوێره ی یاسای پاشای میصر
بونیامین به بارمه ته سزای دزی گل بداته وه و بیکاته کوێله، چونکه له یاسای
باوی نه و سه رده مه ی پاشای میصر رێگای نه و نه بوو دز به کرێته کوێله و به ند
به کرێ! به لام خودا بارو دۆخیک ی بۆ هه لسه و راند براکانی به ده مه ی خۆیان خۆیان
پابه ندی یاسیه ک کرد: که له به رژه وه ندی هه زه ته تی یوسف بوو، بۆ پلانی گل
دان وه ی بونیامین گونجاو بوو! هه زه ته تی یوسف بۆ خۆیشی ده یزانی که
شه ریه ته تی نه وان نه وه ی تێدایه: که دز ده کرێته کوێله و ده گیرێ. به لێ نه گهر
هه زه ته تی یوسف به شه ریه ته تی یه ع قوب مامه له ی له گه ل نه کرد نایه،
نهیده توانی برا که ی گل بداته وه ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ مه گهر خودا ویستی
له سه ر بوایه، بێگومان خوداش ویستی له سه ر بوو، بۆیه نه و پلانه مان بۆ داناو
ته و فیه قمان دا بۆ نه وه ی هۆکاره کان رێک به خا و به هید ی و هیمنی نه خشه که
ته نجام بدا، واته: نه و پلانه خودا قیری کردو فره مان ی پێ کرد ئاوا ته نجامی
بدا، نه ک له دا هی نازو پیلانی یوسف خۆی بێ!

ئه مه ش فه ضله و به خشی خودایه، که سی ک خودا بیه وێ به رزی
به کاته وه، زانیاری نه خشی سه ر که وتوو ی فیر به کا فیری ده کا، ﴿نَرْفَعُ
دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ﴾ که سی ک به مان وه ی چه ند پله یه ک به رزی ده که ی نه وه،
زانسته زانیاری پێ ده به خشین. ﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ﴾ له ژوو ره مو و
خا وه ن زانیاری زانایه که وه زانایه ک هیه. له ژوو ره مو و زانایه که وه
که سی ک هیه له و زانایه، تا ده گاته که سی ک: که زانیاری نه و هه مو و

شتیک ده گرتیهوه ئه ویش پهروه ردگاری بوونهوه ره ئیتر عیلمو زانیاری ئه و سنووری نیه، ره هاو فراوانه زاتی پاکی له ژوور هه موو خاوه ن زانیارییه که وه یه. ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ ئیستیئنایه له هه موو حاله کانی واته: له هیچ حالیک له حاله کانی دا نهیده توانی براکه ی گل بداته وه مه گمر له حاله تیکدا خودا ویستی له سهر بوایه. واته: یوسف ئه و پلانه ی به ئیزو نیگای خودایی ئه نجام دا!!

تییینی :

بیگومان ئه م نایه ته قور به ده می ئه وانه دا ده دا که ده ئین: نایین بریتییه له بیرو باوه رو خودا په رستی و به س! به لگه یه کی به هیزه بو بوپردانی ئه و نه فامانه ی که پێیان وایه: نایین بریتییه له په یوه ندی ئیوان به ندو خوداو چ ده خلیکی به سهر یاساو نیظامی به پتیه بردنه وه نیه!

ئه وه تا ئه م نایه ته زور به وردی وشه ی (دین) سنوور دار ده کا، پێناسه یه کی دین راده نوینی، به ناشکرا ئه وه ده گه یه نی: که دین وێپرای بیرو باوه رو عیبادت یاساو نیظام شه ریعه تی به پتیه بردنیش ده گرتیه وه، به ناشکرا له شوینی یاساو شه ریعت وشه ی (دین) ی به کار هیناوه. که وایی دین یانی عه قیده و بیرو باوه رو، یانی عیبادتو خودا په رستی، یانی یاساو شه ریعه تی به پتیه بردنی ئیشو کار، یانی یاسای قیصاص و تۆلستاندنو ته می کردنو مامه له و خیزان دروست کردن کۆمه له دامه زراندنو ریکو پیک کردنی ئیوان تاکه کانی کۆمه له و یاسای پیکه وه ژیا نیان!

بهشی جوارده ههم له جیروکی یوسف

دانو سانیکی توندو تیز له نیوان کوره کانی چه زره تی یه عقوب
له گهل چه زره تی یوسفدا

﴿قَالُوا إِن يَسْرِقْ﴾

فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ

وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا

تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا يَتَّخِذُهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا

فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا

إِذَا لَظَلِمُونَ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا اسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا

قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ

مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ

الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِيَ أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

﴿٨٠﴾ أَرْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَتَّخِذُ أَبَانَا ابْنَ ابْنِكَ سَرَقَ

وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ
 ﴿٨١﴾ وَسَلِّ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا
 وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا
 فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ
 الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَأْسَفُ عَلَيَّ
 يُوسُفَ وَأَبْيَضْتُ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾
 قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَوْا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا
 أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾ قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَنِي
 وَحُرْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾
 يَبْنِي أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْسُوا
 مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِئُشُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ

﴿٨٧﴾

ئەو شەرمەزارییەدی تووشی کوردەکانی حەزرەتی یەعقوب بوو بەهۆی
 دۆزینەوێ رەبی پاشا لەباری بونیامیندا لەناخووە هەژاندنی، ئەو هەلوێستە
 حەریجەدی ئەوانی تیکەوت رقی شاردراوەیان دژی بونیامینو بو حەزرەتی
 یوسف لەوێپێش، جاریکی تر سەر ریزی کردو دژایەتی خۆیان بو یوسفو

بونیا مینی به تۆمه‌تگی راو درکاند، هه‌ولێ ئه‌وه‌یان دا له‌که‌ی دزی له‌خۆیان دوور بخه‌نوه بیه‌خه‌نه سه‌ر یوسف بونیا مینی برای که له‌دایکیک بوون. ﴿قَالُوا: اِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ وتیان: شتیکی سه‌رسوڕه‌ینه‌ر نیه که ئه‌م برا باوکی به‌مان دزی بکا چونکه دایکی جودایه. جا ئه‌گه‌ر ئه‌مه‌ڕۆ ئه‌م دزی کردبێ و دزی بکا ئه‌وه عه‌جایه‌ب نیه چونکه له‌وه‌پێش براهه‌کی تری هه‌بوو ئه‌ویش هه‌ر وا دزی کرد، ئه‌م سروشته‌یان له‌دایکیان هه‌و بۆ ماوه‌ته‌وه. وه‌پال دانی دزی بۆ لای هه‌زه‌ته‌ی یوسف له‌هه‌ره ریوایه‌ته راسته‌کاندا ئه‌و فهرمووده‌یه‌یه: که ئیبنو مه‌رده‌وه‌یه‌ی له‌ئیبنو عه‌بباسه‌وه به‌مه‌رفووعی ریوایه‌تی کرده ده‌فه‌رموئ: یوسف بیتیکی له‌زێر دروستکراوی له‌باوکی دایکی دزیو شکاندی و فرتی دایه سه‌ر رێگا، گوایه براکانی یوسف به‌ئهمه عه‌بیداری ده‌که‌ن!

ریوایه‌تیکی تر هه‌یه ئیبنو ئیسه‌حاق و ئیبنو جه‌ریرو ئیبنو ئه‌بی حاتم له‌موجاهیده‌وه ریوایه‌تیان کرده ده‌لێ: یه‌که‌م به‌لاو ناخۆشی: که تووشی یوسف هات ئه‌وه بوو پوری خوشکی باوکی: که که‌چه گه‌وره‌ی هه‌زه‌ته‌ی ئیسه‌حاق بوو، پشتینه‌که‌ی هه‌زه‌ته‌ی ئیسه‌حاقی که‌وته لا چونکه گه‌وره‌ترین مندالی هه‌زه‌ته‌ی ئیسه‌حاق بوو. جا که یوسف له‌دایک بوو ئه‌م پووره‌ی بۆ په‌روه‌رده کردن بر دییه لای خۆی، زۆر خۆشه‌ویستی یوسف چووه دڵیه‌وه، که‌س هینده‌ی ئه‌م پیریژنه یوسفی خۆش نه‌ویسته‌وه، به‌م جۆره یوسف لای ئه‌م پوره‌ی مایه‌وه هه‌تا خره‌که بوو پێگه‌یشت، هه‌زه‌ته‌ی یه‌عقوب و یستی بیباته‌وه لای خۆی داوای لێ کرد بیداته‌وه، پوره‌که‌ی وتی: من بێ یوسف هه‌لناکه‌م ناتوانم ساته وه‌ختیک لێم دوور بکه‌ویتته‌وه، پاشان وتی: با چه‌ند رۆژیکی تر لام بمینیتته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی تیر سه‌یری بکه‌م ته‌سه‌للام بێ!

جا که یه‌عقوب رۆژسته‌وه بۆ مالی خۆیان پیریژن هه‌ستا پشتینه‌که‌ی ئیسه‌حاقی له‌زێره‌وه له‌پشتی یوسف به‌ست، ئه‌مجار وتی: پشتینه‌که‌م لێ

دزراوه بزائن لای کییه؟ دهستیان کرد بهشکینزو گهران، دووایی لای یوسف دوزرایهوه، که حهزره تی یه معقوب بهم ههوالهی زانی هات بو لای خوشکه گهره یو وتی: نه گهر یوسف شتی وای کردبی شهوه بابوخوی بارمته بی لات ههر شهونده ده توانم، ئیتر تا پیریژن مرد یوسف لای مایهوه. شهوه روداوه یه: که براکانی یوسف نیسبه تی دزیان بو لا داو وتیان: ﴿إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ مِنْ قَبْلُ﴾ نه گهر شهوه بونیامین دزی کردبی شهوه شتیکی سهیر نیه چونکه برایه کی تریشی هه بوو لهوه پیش دزی لی رودرا.

﴿فَأَسْرَهَا يَوْسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ﴾ حهزره تی یوسف وه لامی شهوه قسه ناشیرینه نه دانهوه، لیانی نه گرتو پینا خوشبوونی خوی بهرامبر دهره بپیو به دروی نه خسته شهوه، له کاتی که لای می معلوم بوو که خوی شیو بونیامینی برایشی له تاوانی دزی دوورن. شهوه بوختانیان پی ده کمن.

به لکوو له دلی خوی دا ﴿قَالَ بَلْأَنْتُمْ شَرُّ مَكَانًا﴾ به لکوو ئیهو بهم دروه له به ستنو بوختان کردنه تان لای خودا پلهو پایهی خراپتان هه یه، بوختان کمر زور له بوختان پیکراو خراپتره، ئیهو خۆشه ویستترین جگهر گوشه تان له باوکتان دزیو به مه بهستی له ناو بردنی خستنه بیر کی نه عانهوه، نه مجار دروی شهوه تان هه له به ست گوايه گورک خوار دویه تی.

﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ﴾ خودا له هه موو کهس زانا تره بهو تاوانه ی به ناحق وه پالی مزو بونیامینی برامی ده ده ن!

نه مجار براکانی یوسف به خویان دا چوونه وهو ویتسیان ههر چۆنیک بی بونیامین نازاد بکری، عه هلو په یمانی باوکیان بیر کهوته شهوه که وتی: ﴿لَأَنْتَ بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ﴾ ئیتر دهستیان کرد به پارانه وهو هه ولیان دا حهزره تی یوسف به زهیی پیان دا بیته وه، ﴿قَالُوا: يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا﴾ وتیان: نهی پاشا! نهی عه زیزی میصر! شهوه کورپی کهوا تو گرتو ته باوکیکی پیرو که نه فته هه یه، باوکیکی به سالاجوو که فته کاری هه یه، بیستو ئیمه

بچینه وه و نه ومان له گه له نه بی به ته وای تیگ ده چی، کاتی خوی کورپکی خوشه ویستی هه بو فموتاوه بیرۆشی نه و کورپی به نه م دی، بۆیه پئویسته ریعایه تی نه و باوکه پیره مان بکه ی به زه ییت پیمانا بیته وه ﴿فَخَذَ أَحَدُنَا مَكَانَهُ﴾ یه کیگ له ئیمه بگروه بیخهره شوینی بونیامین ﴿إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ئیمه ده بینین جه نابت زور له گه له ئیمه دا چاکه کاری و پیاوه تیت به سهرمانه وه یه، که تازوقه به شه خواردنمان پی ده ده ی زیاده مان ده ده یه و پیاوه تیمان له گه له ده که ی، میوانداریمان ده که ی، به ریزو قه دره وه مامه له مان له گه له ده که ی. که وای چاکه کاری و پیاوه تی خۆتمان له سهر ته وای بکه، وه کوو گوتراوه (الإحسان بالتمام). ده ی که وایه: نه م پیاوه تییه شمان له گه له بکه. خۆره وشتی تو ههر چاکه و پیاوه تییه، به گویره ی سروشتو ره وشتی خۆتمان له گه له دا بکه، ئیمه شیواترین که سین که ناتاجی نه و چاکه کارییه تین!

به لام یوسف ده یه ویست ده رسیکی په ره ده ییان داداو براکانی و باوکی ناماده بکا بۆ رویدر و بوونه وای موفاجه نه یه ک که له وه به ولاره دیته پیشه وه! ﴿قَالَ: مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ﴾ هه زه تی یوسف فهرمووی: په نا ده گرین به خودا که ئیمه کاری ناره وای بکه یین، په نا ده گرین به خودا که ئیمه که سیگ بگرین ره که ی له باردا نه دوزرا بیته وه. ئیمه که سیگ گل ده ده یینه وه که ره که مان له باره که ی دا دوزیه ته وه، که سی تر له باتی نه و گل ناده یینه وه. ﴿إِنَّا إِذَا لَطَمُلُونَ﴾ ئیمه که جگه له نه و که سیکی تر گل به ده یینه وه نه وه به گویره ی شهریه تی خۆشتان سته مکارییه و ئیمه ده چینه پیری سته مکارانه وه، ده ی چۆن داوای نه وه ده که ن ئیمه سته مکاری بکه یین له جیاتی تۆمه تباریک بی تاوانیک بگرین؟ به کورتی مه بهستی نه وه یه: ده فهرمووی: من نیگام بۆکراوه بونیامین گل به ده مه وه، بۆ نه وای به رزه وه ندییه کی تایبه تی هه یه بیته جی، نه گهر به پیچه وانه ی نه و نیگایه هه لسو که وت بکه م سته مکارم! نه من ههرگیز شتی وا ناکه م.

ئیتەر براکانی هه زه تى يوسف له وه ناثومید بوون برا پچکوله یان بۆ
 رزگار بکری، کۆپو مه جلیسی یوسفیان به جی هیشته بۆخۆیان
 کۆپونه وه یه کیان نه نجام دا. سییاقی قورئانه که گهتو گۆی کۆپونه وه که دیاری
 ناکا به لکوه ناکامی کۆپونه وه که باس ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَلَمَّا اسْتِیْأَسُوا
 مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا﴾ که براکانی یوسف ناهومید بوون له رزگار کردنی براکه یان،
 له مه جلیسه که چوونه ده ره وه له ناو خۆیان ده ستیان کرد به راویژو گهتو گۆ:
 ﴿قَالَ کَبِّرُوهُمْ﴾ برا گه وه که یان به ته مه ن یان به عه قله هوش وتی: ته مه
 کاریکى گه وه یه و نابی وا به ناسانی سهیری بکهین: ﴿أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ
 أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ﴾ ته وه نازانو بیرتان نایه ته وه: که باوکتان واده
 به لینی لی وه رگرتین: که ده بی به سه لامه تی ته م کۆپه ی بۆ به رینه وه مه گهر
 سه رمان تیدا بچی وه هیچمان نه مینین! ﴿وَمِنْ قَبْلِ مَا فَرَّقْنَا فِي يَوْسُفَ﴾ ته ی
 ته وه تان وه بیر نایه ته وه له را بردودا چیتان له گه ل یوسف کرد؟ چۆن به و شیه
 نامه ردانه یه له بهر چاوی باوکتان هونتان کردو ئاوا بوو به هۆی غه م خه فته
 بۆی چاوه کانی کویر بونو ئاوا تووشی ته و حالته ناخۆشه بوو!!

ده سا وه لاهی ﴿فَلَنْ أُبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي﴾ ته من ته م خاکی
 میصره به جی ناهیلو بونیامینی تیدا بمینیته وه، هه تا باوکت بۆ خۆی ئیزنی
 گه رانه وه نه دا، ﴿أَوْ يُحْكَمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ﴾ یان خودا بریاریک بدا
 ده رباره ی منو براکه م به جۆریک بتوانم براکه م رزگار بکه م، یان فه رمانی
 ده رچوونم له خاکی میصر ده ر بکا ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ﴾ خودا باشتترین
 دادوهره، هه م هوکمیکی پیدا هه قو عه داله ته، پتویسته پابه ندبم پتیه وه.
 ته مه بریاری شه خصی خۆمه و به نیسه به ت خودی خۆمه وه ته مه هه لویسته م.

به لام براکانی تر که بریاریان وابوو بگه رینه وه بۆ که نه ان ده رباره ی
 نه وانیش رای خۆی ده رپری وتی: ﴿ارْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا: يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ
 سَرَقَ﴾ ئیه وش برۆنه وه بۆ لای باوکتانو بلین: بابه گیان بونیامینی کوپرت

ربه ی پاشای دزی و عهزیزی میصر له تۆله ی ئەو تاوانەدا، کردی به کۆیله و گلی دایه وه، ئەم حوکمەشی لەسەر روشنایی شەریعەتی باوی ئیمە دەرکردو، ئیمە بۆ خۆمان پیمان گوت: سزای دزی لە شەریعەتی ئیمەدا ئاوايه ﴿وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا﴾ ئیمە ئاگادار نەبووین بە دزییە که جگە له وهی: که زانیمازو به چاوی خۆمان دیمان ربه که ی پاشایان له باری ئەو دەرھیناو به ئاشکرا دزییە که ی لەسەر چەسپا! ئیمە ئەو کاتە ی که واده و به لێنمان پیدای گوتمان: بەسە لامەتی دەیھێنینە وه چوزانین ئەو هەمان بەسەر دێ ئەگینا نەبونیامینمان دەربردو نەواده و به لێنی ئاوا جهخت لەسەر کراویشمان به جهنابت دەدا ﴿وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ﴾ ئیمە خۆئاگاداری زانیاری پەنامە کی نین، که ی دهمانزانی: که بونیامین دزی دەکاو دەگیرۆ دەرکێتە کۆیله؟ ئیمە چوزانین ئەمیش توشی کارەساتیکی ئاوا دهبۆ بۆ تۆ دهبێتە غەم ناڕەحتیە کی تر؟! بە کورتی حەقیقەتی حالە که نازانین چۆنە چونکه هەر خودا غەیب زانەو که سی تر شتی پەنامە کی نازانی، ئیمە ئەو ی دیمان ئەو هەبوو، جا ئەگەر له پاش ئەم روداو هە شتیکی تر هەبێ ئەو ئیمە بێ ئاگایزو ئاگاداری عیلمی غەیب نین. جا ئەگەر تۆ شکو گومانەت لەم قسانە ی ئیمەدا هەیه ئەو ﴿وَأَسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا﴾ دەتوانی یه کیچک بنێری بۆ شاری میصرو شایه دی دانیشتوانی شاری میصرت بۆ بینێ، بنێره پرسیار له خەلکی ئەو شاره بکه که ئیمە لێی بوینو ئەو روداو هەمان تییدا بەسەرھات، چونکه دهنگو باسی دزییە که به ناو شاردایا بلاوه ی کردوو هەموو پێی زانی. ﴿وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا﴾ بۆ خۆت پرسیار له و کاروانچییانە بکه: که له گەلمان بوزو شایه دی روداو هە بوون. ئەمە هەموو پاکانه یه بۆ خۆیان دیکەنو دهمانەوی تۆمەت له خۆیان دوور بخەنە وه، چونکه گومانیان لێ دەرکێو له روداوی یوسفدا تۆمەتبارن! ئەمجار جهختیان لەسەر راستگویی خۆیان کردە وه وتیان: ﴿وَأَنَا لَصَادِقُونَ﴾ بێگومان راستگۆین له و هەوالانە ی پیمان دایو

درۆمان له گهڵ نه کردوی! ئەمه راسپاردە ی برا گەورە کە بیان بوو: کە لە میصر
بۆ خۆی مابووە و بریاری دابوو تا باوکی ئیزنی نەدا میصر بە جێ نەهێڵێ.

جا کاتی براکانی یوسف گەڕانەوە بۆ کەنعان و ئەم هەواڵە ناخۆشەیان بۆ
باوکیان گێڕایە و باوەری پێ نەکردن ﴿قَالَ: بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً﴾
فەرمووی: نەخێر ئەمەشتان فرتو فیلیکی ترەو بۆ خۆتان رە کەتان خستۆتە
ناو باری بونیامینە و بۆ ئەوێ بە گرتی بدەن، بە لکۆو ئەمەش پیلانیکیە
لە نەفس و دەروونتاندا داتان پرستوو و بۆ ئەوێ بونیامینیش وە کوو یوسف
لە ناو بێرن و خۆتانی لی رزگار بکەن، ئەگەر بۆ خۆتان بە دەمی خۆتان فتوا
نە دەن بۆ عەزیزی میصر: کە هەر کەسیک رە کە ی لە بارە کەیدا دۆزرایە و
دە گێڕێ و دە کرێتە کۆیلە، عەزیزی میصر کوپی منی نە دە گرت و گلی
نە دە دایە و برا گەورە کەشتان لە میصر هەڵ و گێر نە دە بوو!

دە ی هەلوێستی من لە ئاست ئەم بە لاو بە تاقیکردنە واندە رازی بوون بە
قەزاو قەدەرە ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ حال و وەزعی من لە ئاکامی ئەم موصیبە تانەدا
خۆگری و دان بە خۆدا گرتنە، نە ناخ و تۆف دە کەم، نە شکایەت و سکالام بۆ لای
کەس دە بەم! رازیم بە قەزاو قەدەری پەر وەردگار، سکالام بەس بۆ بارە گای
خودا دە بەم، هەر ئەو کەسی بیکە سانه، هەر ئەو پەنای بۆ دە بێ و
هاواری لی دە کری، هەر گیز لە رەحمەتی خودا نا ئومێد نابم ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ
يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعاً﴾ هومێدە وارم خودا هەر سیك کۆرە کانم بۆ بگێڕێتە وە
(یوسف بونیامین و روبیل) چاو و پوانی بریاری خودا دە کەم دە ریارە یان، ئاواتە
خوایم خودا هەر سیك کۆرە کانم بۆ بنێڕێتە وە (بە ئیلهام ئەوێ دە زانی کە
یوسف نە مردووە).

﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ بێ گومان خودا بۆ خۆی زاناو ناگادارە بە حالی
تەنیا یی من و فەوتانی کۆرە کانم و غەم و ناپەحەتی من بۆ یان، داناو کارامایە
لە کردە وە کانی دا، هەرچی دە یکا، ئە نجامی بێ هۆو حیکمەت نیە، بە نده کانی

به تاقی ده کاتهوه، به لاهو موصیبه تیان تسووش ده کا، پاشان به گویره ی
حیکمه تو لیزانی خۆی به گویره ی دابو نه پیتی خۆی له بوونه وهردا شهو به لاهو
ناخوشیانه هه لده گریو پاش ناخۆشی خۆشی دینیته کایه وه. هه موو کاریک؛
خۆشی بی یا ناخۆشی بی له کاتی گونجاوی خۆی دا شه نجامی ده داو ریکی
ده خاو. زانایه به هه موو ئیشو نازاری، خاوهن حیکمه ته له هه موو کاریکی دا.

نه مجار ﴿وَقَوْلَىٰ عَنْهُمْ﴾ پشتی له کورپه کانی هه لکردو پی ی ناخۆشبوو
شه هه واله ناخۆش دیان پید، به دلی غه مباره وه رویشته که ناریکه وه، سه رباری
غه مو خه فته تی نه هاتنه وه ی بونیامینو کورپه گه وره که یشی بی ری روژگاری
رابردوی کرده وه، برینی ونبوونی یوسفی کولانه وه، به ئاهو خه سه ره ته وه هه سستی
به وه کرد: کهس هاوبه شی غه می نیه، سه رباری پی ری و کویری و که فته کاری،
کورپه کانیشی له دهس چوونو ده ورو به ریش هه ست به ناسۆری پر جه خاری ناکهن،
به ته نیا له کولبه ی نه حزان دا ماتو غه مباره ﴿وَقَالَ: يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يَٰسُفَ!﴾
وتی: نه ی نه سه فو خه سار بو تو نه ی یوسف! ئای چۆن لیم هونبووی و
له ده ستم چوی؟!

﴿وَأَيَّضَتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ﴾ هه ردوو چاوی کویر بویوونو سپی
هه لگه رابوون له بهر غه مو ناره حه تی و فرمی سک رژاندن، ﴿فَهُوَ كَظِيمٌ﴾
به راستی دلۆ سینهی پز بویو له نازارو ناسۆر.

تیپه ربوونی شه هه موو سالۆ روژگاره دورو درێژه نه یان توانی یوسف
له بیر پیره میردی کۆنه سال به رنه وه هه والی گیرانی بونیامین قه تماغه ی
له سه ربینی ناو جه رگی باوکی دلۆ هه لگرتو ناسۆری له ده سته دانی یوسفی
کولاندنه وه. ناخو تۆفی زیاده له سنوور به ده ر دیارده یه کی ئینسانیی به له کاتی
به لاهو موصیبه تی کاریگه ردا. دلته نگه ی غه مو په ژاره نه گه ر سه برو خۆگری
له گه لدا بی و کۆنترۆلی نه فسی خۆی بکا شه رع په سندی ده کاو کاریکی بی
شه رعی نیه.

پیغه مبهەر ﷺ له کاتی مردنی ئیبراهیمی کوری دا گریا.

ههردوو پیری فهرمووده بوخاری و موسلیم ریوایتیان کردوه: که لهو کاته دا پیغه مبهەر ﷺ فهرموویه تی: (إِنَّ الْعَيْنَ لَتَذْمَعُ، وَإِنَّ الْقَلْبَ لَيَخْشَعُ، وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يَرْضَىٰ رَبُّنَا، وَإِنَّا بِبِقَرَاكَ يَا إِبْرَاهِيمَ لَمُحْزَوْنُونَ) چاو فرمیسکی لی ده پزیتته خوار، دل ده ترسی و ده لهرزی، شتی که نالیین خودا پی تی رازی نه بی، ئیمه به له دنیا ده چوونت ئه ی ئیبراهیم غه مبارین!

ناخو ئۆفی ناشهرعی ئه وهیه: که نه قام نه زان له کاتی به لاو ناخۆشی دا ده ست ده کهن به هاتو هاوارو له خۆدانو یه خه دادپرسو له سنگ دانو قور له خۆگرتن؛ خۆ له قوروهردان.

نه گینا گریانی له سه ره خۆو به کول شتیکی ره وایه. ریوایهت کراوه: که پیغه مبهەر ﷺ له کاتی گیان ده رچوونی مندالی یه کێ له کچه کانی دا گریانی هات. گوترا: ئه ی پیغه مبهری خودا ئه وه تۆش ده گری له کاتی که دا جله وگیری گریانت لی ده کردین؟! پیغه مبهەر ﷺ فهرمووی: (مانهیتکم عن البكاء، وانما نهیتکم عن صوتین أحمرقین: صوت عند الفرح، وصوت عند الترح) من جله وگیری گریانم لی نه کردون، به لکوو من جله وگیریم له دوو دهنگی قیزه ون لی کردن پیکه نینی قاقای کاتی خۆشی، قیزه و گریانی به دهنگی بهرز کاتی موصیبهت.

روژگار هاتزو رویشتن، هه زه ته یه عقوقوب جهرگ سوتاوو کوئرو پیره میردی کۆنه سال به ناخو ئۆفه وه ده تلایه وه روژ دوا ی روژ ده ردی جهرگ سوتانی لی گرانتر ده بوو، سۆزی له ده سه چوونی رۆله ونبوه کانی تهنگی پی هه لده چنی، کارگه ییشه ئه وه کورپه کانی ترسی ئه وه یان لی پهیدا کرد له په لو پۆ بکه وئو به ته وای شپریو بی! ئیتر که وتنه سه رزه نشت کردنی و یستیان له وه هه لۆیسته ی ژێوان بکه نه وه. ﴿قَالُوا: تَاللّٰهِ تَفْتَسُوا تَذَكُرُ یُوسُفَ﴾ وتیان: سویندمان به خودا تۆ خراپت لی قه و ماوه مال خرا نه بوو! ئه وه تۆ چیتسه کهس

بهشت نازاننى يوسف نه بى، تاكهى تۆ همر باسى يوسف دهكهى! ئىستا تۆ دوو كوپت ديارنيزو توشى شو تەنگو چەلمەيه بوون، كهچى باسى ئەوان ناكەيو رىگا چارهيهك بۆ شو روداوه ناباره نادۆزيتەوه. ئەم دادو فيغانەت لى بووه بهخۆو لىي دەسبەردار نابى ﴿حَتَّىٰ تَكُونَ خُرُصًا﴾ هەتا بەتەواوى نهخۆش دەكهوى نيوه مردو دەبىو لەدەستو دوو دەكهوى دەتويىهوه ﴿أَوْ تَكُونُ مِنَ الْهَالِكِينَ﴾ يان همر بهيهكجارى دەمرو لەناو دەچى! بۆ بەزەبيت بهخۆتدا نايه تاكهى ئەم ناخو ئۆفە! يوسف مردو بپايەوه! تۆ تازه بەتەماي يوسفى بىتەوه!؟

پيره مېردى كۆنە سالى جەرگ بپراو رەددى دانەوهو ﴿قَالَ﴾ پىيانى فەرموو: ئىوه حەقتان چيه بەسەرمەوه، خۆم داوا لەئىوه ناكەم هەندى غەم پەژارەم لەگەل هەلبەگرن؟ نامەوى ئىوه بارى گرانم لى سووك بكەن! نەپۆيشتووم لەناو هەلەكدا هاتو هاوار بكەم، ئىوه پىي لەكەدار بن. لىم گەپىن ﴿إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَخُزْنِي إِلَى اللَّهِ﴾ من: كه سكالاشكاتى خۆم دەكەم، تەنيا بۆ لای پەروەردگارى خۆم بۆ لای (الله) هانا دەبەم، داواي لا بردنى غەم پەژارەى پى نازارم همر لەخودا دەكەم، دوعاو پارانەوهەم همر ئاراستەى شو دەكەم، وازم لى بىنن خۆم خوداى خۆم!! ﴿وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَالًا تَعْلَمُونَ﴾ ئەوهى كه من دەريارەى خودا دەيزانم ئىوه پەى پى نابەن! من هيوو بپاونىمو ناهومىد نەبووم، چونكه من دەزانم: رەحمەتو فەضلو بەخشى خودا چەند زۆرو زەبەندەيه، چەند دەرياي ئىحسانو چاكەكارى فراوانو بى سنووره، بپوام وايه: خودا رۆژىك لەرۆژان بەكوره كانم شاد دەكاتەوه، شو غەم پەژارەيهەم لەدل دەردەهاوى! هيوادارم بەم گريانو پارانەوهيه خودا بەزەيى پيماندا بىتەوهو لەم مەينهتە رزگارمان بكا.

ئەمجار تەوجيهى كۆرەكانى دەكاو فەرمانيان پىي دەكا كەبە سۆراغى كۆرەكانىهوه بچنەوه بۆ مېصرو دەفەرموى: ﴿يَا بَنِي إِدْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ

يُوسُفَ وَأَخِيهِ ﴿١٧﴾ ٲهى كوپره خۆشه ويسته كانم! بچنه وه بۆ ولا ٲى ميصرو له گه ٲ
برا گه موره كه تان يه كدى بگره وه، به هيدى و هيمنى بهوردى و كارامايى به وه
له يوسفو بونيا ميني براى بگه پين و ههولئ دۆزينه وه و رزگار كردنيان بدهن،
مه هيلن كه س پيتان بزاني، به شيوه يه كي نه پيني و له سه ره خويى سؤراغيان
بكه ن ﴿وَلَا تَأْسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ﴾ له ده رو ليكر د نه وهى خدا نا هوميد مه بن،
هه ميه شه گه شيبين و دل پر هيو ا بن، به ته ماي ره حمه ت و يارمه تى خدا بن،
هيو ا برا و مه بن ﴿إِنَّهُ لَا يَأْسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ بيگومان
شه تى و حال وايه: كه س له ده رو ليكر د نه وه به هانا هاتنى خدا نا هوميد نابي
مه گهر كه سانيك كه له گرۆ هو تا قمى بي پرايان بن. جگه له زيانكارانو
سه ر پيچيكاران كه سى تر له ره حمه تى خدا هيو ا برا و نابي.

خاوه ن باوه ران هه ميه شه دليان به خوداي خويانه وه په يوه سته، گيانيان
به تاونگي ره حمه تى له گه شه و نه شه دا يه، هه ست ده كه ن به نه سيمي پاش بارانى
ره حمه تى، هه رگيز له ده رو ليكر د نه وهى په روه ردگاريان نا هوميد نابن، ته نانه ت
نه گهر له هه موو لايه كه وه غه و په ژاره ده وريان بدا و ته نگانه ته نكيان پي
هه لچني، ته وان چاوه روانى ده رووى ره حمه تى و بتمان هيان به هاتنى يارمه تى
خودا له رزه ي پي ناكه وي. له و كاته دا كه له و په رى ته نگانه و نا په حه تى دان
گه شيبين ترو دل پر هيو ا و بتمان هيان به خودا زيات ره و به رچا و رون!

بهشی پانزه ههم له چیرۆکی یوسف

ناسینه وهی کوره کانی یه عقووب بو یوسف و داننانیان به هه لهی خویان!
 فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ
 وَجِئْنَا بِبِضْعَةٍ مُّزْجَجَةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا
 إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾ قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ
 بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾ قَالُوا أَإِنَّكَ
 لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ
 عَلَيْنَا إِنَّهُ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
 الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ ءَاثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا
 وَإِنْ كُنَّا لَخَطِئِينَ ﴿٩١﴾ قَالَ لَا تَثْرِيْبَ عَلَيْكُمُ
 الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾
 أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا
 وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾

وه کوو زانیمان هه زه تی یه عقوب فهرمانی به کوپه کانی کرد: که بچنه وه
 بۆ شاری میصرو هه وۆی دۆزینه وه یوسفو رزگار کردنی بنیامینی برای بدهن،
 نهوانیش له سههر فهرمانی باوکیان بۆ جاری سییه م گه پانه وه بۆ میصر
 به مه بهستی سۆراغ کردنی یوسفو بونیامینی برای، به لام به دلێکی پر له هیواو
 به شیوه کی جیدیو لیبرانه وه. جا که به خزمهت عه زیزی میصر گه ییشتنه وه
 دلی پێیان سوتاو خۆی پێ ناساندنو وتی: من یوسفو نه مه بونیامینی برامه.
 ده فهرموی: ﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ﴾ که کوپه کانی یه عقوب بۆ جاری سییه م
 چوونه وه بۆ میصرو هه وۆیاندا بچنه لای عه زیزی میصر، جا که چوونه لای
 عه زیز ﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ! مُسْنًا وَأَهْلْنَا الضَّرَّ﴾ وتیان: نهی خاوهن شکۆ،
 نهی عه زیزی میصر! تهنگو چه له مهیه کی نیجگار کاریگر تووشی خۆمانو
 خاوو خێزانو بنه ماله که مان بووه! قاتو قریو گرانی تهنگی پێ هه لچنیوین،
 سازارو بیزاری، بی نانیو بی گوزه رانیو برسیایه تی به ته واوی تینی بۆ
 هیناوینو شه پرزه ی کردوین.

﴿وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ﴾ هاتووینه وه بۆ باره گای
 به پریتان به کالایه کی بی نرخو که م به ها، به نه ندازه یه کی که مو ناره ووجه وه،
 بازگانه کان مامه له ی پیوه ناکه نو له بازاردا ره واجی نیه. به چاکه و پیاوه تی خۆت
 وه کوو جاره کانی پیشوو باره کانمان بۆ داگره و دانه وێله ی ته واومان بده ری.
 ﴿وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا﴾ به خشنده یی خۆت بنوینه به سه رماندا، پاره ی ناره واجی
 نه ندازه که مو که م نرخمان له باتی دانه وێله لی وه ریگره، چاو پۆشی له مالی که مو
 خراپمان بکه! یان به خشنده یی خۆت بنوینه به سه رمانداو چاو پۆشی بکه
 له تاوانمانو برا که مان بۆ به ریده!

﴿إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ﴾ بیگومان په ره وردگار پاداشی چاکه کاران
 ده داته وه به باشتترین پاداش، چی ده به خشن بۆیان پر ده کاته وه، پاداشیان
 دوچه ندانه و چند چه ندانه ده داته وه. پاداشی نه وانه به فیرو نادا که دهستی

داماوان ده گرن، به هانای لیقه مارانه وه ده چن، له تاوانی تاوانباران چاوپۆشی ده کهن، به زه بیان به دل بیماران دا دیته وه.

ئیسر که حه زه ته یوسف گوئی له سکا لایانه یان بوو، زانی حال و هه زعیان گه ییشته ته نه م ئاسته ته نگه چه له مه یه وه به م جوړه تینیان بو هاتوه، نه یه توانی چی تر له بهرام بهریان دا خو به عه زیزی میصر بزانی و ده وری پاشایه تی بیان له گه لدا به کار بیستی، چی تر نه یه توانی که سایه تی خو بیان لی بشاریته وه، خو بیان لی ناشکرا نه کا! بۆی ده رکه وت وانه کان ته واه بوونو تاقیکردنه وه کان به ناکام گه ییشته ون، ئیستا کاتی مو فاجه نه یه وه ده ختی نه وه هاتوه خو بیان پی بناسینی و هه وائیکی چاهه پروان نه کراوه به خه یالدا نه هاتوو یان پی بدا!!

سۆزی برایانه ی جولاو چاوپۆشی له خراپه ی رابوردیان بوو به بهر یاریکو له ده ورونی یوسف دا بنجی به ستو که وته ئاخاوتن له گه لیان داو دهستی کرد به خو ناشکرا کردن لی یانو به شیوه یه کی نه مر و نیانو هونه مره ندانه ﴿قَالَ: هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ؟﴾ وتی: ئایا ده زانن کاتی خو چی کاریکی نامه ردا نه تان بهرام بهر یوسفو بونیامینی برای کرد؟ له یادتانه چۆن فریتان دایه بیره که وه و یستتان له ناوی بهرن، له بونیامینی براتان جیا کرد وه. براتان له برا دوور خسته وه؟؟ چه ند به توندو تیژی هه لسو که وتتان له گه ل یوسفو بونیامینی برای دا کرد، ته وتان خسته بیره وه، به شیوه یه کی توندو ره قیش هه لسو که وتتان له گه ل بونیامین دا نه نجام دا؟ ئیوه ته و کاره ناشیرینه تان ته نجام دان کاتیک نه تان ده زانی چه ند کرده وه که تان ناشیرینه!! ته زه تدانی باو کو دایک، پچراندنی خو شه و یست له خو شه و یست!! ئای که کاریکی ناشیرینه تان ته نجام دا!! وهی که دل ره قو بی ویزدان بوون!! چۆنتان پرکیشی ته و کاره کردو چۆنتان ته نجام دا!!

براکانی هزره تی یوسف و نهم دهنگه گلهیی ئامیژه پرسۆزه یان بهرگوپچکه کهوتو بیرکیان له نیشانهی سیمای یوسفی بریان کرده وه سهرنجیان داو، روخساری یوسفی رابوردوو عهزیزی میصری ئیستایان پیک گرتو بۆیان ده رکهوت که نهم وه زیره خاوهن شکویه یوسف وه هستو شعوریان یوسفی مندالی خراوه ناو بیریان له جهستهی نهو پیاوه گهوره به ده سه لاته خاوهن شکویه دا ناسیه وه ﴿قَالُوا: أَأَنْتَ لَأَنْتَ یُوسُفُ؟﴾ نهری به راستی تو یوسفی کوری یه عقووبی؟!

هزره تی یوسفی دلسۆزو دل گهوره و لیبوردو ﴿قَالَ: أَنَا یُوسُفُ﴾ فهرمووی: به ئی بزانهو دنیابن من یوسفم ﴿وَهَذَا أَخِي﴾ نهم کورهش که لام دانیشتوه بونیامینی برامه، ﴿قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا﴾ بیگومان خودا نیعمه تو نهضلی خۆی به سهردا باراندوین به وه که دواي لیک دابرازو په رتهوازه بوون یه کترمان گرتوه، بوینه وه به یه ک خیزانو یه کتریمان ناسیه وه. په روه ردگار که ره وه به خششیکی وای له گهل کردین ناتوانم به یانی بکه م!

﴿إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ شه ئه وه حال وایه: ههر که سیک ته قوای خودا بکاو خۆپاریزی له ناهه رمانی په روه ردگارو پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی بی، به رده وام بی له سه ر طاعه تکردنو خۆگری له بهرام بهر به لاو موصیه تی رۆزگارد، نه وه بیگومان خودا به سیه تی و به هانایه وه دیو له هه موو ناخۆشی و تنگ و چه له مه یه ک ده پپاریزی و هه رگیز خودا پاداشی چاکه کاران فهرامۆش ناکا!

نه مه شایه تیدانی په روه ردگار به وه: که یوسف ته قواکارو خۆراگرو چاکه کار بووه!!

به راستی نه مه هه والیکی له نکاوو چاوه رپوان نه کراوو مو فاجه نه یه کی عه جایه یب بوو هزره تی یوسف رایگه یاندو به کورتی و له سه ره خۆ فلیمی هه لۆیستو کرداری براکانی بهرام بهر خۆی بونیامینی برای رانواندو به بی

ئەوئەھەرەشەیان لى بكاو برىارى تۆلەساندەنەھەيان بەرامبەر بىدا، سۇپاسى
خودا دەكا كە كۆي كرونەھەو بەيەكى شاد كرونەھە، بايىسى ئەم نىعمەتە
بەپاداشى تەقواكارىو خۇپراگرى دەھىنىتەھە! بەلام براكانى شىۋەي كىدارو
ھەلۋىستى رابوردوويان كە بەرامبەر يوسىف ئەنجاميان داو نواندىيان
لەبەرچاويان (تەمەئول) دەكاو ئارەقى شەرمەزارىو خەجالەتى دەردەدەھەو
خۇيان دەبىنن لەبەرەمبەر چاكە كارىكتا دانىشتوون: كە ئەوان خەراپەيان
لەگەل كىدو، ئاخاوتن لەگەل پىياۋىكى دل گەورەو خاوەن كىرەھەو حىلمدا
دەكەن كە ئەوان بەرامبەر بەئەو ئەوپەرى كارى نامەردىيان ئەنجام دا،
بەناحق خىستىانە بىرەھە، لەباوكيان دابرى، لەبراي پىچوكيان دوور خىستەھە.

بۆيە هيچكە يان پىي نەكرا جگە لەعوزر هيئانەو ھو ئىعلانى پەشىمانى
﴿قَالُوا: تَاللّٰهِ لَقَدْ آتَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا، وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ﴾ وتيان: سويندمان
بەخودا پەروەردگار تۆي بەسەر ئىمەدا بەرز کردەو: زانیاری و حیلەو رەوشتی
جوانو دەسلالتو فرمانرەواییو پیغەمبەرایی پى بەخشى، دان بەهەلەي
خۆماندا دەنيین ئیمە تاوانبارین، ئیمە نەزانو بى ویزدان بووین بەرامبەرت،
حەسوودی و نەزانی وای لى کردین رەفتاری نالەبارت دەر حەق بکەین. ئەگینا
تۆ پیاویکی هەلکەوتوو خاوەن چەمالو شانۆ شەوکەتو بەوفاو ئەمەك پاک
بووی! ئیمە هەلمان کردو لیمان سووړە.

هزره‌تی یوسف که له‌کاتی به‌لاو ناخۆشی‌دا به‌سه‌برو خۆراگر بووه، له‌کاتی خۆشی و ده‌ست رۆشتوییشدا خاوه‌ن سه‌برو خۆراگره، بۆیه جوانمه‌ردی خۆی راگه‌یانده‌تی و لی‌بوردویی خۆی دووپات کرده‌وه ﴿قَالَ لَا تَحْزَنْ عَلَيْنِمْ الْيَوْمَ﴾ فەرمووی: هیچ جۆره لۆمه‌و سه‌ره‌نشتی‌کتان له‌سه‌ر نیه، من هیچ ره‌خنه‌یه‌کم لی‌تان نیه‌وه هیچم له‌دڵدا نیه به‌رامبه‌ر ئیوه! ﴿يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ، وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ خودا لی‌تان خۆشیی و له‌تاوان و سه‌مه‌کاریتان

ببورئ: خودا له‌هه‌موو که‌س به‌رحم ترو لی‌سوردوو تره بۆ که‌سانیک تۆیه بکه‌نو بگه‌رینه‌وه بۆ لایو ملکه‌چی فه‌رمانو جله‌وگیریه‌کانی بن!
 نه‌مجار مه‌وجی ناخاوتنه‌که به‌باریکی تردا وهرده‌گیرئو هه‌والی باوکی کۆنه‌سالی له‌براکانی ده‌پرسی، نه‌و باوکه‌ی له‌تاوی یوسف روناکایی چاوه‌کانی له‌کیس چوه، نه‌وانیش له‌وه‌لامدا راستی روداویان عه‌رز کردو پێیان گوت: که به‌هۆی زۆر گریانوه چاوه‌کانی له‌ده‌ست داوه!

پاشان ده‌فه‌رموئ: که مه‌سه‌له‌کان هه‌موویان روون بوونه‌وه ئیتر پێویست به‌وه نا‌کا باره‌کانتان بۆ بار بکه‌ینو خواره‌مه‌نی ببه‌نه‌وه بۆ که‌نعانو (بونیا‌مین) یش بنێرمه‌وه ﴿اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَاَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا﴾ ئه‌م کراسه‌م ببه‌نه‌وه بۆ خزمه‌ت باوکم با به‌سه‌ر ده‌و چاری خۆی دا به‌پێئ، چاوه‌کانی چاک ده‌بنه‌وه، دُنیا ده‌بی له‌ساغو سه‌لامه‌تی مزو دلی خۆشی تیده‌که‌وئو جه‌سته‌ی گه‌شه‌ی تی ده‌که‌وێته‌وه. ﴿وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ﴾ هه‌مووتان به‌خاوو خێزانوه که‌نعان جی بێلزو باریکه‌ن بۆ ئیره، وهرن بۆ شاری میصر بۆ لای خۆم.

هه‌لبه‌ته نه‌مه موعجیزه‌ی هه‌زره‌تی یوسف بوو! په‌روه‌ردگار به‌نیگا پێی راگه‌یانند: که به‌و شیوه چاوه‌کانی هه‌زره‌تی یه‌عقوب چاک ده‌بنه‌وه.

رافه‌که‌رانی قورئان له‌باره‌ی چۆنیه‌تی ئه‌م کراسه‌وه زۆر راو و بۆچونیان ده‌ربرپوه. هه‌ندیکیان ده‌چنه چوارچێوه‌ی هه‌والی ئیسرائیلییا ته‌وه و پشتیان پێ نابه‌ستری. نه‌وه‌ی: که وه‌گیرمان ده‌که‌وئو به‌باشی ده‌زانین لی‌ره‌دا ئاماژه‌ی پێ بکه‌ین نه‌و ریوايه‌ته‌یه که ئیمامی قوشه‌یری ریوايه‌تیکێ له‌ئه‌نه‌سه‌وه به‌مه‌رفووعی گیراوه‌ته‌وه: ده‌فه‌رموئ: نه‌و کراسه‌ کراسی هه‌زره‌تی ئیبراهیم بووه‌و له‌ناوریشمی به‌هه‌شت بووه، کاتئ ئیبراهیم خرایه‌ نیو ئاگره‌که‌وه په‌روه‌ردگار به‌خه‌لات بۆی ناردو له‌به‌ری کرد، دوا‌ی هه‌زره‌تی ئیسه‌حاق له‌به‌ری کردوه، نه‌مجار نه‌ویش له‌به‌ر یه‌عقوبی کرد دوا‌ی هه‌زره‌تی یه‌عقوب بۆ

ده‌فعی چاوه‌زار کردیه ملی حه‌زره‌تی یوسف. جاکاتی حه‌زره‌تی یوسف، براکانی ده‌ناردنه‌وه حه‌زره‌تی جویرائیل فهرمانی پیکرد که نه‌و کراسه بنی‌رتنه‌وه بۆ باوکی؛ چونکه بۆنی به‌هه‌شتی لی ده‌هات، بۆنی به‌هه‌شتیش به‌سهر ههر نه‌خۆشو ده‌رده‌داریکدا رابیری چاک ده‌بیتنه‌وه. واته به‌نیگا خودا نه‌می به‌یوسف راگه‌یاند!!

هه‌ندیک ده‌لین: کراسه‌که ههر هی خودی یوسف بووه که له‌بهر خۆی دایکه‌ندوه. دوایی که به‌سهر ده‌و چاوی باوکی دا هاتوه دل‌ی پی‌ی گه‌شاوه‌ته‌وه و خۆشو کامه‌رانیه‌کی زۆر چووه‌ته دل‌ی یه‌عقوبه‌وه، که یه‌فخۆشی ناواش گیان به‌هیز ده‌کاو زه‌بوونی له‌هیزی هه‌سته‌کان لاده‌باو چاوو دل‌ی روون ده‌بنه‌وه و نه‌په‌رده تاریکی‌یه‌ی به‌سهریان دا هاتوه لاده‌چی و روناکی و بیناییان تیده‌گه‌رتنه‌وه. زانستی پزشکی ئیستا پشگیری نه‌م جۆره دیاردانه ده‌کا!!

تیلینی :

نه‌و لی‌بوردنه‌ی حه‌زره‌تی یوسف: که له‌براکانی خۆش بوو فهرمووی ﴿لَا تُرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ... الْآيَةُ﴾ نمونه‌یه‌کی هه‌ره به‌رزه له‌سه‌ماحه‌تو چاوپۆشی دا؛ عه‌فوو کردنیکه له‌ناخی دل‌ه‌وه هه‌لقولاو بی گله‌یی و سه‌رزه‌نشست کردن، لی‌بوردنه له‌کاتی هیزو توانادا، سه‌رباری چاوپۆشی و لی‌خۆشبوون دوعاو نزاشی بۆ کردن که خودا لی‌یان خۆشبی و له‌تاوانیان ببوری!.

بی‌گومان پی‌غه‌مبه‌ری ئیسلام ﷺ له‌کاتی رزگار کردنی مه‌که‌دا هه‌مان هه‌لو‌یستی حه‌زره‌تی یوسفی نواندو لی‌بوردنی خۆی له‌قور‌ه‌یشیه‌کان راگه‌یاند: ئیبنو مه‌رده‌وه‌یه‌ی له‌ئیبنو عه‌بباس و به‌یه‌قی له‌ئهبو هور‌ه‌یه‌ره‌وه ریوایه‌تیان کردوه: که پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ رۆژی رزگار کردنی مه‌که‌که ده‌ستی به‌لاشیبانی ده‌رگای که‌عه‌ گرت (له‌و کاته‌دا دانیش‌توان هه‌ریه‌که‌یان چو‌یه مالی خۆی و خۆیان له‌ترسان حه‌شار دابوو) فهرمووی: (الحمد لله الذي صدق وعده، ونصر عبده، وهزم الأحزاب وحده، ثم قال: ماذا تظنون يا معشر ته‌فسیری ره‌وان (۴۸)

قریش؟ قالوا: خیرا، اخ کریم، وابن کریم، وقد قدرت، قال: وانا اقول: کما قال اخي يوسف: ﴿لَا تَثْرِيْبَ عَلَیْکُمْ الْیَوْمَ، یَغْفِرُ اللهُ لَکُمْ﴾.

نیتر دانیشتوانی مه که هه موویان له مال هاتنه ده ده تگوت له گور راده بن بۆ حه شرا!

بهشی شانزه ههم له چیرۆکی یوسف

هه والدان یه عقوب به بۆنکردنی یوسف و پشتگیری کردنی نهه بۆنکردنه به هۆی کابرای موزده دهره وه!

وَلَمَّا فَصَلَتِ

الْعِیْرُ قَالَ اَبُوهُم اِنِّیْ لَا اَحِدُ رِیْحَ یُوسُفَ لَوْ لَا اَنْ

تَفْنِدُوْنَ ﴿٩٤﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِیْ ضَلٰلٍکَ الْکَدِیْمِ ﴿٩٥﴾

فَلَمَّا اَنْ جَاءَ الْبَشِیْرُ اَلْقَنَهُ عَلٰی وَجْهِهِ فَاَرْتَدَّ بِصِیْرًا قَالَ

اَلَمْ اَقُلْ لَّکُمْ اِنِّیْ اَعْلَمُ مِنْ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا

یٰکَاۤاَبَانَا اَسْتَغْفِرُ لَنَا ذُنُوْبَنَا اِنَّا کُنَّا خٰطِیْیْنَ ﴿٩٧﴾ قَالَ سَوْفَ

اَسْتَغْفِرُ لَکُمْ رَبِّیْ اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ ﴿٩٨﴾

وه کوو زانیمان خۆشی و کامه رانی که وته ناو دلو دهروونی کوره کانی یه عقوب به وه له میصر به هۆی یه کتر ناسینه وه به یه ک گه ییشته وه نهه کامه رانی و خۆشییه گوێزرایه وه بۆ ولاتی که نعان به هۆی گه رانه وهی کاروانه که بهو موزده خۆشه! پهروه دگار موعجیزه ی له سه دهستی یه عقوب ته فیسیری دهوان (۴۹)

ده‌رخست؛ به‌وه که له‌دووره‌وه بۆنی یوسفی کرد، په‌روه‌ردگار پشتگیری نه‌و
بۆنکردنه‌ی کرد به‌موژده‌دانی کوږه‌گه‌وره‌که‌ی که له‌میصر مابوه‌وه و مانی
گرتبوو و تبووی تا باو کم نيزنم نه‌دا ناگه‌رپمه‌وه! هاته‌وه و کراسی یوسفی
به‌سه‌ر ده‌مو چاوی باوکی‌دا هی‌ناو چاوی چاکبو‌نه‌وه!.

ده‌فهرموئ: ﴿وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا
أَنْ تُفَنِّدُون﴾ هه‌ر له‌گه‌ل کاروانی کوږه‌کانی یه‌عقوب له‌سنووری شاری میصر
ده‌رچوون به‌ره‌و شاخی که‌نعان گه‌رانه‌وه، هه‌زهرتی یه‌عقوب هه‌والئیکی
سه‌رسوږه‌ینه‌ری راگه‌یاندا! هه‌والئیک به‌خه‌یالی که‌س‌دا نه‌ده‌هات؛! هه‌والئیک
په‌یه‌ندی به‌هه‌زهرتی یوسفه‌وه هه‌یه، هه‌زهرتی یه‌عقوب؛ پیری کفته‌کارو
کوږو بئ رونا‌کایی به‌لام دل پڙ له‌نووری نیمان به‌نه‌وه و خزمو که‌سو کاره‌کانی
ده‌ورو به‌ری فهرموو: نه‌من بۆنی یوسف ده‌که‌م نه‌گه‌ر پیم نه‌لین: خه‌ره‌فاوه
عه‌قلی تی‌ک چوه؟! به‌شیتم مه‌زانن نه‌من نیستا بۆنی یوسفو کراسه‌که‌ی
ده‌که‌م!

سه‌یره له‌و کوږو مه‌جلیسه‌دا هه‌موو شتی‌ک به‌خه‌یال‌دا دی جگه
له‌مه‌وزوعی یوسف، که‌س به‌خه‌یالی‌دا نه‌ده‌هات دوا‌ی نه‌و هه‌موو ماوه‌ دورو
دریژه‌ یوسف له‌ژیان‌دا مابی! که‌س بر‌وا‌ی نه‌ده‌کرد یوسف بۆنی هه‌بی‌و نه‌م
پیره‌ کۆنه‌ ساله‌ کوږه‌ کفته‌کاره‌ بۆنی بکا!!

ئیبنو‌عه‌بباس ریوا‌یه‌تی کرده‌ ده‌فهرموئ: که‌ کاروانه‌که‌ له‌سنووری
میصر تی‌په‌ری بایه‌کی هه‌ل‌کرد بۆنی یوسفی گه‌یانده‌ هه‌زهرتی یه‌عقوبو
فهرموئ: ﴿إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُون﴾ هه‌شت رۆژه‌ ری‌گا دورو
بو که‌ بۆنی کرد!

ئیمامی رازی ده‌فهرموئ: قسه‌ی راست نه‌وه‌یه: په‌روه‌ردگار بۆنی یوسفو
کراسه‌که‌ی به‌شیوه‌یه‌کی مو‌عجیزه‌ گه‌یانده‌ هه‌زهرتی یه‌عقوب چونکه‌

بۆنکردن لهو مهسافه دورو درێژهیه شتیكه پێچهوانه‌ی عاده‌ته. كه‌وابێ ئه‌وه موعجیزه‌ی یه‌عقوب بووه.

﴿قَالُوا: تَاللّٰهِ. اِنَّكَ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ وتیان: سویندمان به‌خودا، تۆ ههر له‌گومپاییه‌ که‌وه‌ی خۆت دای، ههر به‌ته‌مای یوسفیو چاوه‌پروانی هاتنه‌وه‌ی ئه‌وی. تازه یوسفی چیو بۆنی چی؟ تاکه‌ی تۆ له‌م هه‌لۆسته هه‌له‌یه‌ی خۆت نایه‌یه خوارێ؟! تاکه‌ی یوسف له‌یاد ناچیو بروی نانی؟

قه‌تاده ده‌لێ: به‌راستی قسه‌یه‌کی گه‌وره‌و ناخۆشیان به‌و پیره‌مێرده د‌ل‌سوتاوه‌ گوت. نه‌ده‌بوو قسه‌ی ئاوا ره‌قو ناخۆش به‌و باب‌ه‌ گه‌وره‌یه‌یان ب‌ل‌ین.

چۆن ده‌بێ قسه‌ی ئاوا ره‌ق ئاراسته‌ی پێغه‌مبه‌ریکی ئاوا بکری!!!
﴿فَلَمَّا اَنَّ جَاءَ الْبَشِيرَ اَلْقَاهُ عَلٰى وُجْهِهِ، فَارْتَدَّ بَصِيرًا﴾ جا كه‌ کاروانه‌که‌ گه‌یشته‌ مزگینی ده‌ر: که‌ کوپه‌ گه‌وره‌ی یه‌عقوبیه‌ یه‌هوزای ناوه‌ هاته‌ لای باوکیو کراسی یوسفی به‌سه‌ر ده‌و چاوی باوکی دا هینا یه‌کسه‌ر چاوه‌کانی له‌خۆشیا روناکاییان تیکه‌وته‌وه‌و مو‌فاجه‌ئهی چاوه‌پروان نه‌کراو په‌یدا بوو، مو‌فاجه‌ئهی کراس! که‌ نیشانه‌ی مانای حه‌زه‌ته‌ی یوسفه‌و به‌م زوانه‌ به‌یه‌کتر شاد ده‌بنه‌وه‌ مو‌فاجه‌ئهی چاکبوونه‌وه‌ی چاوه‌ کوێر بووه‌کانی حه‌زه‌ته‌ی یه‌عقوب که‌ چه‌ند سال بوو سپی هه‌لگه‌پابوون.

نیمامی سوودی ده‌فه‌رموێ: بۆیه‌ یه‌هوزا! کوپه‌ گه‌وره‌ی یه‌عقوب، کراسه‌که‌ی یوسفی جاری دووه‌م بۆ هینا و مزگینی گه‌یاند؛ چونکه‌ ههر ئه‌و جاری یه‌که‌م کراسه‌ خۆیناوی یه‌که‌ی بۆ باوکی هینایه‌وه‌ ویستی ئه‌و هه‌واله‌ ناخۆشه‌ به‌ئهم هه‌واله‌ خۆشه‌ داپۆشی!! ئه‌و خراپه‌یه‌ به‌م چاکه‌یه‌ بشواته‌وه‌، ته‌نانه‌ت ر‌یوایه‌ت کراوه‌ نه‌ک ههر چاوه‌کانی چاکبوونه‌وه‌و به‌س، به‌ل‌کوو هی‌زو توانای ته‌ندامه‌کانی ت‌ریشی تازه‌ بوونه‌وه‌، ئیتر ل‌یره‌دا حه‌زه‌ته‌ی یه‌عقوب راستی یه‌که‌ ده‌درک‌ینێ: که‌ لای ئه‌و نمایانه‌و له‌ده‌ورو به‌ره‌که‌ی په‌نه‌انه‌، له‌وه‌پ‌یش پ‌ێ‌ی گوتن ئه‌وه‌ی من ده‌یزانم ئیوه‌ نایزان، ئیستاش هه‌مان راستی

دووباره کرده وه ﴿قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ: إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾
 هه زه ته یه عقوب به کورو نه وه که سرو کاره کانی فهرموو: نه ی نه وه نه بوو
 کاتی خوی پیم گوتن له ره حمه تی خودا ناثومید مه بن. بچنه وه بو میصر
 سؤراغی یوسفو بونیامینی برای بکه نه وه له ره حمه تو به هانا هاتنی خودا
 ناثومید مه بن. من به هوی نیگا و سروشه وه ده رباره ی سونه نه دابو نه پرتی
 خودا شتی وا ده زانم که نیوه نایزانن! نیت له کاته دا کوره کان تیکرا ده سته و
 دامانی باوکیان بوونو ﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ﴾
 وتیان: باب به گیان! داوای لی خوشبو نمان بو بکه، نیمه به شیمانین
 له کرده وه کانمان، به رامهر جه نابتو یوسفی برامانو بونیامینی برابچو کمان
 هه له مان کرده وه چاوپوشیمان لی بکه. سه د تاوانو یه ک تویه!

لیره دا سیاقی قورئان ناماژه به شتی که ده کا که دیاره له دلی یه عقوبی
 دلسوتاودا په نگی خواردوته وه. دیاره جوړه گله یی که له کوره کانی هیه و وا
 دیاره هیشتا دلی نه چوته وه شوینی خوی و برینی هه ناوی ساریژ نه بوون بویه
 خیرا چاوپوشی خوی رانه گه یاند! وه کوو هه زه ته یوسف خیرا نه یفه رموو
 ﴿لَا تَتْرِبْ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ﴾ به لکوو ﴿قَالَ: سَوْفَ اسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي، إِنَّهُ هُوَ
 الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ فهرمووی: له وه دوا داوای لی خوشبو نمان بو له خودای خوم
 ده کهم لی ده پاریمه وه که لیتان خوشی بیگومان په روه ردگاری من له تاوان
 خوش ده بی و به سوزو به زه یی به بو بنده کانی.

بهشی دهه دهه م له چیرۆکی یوسف

بهیه ککه ییشتنه وهی خیزانی یه عقووب له شاری میصر

فَلَمَّا

دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ ۖ أَوْىٰ إِلَيْهِ أَبُوْیَہِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ
 إِن شَاءَ اللّٰهُ ؕ آمِنِينَ ﴿٩٩﴾ وَرَفَعَ أَبُوْیَہِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا
 لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَتَابَتِ هَٰذَا تَأْوِيلُ رُءُوسِی مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا
 رَبِّی حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِّی إِذْ أَخْرَجَنِی مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِکُمْ
 مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّیْطَانُ بَيْنِی وَبَيْنَ إِخْوَتِی ۚ إِنَّ
 رَبِّی لَطِیْفٌ لِّمَا یَشَاءُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِیْمُ الْحَکِیْمُ ﴿۱۰۰﴾

دوای ئەوەی کە حەزەرەتی یوسف عليه السلام داوای لە براکانی کرد: کە بچنە وە
 بۆ ولاتی کەنعان و بەخاوەن خێزانە وە بگۆژنە وە بۆ میصر، لێرەدا نایەتە کان
 ئەوەمان بۆ رون دەکەنە وە: کە بنەمالە یەعقوب هەموویان ولاتی
 کەنعانیان بەجێ هێشتو هاتن بۆ میصر، حەزەرەتی یوسف و کاریبەدەستانی
 ولات پیشوازییان لێ کردن و لەشاری میصردا نیشتهجێ بوون، خیزانی
 پەرتەواژە بوو لێک دابراو یە کدیگیر بوونە وە، خەونی یوسف هاتە جێ و یانزە
 براکە ی و باوک و دایکی، یان پووری، سوجدە ی ریزیان بۆ برد! رێوا یەتکرا وە
 دەلێن: حەزەرەتی یوسف دوو سەد و لاغی نارد بۆ کەنعان بە مەبەستی
 گواستنە وە ی بنەمالە ی حەزەرەتی یەعقوب دوایی کە نزیک شاری میصر
 تەفسیری رەوان (۵۳)

بوونه وه خۆی پاشاو چوار هزار کس له کار به ده ستو پیاو ماقولان پیشوازیان له حه زره تی یه عقوب کرد.

ده لّین: ژماره ی بنه ماله ی حه زره تی یه عقوب له کاتی چونیان بۆ میصر حه فتاو دوو کس بوون به پیاو ژنه وه، نه و کاته ش که له گه ل حه زره تی موسادا له میصر ده رچوون شه ش صد هزار و پینج سهدو حه فتاو نه وه نده پیاو شه رکه ر بوون، جگه له مندالو ئافره تو پیرو که فته کار.

وه کوو ریوایه ت کراوه حه زره تی یه عقوب له لای حه زره تی یوسف بیستو چوار سال یان حه فده سال مایه وه، دوایی که کۆچی دوایی کرد له سه ر راسپارده ی خۆی حه زره تی یوسف بر دیه وه بۆ ولاتی که نعانو له نزیك ئیسحاقی باوکیه وه به خاکی سپارد!

به هه ر حال سیاقی قورئان زه مانو مه کان ده پینچته وه و دیمه نی کۆتایی چیرۆکه که نمایش ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَبُوهُ﴾ جا کاتیك خیزانی یه عقوب گه ییشتنه سنووری میصرو حه زره تی یوسف به نزیک بوونه وه یانی زانی پیشوازی لی کردن، به فهرمانی پاشا کار به ده ستو گه و ره پیاوانی میصر هاو به شی پیشوازی یه که یان کرد، حه زره تی یه عقوب به خۆی و خاوو خیزانیه وه گه ییشتنه میصر حه زره تی یوسف ده ستی له ملی باوکی و دایکی کردو ماچو مۆچ نه نجام دراو نه مجار فهرمانی به هه موو خیزانه که کردو ﴿وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَ﴾ فهرموئ: هه مووتان بچنه ناو شاری میصره وه به پشتیوانی خودا نه مین ده بن له گیانو مالی خۆتانو هه یج ترسو بیمیکتان له سه ر نیه.

﴿وَرَفَعَ أَبُوهُ عَلَى الْعَرْشِ﴾ باوکنو دایکی بردنه لای خۆیه وه له سه ر کورسی فهرمانه وایی له په ناخۆیه وه دای نیشاندن بۆ ریز گرتنو گرنگی پیدان ﴿وَاخْرَوا لَهُ سَجْدًا﴾ باوکنو دایکنو هه ر یازده براکانی له ئاست یوسفدا

سهری خویان دانه واند، چونکه دابو نه پیتی شو رۆژگاره وا بوو بهو جوړه سهر دانه واندنه نیمچه سوژده بردنه ریزیان له پاشاو گه وړه پیاوان ده گرت.

تیبینی شهوه ده کړی: له نایه ته که دا بو مه بهستی تایبه تی و به لاغی پاشو پیش کراوه، شهوه تا رسته ی ﴿إِنْ شَاءَ اللَّهُ﴾ پیش ﴿آمَنِينَ﴾ خراوه، چونکه مه بهست شهوه یه: چوونه ژوړه وه که له هه موو کاته کانیدا به سه لاهه متو دلنیا یی و سهر که وتوانه بی.

رسته ی ﴿وَرَفَعَ أَبُوهُ عَلَى الْعَرْشِ﴾ پیش ﴿وَوَحَرُوا لَهُ سِجْدًا﴾ خراوه تا ناماز به بی بو شهوه: که یوسف ریزی له باو کتو دایکی گرتو گرنگی پیدان، نه گینا شهوان پیش شهوه ی سهر که وونه سهر کورسی پاشایانو له لای یوسف دابنیشن سوژده که یان بر دوه. شهوه شمان له یاد نه چی سوژده بو خوی عیبادت نه، کاتیک ده بیته عیبادت که نیسه تی تایبه تی و صیفه ته شه رعیه که ی تیدا بی.

جا که هه زره تی یوسف سوژده بردنه که ی باو کتو دایکتو براکانی بینی، یاد ی شه کاته ی کرده وه که به مندالی له خه و نه که ی دا بینی مانگو خورو یانزه نه ستیره سوژده یان بو برد! روه ی کرده باوکی ﴿وَقَالَ: يَا أَبَتِ! هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ﴾ وتی: شه ی باوکی خوشه ویستم! شه مه ناکامو مانای خه و نه که ی سهر ده می مندالیمه که بوم گیرایه وه و تم: باب: ﴿إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾ شه توش وت: شه خه و نه ت بو که سی مه گیره وه با که س به مه نه زانی.

﴿فَلَمَّا جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا﴾ بیگومان خودا خه و نه که می به راست گیراو هی نایه دی.

﴿وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ﴾ بیگومان په وړه ردگار چاکه ی له گهل کردم، به شیک نیعمه متو فاضلی خوی به سهر دا رستم: که له به ندین خانه رزگاری کردم، فرمان په وایی و ده سه لاتی پی به خشیوم کردومی به کار به دهستی

قسه رزیشتوو ﴿وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدِّ وَمِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي﴾ ئیوهی له لادیوه هینایه ناو شارو له ژبانی لادی نشینی و کوله مهرگی و تازه لداری و هرزیری رزگاری کردن، هه موو ئهم نیعمه تانه م به سهردا رزاو، پاش ئه وهی شهیتان نیوان منو براکانمی تیک داو، سۆزی برایشه تی و خوشه ویستی له نیوانماندا نه هیشتو هه سوودی و دژایه تی خسته ناومانه وه.

﴿إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ﴾ بیگومان خودای من زاناو ناگاداره به ووردو درشتی هه موو کارویاریک، به لوطفو مهرحه مه ته بهرامبهر بهنده کانی، ههر کاتی ویستی شتی بکاو گاریک نه نجام بدا، هوکاره کانی بو دهره خسینی و وه کوو پیوست دهیه نیته دی! به خه یالی کی دا ده هات به شوین خسته ناو بیردا به ندایه تی و به شوین کزیلایه تیدا فیتنه ی عیشقو لداری و له سهر مل نه دانی بو داخوازی به کانی زوله یخا بخریته کونجی به ندینه خانه وه و له ویه بو سهر کورسی ده سه لاتو فرمانه وایی!!

﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ بیگومان خودا زانایه به بهرزه وندی بهنده کانی سهره تاو ناگامی هیچ شتیکی لی هون نیه، داناو هه کیمه ههرچی ده یکا له شوینی خوی دایه و بو بهرزه وندی بهنده کانیه تی پاداشی چاکه کاران به چاکه ده داته وه، سهره نجام بو خودا په رستانه ههر ئه وان سهر فرازو سهر که وتوو ده بن!! راقه که رانی قورئان کوکن له سهر ئه وه: که سوژده بردنی خیزانی هه زره تی یه عقوب سوژده ی سلاو ریزگرتن بووه، سوژده ی ته قدیسو عیباده ت نه بووه، سهریان دانه واندوه نه ک بیخه نه سهر زهوی، له شه ریه تی ئه واندا سهر دانه واندن دروست بووه. به لام له شه ریه تی ئیسلامدا نه سخ بوته وه.

جا ههر چه نده سهر دانه واندن له سه لامکردن له ئایینی ئیسلامدا سپاره ته وه و هه لگیراوه، که چی به داخه وه هه ندی له موسولمانانان ناگاداری ئه وه نینو له کاتی سه لامکردن دا خیزان ده چۆمینه وه و لاسایی روژ ناوایی به کان ده که نه وه!

ئیبنو عەبدولبەر له (التمهید) دا له‌ئەنەسی کۆری مالی‌که‌وه ر‌ی‌و‌ای‌ه‌ت ده‌کا: ده‌فرمووی: وتمان: ئە‌ی پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ە‌ری خودا! ئایا ئ‌ی‌مە که به‌یه‌ک‌گە‌ب‌ی‌ش‌ت‌ی‌ن به‌مە‌به‌ستی ر‌ی‌ز ل‌ی‌ک گ‌رت‌ن س‌ە‌رد‌ا‌ن‌ە‌و‌ئ‌ی‌ن‌ی‌ن؟ ف‌ە‌رم‌و‌وی: نه‌خ‌ه‌یر! وتمان: ق‌و‌ری‌ان! ئایا ده‌ست له‌مل‌ی یه‌ک‌تری ب‌که‌ی‌ن؟ ف‌ە‌رم‌و‌وی: نه‌خ‌ه‌یر! وتمان: ئایا ده‌ست ب‌خ‌ه‌ی‌نه ناو ده‌ستی یه‌ک‌تره‌وه؟ ف‌ە‌رم‌و‌وی: به‌ئ‌ی.

به‌لام هە‌ل‌سان له‌بەر که‌س‌ی‌ک که د‌ی‌ ب‌ۆ ل‌ای ک‌ۆ‌مه‌ل‌ی‌ک ئە‌وه در‌وسته. چون‌که ف‌ە‌رم‌و‌وده‌یه‌کی ص‌ە‌ح‌ی‌ح ه‌یه ئە‌بو داوود له‌ئە‌بو س‌ە‌ع‌ی‌ده‌وه ر‌ی‌و‌ای‌ه‌تی کرد‌وه: ده‌فرمووی: پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ەر ﷺ ف‌ەرمان‌ی به‌تاق‌می ئە‌وس کرد ف‌ە‌رم‌و‌وی: (هُمُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ وَخَيْرِكُمْ) ه‌ه‌ستن ب‌ۆ ر‌ی‌ز‌گ‌رت‌نی گ‌ه‌وره‌که‌تانو پ‌یاو‌ما‌ق‌ۆ‌له‌که‌تان.

به‌ک‌و‌رت‌ی هە‌ل‌سان ب‌ۆ ر‌ی‌ز‌ن‌ان له‌می‌وان به‌م‌ە‌رج‌ئ پ‌ی‌ی له‌خ‌ۆ‌ب‌ای‌ی نه‌ب‌ئ، ئە‌گ‌ەر له‌بەر هە‌ل‌سان و‌ای له‌کا‌برا ده‌کرد له‌خ‌ۆ‌ی ب‌ای‌ی ب‌ی‌ئ‌و خ‌ۆ‌ی به‌ش‌یا‌وو مو‌سته‌ح‌ق زانی ب‌ۆ‌له‌ب‌ەر هە‌ل‌سان ئە‌وه در‌وست ن‌یه چون‌که پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ەر ﷺ ف‌ە‌رم‌و‌ویه‌تی (مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ النَّاسُ قِيَامًا فَلْيَتَّبِعُوا مَعْقِدَهُ مِنَ النَّارِ) که‌س‌ی‌ک پ‌ی‌ی خ‌ۆ‌ش‌ب‌ی خە‌ل‌ک له‌ب‌ە‌ری هە‌ل‌سن، با ج‌ی‌گ‌ای خ‌ۆ‌ی له‌ناو ئا‌گ‌ردا ئاماده ب‌کا.

در‌وسته ئاماز‌ه کردن به‌ده‌ست ب‌ۆ سه‌لام‌کردن ب‌ۆ دو‌ور نه‌ک ب‌ۆ ن‌ز‌ی‌ک، ئە‌گ‌ەر سه‌لام‌ی‌شی کرد س‌ەر نه‌وی نه‌کا و پ‌شت‌ی خ‌ۆ‌ی نه‌چه‌م‌ی‌ن‌ی‌ته‌وه. چون‌که خ‌ۆ‌ک‌ۆ‌م‌ک‌رن‌ه‌وه به‌مە‌به‌ستی ته‌وا‌ض‌وع و ر‌ی‌ز‌گ‌رت‌ن له‌ب‌ەر‌ام‌ب‌ەر ب‌ۆ خودا نه‌ب‌ئ ب‌ۆ که‌سی تر نه‌ن‌ج‌ام نادر‌ئ، ده‌ست ما‌چ‌کرد‌ن‌یش باش ن‌یه به‌کرداری ناش‌یر‌ین ده‌ژ‌م‌ی‌رد‌ری و ده‌ل‌ی‌ن: (إِنَّهُ مِنْ فِعْلِ الْأَعَاجِمِ!).

وه‌ل‌ئ ده‌گ‌وت‌ری در‌وسته ئ‌ی‌ن‌سان ده‌ستی باو‌کتو د‌ای‌کی خ‌ۆ‌ی ما‌چ ب‌کا، ده‌ستی مام‌ۆ‌ستا و پ‌یا‌و‌چا‌کان ما‌چ ب‌کا.

بهشی ههژدههم له چیرۆکی یوسف

پارانه وهیه کی گشتی

﴿ رَبِّ

قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي
مُسْلِمًا وَالْحَقِّقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾

به باو کتو دایکی خۆی شادمانی کرده وه، له گهه خیزانو که سو کاره کانیدا
یه کترین گرتوه، له ژووور هه موو نیعمه ته کانیشه وه نیعمه تی پیغه مبه رایه تی و
فرمانه واییه: که خودا پێی به خشیوه. نه مجار لیره دا نه م دو عایه ده کاو
داوا له پهره رد گاری خۆی ده کا وه کوو چۆن له جیهان دا نیعمه تی جوړاو جوړی
به سهردا رشتوه، له قیامه تیش دا بیخاته ژیر فاضلو که ره می خۆیه وه
نیعمه تی به سهردا برێژی و به موسولمانی بیکوژی و بیخاته ریزی صالحانه وه.
ده فهرمو: ﴿رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ﴾ پهره رد گارا! فرمانه وایی و ده ست
رۆیش تووی بێ به ره له ست پێ دام، کهس نیه ده ست به ده ستم بێنی، کهس
نیه به ریزه وه سهریم نه کا، هه رچی گهنج و خه زینه ی ولاتی میصر هیه
هه مووی که وه ژیر ده ستم، پله و پایه ی به رزم ده ست که وت، شان و
شکۆ مه ندی ته واوم پێ درا له هه یچم کهم نیه، نه مانه ناز و نیعمه تی دونیا یین.

﴿وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ فیری ته عبیری خه زو و ئاکامه کانی

خه وت کردم؛ نه مه شیان نیعمه تی عیلم و زانسته. خودایه نیعمه ته کانت
ده ژمیرم یه که یه که، باسیان ده کهم به دل شو کرو سو پاست ده کهم!

﴿فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ئه ی به دیه پنه ری ئاسمانه کازو زهوی! که به قودره تی خۆت دروستت کردوزو کارو باریان به ده ست خۆته، ده سه لاتو توانات به سه ریان داو به سه ر دانیشه توه کانی دا هه یه. ﴿أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ هه ر تۆ یارمه تده رو پشتیوانو چاودێرو خاوه نمی، هه موو شتیکم به ده ست تۆیه و تۆ خاوه نمی له دونیاو قیامه ت!

خودایه ئه وه نیعمه ت و ئه وه ده سه لاتو تواناته! خودایه! من ئیستا داوای ده سه لاتو له شساعی و مالو جاهت لی ناکه م، خودایه داوای شتیکت لی ده که م له وانه پایه دارترو گرنه گرتیه، خودایه! داوات لی ده که م ﴿تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾ به موسولمانی به رینه و به مخه ره پییری صالحانه وه.

ئا به م جوژه جاهو ده سه لاتو فه رمانه وایی دیمه نیان لای هه زه ره تی یوسف داده پۆشرین، خۆشی و شادی به یه که گه ییشه توه و کۆبونه وه ی خاوو خیزانو خزم که سو کار هه چی له کۆپی نامینی، دیمه نی کۆتایی دیمه نی به نده یه کی روت له هه موو جاهو جه لالیک، دیمه نی به نده یه که له خودای خۆی ده پاریته وه و داوای لی ده که ئایینی سه لامه ت بی و له سه ر ئیسلامه تی به مرئو بگات به پیاوچاگان که باوکه و باپیرانی پیغه مبه رنی دروودی خودا له سه ر پیغه مبه ری ئیمه و ئه وانیش بی.

ئه مه ش سه رکه و تنیکی موطله قه و ده رچوونه له تاقیکردنه وه ی کۆتایی.. ئیتر په ره ردگار به پاکو خاوینی له دونیا کۆچی پی کردو له ناو صندوقیکی روخامدا له ولاتی میصر به خاک سپێردرا، پاش چوار سه د سال هه زه ره تی موسا له وێهه تابوته که ی گواسته وه بۆ به یتولمه قدیسه و له وێ له نزیک باوکه و باپیرانی دا نیژرا!

شایانی باسه که له شه ریه ته ئیسلامدا ئاوات خواستنی مردن دروست

نیه.

له سه حیحه یین دا فەر موود ده یه ک هه یه ئیمامی نه حمه د له نه سه وه
 ریوایه تی کردوه ده فەر موو: پیغه مبه ر ﷺ فەر موو: (لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ
 لِيُضَرَ نَزْلُ بِهِ، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ مُتَمَنِّيًّا، فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي،
 وَتَوَقَّيْ إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي).

له نه بو هور هیره شه وه ریوایه ت کرا وه ده ئی: پیغه مبه ر ﷺ فەر موو یه تی:
 (لایتمنی احدکم الموت، ولایدع به من قبل ان یاتیه، انه اذا مات احدکم انقطع
 عمله، وانه لایزید المؤمن عمره الا خیرا).

به شی نۆز ده هه م له چیرۆکی یوسف

چه سپاندنی پیغه مبه رایه تی چه زه تی موحه مه د ﷺ

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ

نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ

﴿١٠٢﴾ وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

﴿١٠٤﴾ وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٥﴾

وَكَأَيِّنْ مِنْ ءَايَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا

وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا

وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾ أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ

أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾ قُلْ هَذِهِ

سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَنَ
 اللَّهُ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

دوای ئه وهی په روه ردگار سه رگوروشته یوسفی گیرایه وه، نه مجار
 ده به وهی له ریگه ی نه م چیرۆکه وه پیغه مبهرایه تی حه زره تی موحه ممه د
 بچه سپینئ، له م روه وه: که چیرۆکی حه زره تی یوسف هه والئ غه یبه، هه والئ
 غه یبیش ته نها خودا ده یزانئ، ده ی خو موحه ممه د ﷺ ناگاداری نه م چیرۆکه
 نه به، گه لو هۆزه که شی هیچیان لی نه زانیوه، جا که پیغه مبه ر ﷺ نه و
 سه رگوروشته ی ناوا به ریکو پیکي گیرایه وه نه وه نیشانه ی نه وه یه: که قورئان
 که لامی خودایه و پیغه مبه رایه تی حه زره تی موحه ممه دیش حه قو راسته.

نه مجار ره خنه ی له هه لۆیستی موشریکه کان گرتو باسی نه وه ی کرد: که
 زۆر نیشانه و نایه ت هه ن تاکو ته نهایی خودا ده گه یه ن وه لی نه و موشریکه
 ناوړی لی نه و نه وه و پستی لی هه لده که ن، نه مجار نه وه راده گه یه نی: که
 ریبای بانگه وازی پیغه مبه ری نیسلام بریتیه له بانگه وازی بو یه که تاپه رستی و
 ره تکرد نه وه ی هه موو جوړه شیرکو هاوه ل په یدا کردی ت.

ده فهرموئ: ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ﴾ نه وه ی باسکرا
 له چیرۆکی یوسف، هه ر له و روژه وه که خه ونه که ی بینئ و دوایی خرایه
 بیره که وه تا نه و روژه ی بووه فهرمانه وه ی ده ست رویشتووی میصر، هه روا
 هه لۆیستی براکانی به رامبه ری، حالو وه زعی باوکی نه مانه هه موویان
 هه والئ په نامه کینو پیش نازلبوونی قورئان پیغه مبه ر ﷺ ناگاداریان نه به،
 هه روه ها گه لو هۆزه که شی ناگاداری نه بوون! خیطابه که بو پیغه مبه ره ﷺ نه م
 چیرۆکه نیگای خودایه بو پیغه مبه ر، بو نه وه ی زیاتر دلئ دامه زری، خوگر بی
 له به رامبه ر نه زیه تدانی گه له که ی و رو وه رگیرانیان له بانگه وازی به که ی!

مه بهست نه وه یه: هه والدان له شتی غه بیی نیشانه ی نه وه یه: که قورئان موعجیزه یه؛ چونکه پیغه مبه ر ﷺ له وه پیش له کتیبانی نه پروانیوه قوتابی کهس نه بوه، هاوچهرخی یوسفو براکانی نه بوه، ده ی هه والدان ی پیغه مبه ر ﷺ بهم چیرۆکه دورو درێژه به بی گۆرانکاری هه له نیشانه ی ئیعجازو سدرئاسایی قورئانه.

﴿وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ﴾ نه ی موحه ممه د! نه تو له لای براکانی یوسف نه بووی، ناگاداری پیلانو نه خشه یان نه بووی، نه و کاته ی برپاریان دا: که یوسف بخه نه بیره که وه، قیلان له یوسفو باوکیشی کرد. به لام ئیمه به نیگا نه و سهرگوروشته یه مان فیر کردی و به سروش بۆمان ناردی.

له قورئانی پیروژدا له م جوړه هه واله غه بیی یانه زۆرن وه کوو له سهرگوروشته ی خاتو مه ریه دا ده فهرموئ: ﴿وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُ أَفْلَاحَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ﴾ آل عمران/ ۴۴. یان ده فهرموئ: ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ﴾ تا ده گاته نه وه که ده فهرموئ: ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا الْقَصَصَ/ ۴۴-۴۶. یان ده فهرموئ: ﴿وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا﴾ القصص/ ۴۵.

بیگومان ده بویه پاش چه سپاندنی نیگا و هاتنی نه م جوړه چیرۆکانه و راگه یاندنی نه م هه واله غه بیی یانه که هه ستو شعور ده هه ژین، ده بویه هه موو کهس پروایان بهم قورئانه بکردایه، به تایبه تی نه وان بۆ خۆیان به چاوی خۆیان پیغه مبه ریان ده دی، حال و وه زعیان ده زانی، نایه تی قورئانیان لی ده بیست که چی پروایان پی نه ده کرد، سهریاری نایه ته کانی قورئان، نیشانه ی تری بوونه وهر هه ن، چه نده ها به لگه ی جوړاو جوړ له سهر روپه ری بوونه وهر بلاو کراونه وه، به لام نه وان تی نافرکرن له ماناکانی حالی نابن.

له گهڙ هه بوونی ئەم هه موو هه وائە نهینێ یانە ی قورئان ئاماژەیان پێ دەکا، له گهڙ هه بوونی ئەم هه موو به لگه و ده لیلانه ی له سەر روپه‌ری بوونه وه‌ر لێره وه‌ر له‌و بلاقو بوونه وه‌ر که هه موویان په‌ندو ئامۆژگارینو رێبازی راستی ژبانی دونیاو قیامه‌ت نیشانی ئاده‌میزاد ده‌ده‌ن، که‌چی وێپای هه‌بوونی ئەو هه‌موو به‌لگه‌و نیشانه‌ زوربه‌ی زۆری ئاده‌میزادان ئیمان ناهینن. وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ زوربه‌ی زۆری ئەو ئاده‌میزادانه‌ بپروا به‌بانگه‌وازیه‌که‌ت ناکه‌نو شوێن په‌یامه‌که‌ت ناکه‌ون، ته‌نانه‌ت ئەگه‌ر زۆریش خۆت ماندو بکه‌ی وه‌لو ته‌قه‌للا بده‌ی ئیمان به‌هینن، بپروات پێ ناکه‌ن، چونکه‌ ئەوان سوورن له‌سەر کوفرو سەر ره‌قی خۆیان.

په‌یه‌ه‌ندی ئەم نایه‌ته‌ به‌نایه‌ته‌کانی پێشه‌وه‌ له‌م رووه‌یه‌: که‌ به‌گوێره‌ی قسه‌ی ئیبنو عبباس هه‌ندیك له‌کافره‌کانی قورئه‌یش به‌شپوه‌ی ته‌عه‌ننوت داوایان له‌په‌یغه‌مبه‌ر ﷺ کرد ئەم چیرۆکه‌یان بۆ بگێڕێته‌وه‌ پێغه‌مبه‌ریش ﷺ پێی وابوو ئەگه‌ر بۆیان بگێڕێته‌وه‌ له‌وانه‌یه‌ ئیمانی پێ به‌هینن. جا که‌ بۆی خویندنه‌وه‌ ئەوان هه‌ر سوور بوون له‌سەر کوفرو بیدینی خۆیان ئیتر ئەم نایه‌ته‌ هاته‌ خوار، وه‌کوو ئەوه‌ بلیی ئاماژه‌ بۆ نایه‌ته‌تی ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ القصص/ ۵۶.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار ئەوه‌ راده‌گه‌ینی: که‌ ئەو کافرا نه‌ هه‌چ عوزریان نه‌ له‌وه‌دا که‌ ئیمان به‌په‌یامه‌که‌ت ناکه‌ن، ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ﴾ تۆ نه‌ی موحه‌مه‌د! داوای کرێ و موچه‌ له‌و کافره‌ سه‌ره‌قانه‌ ناکه‌ی له‌سەر بانگه‌یشتنیان بۆ خودا په‌رستی، به‌لکوو له‌پیناو نایینی خوداداو بۆخاتری ره‌زامه‌ندی خودا ئەو کاره‌ نه‌نجام ده‌ده‌ی، ئەتۆ مه‌به‌ستت جێ به‌جێ کردنی نه‌رکی سه‌رشانی خۆته‌و پاداشت لێیان ناوی! ده‌ی ده‌بوايه‌ ئەوانیش به‌بێ سێ و دوو ئیمانیان به‌هینایه‌و به‌پیر بانگه‌وازیه‌که‌ته‌وه‌ به‌هاتنایه‌!!

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ نیه ئەو قورئانهی تۆی پێ نێردراوه و بۆ تۆ به نیگا هاتوو و په یڕه و پڕۆگرامی ئایینی ئیسلامه ئیلا که هیه یادخه ره و نامۆژکاری و شاره زایی کهری هه موو عاله مه، ته گهر په یڕه و بکه نو شوینی بکه ون له دونیا و قیامه تدا سهر فراز ده بن.

ئهم نایه ته یه کیکه لهو نایه تانهی که راستی به تی په یامی پیغه مبه ر دوو بات ده که نه وه.

هۆکاری ئەوه: که زور بهی خه لک ئیمان ناهینن ئەوه یه: که ئەوانه له به لگه کانی هه بو نی خودایه کی به دیه پنه ر بێ ئاگانو تیناف کرنو له بو نه وه ر ورد نابنه وه، به رودا وه کانی رابوردو و په ند نامیز نابن!

ده فهر موئ: ﴿وَكَايْنٌ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ﴾ چەندان له نیشانه جوړاو جوړه کانی ئاسمانه کازو زه وی: که تاکو ته نهایی خودا ده چه سپینو نیشانهی که مائی زانستو ده سه لاتی په روه ردگارن، هه ر له ته ستیره گه رۆکتو را وه ستا وه کانه وه تا ده گاته کیوو چۆم ده ریا و گژو گیا و دارو دره ختو ئاژه لۆ مردوو زیندو، هه روا به ر بووم تا م بۆزو به رامو رهنگو روخساری میوه هات، شینا وه ردو ئاوو هه واو هه ورو بارانو به فرو ته رزه و چه نده هاو ملیونه ها شتی تر که ئەو ئاده میزادانه به سه ری دا راده برنو دینه به رچاویانو به سه ریان دا تیپه ر ده کاو ده یان بینن که چی لییان بێ ئاگانو تییان نافکرنو په ندیان لی وەرناگرن هه مووشیان گه وا هی هه بوونی خودایه کی تاکو ته نیا و خا وه ن ده سه لاتی ره ها ده دن.

به کور تی هه موو شتیکی بوونه وه ر نیشانهی تاکو ته نهایی خودایه. ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ زور بهی زۆری ئەو خه لکه وێرای هه بوونی ئەو هه موو نیشانه جوئ جوئیانه دان به وجودی خودا دا نا ئین مه گه ر شه ریکی بۆ داده ئین، ده زانن خودا هیه به لام ها وه لی بۆ به ره وا ده زانن! وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهر موئ: ﴿وَلَيْتُنَّ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

لَقُولَنَّ اللَّهُ لِقَمَان/۲۵. دان به وهدا دهئین که خدا به دیهینهری بوونه وه ره کهچی یه کتاپه رستی ناکهن، هاوهلی بۆ دادهئین بتو صه نه م، فریشته و مانگو خۆر ده پهرستن، هاوار ده که نه غهیری خدا بۆ لابرندی زیانو هینانی خیر، هدریه که به جۆریک موشریکه، ههر عیباده تیک خالص بۆ خدا نه بوو به شیرک ده ژمیردری، عیباده ته که ی پوچه لهو لئی وهر ناگیرئ!

ئیمامی موسلیم له نه بو هورهیره وه ریوایهت ده کا ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرمووی: خدا ده فرموئ: من له هاوهل بی ناتاجم که س هینده ی من بی ناتاج نیه له شهریک. جا که سییک کاریکی کرد بۆ مزو شتی تریشی کرده شهریکم، به خۆی نهو که سه ی کردویه تی به هاوهلم ده ستیان لی بهرده ده م! ئیمام نه حمده له نه بوسه عیدی کوری فوضاله وه ریوایهت ده کا، ده لی: له پیغه مبه رم ژنهوت ده یفرموو: (که رۆژی قیامت پهروه ردگار هه موو ئاده میزادانی کۆ کرده وه، بانگ کهریک بانگ ده کا ده لی: که سییک له کرده وه یه کندا که بۆ خودای نه نجام داوه که سیکی تری کرد بیته هاویه شی خودا، باداوا ی پاداش له غهیری خودا بکا، چونکه خودا له هه موو که س بی ناتاج تره له هاوهلو هیچ پیویستی به شهریک نیه.)

ئیمامی نه حمده له مه حمودی کوری له بیده وه ریوایهت ده کا: که پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: نه وه ی که من بۆ ئیوه لی ی ده ترسم شیرکی پچوکه، هاوهلان عمرزیان کرد: نه ی پیغه مبه ری خودا! شیرکی نه صغه ر چیه؟ پیغه مبه ر ﷺ فرمووی: ریایه، رۆژی قیامت که خه لک پاداشی وه رگرتوه، پهروه ردگار به ریبابازان ده فرموئ: بچن بۆ لای ئهوانه ی له دونیادا ریبابازیان بۆ ده کردن بزائن ناخۆ پاداشیان هدی به بتانده نی.

ئیمام نه حمده له نه بو موسای نه شعرییه وه ریوایهت ده کا: که پیغه مبه ر ﷺ فرمووی: نه ی ئاده میزادینه! خۆتان لهو شیرکه که ریایه بیاریزن، چونکه له خشه ی میروله نهینی تره، پاشان قیری کردن چۆن خۆیان لهو شیرکی

بچووک نهینی به ده پاریزن. فرموی: بَلَّيْنِ: (اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا نَعْلَمُهُ، وَنَسْتَغْفِرُكَ لِأَنَّا نَعْلَمُهُ).

ئه مانه شیرکی نهینیزو پیویسته زۆر بهوریایی خۆمانی لی پاریزین بۆ ئه وهی ئیمان هه مان پالفتهو ریکو پیک بی.

شیرکی ئاشکراو عه یانیش هه یه: که بریتییه له گهردنگه چ کردن بۆ غهیری خودا له کارو باریکی ژبان دا، وه کوو گهردنگه چکردن بۆ یاساو قانونیک که هی خودا نه بی، گهردنگه چکردن بۆ دابو نه پیتییک که له گه شهریعه تی خودا دا یه ک نه گرتیه وه، بۆ نمونه پابه ند بسوون به بهرگئو پۆشاکیکه وه که له گه یاسای پۆشاکێ ئیسلامی دا ناگونجی، به م جوړه عه ورت دانه پۆشی، یان چۆنیه تی عه ورت به ده ربخا، ئه مانه شیرکی ئاشکراو پیویسته موسولمانان زۆر وریایانه هه ولی قه لاچۆکردنو خۆپاراستنو تیگه یانندنی له خه لکانی تر به دن!

روتی ئافره ت ئه مپۆ به و شیوه فراوانه که ده بیندریو بانگه شه بۆ کردنی له لایه ن ئۆکه رانی جوله که و ماسۆنیه وه، شیرکیکی ئاشکراو عه یانه، پیلانیکی دارژاوی کوفری جیهانی به دژی موسولمانان، چه کیکی کوشنده یه به ده ست داگیرکه رانو چلکاوخۆرانی کوفری عاله مییه وه بۆ روخاندنی ره وشتی ئیسلامی و ریشه کیشکردنی دابو نه پیتی باوکنو باپیرانی خودا په رستمان!

مام حاجی بۆ خۆی که شیده ی پشتی باوه شیک ده بیو حاجی ژنی خیزانی داپۆشراو عابا به سه ر که چی که چه که یان نیوه ی جهسته ی به ده ره وه یه! مامۆستاو شیخو خه لیفه و سۆفی به کانمان بۆ خۆیان کونجی مزگه وت ده گرنو ریش به شان هه کراو ته سه بیح به ده ستو سیواک له ده م رادراو ده م به ویردو سه لاوات که چی که کانیا ن نه وه کانیا ن قولو قاچ رووتو سه رو مل قوتو به ده لالا! له هه موو شتییک ده چن جگه له به چه کی موسولمان نه بی.

هه لبه ته ئه و ماموستا و شیخو خه لیفه و سۆفییانه نوێژ ده که ن به لام
 نوێژه که یان له فەحشا و مونکەر نایانگیریته وه، بۆخۆیان موسولمانی ساغ نین
 بۆیه خاوو خیزانیان له هی موسولمانان ناچن، بۆ خۆیان به ده م موسولمانن
 به لام کرده وه کانیان به درۆیان ده خه نه وه، بۆخۆیان هه ر چه ند به روا له ت
 موسولمانن وه لی له راستی دا پشتیان له ئایین هه لکرده وه، پابه ندی فەرمانو
 جله و گیریه کانی خودا نین!!

ده ی ئه وانه به ته ما چین؟ چا وروانی چ ده که ن؟

﴿أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ﴾ ئایا ئه و موشریکانه ئه و
 به ناو موسولمانو به کرد وه کافرا نه د ئنیان له وه ی: که خودا عه زاییکی ئیقلم
 گیرو داگر نه دیان بۆ بی نی، هه موانیان بگرت ه وه و تیکیان ه وه پیچی؟!
 ﴿أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ یان له وه د ئنیانو ناترسن که
 به ناگه هان قیامت رایی و ئه وان تایه خه یان نه گری به خۆیان نه زانن؟

بیگومان غه یب بۆ ئاده میزاد ئییه نی و ده رگای له سه ر پیه و درا وه، چا و
 ناییینی و گوێچکه ناییستی، کێ ده زانی پاش تاوێکی تر چ ده بی و چ
 ده قه ومی؟

ئه مجار په روه ردگار پاش ئه و هه ره شه کردنو به لگه هی نا نه وانه،
 مه به ستی په یامی پیغه مبه ر ﷺ رۆن ده کاته وه و بتمان ه ی پیغه مبه ر
 به په یامه که ی دیاری ده کاو ده فەر موی: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي﴾ ئه ی موحه ممه د!
 به ئاده میزادو جندۆ که بلێ: ئه مه ئه و ریگایه یه که من بانگه وازی بۆ ده که م،
 بانگه وازی ده که م بۆ ئه وه ی شایه تی به دن که هیچ خودا نین جگه له خودا.
 ئه من به و بانگه وازی به م ﴿ادْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾ خه لک
 بانگ ده که م بۆ په په روه یکردنی نایینی خودا به یه قینو بروایه کی ته وا وه وه،
 به به لگه و نیشانه ی ناشکرا وه، ئه من بۆخۆم بانگه وازی ده که م بۆ نایینی خودا و
 هه موو ئه وانه ش که شوێنم که و توو نو بروایان به په یامی من کرد وه بانگه وازی

ده کهن بۆ تایینی خودا، ﴿وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ نه من خودا له هه موو عه یبو نه نگه یه که به دوور ده گرم به پیروزی ده زانم ته قدیسی ده کهم. نه من هه رگیز شه ریکی بۆ دانائیم هاوه لۆ مندالۆ خیزانی نیه، وه زیرو راویژکاری نینۆ پیوستی به هیچ نیه، هه موو کهس موحتاجی نه وه و نه موحتاجی به کهس نیه وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿تَسْبِيحُ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ، وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ، إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ الاسراء/ ۴۴.

هه موو ناسمانه کازو زه وی نه وه ی تیاندایه هه ریه کهو به زوبانی خوی ته سبیحاتی خودا ده کا، هیچ شتی که نیه ته سبیحاتی خودا نه کا، به لام ئیوه ته سبیحاته که یان نابیسن، بیگومان خودا هه لیو لیخۆشبووه داوای لیخۆشبوونی لی بکه ن، تۆبه بکه ن با لیتان خوش بی.

به شی بیسته م له چیرۆکی یوسف

په نه وه رگرتن له چیرۆکه کانی قورئان

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ

إِلَّا رِجَالًا نُوْحِيْ اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرْاٰى اَفَلَمْ يَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوْا كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ اٰتَقَوْا اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٠٩﴾ حَتّٰى اِذَا اَسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوْا اَنْهُمْ قَدْ كَذَبُوْا جَآءَهُمْ

نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ
 ﴿۱۱۰﴾ لَقَدْ كَانَتْ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ
 حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ
 وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿۱۱۱﴾

پاش نه وهی قورثانی پیروز له نایه ته کانی پیښوودا پیښه مبرایه تی
 موحه ممدی ﷺ چه سپاند له مروه وه که هوالی غه بی راده گه نه، نه مجار
 په روه ردگار ردهی نه وانه ده داته وه که پروایان به پیښه مبرایه تی نیه: بریک
 له شوبه ی نه وانه ی نینکاری پیښه مبرایه تی حه زه تی موحه ممد ده که نه
 نه ویه: ده لئن: نه گهر خدا بیویستایه پیښه مبرایه تی بنار دایه فریشته ی ده نارد
 وه کوو قورثان له شونیکه تر دا له زمانی کافره کانه وه ده گپ یته وه ده فرموی:
 ﴿لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً﴾ فصلت/۱۴.

نه مجار په روه ردگار هره ده ی له کافره کانی قورپه شو هاووینه کانیان کرد
 به ناردنی عذاب بو سهریان نه گهر نیمان نه هیئن، چونکه سوننه تی خودا
 ده رباره ی بنده کانی نه گوره، دابو نه پیتی وا هاتوه هر گه لو نه ته ویه ک
 نیمان نه هیئن سزایان ده دا. نه مجار کوتایی سوره ته که به وه ده هیئتی: که
 چیروکی یوسفو باوکی و براکانی په ندو عیبره تی تیدایه بو خاوه ن عه قلو
 فامان.

ده فرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ
 الْقُرَى﴾ نه ی موحه ممد! نیمه پیش تو هیچ پیښه مبرایه تی جگه له پیاوان
 نه ناردوه، نه فریشته مان کردوه به پیښه مبرو نه نافر ته شمان کردوه
 به پیښه مبر! به لکوو ته نها پیاومان کردون به پیښه مبرو ره وانه مان کردون

هه مووشیان له ته هلی شار بوون دانیشتووی لادیو ساراو ده وارنشین نه بوون! نیگا و سروشمان بو ناردوون شه ریعتو یاسامان فیرو کردن. ئهم نایه ته به تاشکرا نه وه ده گه یه نی: که پهروه ردگار پیغه مبه رانی له پیاو ره وانه کردوون نه که له تافره تان. هیچ کاتی تافره ت پیغه مبه رو ره وانه کراو نه بوون. دابو نه پیتی خودا واش هاتوه که ئهو پیغه مبه رانه دانیشتووی شار بن، هه رگیز خودا له دانیشتوانی لادیو ده وارنشین پیغه مبه ری ره وانه نه کردوه، چونکه به سروشت لادیو ده وارنشین ته بیات ترشو دل په قو وشکه ته بیعتن! دانیشتوی شاره کان ته بیعتیان هی دیو پشوو درژن!

نه وه تا قورئان له شوینیکی تردا ده ر حق به لادیو ده وارنشیننه کان ده فهرموئ: ﴿الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَبِقَافٍ﴾ التوبة/۹۷.

پیغه مبه ریتی تو به گویره ی دابو نه پیتی خودا یه وه لهو دابو نه پیتته لهو یاساو نیظامه به ده ر نیه، ئیمه هه ر پیغه مبه رمان هه ر له ره گه زی پیاوان ناردوه.

نیبنو که شیر ده فهرموئ: هه ندیک پیاو وایه: سارا خاتون خیزانی هه زه تی ئیبرا هیو دایکی هه زه تی موسا، خاتو مه ری ه می کچی عیمران دایکی عیسا نه مانه پیغه مبه ر بوون، به لگه ی به وه هی نا وه ته وه: که فریشته موژده ی به سارا خاتون داوه به وه که کوپتیکی ده بی، ناوی ئیسحاق ده بی، دوا نه ویش یه عقووبی ده بی، بو دایکی موساش به لگه یان ئهم نایه ته یه: که ده فهرموئ: ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ﴾ القصص/۷. به نیسه ت خاتو مه ری ه مه وه نه وه تا فریشته هاتوه بو لایو مزگینی پی داوه که کوپتیکی ده بی ناوی عیسا یه. هه روه ها به م نایه ته ش که ده فهرموئ: ﴿وَإِنْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ عَلَىٰ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ. يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ آل عمران/۴۲-۴۳.

جا هه رچه نده ئهم خاتو نانه ئهم جوژه نیگا یه یان بو کراوه به لام نه مه نه وه ناگه یه نی که نه وان پیغه مبه ر بوین.^(۱)

(۱) ته فسیری نیبنو که شیر ج ۲/۴۹۶.

ئەمجار پەرەردگار ھەرپەشە توندو تیژ ئاراستە موشریکەکان دەکا
 لەسەر ئەوێ کە پێغەمبەریان بەدرۆ خستەو دەفەرموئ: ﴿أَقْلَمُ يَسِيرُوا فِي
 الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ ئەوێ بۆ ئەو موشریکە
 بەدرۆخەرەوانە کە پەيامی تۆ بەدرۆ دەزانن بەناوێ دا گەشتو گوزار
 ناکەن! بۆ ئەوێ سەرەنجامی ئەو گەلو نەتەوانە بێنن کە پێغەمبەری خۆیان
 بەدرۆ خستەوێ چێیان بەسەر ھاتوو خودا چۆن لەناوی بردن، بۆ لەشوینەواری
 قەومی نوح ھودو صالحو لوط ووردنابنەو؟ بزانی ئەوانە بەھۆی کوفرو
 سەرپێچی پەيامی پێغەمبەرەکانیانەو چێیان بەسەر ھاتوو؟ چۆن ریشەکیش
 کراون لەناو بران! دەبوايە پەندیان وەرگرتايە بترسانايە لەوێ کە ئەو
 عەزابە ئەو گەلو نەتەوانە پێ لەناو برا دیتە سەر ئەوانیش!
 پێویستە بزانی: سەرەنجامی کافرەکان لەناوچوونو فەوتانە سەرەنجامی
 خودا پەرستان سەرفرازیو رزگار بوونە.

دە کەوايە ھەول بەدەن بۆ قیامەتو خۆتان بۆ تاقیکردنەوێ ھەیسابو
 لیکۆلینەوێ ئەو رۆژە نامادە بکەن، خۆتان لەکردارو گوشتارو ھەلوئستی
 خاپوورکەر بپاریزن ﴿وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ بێگومان پاداشی
 قیامەت زۆر باشترە بۆ ئەو کەسانە لەخودا دەترسنو ھاوێلی بۆ دانائین.
 خۆشگوزەرانی قیامەت زۆر باشترە لەپاداشو بەروبوومی ئەم جیھانە کە
 موشریکەکان پێغەمبەرانی تیدا بەدرۆ دەخەنەوێ. جا وەکوو چۆن لەدنیادا
 خودا پەرستانمان سەرفراز کردوونو رزگارمان کردوون، ھەر بەو جۆرە
 لەقیامەتیشدا سەرفرازیو رزگاریبوونمان بۆ دەست نیشان کردوون. بێگومان
 قیامەت بۆ ئەوان زۆر لەدنیایا باشترە، چونکە نێعمەتی دنیا تەمەن کورتو
 رو لەنەمانە، بەلام نێعمەتی قیامەت تەواوو بەردەوام ھەتا ھەتایییە!!
 ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ئایا عەقڵتان پێ ناشکی، عەقڵو ھۆشتان نەماوێ؟! بۆ
 تێنەفکردنو بیر لەداهاتووی خۆتان ناکەنەو؟؟ خو ئیو ئەگەر تێفکریزو
 وردبوونەوێتان ھەبوايە ئیمانتان دەھێنا!

ئه مجار پهروه دگار مزگینی ده دا به پیغه مبهری خوی و هه وائی شهوه ی
 پی راده گه یه نی: (که یارمه تی خوی ده نیریتته سهر پیغه مبه رانی و له کاتی
 ته نگانه دا فریایان ده که وی، له ناسکترین کاتو له ته نگتو چله مه و نه زمه دا
 خدا به هانای بهنده موخلیصه کانی خویه وه دی! ده فهرموی: ئیمه له پیش تو
 جگه له ره گه زی پیاو که سی ترمان نه کرده به پیغه مبه ر) جا نه و
 پیغه مبه رانه هاتونه سهر گه له کانیانو په یامی خویان پی گه یاندوزو
 بانگه وازیان کردون بو به کتاپه رستی و دلسوزی له عیباده تکردن بو پهروه دگار
 ئیتر گه لو نه ته وه کانیان به درویان خستوونه وه، زیده ره ویان کرد له کوفرو
 سهر که شی و گومراییی دا، پیغه مبه رانیش هه ره شه ی هاتنی عه زابی خودایان لی
 کردنو به ته ما کۆمه گی و یارمه تی خودا بوزو یارمه تیه که دوا که وت ﴿حَقَّ
 إِذَا اسْتِيَاسَ الرَّسُلُ﴾ هه تا کار گه ییشتته شه وه پیغه مبه ران نا ئومید بوون
 له ئیمان هینانی گه له کانیان، یا له سهر که وتن به سهر یان دا؛ چونکه شه وان
 به ته وای له کوفرو بیدینی دا رۆچوو بوون. ﴿وَوَظَنُوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا﴾ گه لو
 نه ته وه کان دلیا بوون له وه: که پیغه مبه ره کانیان درویان له گه ل کراوه، شهوه ی
 له خودا وه واده یان پیدراوه نایه ته دی، ئاله م ساتو کاته حهریجانده دا که
 پیغه مبه ره کان گه ییشتتونه شه وه پری ناره حه تی و ته نگانه، به ره نگاری کوفرو
 گومراییی ده که ن، رۆزگار دینو ده رۆن پیغه مبه ران ده پارینه وه و دوعا ده که ن
 که میک نه بی وه لامیان نادریتته وه، سال تیوه ده سوورینه وه و کوفرو به تال
 له هیزو توانای خویان دانو شوینکه وتوویان زۆرو موسولمانان که بو بی هیزا!

به راستی کاتو ساتی ناسکو حهریجنو ته نگانه ن. پیغه مبه ر چاوه پروانی
 هاتنی کۆمه کی ره و نایه تی دی، کافره کان پییان وایه درویان له گه ل کراوه، ئا
 له م کاته دا که ته نگانه ده کاته شه وه پری پیغه مبه ران ته نگه تا و ده بنو له په لو
 پۆ ده که ونو هیزی بهرگری و بهرنگاریان پی نامینی، ئا له م کاته حهریجده دا
 ﴿جَاءَهُمْ نَصْرُنَا﴾ له نکاوینک یارمه تی و کۆمه گی خودا هات بویانو فریایان
 که وت ﴿فَنَجَّىٰ مَنْ نَشَاءُ﴾ شه وانده ی مه یلمان لی بوو رزگاریان بی، رزگار کران
 شه وانیش پیغه مبه رو موسولمانه کان بوون. سزاو تو له مان دابه زییه سهر

به دروخمه وه کان ﴿وَلَا يردُ بِأَسْنا عَن الْقَوْمِ الْمَجرِمينَ﴾ عه زابو تۆله ی خودا له تاوانباران ناگیردرتسه وه، نهو تاوانبارانه ی کافرن به خوداو پیغه مبه ریش به درو ده خه نه وه.

نموونه ی نهم نایه ته له قورئاندا زۆرو زه به ندهن: وه کوو ده فهرموی: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ غافر/۵۱. یان ﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَبَنَ أَنَا وَرُسُلِي، إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ المجادلة/۲۱. یان ده فهرموی: ﴿وَزَلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصُرُ اللَّهَ، أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ﴾ البقرة/۲۱۴.

﴿لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ بیهگومان له چیرۆکی هه زه ته یوسفو براکانی و باوکی دا په نلنو عیبه رت هه یه بۆ نه وانیه ی خاوه ن عه قزو فامن، له روداو ورد ده به نه وه سهیری سه ره تاو ئاکامی روداو ه کان ده که نهو په ندیان لی وهرده گرن!

وه لی غافل و نه فامه کان: که عه قلی خویان به کار ناهینن و تی نافکرن نه صیحه تو نامۆزگاری کاریان تی ئاکا سوود له چیرۆکئو سه رگورشته وه رناگرن.

﴿مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى﴾ نهم قورئانه که به نیگا بۆ تۆمان ناردوه نه ی پیغه مبه ر! قسه و باسیکی هه لبه ستر و نیه، چیرۆکئو سه رگورشته ی دروستکرا و نیه، چونکه که لامیکی موعجیزه یه و له توانای ئاده میزاددا نیه کتیبیکی ئاوا سه رئاسا بخاته رو، چیرۆک گیره وه و حیکایه تخوان که ی توانای نه وه یان هه یه که لامی ئاوا ره وانو شیرین و صاف و لووس دابنن؟! به تایبه تی که نهم قورئانه له لایه ن که سیکه وه راده گه یه ندری که خوی خوینده وار نیه، هاموشوی زانایانی نه کردوه، که وابو نه مه گه وه ره ترین به لگه یه که قورئان که لامی خودایه و به رنگی نیگا و سه روش بۆ موجه مه د ره وان ه کراوه و چیرۆکی ده ست هه لبه ست نیه ﴿وَلَكِنْ تَصْدِيقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ به لکوو پشتگیری کتیه ئاسمانیه کانی پیش خوی ده کا: که خودا بۆ پیغه مبه رانی پیشووی ناردوون.

وہ کوو تہوراتو ئینجیلو زہبوور.. تہوہی: کہ تئیان دایہو حەقەو دەستی لی نەدراوہ نەگزاراوە قورئان پشتگیری دەکاو بەراستی لەقەلم دەدا.

﴿وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ ھەموو شتیکی پئویست بۆ ئایین تیدا شی کراوە تەوہ، ھەرچی پئویست بۆ کاروباری ئایینی وەکوو فەرمانو جەڵەوگیرییەکانی پەرورەدگار، مزگینیی و ھەرەشەیی رونکردنەوہی صیفاتو ناوہ جوانەکانی، چیرۆکئو سەرگوروشتەیی پیغەمبەرەکان لە گەلو نەتەوہ کانیاندا. لەم قورئانەدا رون کراوە تەوہ!!

بە کورتیی پوختی لەقورئاندا شیکرنەوہو رونکردنەوہی ھەموو شتیکی تیدایە کہ پئویستە بۆ دین، لەشونکا پئویستی بەدرێژە کردنەوہ ھەبۆ بەدرێژی دواوہ لەھەر شونیکاکا کورتبەری پئویست بووبۆ کورتبەری بەکار ھیناوە، حەقو راستی بیرو باوہری رون کردۆتەوہ، بەلگەو دەلیلی زۆرو زەبەندەیی ھینانەوہ، ئەخلاقو رەوشتی جوانو بنەمای شەریعەتو ئەحکامی شی کردنەوہ، بەجۆرێک ئەگەر پەیرەوییان بکری بەختەوہری دونیاو قیامەت بۆ ئادەمیزاد دەستەبەر دەبۆ. کاروباری کۆمەلانی خەلک بەئەو پەری رێکئو پێکی بەرپۆ دەچی.

﴿وَهُدًى﴾ قورئان ھیدایەتدەرە بۆ کەسیک تیی بفریۆ لێی ورد بێتەوہ، بەجوانی سەیری بکاو بیخوینیتەوہ. شارەزایی کەری رێگای راستو صەلاحە لەھەموو بوارێکی ژیاندا. ﴿وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ رەحمەتو بەخششێکی گشتییە بۆ ئەو موسوڵمانانەیی ئەحکامی قورئانیان لەناودا جۆ بەجۆ دەکری، ئەوانەیی موسوڵمانیش نین لەژێر سایەیی حوکمی قورئاندا لەسەر وەتو سامانی خۆیان دانیان، ناموسو گیانو بیرو باوہرو شوینی عیبادەتیان پارێزراوہ. وەکوو موسوڵمانان مامەلەیان لەگەڵ دەکریۆ لەکۆمەلگایەکی خالی لەفەسادو فاحیشەو تاوان ژیان بەسەردەبن!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی (الرعد)

نهم سوره ته ناو نراوه به سوره تی (الرعد) چونکه باسی هه ورور بروسکه و بارینی باران له هه وره وهی تیدایه وه کوو ده فهرمووی: ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا، وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ، وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ، وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ﴾ الرعد/۱۲-۱۳.

باران هوی ژبان به بو هه موو گیانله به ریکو بو هه موو ره کوو گرو گیایه که صاعیقه جاری وا ده بی ده بیته هوی فه وتانو ویران بوونی ولات. نهمهش پیچه وانده سوودو قازانجی ناوه که هوکاری ژبان، کوکردنه وه له نیوان دوو شتی دژییه کذا جیگای سهر سوپمانه!

ریوایهت و رای جیا جیا هه ن ده رباره ی نهم سوره ته ناخو مه که یییه یان مه دینه یییه!

موجاهید له ئیبنو عبباسو عه لی کوپی نه بو طه لحه وه ریوایهت ده کا: که مه که یییه. هه مان را له سه عیدی کوپی جویه ره وه ریوایهت کراوه. سه عیدی کوپی مه نصوور له سونه نه که ی دا ده ئی: نه بو عه زانه له نه بو بیشره وه ریوایهت ده کا ده ئی: پرسیارم له سه عیدی کوپی جویه ره کرد ده رباره ی فهرمووده ی پهروه دگار: که ده فهرمووی: ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ﴾ ئایا مه بهستی عه بدوللای کوپی سه لامه؟ له وه لام دا فهرمووی: نهمه چی به سهر چییه وه هیه؟ نهم سوره ته مه که یییه و چ په یوه نندییه کی به عه بدوللای کوپی سه لامه وه هیه؟

له لایه کی تره وه ههر موجاهید له ئیبنو زویه یرو مه رد وه یه ی له ریگای (العوفی) یه وه له ئیبنو عبباسه وه، ههروه ها له ریگای ئیبنو جوهره یجو عوسمانه وه له عه طاوه له ئیبنو عبباسه وه، ههروه ها نه بو ششه یخ له قه تاده وه

ریوایه‌تیاں کردوه: که نهم سوره‌ته مه‌ده‌نی‌یه. تنه‌ها له‌ریوایه‌تی ته‌خیردا شه‌وه چهرت کراوه که نایه‌تی ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ...﴾ (الآیة) مه‌دینه‌یی‌یهو شه‌وی تری مه‌ککی‌یه. ^(۱۱)

چهند مونساه‌به‌و پی‌که‌وه گونجانی‌ک هه‌یه له‌نیوان نهم سوره‌ته‌و سوره‌تی یوسف‌دا، هه‌ردوکیان باسه‌کانیان چیرۆکی پی‌غه‌مبه‌ران له‌گه‌ل گه‌له‌کانیانو چۆنیه‌تی رزگارکردنی موسولمانانو له‌ناوبردنی کافرانیان له‌خۆگرتوه. هه‌ردوو سوره‌ته‌کش مه‌به‌سته‌کانیان لی‌ک ده‌چن شه‌وه‌تا هه‌ردوکیان مه‌به‌ستی تاکو تنه‌هایی خوداو بوونی خودایان له‌خۆگرتوه.

له‌سوره‌تی یوسف‌دا ده‌فهرموئ: ﴿أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ؟﴾ له‌سوره‌تی (الرعد) یش‌دا ده‌فهرموئ: ﴿اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ (۲-۴) یان ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ؟ قُلِ اللَّهُ﴾ (۱۶) هه‌روه‌ها له‌چهند نایه‌تی تری‌ش‌دا لی‌ک ده‌چن!!

له‌لایه‌کی تره‌وه هه‌ردوو سوره‌ته‌که وه‌صفی قورنانیان تیدا‌یه: شه‌وه‌تا سوره‌تی یوسف به‌وه‌صفی قورن کۆتایی هاتوه‌و ده‌فهرموئ: ﴿مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ، وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ، وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾.

سوره‌تی (الرعد) یش به‌وه‌صفی قورن ده‌ستی پی کراوه، ده‌فهرموئ: ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ، وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ، وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾.

سوره‌ته‌که به‌به‌لگه هینانه‌وه له‌سه‌ر هه‌بوونی خوداو تاکو تنه‌هایی زاتی پاکی ده‌ست پی ده‌کا، به‌لگه‌و نیشانه‌ی خودایه‌تی و به‌دییه‌تانی ناسمانه‌کانو زه‌وی مانگتو خۆرو شه‌وو رۆژو کێوو دۆلۆ ده‌شت ده‌ریا، میوه‌و به‌روبوو.

تامو بۆنۆ ره‌نگتو شیوه‌و روخساری جۆراو جۆر راده‌نوئینی، ئەوه ده‌چه‌سپینیی: که هه‌ر خودا خۆی به‌دییه‌نهره، خه‌لقو ئیجاد ژیان پیدانو مراندن، سوود پیگه‌یانندنو زیان لیخستن هه‌ر به‌ده‌ست خودایه.

ئه‌مجار باسی زیندو بوونه‌وه‌و پاداشو سزای رۆژی قیامت ده‌کاو به‌به‌لگه‌و ده‌لیل ده‌یانچه‌سپینیی!

هه‌وال ده‌دا له‌هه‌بوونی فریشته‌و چۆنیه‌تی چاودێری کردنیان بۆ ئاده‌میزاد به‌فه‌رمانی خودا.

نموونه‌ی خه‌قو به‌تال دینیتسه‌وه، ئەوانه خودا ده‌پهرستن ده‌یانکاته نموونه‌ی خه‌قو ئەوانه‌ی بت ده‌پهرستن به‌نموونه‌ی به‌تالو پوچ حلیبیان ده‌کا. مزگینی ده‌دا به‌ته‌قواکاران به‌به‌هه‌شتو هه‌ر شه‌به‌سزای دۆزه‌خ له‌وانه ده‌کا: که پابه‌ندی واده‌و په‌یمانی خۆیان نین.

چۆنیه‌تی پیغه‌مبه‌رانو ئهرکی سه‌رشانیان: که بانگه‌وازیکردنه‌ بۆ یه‌کتا په‌رستیو جله‌وگیری له‌بت په‌رستی به‌ده‌ست نیشان ده‌کا.

ئوه‌ ده‌چه‌سپینیی: که پیغه‌مبه‌ران هه‌موویان ئاده‌میزادو خه‌یزانو مندالو نه‌وه‌یان هه‌یه، مو‌عجیزه به‌ده‌ست ئەوان نیه‌و به‌ده‌ست خودایه، ئهرکی ئەوان راگه‌یانندنو موژده‌دانو ترسانندنه.

گه‌لی مه‌به‌ستی تریشی له‌خۆگرتوونو ئاماژه‌یان بۆ ده‌کا: خودا یار بی له‌کاتی رافه‌کردنی نایه‌ته‌کاندا رونیان ده‌که‌ینه‌وه.

کۆتایی سوره‌ته‌که‌ش به‌وه هاتوه‌: که په‌روه‌ردگار شایه‌تی پیغه‌مبه‌رایه‌تیو نبوه‌ت بۆ خه‌زه‌تی مو‌حه‌مه‌د ده‌داو شایه‌تیدانی خودا په‌رستانی ئه‌هلی کیتاب به‌وه‌ی: که نیشانه‌ی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام له‌نامه ئاسمانییه‌کانی ئەواندا هه‌یه، راده‌گه‌یه‌نی.

به‌راستی ئه‌م سوره‌ته‌یه‌کیکه له‌سوره‌ته سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌کانی قورئان، که له‌سه‌ره‌تاوه تا کۆتایی یه‌ک شیوه‌و یه‌ک تامو بۆنۆ به‌رامی هه‌یه، دلۆ ده‌روون

ئاو ده داو دیمه نو وینه ی جوړاو جوړ نشان ده دا، له هه موو لایه که وه وینه و
دیمه نی جیا جیا کۆ ده کاته وه، همر ده لئی فیه تی قالی دیمه نی جوړاو جوړی
هه ست هه ژینه، دل زه نویر ده که نه وه.

سوره ته که نمایش گایه که بۆ دیمه نه سروشتیه کان: همر له زه وی و
ناسمانو مانگو خوړو شه وو رۆژه وه تا ده گاته تارمایی و سیبه رو تاریکی و
روناکی. له م سوره ته دا ده توانی دیمه نی کیوی راوه ستاوو چه قیوو له گهل چوم
جواری رهوان، که فو خلته ده رواو ناوی به سود ده مینیته وه، دیمه نی پارچه
زه وی جوړاو جوړی به ته که یه که وه، داری بهرداری دو په لو یه که په ل!
هه وه بروسکه و بارانو ژیان، روانو چکه ره کردنو رسکان... نه م جوړه دیارده
سروشتیانه به شیوه یه کی چوپر نمایش ده کرین. فلیمی بوونه وه ره له سهر
شاشه ی ته له فزیونی یه زدانی راده نویندرین.

ده ی بابچینه خدمت سوره ته که وه ده ست بکه ین به راشه کردنی یه که
یه که ی نایه ته کانی و به وردی سهره نجی فلیمه که به دین!!

قورنانی پیروژ حه قو راسته

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَرَّةَ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ

وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

له وه پیش له کوتایی سوره تی یوسف دا په روهر دگار پینج صیفه تی قورنانی
به بیان کرد، لیره شدا صیفه تی کی تری خسته پال نه و صیفه تانه، که نه ویش
بریتییه له وه، که نه و قورنانه که لامی خودایه و به حه قیقه ت لای خودا وه
هاتو وه.

﴿الم﴾ لهو پېش ناماژده مان پې کرد: که ټو پیتانه له سهره تای هندی سوره تدا هن نامیری ناگدار کردنه وه نو ده بی گرنکی بدری بهو په یامو نه حکامانه به دوا ټو پیتانه دا دین. شیوهی خویندنه و هشیان ده بی به شیوهی لیک دابران بخویندریته وه واته: ده بی بخویندریته وه: (الف، لام، میم، را) هر سوره تیک بهم جوړه پیتانه ده ست پې بکا به مه بهستی ته حده دا کردنی قورثانه بو کافره کازو بوړدانیانه، هروها ناماژهی ټوه شی تیدایه: که نازلېوونی قورثان له لایه ن خوداوه یو گومانی تیدا نیه.

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ﴾ نایه ته کانی ټم سوره ته بریتین له نایاتی قورثانی پیروز: که گه ییشتونه سهر تر ویکي که مالو بی عیبی، شیاوی ټوه ن به ناوی ﴿الکتاب﴾ ناو بیرتن.

﴿وَالَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ﴾ هه موو ټو قورثانه ی بو تو نازلکراوه ټی موحه ممه! له خوداوه بو تو نیردراوه و شکو گومانی تیدا نیه. واته: دوا ټوه ی په روه ردگار پله و نرخی سوره ته که ی راگه یاندو که مالو بی عیبی بو چه سپاند، ټم مجار ټم حوکه ی گشتی کردو بو هه موو قورثانی چه سپاند.

﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ وه لی زوریه ی ټو ټاده میزادانه بروایان به وه نیه بکه ټم قورثانه له خوداوه بو تو نیردراوه ... دان به وده نا نین که ټم قورثانه شهریه تو یاسا یه ټا بل ی ریکو پیکه و گونجاوه بو هه موو روژگارو سهرده میک؛ نازان نه گهر ټاده میزادان په پره ی حوکه یاسا کانی بکه ن له دونیاو قیامتدا سهر فرازو ټاسوده ده بن! موسولمانانی پېشو له چاخه زیرینه کانیاندا چونکه په پره ی ټم قورثانه یان کردو به گویره ی یاساو حوکه کانی هه لسرو که وتیان کرد، بوونه باشتین گه لو نه ته وه ی سهر زه ی، زوریه ی زوری دونیا یان خسته ژیر کونترپو لی خو یانه وه، عدرشی کیسراو

رۆمانیان ژێرو زه بهر کرد، سهریان به فارسو رۆم دانهواندو دوژمن پێش دۆست
شایه تی عه داله تکاریو ناشتیخوازی بۆ داوون.

نه گهر ئه مپۆ سه رنج به دهینه واقیعی ئاده میزاد ده بینین زوری بهی زۆری
دانیشتوانی سه ر گۆی زهوی پروایان به قورئان نیه، رێژهی موسولمانان
به نیسبهت هه موو جیهانه وه (۵/۱) پێنج یه که، ئه مهش به موعجیزه یه کی
گهوره ده ژمێردری بۆ قورئان: که له وه پێش هه والی داوه که زۆرینه ی خه لک
ئیمان ناهینن، به درێژایی میژووی ئیسلامیش وا هاتوه که موسولمانان
زۆرینه ی سه ر زهوی نه بنو ئیستاشو له داها تووش دا هه ر وا ده بی.

برێ دیارده ی ده سه لاتو به توانایی خودا له ئاسمانه کانو زهوی دا

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ

عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ

يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ

رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ

وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى الْيَلِيلَ

النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾ وَفِي الْأَرْضِ

قِطْعٌ مَّتَجَوَّزَاتٌ وَجَعَلَتْ مِنْ أَغْنَبٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ

وَاخَرٌ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفِضَ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ

فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

پاش نهوهی پهروهر دگار نهوهی راگه یاند: که زوریه ی ناده میزاد بپروا به قورئان ناکن، به شوین نهوه دا به لگه ده هیئتیه وه له سمر تاکو ته نهایی خوداو زیندو بوونه وه، حالو چۆنیه تی ناسمانه کانو مانگو خۆرو زهوی به کیوو شیوو دۆلو چۆمو ده ریایه وه ههروه ها حالو چۆنیه تی گژو گیوا کشتو کالو دارو دره ختی به میوه و بی میوه به بۆنو رهنگو روخساریانه وه، هه موان ناراسته ده کاو ده یانکاته به لگه له سمر به توانایی و به ده سه لاتی خودا.

به کورتی پاش نهوه ی که پهروهر دگار نهوه ی به یانکرد: که قورئان که لامیکی حقوراسته، نه مجا رنهوه روون ده کاته وه: که نهو که سه ی قورئانی نازل کردوه توانای تهواو ده سه لاتی ره های هیه، ده نهوه تا سهیری دروستکراوه کانی بکن ﴿اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ پهروهر دگار خودایه کی وه هایه ناسمانه کانی دروستکردونو به رزی کردوونه وه به بی کۆله که رایگرتوون، به چاو ده بینن نهو ناسمانه پانو به رینانه: که نه م سهرو سهریان نازاندی، به بی کۆله که وه ستاون، جگه له قودره تو ده سه لاتی خودا هیچی تر راینه گرتوون، ئیوه هه میسه ناسمانه کان ده بینن به بی کۆله که وه ستاونو هیچیان له ژیردا نیه، ته نانه ت نه گمر بشگوتری: راوه ستانه که یان به هوی ته رازوو کیشی جاذیبیه تی نیوان نه ستیره کانو قه باره زه به لاهه کانی ناو بۆشایی بیه! بیگومان نهوه ش همر به قودره تو ده سه لاتی خودایه و بهس!

﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ پاشان نهو خودایه ی: که ناسمانه کانی به بی کۆله که و پایه راگرتوون، کۆنترۆلی عهرشی کرد، ده سه لاتی به سه ریا هیه، کردویه تی به ممرکه زی فرمانپه وایی خۆی، نه م کۆنترۆلکردنو داگیرکردنه به شیوه یه که: که شیاوی زاتی پاک ی بی، ئیمه نازانین نیستیواکه چۆنه و چۆن نیه عهرش: شتیکی دروستکراوه، خودا به قودره تی خۆی به دیه پناوه، قورئان

چون باسی ده کا ناوا پروامان پییه تی، له ههموو ناسمانه کازو زهوی گهوره تره!!
له فمرمووده ی پیغه مبهردا هاتوو که ده فمرموی: (مَا لَلسَّمَوَاتِ السَّبْعُ وَمَا فِيهِنَّ
فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَحَلَقَةٍ مُلْقَاةٍ بِأَرْضٍ فَلَاقَةٍ، وَالْكُرْسِيُّ فِي الْعَرْشِ الْمَجِيدِ كَتَلِكِ الْحَلَقَةِ
فِي تَلِكِ الْفَلَاقَةِ) له ریوایه تیکی ترده ده فمرموی: (وَالْعَرْشُ لَا يَقْدِرُ قُدْرُهُ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ
وَجَلَّ).

له ثایه ته که دا پهروه ردگار سهره نجی ئاده میزاد راده کیشی بۆ تیفکرین
له ناسمانه کان: که بینراویکی بهرزو پازو پۆرو بۆ سهرو بنن.

نه مجار سهرنجمان راده کیشی بۆ شتیکی غهیبی زۆر فراوانتره: که
عمرشی پهروه ردگاره، گهوره بیو فراوانی عمرش ههر باس ناکړیو ههستو
عهقل په ی پښ نابه! جا نه گهر ناسمانه کان بهرزین نه وه عمرش بهرز تره،
نه گهر ناسمانه کان گهوره فراوان بن، نه وه عمرش زۆر له وان گهوره ترو فراوان
تره. پهروه ردگار به قودره تی خوی نه م جیهانه فراوانه: که عمرشه کونترپۆلی
کرد: کونترپۆلکردنیکی ره هاو موطله ق، قورشان وینه ی کونترپۆلکردنه که
ده کیشی به شیوه یه ک، که نه وه عالمه ره هاو موطله قه له ههستی ئاده میزاد
نزیکه بکاته وه!!

﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ خۆرو مانگی رام
کردون، وای لی کردون فرمانبهردار بن بۆ نه نجامدانی نه وه نهرکه ی
له نه ستویانه سودی ههیه بۆ ئاده میزادو ئاژه لو وه کئو درهخت. ههر یه کئ
له خۆرو له مانگ بهرئو شوینی خۆی دا تا کاتی دیاریکراو هاتو چۆ ده کا،
ههر یه که وه له جه مسهری خۆی دا هه لده سوپئ، رونا کایی و گهرمایی ده به خشن
بهزهوی هۆکاری ژیان دهسته بهر ده که ن.

نه ک ههر خۆرو مانگ، به لکوو هه موو نه ستیره گه پۆکه کانی تریش
له هاتو چۆدانو ههر یه که له ته وه ره ی خۆی داو بهرئو شوینی خۆی دا دئو ده روا
تا کاتی دیاریکراو: که کۆتایی هاتنی دونیا یه وه هاتنی قیامه ته، یان تا

کاتیکی دیاریکراو که ههریه که بیان دهره ی خوی تهواو ده کا، خور به سالیکی
تیوه رسورانه وهی خوی تهواو ده کا به لام مانگ له ماوهی (۲۹) روژ یان (۳۰)
روژدا خولی خوی نه نجام ده دا.

ههر یه کی لهم نهستی ره گه پوکانه به گویره ی یاسای بۆ دیاریکراویانو تا
نهو نه ندازه ی بۆیان دانراوه له هاتوچۆ وه لیسوراندان، دهره ی روژانه و
مانگانه و سالانه ی خویان نه نجام ده ده نو له جه مسهرو ته وه ره ی خویان
لاناده نو ریگه یان لی هه له نابی، نامیره کانیا ناسوینو ساته وه ختیکی له کار
نه که وتوو نو پاشو پیشیان نه کردوه و نایکهن، چونکه خودایه کی به ده سه لاتو
بالا ده ستو چه کیسو لیزان هه لیان ده سورپینی و ده یانه یینی و ده یانبا!!!

﴿يَذَّبُرُ الْأُمُورَ﴾ پهره ردگار کاروباری بونه وه نه خشه کیش ده کاو به وه پهری
ریکتو پیکی به وه به گویره ی ویستو داخواری حیکمه تو دانایی خوی، بونه وه
هه لده سورپینی مگورپانکاری تیدا ده کا، ده ژینی و ده مرینی، هه ندی کهس به مرز
ده کاته وه هه ندی که نه وی، هه ندی که بی هیژ ده کا هه ندی که قهوی، بری که
ده وه له مه ند ده کاو تاقمیک هه ژار، نه م جوان ده کاو نهو ناشیرین، نه م کورتو
نهو دریز... هۆکار ده ره خسیینی بۆ به دیه یینانی ناکام، هه موو شتیکی
له بونه وه ردا یاساو قانونی کی تایبه تی بۆ داناوه و تایبه تمه ندی خوی هه یه و
حیکمه تی خودا داخواری نه وه بووه که بهو جو ره بی، چون عاله می نه جسم
به پروه ده باو نه خشه و پلانی تیدا نه نجام ده دا ههر بهو شیوه ش عاله می
نه ورا ح سه ره ره شتی ده کاو ویستو ئیراده ی خوی تیدا نه نجام ده دا، چون
چاودیری مه جه ره ده کا ئاواش ئاگاداری زه ره یه، چاودیری کردنی نه میان
له سه ره ره شتی کردنی نه ویان غافلئ ناکا. هیچ ئیشی که له ئیشی کی تری بی
ناگا ناکا!

﴿يُقْصِلُ الْآيَاتِ﴾ نیشانه کانی ده سه لاتو به توانایی خوی رون ده کاته وه،
به لگه له سه ر خودایه تی و تاکو ته نهایی زانایی و دانایی خوی ده هیئته وه، نه م

بوونه‌وه‌ره به‌گویره‌ی یاسایه‌کی ورد هه‌لده‌سورپنن، په‌یوه‌ندی له‌نیوان
ته‌ندامانی بوونه‌وه‌ردا خولقاندوه‌و پیکم‌وه گونجاندونی، بۆ نموونه کۆمه‌له‌ی
خۆری (المجموعة الشمسية) به‌خۆرو مانگو ته‌ستیره‌کانی تره‌وه، هه‌موویان
له‌نیوان خۆیاندا په‌یوه‌ندییه‌کی ته‌واویا هه‌یه، هه‌موویان به‌گویره‌ی یاسا
نیظامیک هه‌لده‌سورپن، هه‌یچیان ری به‌هه‌یچیان ناگرنو هه‌یچ کامیکیان
له‌ریبازی خۆی لانا، هه‌ریه‌که‌یان له‌شوینی خۆی ده‌رده‌که‌وئو به‌ریبازی
خۆی ده‌رواو له‌ته‌وه‌ره‌ی خۆی ده‌خولیته‌وه‌و ته‌رکی خۆی ته‌نجام ده‌دا!

په‌روه‌ردگار ئهم که‌ونه‌ی ئاوا به‌دییه‌ناوه‌و به‌و شیوه هه‌لده‌سورپنن
نیشانیه‌ی ده‌سه‌لاتو به‌توانایی خۆی نیشان ده‌دا ﴿لَعَلَّكُمْ يَلْقَاءُ رَبَّكُمْ
تَوْفُون﴾ بۆ ته‌وه‌ی ئیوه بروای ته‌واو په‌یدا بکه‌ن به‌هاتنی قیامه‌تو زیندو
بوونه‌وه، بزانی: که‌سیک ته‌وه تواناو ده‌سه‌لاتی بی، ته‌وه‌نده داناو لیزان بی،
ده‌توانی جاریکی تر ئاده‌میزادو گیانه‌به‌هرانی تریش سه‌ر له‌نوی زیندو
بکاته‌وه، که‌سیک بتوانی له‌نه‌بوو ئهم بونه‌وه‌ره به‌دی به‌ینی ده‌توانی
جاریکی تر ئیوه‌ی ئاده‌میزاد پاش مردن زیندو بکاته‌وه‌و سزاو پاداشیان
له‌سه‌ر کرده‌وه‌کانتان بداته‌وه. که‌سیک بتوانی ئاسمانه‌کانو زه‌وی به‌دی
به‌ینیو ئاوا به‌و شیوه بوونه‌وه‌ر ئیداره‌ بداو چاودیری بکا، ده‌توانی پاش مردن
جاریکی تر سه‌رله‌نوی گیانه‌کان بکه‌پننیه‌وه بۆ جه‌سته‌کانو حه‌سابو
لیکۆلینه‌وه‌یان له‌گه‌ل بکاو به‌گویره‌ی کرداری دونیا‌یان سزاو پاداشیان
بداته‌وه!!

پاش ته‌وه‌ی به‌لگه ئاسمانیه‌کانی راناندزو کردنی به‌نیشانیه‌ی
خودایه‌تیو تاکتو ته‌نه‌هاییو به‌ده‌سه‌لاتی خۆی، ته‌مجار به‌لگه‌کانی زه‌وی
را‌ده‌نۆینیو ده‌فه‌رموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي مَسَّ الْأَرْضَ﴾ په‌روه‌ردگار خودایه‌کی
وه‌ه‌ایه زه‌وی فراوان کرده‌وه، له‌باری درێژیو له‌باری پانی درێژی کردۆته‌وه، و
دیه‌ پش چاو ده‌لیی به‌په‌یه راخراوه، بلاوی کردۆته‌وه بۆ ته‌وه‌ی قاچی

ئاده‌میزادو ئازهلئ له‌سه‌ر بچه‌سپی، بتوانن به‌سه‌ری‌دا هاتوو چۆ بکه‌ن، سود له‌خێرو خیراتی وه‌ریگرن له‌به‌روبوومی دارو دره‌ختی بخۆن، به‌شیوو دۆلۆ پیده‌شتو لاپالئ‌دا بگه‌ڕێن. هه‌ولئ به‌ده‌سته‌ینانی نیعمه‌تی خودا بده‌ن! بێگومان زه‌وی له‌به‌ر گه‌وره‌یی روبه‌ره‌که‌ی وادیته پێش چاوه‌که راخراوه‌و درێژ بۆته‌وه. ئه‌مه‌ش له‌گه‌ڵ شیوه‌ هێلکه‌یی زه‌وی‌دا دژایه‌تی نابێ، چونکه‌ قورئان ئاماژه‌ بۆ شیوه‌ هێلکه‌یی زه‌وی ده‌کاو ده‌فهرموو: ﴿يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ﴾ الزمر/۵. وه‌لئ له‌به‌ر گه‌وره‌یی و فراوانی به‌شیوه‌ی راخراو دیته‌ پێش چاو.

﴿وَجَعَلْ فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ په‌روه‌ردگار له‌زه‌وی‌دا کێوی چه‌قاندون بۆ ئه‌وه‌ی جبه‌و جۆل نه‌کا سه‌نته‌ری خۆی تێک نه‌داو له‌نگه‌ری خۆی رابگرێ، ﴿وَأَنْهَاراً﴾ چۆمی له‌زه‌وی دروست کردون، ئه‌م چۆو جۆگه‌و جۆبارانه‌ به‌ناو زه‌وی‌دا ده‌کشێن سود به‌ئاده‌میزادو ئازهلئ دارو دره‌ختو روه‌ک ده‌گه‌یه‌نن زه‌وی تینوو ئاو ده‌ده‌ن، کشتو کالۆ به‌روبووم به‌هۆی ئاوی ئه‌و چۆمانه‌ وه‌به‌رهم دین.

﴿وَمِنْ كُلِّ ثَمَرٍ جَعَلْ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ﴾ په‌روه‌ردگار له‌هه‌موو جوهره‌ میوه‌یه‌کدا ئیرو میی داناهه‌، روه‌کو دره‌خت به‌روبووم میوه‌یان لئ په‌یدا نابێ ئه‌گه‌ر ئیرو مییان تیدا نه‌بن! زانستی تازه‌ش ئه‌وه‌ی سه‌لماندوه: که‌ دارو دره‌ختو روه‌ک، میوه‌و دانه‌وێله‌یان -به‌بێ هه‌بوونی ئیرو می- لئ په‌یدا نابێ، جا ئه‌ندامه‌ ئیره‌که‌ جاری وا ده‌بێ له‌ته‌ک ئه‌ندامه‌ میینه‌که‌دایه‌، جاری وایش ده‌بێ له‌دره‌ختیکی تردایه‌، وه‌کوو دارخورما، ئیره‌که‌ له‌گه‌لئ‌دا نیه‌، به‌لکوو له‌دارێکی تردایه‌. روه‌کی په‌مۆ (لۆکه‌) ئیرو مییه‌که‌ پێکه‌وه‌ له‌گه‌لۆکه‌کیدان، روه‌کی کوله‌که‌ ئیرو مییه‌که‌ هه‌ردوکیان له‌هه‌مان روه‌کدان به‌لام گه‌لێه‌کانیان جوداوازه‌.

هه لبه ته شه مپو زانیاری کشتو کالی و روه کناسی و دره خست ناسی
پیشکه وتوو و زور شت له م باره وه زانراوه و کتیه تایه تییه کان ناماژه یان پی
کردوه.

هه روه ها په روه ردگار له هه موو میوه یه کدا دوو جووری ره خساندوه،
له باره ی تامه وه وه کوو شیرینو مزر، شیرینو تال، ترشو سویر... له باره ی
ره نگه وه وه کوو سپی و رهش، سوورو شین.... له باره ی سروشته وه وه کوو ساردو
گهرم.... هتد

﴿يُغْشِي اللَّيْلُ النَّهَارَ﴾ په روه ردگار به تاریکی شه و رونا کایی روژ
داده پوشتی، ده بیینی ده مه و ئیواره خورثاوا ده بی، تاریکی بآلی رهشی خوی
به سهر بوونه وهردا ده کیشتی و بهرگیکی رهشی قه ترانی به بهر ته بیعه تدا ده کاو
دونیا ده بیته نه نگوسته چاو، ئیتر ورده ورده شه و راده بری و ده گاته ده مه و
به یان، نه مجار شه و پوشاکی روژ له بهر خوی ده کاو دونیا روناک ده بیته وه نه م
گورپانکاری کردنه له بوونه وهردا بو شه و یه بهر ژه وه ندی ئاده میزاده کان ده سته بهر
بیی به شه و ئارام بگرنو ماندویان بهه سیته وه، به روژ هه ولی بژیوی خویان
بده نو پیداوستی ژیان دابین بکه ن، وه کوو له شوینی تردا ناماژه به مه ده کاو
ده فهرموی: ﴿أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنَا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ النمل/ ۸۶.
یان ده فهرموی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ
فَضْلِهِ﴾ الروم/ ۲۳.

دوا شه و ی: که شه به لگه بیسراوه سروشتیانهی رانواندن: که هه موو
به یانی و ئیواره یه ک ئاده میزاد به چاوی خویان ده یان بینن، به لکوو له هه موو
نانو ساتیکدا شه م گورپانه به دی ده کری، باسی شه وه ده کا: که شه به لگانه
هه رچه نده زور روونو ناشکران، گه لی گرنگو جیگای سهرجن، که چی کهس
لایان لی ناکاته وه و تییان نافکرنو عه قلی خویانیان تیدا خه رج ناکه ن،
ده فهرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ بیگومان له دروستکراوانی

خوداداو له دیارده سهرسورپهینه ره کانی دروستکراوه کانی دا که نیشانه ی به توانایی و دهسه لاتی ره های ذاتی حه قن، به لگه ی جوراو جور همن بؤ که سائیک لئیان ورد بینه وه و په ندیان لی وهریگرن، نه گمر تییان بفکرن ده زانن: که به دیهینه ری نه شتانه به هم موو دیارده یه کیانه وه خودای بالاده ستو خاوه ن ویستو ئیراده ی ره هاو خاوه ن دهسه لاتی بی سنوره. هیچ شتیک ی له بهر عاسی نابی، هرچی بیهوی له ناوی ده با، هر کاتیکیش بیهوی له ناوچوه که دینیتسه و گورپهانی بوونه وه، هر چیه کیشی بؤی له نه بوو دروستی بکا به بی ماندوبوون به دی دینی!! که وایی به ندایه تیکردنی ئیوه ی ناده میزاد جگه له ذاتی په روه ردگار بؤ که سی تر دروست نیه، گهر که چیه هر بؤ نه و ده کری، هاوارو پارانه وه هر له خودا ده کری، په نا هر بؤ نه و ده بری! بؤ که سی تر نابی نه نجام بلرین.

هر له و به لگه سروشتیانه ی: که به چاو له سهر زهوی ده بیندرین جوداوازی نیوان پارچه کانی زهوی خویه تی، ده فهرموئ: ﴿وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ﴾ له زهوی دا چهند پارچه زهوی ده که له په نا یه که وه همن، نه م پارچه هاوسی ئی نه و پارچه یه و نه و پارچه یه له ته که نه م پارچه یه دایه، که چی وئیرای هاوسی یو له په نا یه کبوونیانه وه به سروشتو به ماهیه ت لیکدی جیانو هر یه که یان بؤخوی سروشتیک ی تایبه تی هیه، هیه خاکیک ی نهرمانی پر پیتو به ره که ت، خاوه ن بهرو بوومو سوود به خش بؤ ناده میزادو گیانله بهرانی تر. هیه گونجاوه بؤ دارستانو باخ، هیه بؤ کشتو کال گونجاوه و دارستانی پی ناکهوی، به شی و هاشی هیه ره قه زو چه قه زو روتن نه به کاری کشتو کال دی و نه دارو دره ختی لی و بهر دی. هیه زیخه لانو لمبه لانه، هیه کوستانه و هیه گهر میانه هیه ناوه دانو هیه وئیرانه، هیه ناودارو هیه بیرونه، هیه هه واسازو هیه دهردای! نه میان خاکی ره شو نه ویان سوره خاکه، نه میان گلّه سووره نه ویان گلّه زهرده!!...هتد.

﴿وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ﴾ لهزهوی دا ههیه باخو رهزی ترئی جوراو جور
 ﴿وَزُرُوعٍ﴾ ههروا کشتو کالی جوراو جور؛ که بهروبوومیان خوراک بژیوی
 ناده میزادو گیانله بهرانی تره، ﴿وَنَخِيلٍ صِنَوَانٍ وَغَنَیْرُ صِنَوَانٍ﴾ ههروهها
 لهزهوی دا ههیه دار خورما، ههیه یهک بنکی ههیه لهسه ره شو بنکه چهند
 قه دیک هه لچون وه کوو داری هه نارو دار هه نجیرو هه ندیک دار خورما،
 داری وایش ههیه یهک بنکو یهک قه دی ههیه وه کوو باقی دره خته کانی تر.
 ﴿يُسْقٰی بِمَآءٍ وَّاحِدٍ﴾ نه مانه هه موویان به یهک ناو ناو ده درین.
 زهوییه که یان یهک زهوییه، یهک هه وایان ههیه، که چی شیوه و روخسارو
 قه باره و تامو بهرامیان جوداوازه.

﴿وَنُفَّضِلُ بَعْضَهَا عَلٰی بَعْضٍ فِی الْأُكُلِ﴾ هه ندیک یانمان له هه ندیک یان
 باشترو به سوود تر کرده له خواردنو تامو چیژدا. له بۆزو بهرامو قیتامیناتا،
 له شیرینی و مزری دا!

﴿اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ یَّعْقِلُوْنَ﴾ بیگومان لهم جوداوازییه ی نیوان
 دارو دره ختو ره کوو بهروبوومو دانه ویله و شتی تریش دا نیشانه ی جوراو جورو
 به هیژ هه لهسه ره بوونی خودایه کی بالا دهستی به تواناو زاناو کارساز،
 به لگه ی به هیژ یان تیدان لهسه ره تا کوو ته نهایی خودا بو که سانییک بیر
 بکه نه وه له شته کان ورد بینه وه، خاوهن عه قلو فام بن! شه وه تا: شه وه موو
 جوداوازییه له خودی میوه و دانه ویله کان دا ههیه، شیوه و روخسارو رهنگو تامو
 بۆزو بهرامیان جودایه، شه شیرینو شه تال، شه مزرو شه تالو تفت، شه
 یه که رهنگو شه رهنگاو رهنگ، ههروا جوداوازی لقو پۆپو گه لاو گولو
 گولوکیان، جوداوازی بۆزو بهرامیان، له کاتی که دا هه موویان خاکو ناو
 هه وایان یه که. به راستی نه مانه هه موو نیشانه ی شه وهن: که خودا بهسه ره
 هه موو شتی که دا به توانایه و هیچی لی عاسی نابی، که سییک بتوانی سهره تا
 شه شتانه به دی بیتی، نه گهر فووتان ده توانی جاریکی تر به دییان بیتیته وه،
 به لکوو ئاسانتریشه!

بروانه کردنی کافره کان به هاتنی روژی قیامه تو

به پیغه مبه رایه تی هه زه تی موحه مهاد

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا إِنْ تَأْتِي خَلْقٍ
جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلُلُ
فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾
وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِهِمُ الْمَثَلَتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ
وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا
أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ

وه کوو زانیمان پهروه ردگار له ئایه ته کانی پیشوودا به لگهی جوړاو جوړی
(ناسمانیی و ئه ززی) له سهر تواناو ده سه لاتی خوی هی نایه وه! بو ئه وه ی
به ناده میزادان بسه لمینی: که که سییک ئه وه تواناو ده سه لاتی بی، چون
ناتوانی دواي مردن ناده میزاد زیندو بکاته وه چونکه که سییک توانای به سه ر
شتی گه ورو ته وادا هه بی به سه ر شتی پچووکدا باشت توانای هه یه. وه کوو
له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَلَمْ يَغْيِ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى﴾ الاحقاف/۳۳.

ته‌مجار باسی ٲینکاریکردنی موشریکه‌کان بۆ زیندو بوونه‌وه‌و هاتنی قیامت ده‌کا. هه‌روه‌ها باسی نه‌فامیه‌کی تریان ده‌کا: ئه‌ویش بریتیه له‌په‌له کردنیان بۆ نازل‌بوونی عه‌زاب بۆ سه‌ریان! ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَئِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! ئه‌گه‌ر تو سه‌رت سوپه‌می ئه‌هه‌لوئستی موشریکه‌کان به‌رامبه‌ر به‌تۆ: که به‌درۆت ده‌خه‌نه‌وه، یان تو سه‌رسام ببی له‌وه‌ی که عیباده‌تی شتی وا ده‌که‌ن نه‌زیان ده‌گه‌یه‌ن نه‌سوود، له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش‌دا ئه‌و هه‌موو به‌لگه‌ که‌ونیانه ده‌بینن: که نیشانه‌ی هه‌بوونی خودایه‌کی خاوه‌ن ده‌سه‌لاتو زاناو دانایه. دانیش به‌وه‌دا ده‌نیسن: که هه‌ر ئه‌و خودایه له‌نه‌بوو شته‌کان وه‌دی هی‌ناوه، جا ئه‌گه‌ر تو ئه‌ی موحه‌مه‌د! له‌م هه‌لوئستو بیرو باوه‌په‌یان سه‌رت سوپه‌می ئه‌وه سوپه‌یه‌نه‌ر تر له‌وه‌ بپروا نه‌کردنیانه به‌زیندو بوونه‌وه، به‌درۆ خستنه‌وه‌یانه بۆ هاتنی رۆژی قیامت، وتنی ئه‌و قسه‌یه‌یانه به‌که ده‌لین: ئه‌رۆ ئیمه که مردینو بووینه‌وه به‌خاکو خۆل جارێکی دیکه چۆن زیندو ده‌کرێینه‌وه؟!

سه‌یره ئاراسته کردنی ئه‌م په‌رسیاره ئینکار نامێزه یازده‌جار له‌چار چپوه‌ی نۆ سووره‌تا دووباره‌ بۆته‌وه! واته: له‌سوره‌تی (الرعد، الأسراء، المؤمنون، النحل، العنکبوت، السجدة، الصافات، الواقعة، النازعات)‌دا دووباره‌ بۆته‌وه.

له‌کاتی‌که‌دا هه‌موو هۆشمه‌ندیکی زانا ده‌زانن: که دروستکردنو به‌دییه‌تانی ناسمانه‌کانو زه‌وی زۆر له‌دروستکردنی ئاده‌میزاد گه‌نگه‌ترن، که‌سی‌که‌ بتوانی سه‌ره‌تا ئه‌و شتانه دروست بکا ئیعه‌اده کردنه‌وه‌یان ئاسانه‌تره بۆی! وه‌کوو له‌شوێنیکی تردا ناماژه به‌مه ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَغَيِّ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ الاحقاف/۳۳.

خودایه ک بتوانی ئەم بوونهوه ره گهوره و فراوانه بهدی بئنی و بهپۆیه
بهی و بهو شیوه رایبگری ده توانی پاش مردن ناده میزاده کان سهوله نوی زیندو
بکاتهوه، دهی ئەوانه ی پروا بهم راستیه ناکهن ﴿أولئك الذين كفروا بربهم﴾
ئەوانه ئەو که سانهن که پروایان به خودای خۆیان نیه؛ ئەو خودایه له سهوه تاوه
دروستی کردون پهروه دهیان ده کا چاودیریان ده کا رزقو رۆژیان ده داتی
ئەوان پی ی کافرزو نایناسن، نایانهوی بیناسن!! ﴿أولئك الأغلال في
أعناقهم﴾ ئەوانه وپرای ئەوهی که دهستو قاجیان پیوه ند کران کۆتو
زنجیریشیان له مل دایه، ئەوانه رۆژی قیامهت زینجیر ده کرته ملیازو کیش
ده کرین بۆ حیسابو لیکوئینهوه.

﴿أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون﴾ ئەوانه تاقبو پی ی دۆزه خن
ده خرینه ناوی، شیاوی ئەو جیگا ناخۆشو پر نازارهن، بۆ ههتا ههتایی تییدا
ده میننهوه و لئی ده رناچن!

جا وه نه بی ئەو کافرانه به درۆ خستنهوه که یان هه بۆ عهزابی قیامهت بی و
بهس! به لکوو ئینکاری عهزابی دونیاش ده کهن، هه که پیغه مبهه هه ره شه ی
هاتنی عهزابیان لی ده کا، ئەوان ده لئین: ده با بی؛ بۆ نایه؟ ئەوانه له جیاتی
ئەوه داوای ره حمهتو هیدایه تی خودا بکهن که چی ﴿ويستعجلونك بالسيئه
قبل الحسنه﴾ واته: ئەو کافره به درۆ خه ره وانه په له له هاتنی عهزاب ده کهن،
به گالته پی کردنهوه ده لئین: ده با ئەو سزایه ی تۆ هه ره شه مان پی لی ده که ی با
بۆ مان بی و دوانه کهوی! ئەوانه ئەوه نه ده نه فامن داوای هاتنی عهزاب ده کهن
له پیش ئەوه دا داوای ره حمهتو نیعمه تی خودا بکهن!

﴿وقد خلت من قبلهم المثلات﴾ وه ل حال له پیش ئەواندا چه نه ده ها سزاو
عهزابی ریشه کیشمان ناره سه ره گه لو نه ته وه به درۆ خه ره وه کان، سزای
توندمان نازل کردوه بۆ سه ره گه لو نه ته وه پی شینه کانو کردمان به په ندو
عیبرهت بۆ که سانی که په ند وه ریگرن! دیاره ئەوانه بی ناگان له نا کامو

سهره نجامی گهلو نه ته وه رابورد وه کان بکه ریشه کیشمان کردنو بوونه په ندو عیبره تی روژگار.

﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ﴾ بیگومان خودای تو نهی موحه ممه! خاوه نی لیخوشبونو داپوشینه بو تاوانی بهنده کانی هرچه نده بهنده کانی سته مکارنو شهوو روژ خهریکی نه نجامدانی تاوانو سهر پیچیکردنی فرمانی پهره ردگارن، نه گهر حیلپو عه فووی بهر فراوانی نه بی له گهل نه نجامدانی تاوان یه کسهر عه زابی بو نازل ده کردنو له ناوی ده بردن؛ وه کوو له شوینیکی ترده ده فهرموی: ﴿وَلَوْ يَأْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا، مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرهَا مِنْ دَابَّةٍ﴾ فاطر/۴۵. یان ده فهرموی: ﴿وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ، لَوْ يَأْخُذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا، لَعَجَلَ لَهُمُ الْعَذَابُ، بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا﴾ الکهف/۵۸.

پهره ردگار له گهل بهنده کانی بهرهمو سوزه، ته نانه ت نه گهر ماوه یه کیش سته مکاری بکه ن ده رگای لیخوشبونیان بو ده کاته وه بو شهوی تویه بکه نو واز له خراپه کاری بینن! به لام نه گهر همر سوور بون له سهر سهر پیچیکردن نه وه سزای توندیان ده ده ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ بیگومان خودای تو سزای توندو به نیشی ههیه بو نه وانه ی تاوانکارن، بو یاخی بوان!

پوخته ی قسه نه وه یه: خودا له بهنده کانی خوش ده بی له گهل نه وه شدا که ستم له خودی خویان ده کهن به وهی تاوان نه نجام ده دن، نیینو عه بیاس ده فهرموی: له قورئاندا هیچ نایه تی که له نایه ته زیاتر جیگای هومید نیه. تیبینی شه وهش ده کری پهره ردگار له بهرام بهر برپاری لیخوشبونو ره حمه تدا شه وهشی راگه یاند که عه زابیشی به نیشه. شه مهش عاده تی قورئانه که باسی قیامه تی کرد باسی دونیاش ده هی نی، که باسی نیعمه تو خوشی به ده شتی کرد باسی سزای دوزه خو نار هه تیش ده کا. بویه لی ره شدا که باسی

(مغفرة) او (رحمة) ی پهره وردگاری کرد، باسی نه وهشی کرد که (شدید العقاب) ه. نه مهش بۆ نه وهی خه وفو ره جا هاوته رازو بن، ناده میزاد هه میسه به ته ما ره حمه تی خودا بیو له سزاو تۆلهشی بترسی! وه کوو ده فهرموئ: ﴿فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبِّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ، وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ﴾ الانعام/۱۴۷. یان ده فهرموئ: ﴿نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ﴾ الحجر/۴۹-۵۰. یان ده فهرموئ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ الاعراف/۱۶۷.

نه مجار پهره وردگار باسی نهو داخوازییهی موشریکه کان ده کا: که پیکیشیان له پیغه مبه ر ﷺ ده کرد: که موعجیزه ی مادی و حیسی یان بۆ بنوئنی بهم داوایهشیان مه بهستیان بۆردانی پیغه مبه ر بوو، ده یانویست سوور بن له سهر کوفرو بیدینی و تانه دان له پیغه مبه رایه تی جه زه تی موحه مبه دو گومان خستنه سهر په یامه که ی ده فهرموئ: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ نهو کافرو موشریکه نه فامانه له روی رقه بهری و نینکاری کردنه وه ده لئین: نه وه بۆچی موحه مبه د موعجیزه یه کی وه کوو عه صای موسا و وشتره که ی جه زه تی صالح پیغه مبه رمان بۆ نانوئنی، بۆ کیوی (الصفا) مان بۆ ناکا به زپرو زیو، یان بۆچی کیوه کانی ده ورو بهری مه که که مان بۆ لانا باو له شوئنه کانیا باخو باخاتو جوگه و جو بارمان بۆ ناخولقئنی؟ جا کافره کان که نه م جو ره پیشنیارانیه یان ده خستنه پیش چاو پییان وا بوو قورئان بۆخوی موعجیزه نیه!

هه لبه ته پهره وردگار له نهایه تیکی تر دا وه لامی نهو شو به یانی داوه ته وه ده فهرموئ: ﴿وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ﴾ الاسراء/۵۹. نامانه وئ سزاو عیقابی خۆمان به سهر به درۆ خه ره وه کان دا ته طبیق بکهین، چونکه دابو نه پرتی ئیمه وه هایه که سیئک پروا به موعجیزه ی داواکراو نه کا به هیلایه ده بهین! نه گهر که سیئک داوا ی موعجیزه ی کردو موعجیزه که هاته

دیو نیمانی پی نه هیئا نیمه ریشه کیشی ده کین. به لام لییره دا وازی
له وه لامدانه وهی قسهی موشریکه کان هیئاوه به لکوو نهرکی سهره کی
پیغه مبه ر به یان ده کاو ده فرموی: ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ﴾ نهی موحه ممه د! نه تو
پیغه مبه ری، نهرکی سهرشانی تو گه یاندنی په یامی پهروه رد گاره، کاری تو
نه وه یه: نهو کافرا نه بترسینی له ناکامی نهو سهر پیچی و خراپه کاری بهی
نه نجامی ده دن، به دیه پینانی نهو موعجیزه و نایاتانهی داوایان ده کهن نیشی
تو نیه، نهوه عانید به خودایه وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿لَئِنْ
عَلَيْكَ هُدَاهُمْ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُشَاءُ﴾ البقرة/۲۷۲.

﴿وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ﴾ بو هه مو گه لو نه ته وه یه ک داعی و بانگه وازی که ریک
هه یه، بانگیان ده کا بو لای نایینی خودا، بو ربازی خیر و چاکه. وه کوو
له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾ فاطر/۲۴.

کافره کان: که تانهو ته شهریان له پیغه مبه رایه تی حه زره تی موحه ممه د
ده دا لهم رو وه بوو ده یانگوت: قورئان موعجیزه نیه، ده یانگوت: نه مه
کتیبیکه وه کوو کتیبه کانی ترو هیئانی کتیبیکی دیار یکراو له هیچ رویه که وه
موعجیزه نیه، موعجیزه ده بی وه کوو موعجیزه ی موسا و عیسا و ابی. ده ریا
شوق ببی، عه صا ببیته نه ژدیها!! جا وه نه بی نه م نایه ته نیشانه ی نه وه بی که
پیغه مبه ر ﷺ جگه له قورئان موعجیزه ی تری نه نواندوز نه یبوون. وی ده چی
کافره کان نه مه یان کاتیک گوتبی که هیشتا موعجیزه ی تریان له پیغه مبه ر
نه بینین، یان داوای غهیری نهو موعجیزانه یان کردبن که له پیغه مبه ریان
بینیون: وه کوو ناله ی بنکه دارخوماو له تبوونی مانگو هه لقولانی ئاو له ناو
په نجه کانی و تیر خواردنی خه لکیکی زور له خواره مه نیه کی که م! به مانه رازی
نه بوون داوای موعجیزه ی تریان کردوه!

به ههر حال قورشان به ههره موعجیزه ی گه وره و گرنگی پیغه مبه ر ﷺ ده ژمیردری! قورشان موعجیزه یه کی گونجاو و له بار بوو بۆ روژگاری پیغه مبه رایه تی هه زره تی موحه ممه د!

له روژگاری هه زره تی موسادا سیحرو جادویازی باوبوو، بۆیه موعجیزه کی شتیك بوو، که له گه ل زانیاری سیحری گه له که ی دا گونجاو بوو، له سه رده می هه زره تی عیسا دا زانیاری پزیشکی باوبوو بۆیه موعجیزه ی هه زره تی عیسا شتیك بوو، که له گه ل نه و زانیاری یه دا گونجاو بوو: که بریتی بوو له زیندو کردنه و ی مردوو چاک کردنه و ی به له کتو کویر!

له روژگاری پیغه مبه ری نیسلا میشدا ره وان بژیو زمانه وانو و خوشخوانی باوبوو بۆیه موعجیزه ی ههره گرنگی پیغه مبه ر ﷺ قورشان پیروزه، که گه ییشتوته سهر تروپکی به لاغته و فه صاحته!

برئ دیارده ی زانیاری خودا: که هه موو شتیك ده گریتته وه

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ
وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾ عِلْمُ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةُ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسْرَ
الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ. وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ
بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾ لَهُمْ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ. يَحْفَظُونَهُ
مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ يَقُومَ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَالَهُمْ مِّنْ دُونِهِ مِّنْ

وَالِ ۱۱

دوای شهوی پهروهردگار باسی ټینکاریکردنی موشریکه کانی کرد
دهرباره ی هاتنی روژی قیامت، شه مجار هه ندی به لگه ده هیئتیه وه له سه ر
به ده سه لاتی خوداو هه بوونی زانیاری ته وای به سه ر هه موو شتیکندا!

زاتی پاکی پهروهردگار زانیه به کوږ په له له ناو مندا لدانی میینه دا،
ناشکراو نهیینی ده زانی، زور له وهش نهیینی ترو په نامه کی تر ده زانی،
ده فهرموئ: ﴿اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ﴾ پهروهردگار زانیاری ته وای هه یه
دهرباره ی شه کوږ په له ی له سکی میینه دا هه یه، نیره یان مییه، یه کیکه یان
زیاتر، ساغه یان ناته واه، جوانه یان ناشیرینه، چ ره وشتو سروشتیکی تیدا
هه یه، ته مهنی کورته یان دریژه...هتد. وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموئ:
﴿هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ، وَإِنَّ أَنْتُمْ أَجْنَتٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ﴾ النجم/۳۲.
یان ده فهرموئ: ﴿يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ، فِي ظُلُمَاتٍ
ثَلَاثٍ﴾ الزمر/۶.

جا نه گهر شه مرږ به نامیری سونه رو ربازی زانستی جوړاو جوړ کوږ په له
له ناو مندا لدانی دایکی دا بزاندري ئاخو مییه یان نیره، شه نایسته دژی
نایه ته کهو پیچه وانه ی ناو هستی! چونکه زانیاری خودا ته نیا په یوه ست نیه
به لایه نی میینه یی یان نیرینه یی کوږ په له، به لکوو زانیاری خودا هه موو
لایه نیکی ده گریته وه، هه موو ره وشتو سروشتیکی به شه وپه ری وردیو
له ناخه وه ده زانی.

﴿وَمَا تَغِيْضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ﴾ ههروه ها پهروهردگار ده زانی شهوی
مندا لدانی میینه که می ده کا یان زوری ده کا، ده زانی یه که یان زیاتره،

جسته هی کۆرپه له که که مو کۆرپه هیه یان ته و اوو کامله، ماوه ی مانه وه ی منداله که له سکی دایکی دا که متر له نۆمانگه، یان زیاتره، یان نۆ مانگی ته و اوه.

به گوێره ی لیکنۆینه وه ناماری بپوا پیکراوی خهسته خانه کانی له نده نو بهرلین کۆرپه له له ناو سکی دایکی دا له (۳۰۵) رۆژ یان (۳۰۸) رۆژ زیاتر نامینیتته وه ..

بۆیه ئیستا دادگای شهرعی رینگه نادا که عیدده ی ئافره تی ته لاقدر او زیاد له سالیکی قه مەری بی: واته نابێ له (۳۵۴) رۆژ تیپەر بکا.

﴿وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِقَدَرٍ﴾ هه موو شتیك لای پهروه ردگار کاتی دیاریکراوی هیه وه جده لی خۆی بۆ دیاری کراوه، زیادو کهم ناکا. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرمووی: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ القمر/ ۴۹.

له فرمووده ی راستو ره وان دا هاتوه کۆمه لیک له نۆسامه ی کۆرپه زهیده وه، ریاویه تیان کردوه: که یه کتیک له کچه کانی پیغه مبه ر ﷺ کۆرپیکی له گیانه لاودا بوو ناردی بۆ لای پیغه مبه ر ﷺ که پێی خۆشه له کاتی گیان ده رجوونی دا ته شریفی ئاماده بی، پیغه مبه ر ﷺ وه لامی بۆ کچه که ی نارد وه فرمووی: (ان لله ما آخذ، وله ما اعطی، وکل شیء عنده بأجل مسمى فمروها فلتصبر ولتحتسب) بۆ خودایه هه رچی وه ری دگرتته وه، هه رچی ده یبه خشی، هه موو شتیك لای خودا به کاتو وه ختی دیاریکراوه، پێی بلین: با به ئارام بی و داوای پاداش له خودا بکا.

﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ زانایه به و شتانه ی ئیوه ی ئاده میزاد نایبینزو چاوتان ده رکسی ناکا، ئه وه تا ئه مرۆ زانستی تازه ئه وه ی ده رخستوه که چه نده ها عالم هه ن به چاو نابیندرین به لکوو به ئامیتری دووربینو وردبین (ته لیسکۆب) ده بیندرین وه کوو میکرۆبی شتیه نه جوو سیلو زه هری و ئاوه له و خڕۆلکه و ده یانو سه دان میکرۆبی تر، ئه مانه هیچیان به چاو نابیندرین

به لکوو به ئامیری وردبیزو پیشکەوتوو دەرک دەکرین. ههروهها زاناو ئاگاداره به سهر شتی په نامه کی و ئاشکرا له وردو گه وره، ههر له زه په تا مه جه په هیچی لی هون نیه، ئاگاداری هه موو شتی که له بوونه وهردا!

﴿الْکَبِيرُ الْمُتَعَالِ﴾ خودایه کی وه هایه له هه موو شتی که گه وره تره، هه موو شتی که به نیسبەت خوداو په چوکتو بی نموده، به سهر هه موو شتی که دا بالاده سته، زانیاری ره هاو به فراوانی هه موو شتی کی کۆنترۆل کردوه، هه موو شتی کی ملکه چ کردوه، به خۆشی و ناخۆشی پابه ندی فەرمانی بوون!

تییینی نه وه ده کری: که ئایه ته که زانیاری خودای شی کردۆته وه له سهر تای ئایه ته که دا نه وه ی راگه یاند: که په روه ردگار زانییه به هه موو جوزئیاتو موفره دات، نه مجار نه وه راده گه یه نی: که زانییه به نه ندازه ی هه موو شتی که به سنووری هه موو شتی که، نه مجار نه وه راده گه یه نی: که په روه ردگار زانییه به شته په نامه کی و نه یینی به کان، زانییه به و شتانه ی که له جیهانی غه یبدانو غه یری خۆی که سی تر هیچیان لی نازانی، یان نه و شتانه ی به خودی هه سته کان هه ستیان پی ناکری و به ئامیری پیشکەوتوو شتیکیان لی ده زاندری! ههروهها زاناو ئاگاداره به سهر شته ئاشکراو نوما یانه کاند، به کورتی زانییه به هه موو شتی که، ئاشکراو نه یینی لای نه و یه کسانه هه موو نه یینی و غه یبیک لای نه و نوما یانه!

ده فەرموی: ﴿سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسْرَ الْقَوْلِ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ﴾ یه کسانه لای په روه ردگار که سیک قسه به شاریته وه نه یدرکینێ یان بیلی و ئاشکرای بکا، به ههر شیوه یه کیان بی خودا ده بیسی و ئاگای لییه تی وه کوو له شوینیکی تردا ده فەرموی: ﴿وَأَنْ تَجْهَرُوا بِالْقَوْلِ فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى﴾ طه/۷. یان ده فەرموی: ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَخْفُونَ وَمَا تَعْلَنُونَ﴾ النمل/۲۵.

عائیشه ره زای خودای لی بی ده فەرموی: پاکو مونه ززه ی بۆ خودایه: که هه موو ده نگیک ده بیسی، سویند به خودا نه و ئافره ته ی هاته خزمەت

پێغه مبه‌ر ﷺ خه‌وله‌ی ناو بوو شیکایه‌تی له‌مێرده‌که‌ی کرد که ظیهار ی لێ کرد بوو، من له‌په‌نا دیواری ماله‌وه‌ بووم قسه‌ی ئافره‌ته‌که‌م نه‌ده‌بیستن، پاش ماوه‌یه‌ک په‌روه‌ردگار ئایه‌تی ﴿قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ نَحَاوِرَكُما، إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ المجادلة/۱ نارد ه خواری.

ئه‌مه‌ گه‌فتوگۆیه‌ک بووه‌ له‌نیوان خه‌وله‌و پێغه‌مبه‌ردا بووه‌ خودا بیستویه‌تی، بێگومان خودا زۆر قسه‌ی په‌نامه‌کی و په‌نهانی تر ده‌بیستی، ئاگای له‌خه‌ته‌ره‌ی دله‌و خیانه‌تی چاو ده‌زانی!! نه‌ک هه‌ر ئه‌وه‌ به‌لکوو به‌هه‌موو نه‌ینی و په‌نامه‌کییه‌ک ئاگاداره‌ ﴿وَمَنْ هُوَ مُسْتَخَفٍ بِاللَّيْلِ﴾ هه‌روه‌ها خودا ئاگاداره‌ به‌سه‌ر ئه‌و شتانه‌دا که له‌کونو که‌له‌به‌ردا له‌تاریکی شه‌ودا خۆیان هه‌شار داوه‌، له‌هه‌ر شوێنیکدا بن، به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ک خۆیان به‌شارنه‌وه‌و پێیان وابی که‌س نایانبینی، خودا ئاگای لێیان ه‌و چاودێریان ه‌.

﴿وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ﴾ هه‌روه‌ها ئاگاداره‌ به‌سه‌ر ئه‌و شتانه‌دا: که به‌روناکایی رۆژ هاتوچوویانه‌، ئه‌وه‌ی له‌تاریکایی شه‌ودا خۆه‌شار ده‌داو ئه‌وه‌ی به‌روناکایی رۆژ دێو ده‌چێ لای خودا وه‌کوویه‌ک ناشکران! وه‌کوو له‌نایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ، وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ، وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ، وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ، وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ یونس/۶۱.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار برێ و ه‌سیله‌ی چه‌سپاندنی زانیاری خۆی هه‌ندێ زانستی گه‌نجینه‌ی زانیاری خۆی راده‌نوێنی بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر ئاده‌میزاد به‌خۆیاندا بچنه‌وه‌و بزائن: که هه‌موو کاتیک له‌ژێر موراچه‌به‌ی په‌روه‌ردگارانو ناتوانن خۆیان ی بشێرنه‌وه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ﴾ هه‌میشه‌ بۆ ئاده‌میزاد چه‌ند فریشته‌یه‌ک هه‌ن، که

به نۆره چاودیری ده کهن، فریشتهی چاودیری شهوانهی دینه شوینی فریشتهی چاودیری روژانهی، که فریشتهی روژ کاربان تهواو بوو فریشتهی شهو جیگایان ده گرنهوه، ئەم فریشتانه کردارو گوفتاری ئاده میزاد به چاکو خراپه وه تۆمار ده کهنو هه لئ ده گرن؛ چی ده کاو چی ده لئ خیرا ده یقوزنه وه له سهری تۆمار ده کهن.

ئیمامی بوخاری فهرمووده یه کی پیغه مبهری ربوایه ت کردوه، ده فهرموئ: (فریشتهی شهوو روژ بو چاودیری ئیوه له ناو خۆیان دا نۆره ده کهن، ههر دوو وه جبه که له کاتی نوژی به یانی و نوژی عه صردا یه کده گرنه وه، جا که ده چنه وه بو لای خودای گه وره لیان ده پرسئ (ههر چهنده خۆی زور له وان ناگادار تره به حالئ ئیوه) ده فهرموئ: به چ شیوه یه ک بهنده کانی منتان به جئ هیشت؟ فریشته کانیش ده لئین: که چوینه لایان نوژیان ده کرد، که به جیمان هیشتن خهریکی نوژ کردن بوون).

جاوه کوو له کتیه ته فسیره برپا پیکراوه کان دا هاتوه: ئەم فریشتانه ئهرکی پارێزگاری کردنی ئاده میزادیان پی سپێردراوه به فهرمانو ئیزنی خودا چاودیریان ده کهن، فریشته یه ک له پیشه وه یه کی تر له دوا وه یه تی، دوو فریشتهی تر یه کیان له لای راستی چاکه کانی ده نویسئ و یه کیان له لای چه پیه وه یه تی خراپه کانی ده نویسئ، که وابوو هه موو ئاده میزادیک به روژ چوار فریشتهی له گه ل دایه و کۆنتر پۆلئ هه موو کارو پیشه یه کی ده کهن، ئەم مجار له کاتی نوژی عه صردا ئەمان به جیان دێلنو چوار فریشتهی تر بو شهو دینه شوینی فریشتهی روژ، ئەم مجار له کاتی نوژی به یانی دا نۆره یان ده گۆر نه وه ههر بهو جوړه نۆره و ئهرکی خۆیان ئەنجام ده دن.

له فهرمووده یه کی تری پیغه مبهردا هاتوه ده فهرموئ: (إن معكم من لا یفارقکم الا عند الخلاء، وعند الجماع، فاستحيوهم واکرموهم).

جا همر کاتی ئاده میزاد زانی: که فریشته کردارو گوفتاری تۆمار ده کهن، خو له تاوانکردن ده گرتمهوه، شهرم ده کا په لاماری شتی همرام بدا، همره کوو چۆن جاری وا ده بی حه یا له ئاده میزاد ده کاو له بهرچاوی نه وان پیکیشی له تاوان ناکا.

هه لبه ته ئایین نه وهی چه سپاندوه که فریشته هه موو کردارو گوفتاریکی ئاده میزاد تۆمار ده که نو ده ینووسن عه قلیش نه م کۆنترۆلکردنه به دوور نازانی، به تایبه تی که نه مپۆ زانست گه یشتوته ئاستیک زوربه ی کردارو خه رجی ئاده میزاد به نامییری پیشکه وتوو کۆنترۆل ده کری، نه وه تا: له شارو شارو چکه کاندای زۆر به وردی به هوئی نامییری ژمیاریاره وه (العدادات) ده زاندری هه موو خیزانیک چه ند لیتر ئاوو چه ند میگه واط کاره بای خه رج کردوه، نامییری وا هه یه کۆنترۆلی نه مو مه سافانه ده کا که به ئوتومبیلو فروکه و که شتی ئاسمانیو ده ریایی ته ی ده کری، نامییری وا هه یه سه ر ژمییری شه پۆلی ئاوو هه و ده کا؛ زۆر به وردیو زانستانه له م باره وه زانیاری ده خه نه پو!! ته نانه ت ئیستا له ولاته پیشکه وتوو ده کاندای زۆر به وردیو زانستانه زۆر هه لسه و که وتی ئاده میزاد سه ر ژمییری ده کریو له کۆمپیوته ردا خه زن ده کریو کۆنترۆل ده کری!

هه تا زانستو زانیاری پیش بکه وئ، داخوازی پرواکردن به تیوری ئایینی به هیز ده بی، بیرو بۆچونی عه لمانیو مادیه کان جیگایان پی له ق ده بیو ره و تریلبوون هه نگاو ده تین!

به راستی جوانیان گوته وه که گوته یانه: (ئایینو عه قل له نیسلامدا دوو هه رکیفی یه کترینو لیک جیا نابنه وه، دوو دۆستی یه کترینو کیشه یان تینا که وئ!!).

﴿يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ نه مو فریشتانه ی که خودا کردونی به چاودێرو مورا قیب به سه ر ئاده میزاده وه، ئاده میزاد ده پارێزن به فهرمانو ئیزنی خودا،

هەر کاتی ئاده میزاد تاوانیکی کردو دوعای لیخۆشبوونی بۆ ده کهن، داوا ده کهن خودا مۆله تی بداو خیرا سزای نه دا، به لکۆو تۆبه بکا.

پهروهردگار به گۆیره ی حیکمه تی خۆی بۆ هه موو شتیکی مه حسوس هۆکاری داناوه و ئاکامی پێوه په یوه ست کردوه، پیلوی بۆ چاو داناوه بۆ نه وه ی پارێزگاری چاو بکاو شتی وای تینه چی زیانی پێ بگه یه نی! ههر به و جوړه ش بۆ شتی نادیار (غیر محسوس) هۆکاری داناوه، فریشته ی کردون به هۆکاری پاراستنی ئاده میزاد، ئیشی خوداش بۆ حیکمه ت نین. ههروه ها فریشته ی ریزداری کردون به تۆمارکاری کرده وه ی ئیمه ی ئاده میزاد هه رچه نده ئیمه تازانین نووسینه که یان چیه و چۆنه، پینوسو مه ره که بیان چ شیوه یه که، له کوێی ئاده میزاد وه نوو حیکمه ت له م نووسینه چیه، له کاتی که دا خودا بۆ خۆی به بی نووسینی فریشته و مورا قه به کردنیان باش باش ده زانی ئاده میزاد چی ده که نو چ ده لێن. نه مه بۆخۆی کاریکی غه یبی به و پێویست ناکا ئیمه هه ولێ زانی نی نه م جوړه شتانه بده یین، چونکه قورنان لێ بیده نگ بووه، چاک وایه ئیمه ش به بی روشنایی (نه ص) خۆمانی پێوه خه ریک نه که یین!

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْيِرُ مَا بَقِوْمٌ حَتَّىٰ يَغْيِرُوا مَا بَأَنفُسِهِمْ﴾ پهروهردگار هه چ کاتی که نیعمه ت به خششی خۆی که به گه لو نه ته وه یه کی به خشیه ناگرێته وه و لێیان مه نه نا که هه تا نه و گه لو نه ته وه ره وتی خۆیان نه گۆرن، زوله و سته م له یه کتری نه کهن، ناشو بو ناژاوه به رپانه کهن، شیرازه ی کۆمه لگای خۆیان تی که نه ده ن، ههر کاتی گه لو نه ته وه که دابو نه پرتی خۆیان گۆری وازیان له شوکرو سوپاسی خودا هینا، خوداش نازو نیعمه تی خۆی که پێی به خشیه و لێیان ده گرێته وه و تووشی قاتو قری و ته نگو چه له مه یان ده کاو نه من و نا ساییشیان له ناودا هه لده گرێ، پشیوی ناژاوه ده که وێته ناویان.

نه بو داوودو تیر میزدی ئیبنو ماجه له نه بو به کری صدیقه وه ﴿رَبِّهِمْ﴾ ده کهن ده فەر موی: پێغه مبه ر ﴿صَلَّى﴾ فەر مویه تی: (إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الظَّالِمَ، فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَىٰ يَدَيْهِ يُوشِكُ أَنْ يَعْصَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ) ههر کاتی ئاده میزاد

سته مکاریان بینى سته مى ده کردو ده ستیان نه گرتو بهر هنگارى نه بوونه وه،
له واندهیه خودا هه موانیان سزا بدا!

ئهم فەرمووده یه مانای ئایه تی ﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ الانفال/ ۲۵. (ده کا)

پیدا چوونه وه یه کی سه ری پی به میژووی ئیسلامی دا له سه ده کانی رابورد دا
ئه وه مان بو روون ده کاته وه: که پهروه ردگار وه زعو حالی موسولمانانی
نه گۆری له شکۆمه ندی و سه رفرازی و پیشکه وتووی له زانیاری و رامیاری
ئابووری و کۆمه لایه تیدا بو ژبانی ژیر ده سته یی و بی هیزی و نه دارایی مه گهر
پاش ئه وه ی بو خزیان پشتیان له قورئان هه لکردو له کاریان خست و وازیان
له ئایینی ئیسلام هیئا، لاسایی بیگانه یان کرده وه، یاسای ده سکردو
نه گونجاوی فهره نسی و رۆمانییان کرده ده ستوو و یاسای خزیان، نه خلاقو
ره وشتی ئیسلامییان روخاو په یوه ندی کۆمه لایه تی و گیانی هاریکاری و
یارمه تیدانی په کترین تیدا کزیو، سهریان لی شیوا، ولاتیان داگیر کران،
بوخزیان بوونه ژیر ده سته و خزمه تکاری داگیر کران، ئیتر که لکی ئه وه یان
پتیه نه ما: که ئهرکی ئاوه دانکردنه وه ی زهوییان به خرتیه نه ستۆ! بوخزیان
له خزیان تیک دا، صیفه تی صالحی و راستالییان له خزیان دارپی خوداش
سهروه ری و شکۆمه ندی لی ستاندنه وه چونکه خودا بو خزی ده فهرموئ: ﴿ان
الارض یرثها عبادي الصالحون﴾ الانبیاء/ ۱۰۵. ههروه ها ده فهرموئ: ﴿ان
الارض لله یرثها من یشاء من عباده والعاقبة للمتقين﴾ الاعراف/ ۱۲۸. هه
کاتی ئاده میزاد لایه نی ته قواکارییان پاشگۆی خست ئیتر که لکی ئه وه یان
نامینێ زهوی ئاوه دان بکه نه وه.

ئه مجار پهروه ردگار باسی ده سه لاتی ره های خزی ده کا، هه ر کاتی
بیهوی گه لو نه ته وه یه ک سزا بدا هیچ له مپه ریک نه به توانی به ره سستی
عه زابه که بکا، ده فهرموئ: ﴿وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ﴾ ههروه ها
کاتی خودا وستی گه لو نه ته وه یه ک تووشی گیرمه و کیشه بکا، قاتو قپی و

نه خوشی و ناژاوه و دوو بهر کی بخاته ناویانه وه، ژیر دهسته یی و دهستکورتی و نه هامه تییان به سهر بیئی، کهس نیه بتوانی نه هیلی ویستی خودا بیته دی! کهس نیه جگه له خودا بتوانی زیانیان لی دوور بخاته وه و سوود و قازانجیان بو دهسته بهر بکا، نهو خودا دروژنانه، شیاوی خودایه تی نین چونکه هیچیان پی ناکری!

﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ﴾ جگه له خوا کهسی تر نیه سه روکاری بهر ژه وندی ناده میزاد بکا، کهس نیه بتوانی خیر و خوشییان بو بیئی و زهره رو زیانیان لی دوور بخاته وه.

دیاردی خودایه تی پهروه ردگار و نیشانه کانی دهسه لاتی

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ
وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا
مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾
لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا
كَبْسِطٍ كَفْتِهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ^٤ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ
إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا
وَكَرْهًا وَظِلَّلَهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾

دوای نهو هی پوره ردگار بهنده کانی خوی ترساندن بهو هی هدر کاتی
 بیهوئ گهلو نه تهو هیدک تووشی تهنگانهو ناخوشی بکا کهس نیه بتوانی بیته
 له مپرو نه هیلی ویسته کهی بیته دی، نه مجار لیرو دا چند نیشانه یه ک له سر
 بالادهستی و به توانایی خوی راده نوینی و ده فرموی: ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ
 خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ خودایه کی وه هایه هوره بروسکه تان نیشان ددها، هوره
 بروسکه رآمده کاو نه رکی سهرشانی خوی نه نجام ددها، ربسوارو کاروانچی
 لی تی ده ترسین، خاوهن خلهو خهرمان ترسی زیان لی کهوتزو تهرپوونی
 دانه ویلهو توتزو مشتاغیان لی پیدا ده بی، ترسی چاو کویر بوون به شوعلی
 بروسکه کهیان لی پیدا ده بی ترسی لافاوو زریانان لی غالب ده بی! له هه مان
 کاتدا نهوانه ی پیوستیان به باران هیهه بو کشتو کاله کهیان، بو
 پاک کردنه وی که شو هه وی ولاتیان، بو ته قینی کانیاو بیران خوشی
 خوشییانهو ته ماعی خیرو بهر که تیان بو پیدا ده بی، خوا خویانه هور
 بگرمینی و بروسکه چه خماخه بداو باران دابکا ثیقلمگیر بباری ته مه حالی
 ناده میزادانه بهرام بهر هه موو دیارده یه کی گشتی دنیایی! بارانبارین سوود
 به خشه بو نهوانه ی پیوستیان پییه تی و زیان به خشه بو هه ندیکی تر عه رب
 گوته نی: ﴿مَصَائِبُ قَوْمٍ عِنْدَ قَوْمٍ فَوَائِدُ﴾ کوردیش که نمونه ی یه کییک
 بهیننه وه که بهر ژه ونندی پاریزراو بی ده لین: (فلان کهس باران بباری ناشی
 ده گه ری، باران نه باری جوتی ده گه ری!)

﴿وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ﴾ پوره ردگار خودایه کی وه هایه هوری
 ناوسی پر باران به دی دینی؛ هوریک که له بهر قورسایی بارانی که تییدایه
 له زه وی نزیک بوته وه.

موجاهید ده لی: ﴿السَّحَابُ الثِّقَالُ﴾ نهو هوره یه: که بارانی پییه!
 ﴿وَيُشْبِعُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ﴾ واته: هور که ده گوئینی و ده شریخینی
 به زمانی حال ته سبیحاتی خودا ده کا، پوره ردگار به دوور ده گری له هاو له و

مندالو خیزانو بی توانایی، گەردنکه چی خۆی بۆ خودا راده گەیه نی و ناماژه به ده سه لاتو قودره تی خودای بالاده ستو زاناو دانا ده کا. وه کوو له نایه تی کی تردا ده فهرموئ: ﴿وَأَن مِّن شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِغْ بِحَمْدِهِ وَلَكِن لَّا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ الاسراء/ ۴۴.

نیام نه حمه دو بوخاریو تیرمیذیو نه ساتی و هی تیریش له نیبنو عومره وه ریوایه ت ده که ن: ده فهرموئ: (کان رسول الله ﷺ إذا سَمِعَ صَوْتَ الرَّعْدِ وَالصَّوَاعِقِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَا تَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَلَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِكَ وَعَافِنَا قَبْلَ ذَلِكَ).

نیبنو مهرد وه یه ی له نه بو هوپه یه وه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ که با هه لی ده کرد، یان ده نگ ی هه وری ده بیست، ره نگ ی ده مو چاوی ده گۆرا، نه مجار به هه ورده کی ده فهرموو: پاکو مونه زه هه نه و خودایه ی که تو ته سبیحاتی بۆ ده که ی، ده رباره ی بایه که ش ده فهرموو: خودایه بی که به مایه ی ره حمه ت بۆمان، مه ی که ره مایه ی عه زاب!

﴿وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ﴾ فریشته کان ته سبیحاتی خودا ده که ن له به ر هه بیه تو جه لالی، به دووری ده گرن له وه ی هاوه لو خیزانو مندالی هه بی. ﴿وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقُ فَيُصِيبُ بِهَا مَن يَشَاءُ﴾ خودایه کی وه هایه هه وره بروسکه ده نیترئ، له و شتانه ده که وئ که ده یه وئ لی ی بداو به هیلای کی به ری.

﴿وَهُمْ يَجَادِلُونَ فِي اللَّهِ﴾ نه وانه وێرای نه و هه موو به لگه و ده لیلانه له سه ر به توانایی و زانایی و دانایی خودا، که چی کیشه و جیدال ده که ن ده رباره ی تاکو ته نهایی و خودایه تی خودا. نه مه ش دل دانه وه یه بۆ پیغه مبه ر ﷺ چونکه له وه پیش سه رزه نشتی کافره کانی مه که ی کرد له سه ر نه وه: که داوای موعجیزه و نایاتی جوړاو جوړیان له پیغه مبه ر کرد: وتیان ده بی موعجیزه ی وه کوو موعجیزه ی موساو عیسا مان بۆ بی نی، پیغه مبه ریش به م په لپانه دل ناخۆش بوو، نیتر په ره ردگار ته سه لای دایه وه و فهرموئ: وه نه بی نینکاری

ئهوانه ههر دهر باره ی پیغه مبه رایه تی تۆ بیو بهس! به لکوی
 ئینکار یکردنه که یان سه ری کیشاو به کیشو جه ده ل دهر باره ی خودایه تی
 پهروه ردگار، نه وه تا له گه ل هه بوونی نه وه موو به لگه و ده لیلان به دهر باره ی
 تاکو ته نهایی و به توانایی و زانایی و دانایی خودا که چی کیشه ده خه نه وه له وه دا
 که خودا هاوه لی هه یه و خیزانی بۆ به ره و ده زان و مندالی وه پال ده دن!
 ئینکاری زیندو بوونه وه هاتنی قیامت ده کهن! که وایی نه ی پیغه مبه ر! تۆ
 دلت به خو نه مینی و خه فه تیان بۆ مه خو!

﴿وَهُوَ شَدِيدُ الْحَالِ﴾ پهروه ردگار هه لمه تی توندو تیژه بۆ دوژمنانی به
 خۆیان نازانن تیکیان وه ده پیچی، خودا به تواناو ده سه لاته که سزایان بۆ
 بنیری و نه توانن خۆیانی لی رزگار بکهن، به لام مۆله تیان ده دا تا کاتی خۆی
 دی و به گویره ی حیکمه تی خۆی سزایان ده دا، پیغه مبه ر ﷻ فرموویه تی: (ان
 ربك لا يهمل ولكن يمهل) خودای تۆ شت پاشگوئ ناخاو له بیری ناچیته وه
 به لام مۆله ت ده دا بۆ ماوه یه ک!

﴿وَلَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ﴾ بانگ کردو پاران وه ههر له خودا ده کری، ههر خودا
 به تاکو ته نهها بزائن به ندایه تی کردو طاعت ههر بۆ خودا بکهن، هاوار
 مه که نه بتو سه نه مو فرشته و ناده میزاد، هاوار ههر له خودا بکهن، ههر نه
 هاواری لی ده کری. له مه شدا جو ره هه ره شه یه ک له کافره کان ده کا:
 ده فهرموئ: سه ریچی فره مان ی پیغه مبه ر مه کهن، نه وه نده تو په ی مه کهن
 دو عاتان لی بکا، نه گهر دو عاتان لی بکا دو عاکه ی گیرا ده بی!

﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطٌ كَفِيفٌ إِلَى
 الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ﴾ نه وه خودا درۆزانه ی کافره کان له جیاتی خودا
 ده یان په رستن و دو عا و نزیان ئا راسته ده کهن، به هومیدی نه وه و له لامیان
 بده نه وه، با چاک بزائن که وه لامیان ناده نه وه، دو عایان لی وهر ناگرن بانگیان
 نابیسن، سودو قازانجیان بۆ ناهینن، زه ره و زیانیان لی دوور ناخه نه وه،

به هیچ جوړی به هیچ شتیک جوابیان ناده نه وه! مه گهر وه کوو وه لامدانه وه ی
 ناو بۆ که سیک که تینووی بی و ده ست رادیږی بۆ لای ناو داوای لی بکا
 ناو که بیته ناو مشتیه وه نه مجار بگاته ده می، خو ناو بی هستو
 شعوره ناگای له ده ست پانکړنه وه کابرای تینو نیه، نیتر چوڼ وه لاسی
 ده داته وه هر بهو جوړه ش خودا دروژنه کانیان هیچ وه لامیکیان ناده نه وه نه مه
 نمونه یه که خودا هیناویه ته وه بۆ ناهومیدی نه وانه ی جگه له خودا شتی تر
 ده پهرستو دوعاو نزیان ناراسته ده کهن. چوڼ که سیک دو ده ستی پان
 بکاته وه بۆ ناو له دووره وه داوا له ناو که بکا بیته ناو مشتیه وه بیخواته وه
 نیشه که ی بیهودیه و رهنج به خه ساره، نه وانه ش که عیباد ته ی غه یری خودا
 ده کهن رهنج به خه سارنو هر دوعاو پارانده یه کی ناراسته یان بکهن نایبیسو
 بی سوو ده!

﴿وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾ عیباد ته کړنو پارانده ی کافره کان
 بۆ بته کانیان جگه له گومرایی و سهرلی شتوانو کات به فیږدان هیچی تری لی
 شین نابی و رهنج به خه سارو مالویران خو یان، چونکه نه وانه نه گهر هاوار
 له خودا بکهن وه لامیان ناداته وه نه گهر هاوار له بته کانیان بکهن ناتوان
 وه لامیان بده نه وه!

نه مجار په روه ردگار به یانی عهظه مه تو گه وره یی خو ی ده کاو
 ده فهرموی: ﴿وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾ هر بۆ
 خودا گهر دنکه چو سوژده به ره هر چی له ناسمانه کازو زه وی دا هدیه؛ فرشته و
 موسولمانان له حالی خو شی و ناخو شی دا به ویستو هه وه سی خو یان سوژده بۆ
 په روه ردگار ده بن، کافرو خودا نه ناس له کاتی ته نگانده داو به ناعیلاجی
 گهر دنکه چی خودا ده بن؛ به لکوو هر چی مه خلوقات هدیه له بوونه وهر دا
 به ناده میزادو ئاژه لو روه کئو جه ماداته وه گهر دنکه چن بۆ نهو خودایه ی
 به دیه یان!

﴿وَوَظَّلَا لَهُمْ بِالْعُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ ههروه ها سیبه ری نهوانه ی سیبه ریان ههیه بهیانی و ئیواره سوژده بۆ زاتی پاکی ده بن، به تایبه تی باسی بهیانی و ئیواره ی کرد: چونکه لهم دوو کاته دا درێژ بوونه وه کورت بوونه وه ی سیبه ری شت ناشکراو نه مایانه. یان مه بهستی نه وه یه به فرموی: هه موو کاتیگ نه م شتانه سوچه ده به نزو گهر دنکه چیه که یان بۆ خودا هه می شه یی به!

هه ندیک پێیان وایه سوچه بردنی سیبه ری شته کان بریتیه له هه لکشازو داکشانی سیبه ره کان له شوینی که وه بۆ شوینیکی تر. که گۆرانکاریان تیدا پهیدا ده بۆ له کورتی و درێژی به هۆی بهرز بوونه وه ی خۆرو شوپوونه وه ی خۆر، نه مانه هه موو چ ئاده میزادو چ فریشه تو دارو دره ختو جه ماداتو هه موو شتیکی تر به خۆیانو سیبه ریان وه ملکه چی و بهنده یی خۆیان راده گه یهن.

تاک و ته نهایی خوداو نهوونه ی موسو لمان و موشریکه کان
له به رامبه ر تاک و ته نهایی خودادا

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ

نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي

الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَبَّهُ الْخَلْقُ

عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

دوای نه وه ی پهروه ردگار نه وه ی بهیان کرد: که هه رچی له ناسمانو زه ویدا ههیه سوچه بۆ خودا ده بن، گهر دنکه چی قوده تو گه وره یی پهروه ردگارن، ته فسیری ره وان (۱۰۹)

ئه مجار دیته سهر ره تدانه وهی بپه درسته کان. تاکنو ته نهایی خودا ده چه سپینئ؛ تاکنو ته نهایی له ئولو هییه تدا، له ربوبیه تدا، بۆ ئه وهی بیانویان نه مینئ و دان به خودایه تی خودا دابنن!

ده فهرموی: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ؟﴾ ئه ی پیغه مبهرا! به موشریکه کان بلی: کئ به دیه پنه ری ئاسمانه کازو زه وییه؟ کئ خاوه نو هه ئسورپنه ری یانه؟ کئ ی رایگرتوون؟ ئه م پرسیاره بۆ ئه وه نیه وه لامی بده نه وه چونکه سییاقی قورئانه که له وه پش وه لامی داوه ته وه، به لکوو بۆ ئه وه یه: وه لامه که به گوچک ی خویان بیسن پاش ئه وه ی واقیعه که به چاری خویان ده بینن. ده بویه پاش بیستنی ئه م پرسیاره ده م ده ست بلین: خودا به دیه پنه رو هه ئسورپنه ریانه، جا ئه گهر له بهر عه ناد ی سهر ره قییا ن بیده نگ بوون، تۆ ئه ی پیغه مبهرا! بۆخۆت وه لامه که بده ره وه ﴿قُلِ اللَّهُ﴾ بلی: به دیه پنه رو خاوه نو هه ئسورپنه ری ئاسمانه کازو زه وی خودای تاکنو ته نهاییه. چونکه وه لامه که ئاشکرایه و همر ئه و وه لامی هیه، چار ناچاره، بۆخویشان ئه گهر له بهر سهر ره قی نه بی دانی پیدا ده ئین. وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ؟ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾ لقمان/ ۲۵. ئه مجار پرسیار یان لی بکه: ﴿قُلْ أَفَاتُخَذُّمُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ بلی: ئه دی بۆچی جگه له خودا چهند په رسترا و یکتان بۆ خۆتان پر یار داوه و له جیاتی خودا به ندایه تیان بۆ ده که ن؟! بۆچی و به چ عه قلیک عیبادت بۆ خودا ناکه نو خودا ناپه رستن له جیاتی خودای مه زن چهند خودا درۆزنه یه کتان پر یار داوه و ده یان په رستن، له کاتی که ئدا ئه و خودا درۆزنانه ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ توانای ئه وه یان نیه سوود به خودی خویان بگه یه نن، زیان له خویان دوور بخه نه وه، ئه دی چۆن ئیوه هیواتان پییا نه سوودتان پی بگه یه نن و زیانتان لی دوور بخه نه وه؟ جا که ئه وانه توانای هیچ شتیکیان نه بی دیاره عیبادت کردنی ئیوه بۆیان ئه و په ری نه فامییه، که سیک عه قلی هه بی شتی واکا.

که سیئک تۆزئیک لیورد بونوهی هه بی، کاری ئاوا ره چاو ناکا. پرسیاریان لی بکه، مه سه له که ئاشکراو نومایانه، جوداوازی نیوان هه قو به تان روزو ئاشکرایه، هه تۆزئیک بیر بکه نه وه، که میئک ورد بینه وه راستییان بو درۆزانه ده کهن وه کوو نه وانه نین که عیبادهت بو خودای تاکو ته نه ده کهن؟! ئاشکرایه نه وانهی خودای تاکو ته نه ده په رستن به رچاو رووژو هیدایهت دراوژو به نووری خودا هه لسو کهوت ده کهن!

نه مجار ﴿قُلْ: هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ؟﴾ پێیان بلێ: کوئرو بینا وه کوو یه ک وان؟؟ که سیئک کوئرو سه رلی شیاوو بته په رست بی وه کوو موسو لمانی خودا په رست وایه؟ حاشا حاشا هه رگیز نه م دووانه وه کوو یه ک نینو ناخرینه تای ته رازوی یه کتره وه! ﴿أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ؟﴾ یان ئایا تاریکیه کازو روناکی وه کوو یه کتر وان؟ نه خهیر هه رگیز نه مانه وه کوو یه کتر نینو نابن!

مه به ست نه وه یه: پرسیار ی نه وه بکا ئایا که سیئک هه یه برپاری نه وه بدا: که کافرو موسو لمان چون یه کن؟ کوفرو ئیمان وه کوو یه ک وان؟ کافر وه کوو کوئرو وایه، کوفر تاریکیه، موسو لمان وه کوو ئاده میزادی چاو ساغ وایه، ئیمانو باوه ر نورو روناکیه! ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ؟﴾ به لکوو گهیراویانه بو خودا چه ند هاوه لئیک که وه کوو خودا مه خلوقاتیان به دیه ئناوه، جا نه و کاته دروستکراوی نه وازو دروستکراوی خودایان لی تیکه لاو بووژو بزیان لئیک جیا نا کرینه وه؟؟ جا: که چه ند هاوه لئیکیان بو خودا برپارداو صیفات ی خودایان بو به ره وازانین، وه کوو خودا توانای دروست کردزو به دیه ئنایان پیدان، ئیتر لئیان تیکچوو وتیان: مادام نه م بتانه یش شت دروست ده کهن وه کوو خودا، نه مانیش شیاوی خودایه تینو عیباده تیان بو ده کرئ، که وای نه وانه عوزریان هه یه!!

ئه مه شیوه گالته پیکردنیکه بهو کافرانه. مه بهسته که ی ئه وه یه: ده فهرموی: ئه وه ی که ئه وان بۆ چوون بۆ چوونیکه هه لهو بی بناغه یه! خودا زاتیکه به دیهینه رو راگرو هه له سوپینه ری بوونه وه ره، کهس له خودا ناچی، خودا له زاتو صیفاتدا بی وینه و هاوه له، بی خیزانو مالو مندا له، ئه و موشریکانه چهند بتيك ده پهرستنو کردو یان به خودا که هیچیان له بارا نیه، هیچیان پی ناکری، کافره کان بۆ خوشیان دان به وده دا ده نین: که ئه و بتانهش مه خلوقات ی خودانو بۆیه ده یان په رستن تا له خودایان نزیک بکه نه وه! وه کوو له شوینیکه تر دا ده فهرموی: ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ الزمر/۳. که ته وانی که عبه شیان ده کرد ده یان گوت: (لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا شَرِيكًا هُوَ لَكَ، تَمَلِّكُهُ وَمَا مَلَكَ).

ئه هجار که بیرو باوه ری به هه له حسیب کردنو ئه وه ی رون کرده وه: که هیچ بیانویک نیه بۆ ئه وان که هاوه له بۆ خودا دانیین ئیتر بریاری کوتای ی ده دا و ده فهرموی: ﴿قُلْ: اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ ئه ی موحه ممه د! پییان بلی: خودا به دیهینه ری هه موو شتی که، ئیوه شوو بته کانتانو هه موو مه خلوقاتیکه تریشی به دیهینه اوه، نه گهر توژی که جوان بیر بکه نه وه بۆتان دهرده که ی: که خودا تا کوو ته نه یاه له ئولو هییه تو ربویییه تا، هه ره ئه و شیای عیباده ت بۆ کردنه، هه ره ئه و شیای خودایه تییه، هه ره خۆی بالاده ستو خاوه ن ده سه لات به سه ره هه موو شتی که دا، ئیتر ئیوه به چ عه قلی که چهند بتو سه نه می که ده پهرستن که دارای سوودو زیانیان بۆ خۆیان نیه چ جایی بۆ ئیوه!

به کورتی په ره وردگار به دیهینه ری هه موو شتی که، که وایی پیوسته هه موو شتی که گهر دنکه چی ئه و بی. په ره وردگار پیش هه موو شتی که تا کوو ته نه یاه بۆ هاوه له یار مه تیده ره، بالاده ست به سه ره هه موو شتی که دا، هه رچی بیه وئ ده یکا، هیچ شتی که نیه بتوانی ببیته کو سپو له مپه ره له به رده م ویستی

خودادا، دهی که وایی چون نهو خودایه شهریکی ههیه، چون نهو بتانه شیاری نهو بن بکرتن به شهریکی خودا، هیچ شتیگ رایه ی ناکه وی بیته هاوه لی خودا!

زانایانی ئیسلام (نه هلی سوننه و جه ماعت) نه نایه تیان کردوه به به لگه له سهر نهوه که خودا به دیهینه ری کرداری بنده کانیه تی و بنده کان بوخویان به دیهینه ری کرداری خویان نین، چونکه نه فعالی عیباده جوریکه له (شیء) نایه ته کهش ده فهرموی: ﴿قُلْ: اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾. ناده میزاد ته نهها که سب و ئیختیاری ههیه.

موعته زیله ده لئین: ناده میزاد به دیهینه ری کرده وه ی خویه تی، وه لی به دیهینه نه که ی وه کوو به دیهینه نانی خودا نیه.

نموونه ی حلق و به تال و سهره نجامی به ختیاران و به دبه خته کان

لِّلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ
لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّثْلَ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ ۗ

أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمُ جَهَنَّمُ وَيَتْسَى الْمُهَادُّ
﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ﴾ إِنَّمَا يَنْذَرُ

أُولَٰئِكَ إِلَّا لَبِيبٌ

دوای نهوهی پهره ردگار دوو جور بانگه وازی بهیان کردن؛ بانگه وازی
 هه قو بانگه وازی به تال، بانگه وازی خودا هه قو راسته، بانگه وازی کردن لهو
 خودا دروژنانهی کافره کان ده یانپهرستن بانگه وازی به تالو پووجه، نه مجار
 ته شبیهی موسولمانو کافرو بپروا کوفری کرد به بیناو کویترو روناکی و
 تاریکیه کان. به شوین نهوه دا نمونه یه کی تر ده هیئتیه وه بو نیمانو کوفر!
 نمونه یه ک ده هیئتیه وه بو هه قو هه قو خوازان، نمونه یه کیش بو به تالو هه و
 خواهانی. نمونه یی هه قو هه قو خوازان له بهر ده وامی و به سوودی دا به تاو
 هیئانه وه که له بهر زایی به وه ده باری و سوود به زه وی ناده میزادو تاژهل و روک
 ده گه یه نی!

هه وه ها شوبه اندی به کانو مه عدن که سودی لی وهرده گیرئ بو خشلو
 تامیری جوراو جور، لهو کانو کانزایانه شتی به قیمه تو به های گران
 ده ده هیئدرینو ناده میزاد که لکیان لی وهرده گرن!

نمونه یی به تالیش له خیرا فه وتانو بی سوودی دا ده شوبه یینی بهوکه فو
 خشتو خالهی که به سمر لافاوه که وه یه! یان بهو که فو خشتو خالهی ده که ویته
 سمر بۆته و مه نجه لی کانزا توانه وه له کاتی توانه وه له بۆته دانی کانزا
 به نر خه کان دا.

ده فهرموی: ﴿أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا﴾ واته:
 پهره ردگار له هه وه وه باران ده باریتی، هه موو شیوو دۆلیک به نه ندازه ی خوی
 لافاوی تیدا هه لدهستی، به گویره ی که و زوری ناوی هه شیویک لافاوی دی!
 جا ﴿فَاخْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا﴾ نهو لافاوه به گویره ی نهو شوینه ی
 پی تیدا تیده به ری خه و شو چیلکو و چه و تل و که فو خشتو خال راده داو به سمر
 خویه وه هه لی ده گری و به سمر ناوه که وه بهر زه ده بیته وه.

نه مه نمونه یی نه وه یه: که ته صلیک هه یه وه کوو بارانه که که به هه زاران
 جور سوودی هه یه بۆ ژینگه و ناده میزادو تاژهل. فهرعیکیش هه یه: که که فو

خشتو خالو چیلکه و چهوئله که یه له نه ملاو شه ولای شیوه که دا به زایه ده پروا و به کاری هیچ نایه و ده فوتی.

باران له ناسمانه وه ده بارو لافاو هه لده ستی و له ریگه ی خوی دا هه ر خشتو خالیکی وه به ربی رایده داو ده یخاته سه ر خوی، له شیوه ی که فو خشتو خالیکی فشه لدا خوی ده نوینی، ته نانه ت جاری وا ده بی شه که فو خشتو خاله ناوه که داده پوخی، ناوه که له ژیری وه ده پروا سه ره و ژیر ده کشی، به لام نه م ناوه خیر و به ره که تی پییه و مایه ی ژبان!

﴿وَمَا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حُلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُ لَحٍّ﴾ هه روه ها نمونه ی حه قو نیمان وه کوو کانزای به سوود و به نرخ وه کوو هی زپرو زیو و ناسن و مسرو شه جوړه شتانه وه هایه که ده خرینه بوته و مه نجه لو کوره وه بو شه و پالفته بکریزو خشتو خولو چلکو ژه نگیان پیوه نه مینی زپرو زیوکی پالفته کراوی بی خهوشیان لی جیا بکریته وه بو خشلو پیاله و په رداخ، یان نامیری پیداویستی بو کاروباری ژبانیان لی به ره هم بیتری له ناسن و مسرو فافوزو شه جوړه شتانه، چونکه به هو ی ناگره که وه چلکو پیسی به که جیا ده بیته وه و ماده که به پاکو و پالفته کراوی ده مینیته وه. جیا له کاتی توانه وه و له بوته دان دا ژه نگو خشتو خولو پیسای سهرده که و یو ماده که داده پوخن، نه مه ش نمونه ی شتی به تالو پووچه، شته نه صله که ده شارته وه و دایده پوخی به لام به رقه رار نابو و زو و هه لا ده خری و فپری ده دری! ماده نه صله که ش ده هیلدریته وه و سوودی لی ده بیندری! ته نانه ت جاری وا ده بی وا گومان ده بری: که ماده نه صلییه که هه ر نه ماوه و فو تاوه و روچوه، به لام له راستی دا باقییه و هه ر شه سوود ده به خشی وه کوو شه ناوه ی مایه ی ژبان به زوی و بو گیانله به ران، یان وه کوو شه کانزایه ی سوود ده به خشی به ناده میزاد!

﴿كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ﴾ ناوا و به و جوړه خودای زانا و دانا په ندو نمونه ده هیئیته وه، نمونه ی حه قو به تال ده خاته رو، حه قو راستی له جیگیر

بوونو سوود به خشی دا وه کوو ناو وایه که به ناخی زهوی دا ده پواته خواریو
کانیاوو جوگهو جویار پیگه دینی و ده بیته مایه ی زیندوبوونه وی ته بیعه تو
هوی ژبانی گیانله بهران، یان وه کوو معدده نیکی پالفته کراوی بی خهوش
وایه: که ئاده میزاد سوودی لی ده بینن.

به تالیش له زوو به سهر چوونو بی سوودی دا وه کوو نهو چلکو که فو
خستو خاله وه هایه که لافاو بهم لاو به ولای خوی دا ده پیرژنی، ههروه ها
وه کوو چلکو ژهنگو خهوشه وه هایه که له کاتی له بوته دانی کانزادا
سه رده که وی ماده ته صله که داده پوشی. که وایی به تال له به ردهم حه قدا
خوناگریو به رده وام نابی!

هه ره بهو شیوه ناکامی بانگه وازیو ناکامی بیرو باوه پو ناکامی کردارو
گوفتار دیاری ده کا، بانگه وازی حه قو باوه پری راستو کردارو گوفتاری باش
ده میننه وه سوود به خش ده بن، بانگه شه بو بیرو باوه پری به تالو ناحه قو
کرداری خراپو گوفتاری ناشیرین بلقی سهر ناوه و پایه دار نیه زوو ده فه وتیو
شکست دینی! نهو کاته ی به رده و همیشه بی سوودو زیان به خشه!

جا ﴿فَأَمَّا الزُّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً﴾ نهو که فو خستو خۆله ی وا به سهر
ئاوه که وه یه یان کانزاکه ی داپوشیوه نهوه ده پوکیته وه بهم لاو به ولای راپه وی
لافاه که دا ده پرژیو له ناوده چی، باد هیبا، کونو که له بهر ده یانگر نهوه! ﴿وَأَمَّا
مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُتُ فِي الْأَرْضِ﴾ نهوه ی سوود ده گه یه نی به ئاده میزاد
له ئاوو کانزاکه نهوه ده میننه وه؛ ئاوه که به کار ده هیندری بو خواردنه وه
پیداویستی تری گیانله بهران، کشتو کالی پی ئاو ده درئ ناشی پی وه گهر
ده که وی، کاره بای لی دروست ده کری... هتد. کانزاکه ش سوودی لی وهرده گیرئ
یا ده کریته خشلو نامیری جوانی و خۆپازاندنه وه، یان نامیری پیداویستی بو
ژبانی لی دروست ده کری. وه کوو له شوینیکی تردا ده فره موی: ﴿وَأَنْزَلْنَا
الحديد فيه بأس شديد ومنافع للناس﴾ الحديد/ ۲۵.

زججاج ده فهرموی: نمونهی موسولمازو بیروباوهری سوودی ئیمانی بۆ
خۆی وه کوو ناویک وایه که سوودی ههیه بۆ گژو گیوا ژییانی هه موو شتییک،
ههروهها وه کوو سوودی زپرو زیوو باقی کانزا به نرخه کان وایه سوودیان بۆ
ئاده میزاد ههیه! نمونهی کافرو کوفره کهی وه کوو کهفو خشتو خۆلۆ
چیلکهو چهوئلی سهر لافاو وایه سوودی بۆ کهس نیه، یان وه کوو ژهنگی
ئاسزو چلکو خشتو خۆلی تیکه لاه به کانزا کان وایه که هیچ سودیکیان لی
وه رناگیرئ!

﴿كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ﴾ وه کوو چۆن ئهم نمونوو په ندانه مان
هینانه وه، که ئهو شتانهی ئاده میزاد لییان چه واشه سووه بۆ یان روون
ده کهینه وه، جوداوازی نیوان حقو به تالیان بۆ ده کهین، ئیمانزو کوفریان بۆ
لیک جیا ده کهینه وه. ههر بهو شیوه له هه موو بووارو لایه تیکه وه نمونو بۆ
ئاده میزاد ده هینینه وه ههتا ریگهی هیدایه تیان بۆ روون بیتسه وه پتیدا برۆن،
ریگهی چهوتو به تال بناسزو لیتی دوور بکه ونه وه، بۆ ئه وهی به خته وه ری
دونیوا قیامت به ده ست بیئن، موسولمانان ببه ئهو تاقبو دارو ده سته یه ی
خۆشی و کامه رانی بۆ ئاده میزاد ده سته بهر ده کهن! وه کوو له باره یانه وه
ده فهرموی: ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ﴾ ئیوه باشتترین گهلو نه وه یه کن هیندراونه گۆره پانی ژبان وه، ره وشتان
وایه فرمان ده کهن به چاکه وه نه هی ده کهن له خراپه.

له سه حیحی بوخاری و موسلیم فهرموود هیه که ههیه ئه بهر موسای
ئه لئه شعهری ریویه تی کردوه؛ ده فهرموی: پیغه مبهر ﷺ فهرموویه تی:
(نمونهی ئهو ئایینو په یامه ی منی پی ره وانه کراوه له هیدایه تو زانیاری
وه کوو بارانییک وایه: که له زه ویه که دهباری، هه ندی لهو زه ویه سوود
له بارانه که ده بینو گیوا گژو به ره ههم دینی، هه ندیکیشی روتنه و چه قه نه
گیای لی ناروی ئاوه که عه مبار ده کاو کانی و کاریزی لی هه لده قولین، بۆ

خواردنه وه ئاودیری پیتیستی تری ژیان ئاده میزاد سوودی لی ده بینن،
 هندیکی تر له بارانه که له خالیکی ده باری دهشتیکی لمبه لانو روتنه نه
 ناوه که له خو ده گری، نه گیاو گری لی شین ده بی، نه مه نمونه ی نه
 که سانه یه له نایین حالی بوونو خودا سودمه ندی کردون بهم په یامه ی منو
 بوخزیان له نایین حالی بوونو خه لکی تریش فی ده کهن، هه روا نمونه ی
 که سانیکیشه که نایین کاری تی نه کردون هیاده تی یه زدانییان وهرنه گرتو
 سوودییان له په یامی من وهرنه گرتوه).

نه مجار پاش نه وهی په روهردگار حقو به تالی روون کرده وه ده ست ده کا
 بهرون کردنه وهی سهره نجامی ده قخوازانو به تالدوستان، به مه بهستی هه لنانو
 ته رغیب کردنیان بو کاری چاکه و ترساندنیان له خراپه کاری، بو
 بانگه وازی کردنیان بو ریبازی خیرو حقو راستی و دور خستنه و هیان له ریبازی
 گو مپایی و به تال! ده فمرموی: ﴿لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى﴾ هیه بو
 نه وانه ی فرمانبهرداری فمرمانی خودانو شوین په یامی پیغه مبه ره که ی
 ده که ون، پروا به نایینه که ی ده کهن، پاداشتی به ههشتیان ده دریتی، پاداشی
 به ختمه وهی و دور له هه مو ناخوشی و تنگو چه له مه یه ک پاداشی به ههشتی
 رازا وه به رد هوام نه پراوه. وه کوو له شوینیکی ترده ده فمرموی: ﴿وَأَمَّا مَنْ أَمَنَّ
 وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَى وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا﴾ الکهف/ ۸۸. نه مه
 سهره نجامی ده قخوازان بوو.

نه مجار دیته سهر باسی به تالدوستانو ده فمرموی: ﴿وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا
 لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مِثْلَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ﴾ نه وانه ی
 فرمانبهرداری خودا نابن پابه ندی فرمانو نه هیه کانی نین، شوین په یامی
 پیغه مبه ر ناکه ون نه گهر نه وهی له جیهان دایه روژی قیامت ملکی نه وان بیو
 نه ونده ی تریشی له که لدا بی ده یکه نه فیدیه و به ده لی سزای قیامت، به لام
 هیچ سودیان پی ناگا و که لکی لی وهرنا گرنو لییان وهرنا گیرئ واته: بویان

ناکریو ناگونجی له روژی قیامت دا پر بهزه وی و هندهی تریشی له گهلدا بی له زپرو زیو بیکن به فیدیه، نه گهر شه و هندهیان ملک و مال هه بی دهیده به فیدیه، به لام نه هه یانه و نه ده یانبی له فهرزیکدا نه گهر بشیان بی لیان و هه ناگیر.

﴿أُولَٰئِكَ هُمْ سُوءُ الْحِسَابِ﴾ نه وانهی: که نيطاعه ی خودایان نه کرد و وه لامی په یامی پیغه مبهریان نه داته وه، له قیامتدا سزای سهختیان ده درو له سهر هه موو خراپه یه کیان کهم بی یا زور حیسابیان له گهل ده کری، له هه شتیکیان خوشبوون نیه، که سیکیش مونا قه شهی له گهل بکریو لیخوشبوونی خودا نه یگرته وه، سزا ده درو! پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرموئ: (من نوقش الحساب عذب).

﴿وَمَا أُولَٰئِكَ بِجَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَآبُ﴾ سه ره نجامیان سزای ناگری دوزه خه، دوزه خیش خراپترین جیه گیه بو هه وانه وه. نه مه هه ره شهیه کی توندو تیژه، ترساندنیکی سامنا که بو نه وانهی بی ناگان له فهرمازو نه هیه کانی خودا، شوین په یامی پیغه مبه ره نه که وتوون.

نه مجار په روه ردگار به راوردیک له نیوان دوو تا قمدا نه نجام ده دا ده فهرموئ: ﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى﴾ واته: ئایا که سیک بزانی و بر وای و بی شه په یامه ی بو تو نازل کراوه له لایه ن خودای خوته وه حق و راسته و گومانی تیدا نیه چه واشه کاری تیدا نیه، هه موو حق و راسته، هه ندیکی پشتگیری هه ندیکی تری ده کا، هه واله کانی هه موو حق، فهرمازو نه هیه کانی داد په روه رانهیه، ئایا که سیک شه بر وای هه لوستی بی وه کوو که سیک وایه که شاره زای خیر نه بی و تی نه گا ته نانه ت نه گهر تیشی بگا گهر دنکه چی نابی و تی ناگا و شوینی ناکه وی ئایا نه م که سه وه کوو نه وی تر وایه؟!

ئىستيفهامه كه ئىنكار ئامىزه: واته: به راستى شتىكى خرابو ناشيرينه
دواى ئىم ههموو به لگه و ده ليلانه، دواى هينانه و هى ئىم ههموو په ندو
مه ته لانه، سهربارى هيدايه تى قورئان كه چى شكو گومان هبى له راستى
په يامى موحه ممد! بى گومان هوئى ئىم كه كوتيرى چاوى دله كه حق نابيينو
راست نابيسن!

﴿إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ نه وه كوو په ند ئامىز ده بى و عيبره ت
وه ده گرى و بير ده كاته وه مه گهر كه سائىك: كه خاوه نى عه قلى ساغو بيرى
وردو تى فكرينى راستن؛ نه وانه ي ژيرانه بير ده كه نه وه و دانايانه و زانايانه
هه لى سو كه وت ده كن، چونكه كه سىك عه قلى نه بى بير ناكاته وه تى نافكرى،
كه سىكيش بير نه كاته وه نه وه چاوى دلى كوئره و به سهر لى شى و اوى له ناو
تارىكايى نه قامى و نه زانى دا ده ميينى ته وه گومراو به دبەخته!!

ئىبنو عەباس دە فەرموئ: ئىم ئایە ته دەربارەى حەمزەى كورپى
عەبدولموطە لىبو ئىبو جەهل هاتۆ ته خوارى!

حەمزە ﷺ نمونەى خاوه ن باوه رپى ته واه به وهى كه ئىم قورئانهى
له خودا وه بۆ پىغه مېهر هاتوو حەق و راسته به پىى ئىم په يامه ش هه لى سو
كه وت ده كا، چاوى دلى روون و بينايه، تىگه يىشتوو عاقل و هو شياره!
ئىبو جەهلىش نمونەى كافرىكى سهر لى شى و اوى نه زانه، چاوى دلى
كوئرو نابىنايه، گومراو به دبەخته، هەرچى ده كا زيان به خشه بوخۆى و گه لو
ولاتى!!! ئىم وه صفانهى كه له كۆمه له ئایه تى دا هاتوودا دىن وه صفى خاوه ن
عه قلو ژیره كانه پىناسه يان ده كا و پاداشيان راده گه يه نى!

دهوشتی خاوهن عه قل و فامه کان، به خته وهرو

کامه رانه کان و پاداشیان

﴿۲۰﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿۲۱﴾ وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَدْرُسُونَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿۲۲﴾ جَنَّتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا
وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمُ الْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ
عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿۲۳﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ

﴿۲۴﴾

نهم نایه تانه پدیوه نندیان به نایه ته کانی پیشه وه نومیانه، چونکه رهوشته
جوانه کانی (أَلُوا الْأَلْبَاب) دهستنیشان ده کا، یان رهوشتی شهو که سانه شی
ده کاته وه: که له نایه تی پیشوودا به ﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ﴾
ناماژهی بو کردن، شهو رهوشته دیناری ده کا: همر که سیکن خزیان پی
ناراییش بدا به خته وه ربی دونیاو قیامت به دهست دینی!

ده فهرموی: خاوهن عه قل و فام، یان تا قمی سهر فرازو حه قخوازو خاوهن
باوهرو شوینکه وتووی په یامی پیغه مبر نهم که سانه ن که نه مه رهوشته
هه لسه که وتیانه:

۱- ﴿الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ﴾ ئەو کەسانە ی پابەندی وادەو بەلێنی خۆیان؛ ئەو وادەو بەلێنانە ی خۆیان پێوە پابەند کردووە، کە داننانە بەخودایەتی پەرورەدگارو تاکنو تەنهایی ئەو زاتە. ئەو بەلێنو پەیمانە ی لەگەڵ خودا بەستوویانە لەعالمی ئەرواحدا، ئەو پەیمانە ی لەگەڵ بەندەکانی خودادا بەستوویانە لەکاروباری ژیاانیانداپێوە ی یابەندن.

﴿عهد الله﴾ بریتییە لەهەر شتێک بەلگە ی عەقڵی و نەقڵی ئەو شتە ی تێدابی، واتە؛ هەر شتێک خودا چەسپاندبێتی؛ جا فەرمانو نەهی بێ وەصیەتو ئامۆژگاری بێ، بەکورتی ﴿عهد الله﴾ بریتییە لەپابەند بوون بەهەموو شتێک کە خودا فەرمانی بەئادەمیزاد کردبێ بەکردنی، خۆپاراستن لەهەر شتێک خودا نەهی لێ کردبێ!!

۲- ﴿وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ﴾ ميثاقو پەیمانی خۆیان هەلناوەشیننەو پەیمانی باوەر کە لەگەڵ خودا بەستوویانە هەلی ناوەشیننەو، ئەو پەیمانو وادە ی لەگەڵ ئادەمیزادا بەستوویانە دەربارە ی کپینو فروشتنو بەکرێدانو باقی بوارهکانی ژیا، پووچی ناکەنەو پابەندی دەبن.

وەکوو دووڕوو کافرەکان نین کە پەیمانیا ن دا پابەندی نەبن، ئەگەر لەگەڵ یەکیکدا کێشەیان بوو زمان پیسو جێیو فروش بن، ئەگەر قسەیان کرد درۆ بکەن، کە سپاردەیان لادانرا خیانهتی تێدا بکەن!

لەرستی دا ئەم دوو خالە هەردوکیان یەك واتایان هەیەو دوو چەمکی هاوتریبی یەکترین هەرچەند یەکیان ئیثباتەو ئەووتریان نەفیە. کەوابوو دەتوانین بڵێن: پەیمان هەلنەو هەشاندنەو تەنکیدە بۆ پابەندبوون بەوادەو بەلێن. یان بڵێن: ﴿لَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ﴾ تەنکیدو دووبارە کردنەو یە بۆ خالی یەکەم: کە ﴿يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ﴾ یە.

قەتادە دەفەرموێ: پەرورەدگار باسی پابەند بوون بەوادەو بەلێنی لەبیستو ئەوەندە شوێنی قورئاندا تۆمار کردووە. ئەمەش نیشانە ی ئەوەیە: کە

وه فا به عه هدهو په یمان پابه ندبوون به وادهو به لّین ره وشتیکی زور په سندو
گرنگه!

۳- ﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ﴾ ته وانهی هرچی خودا
فرمانی کرده به په یوه ستبوون پتیه وه نهی کرده له داپړینی نه نجامی
ده دن؛ وه کوو یارمه تیدانی نایینی خوداو پشتگیری کردن له پیغه مبر ﷺ
له جیهادو بانگه وازی دا، هه ولدان بو بلاو کړنه وهو شیکړنه وهی نایینی
نیسلام، هه وه ها ته نجامدانی صیله ی ره حمو هاتوچوی خرمو که سو کارو
هه والپرسیان.

له صه حیچی موسلیسو بوخاری دا فرموده دیک هیه ته نه س ریوایه تی
کرده ده لی: پیغه مبر ﷺ فرمویه تی: (من احب ان يبسط له في رزقه،
وينسا له في اثره، فليصل رحمه) که سیک پی خۆشه رزقو روژی گو شاد بی و
ته مهنی دریژ بی باصیله ی ره حم به جی بی.

هه وه ها چاکه کردن له گه ل هه ژارو ئاتا جان، فریاکه وتنی لیکه ومان
ده چپته چوارچیوهی صیله ی ره حمه وه.

۴- ﴿وَيُخْشَوْنَ رَبَّهُمْ﴾ ترسی سزای خودای خویان هیه، هرچی
دیکه نو ده لّین لایه نی خودای تیدا ره چاو ده کهن، دان ده نّین به گه وره یی
خوداو تاکو ته نهایی زاتی پیچوونی دا. چونکه نه وان خودا ناسن ده زانن خودا
ده بی چون بی، دیار شه هه تا ئاده میزاد زانتر بی ده بی له خودا ترس تر بی،
وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموئ: ﴿انما يخشى الله من عباده
العلماء﴾ فاطر/۲۸.

۵- ﴿وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ﴾ ده ترسن له چه ندو چون له گه ل دا کردنی
حیسابی قیامت، ده ترسن له موناقه شهی کاتی لیکو لّینه وهی روژی
ره ستاخیز، چونکه وه کوو له مه ویش وتمان: که سیک له حساب له گه ل کردن دا
موناقه شهی له گه ل بکری سزا ده دری، بویه نهو خاوه ن عه قلو فامانه خویان

موحاسبه‌بی خوځان ده‌کهن پېش نه‌وهی حیسابیان له‌گه‌ل بکړی. که‌سی‌کیش
بترسی له‌حساب له‌گه‌ل کردن روو ده‌کاته خوداپه‌رستی و خوی له‌تاوان
ده‌پاریزی.

۶- ﴿وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ﴾ نه‌واندی خوځاگرن له‌کاتی به‌لاو
ته‌نگو چه‌له‌مه‌دا، به‌رده‌وامن له‌سمر طاعتو خوداپه‌رستی، دووره په‌ریزن
له‌تاوانو تاوانکاری. هدرچی تاعه‌تو خودا په‌رستی به‌نجامی ده‌دن، خو
ده‌پاریزن له‌هر شتیک نافه‌رمانی خودای تیدا بی. رازین به‌قه‌زاو قه‌ده‌ری
خودا، خوځاگریان له‌به‌رامبه‌ر به‌لاو موصیبه‌تدا له‌به‌ر خاتری ره‌زامه‌ندی
خودایه، بو به‌ده‌ست هینانی پاداشی باشی په‌روردگاړه. بو ریابازیو ناوو
شوره‌ت نیه.

۷- ﴿وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ نه‌واندی نویژه‌کانیان به ریکو پیکي نه‌نجام
ده‌دن، به‌ناگاداری دل‌و ترسی خوداوه نویژه‌کانیان ده‌کهن.

۸- ﴿وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾ له‌برې له‌و رزقو روژیبه‌ی
پیمان داون به‌گویره‌ی پټویست به‌ناشکراو به‌نه‌پنی ده‌به‌خشن! جا همر چه‌ند
نهم خاله ده‌چېته چوارچپوه‌ی خالی سییه‌مه‌وه به‌شیکه له ﴿مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ
يُوصَلَ﴾ وه‌لی که‌به خالیکي سه‌ربه‌خو راینواندو ده‌ست نیشانی کرد له‌م
روه‌ویه: که مال‌به‌خشین په‌یوه‌ندی نیوان به‌نده‌کان پته‌و ده‌کا، له‌به‌ر خاتری
خودا یه‌کیه‌تی ته‌باییان له‌نیودا بلاو ده‌کاته‌وه، دل‌و ده‌روونی مال‌به‌خش
له‌رزیلیو رز پالفته ده‌کا، دل‌و ده‌روونی مال‌و پټی به‌خشر او له‌به‌خیلیو
حه‌سوودی پاک ده‌کاته‌وه، کومه‌لگایه‌کی پوختو خاوین و ههم ناهه‌نگو
هاریکار پیک ده‌هینن.

۹- ﴿وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ﴾ به‌چاکه خراپه رت ده‌که‌نه‌وه
له‌هه‌ل‌سو که‌وتی روژانه‌یان‌دا (نه‌ک له‌نایینی خودادا) به‌چاکه به‌ره‌نگاری
خراپه ده‌بنه‌وه، به‌حیلپو له‌سره‌خوی روی پرووی نه‌فامی ده‌بنه‌وه، به‌صه‌برو

خۆپاگری بهر هنگاری نه زیه تدانی خراپه کاران ده کهن! وه کووله شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾ الفرقان/۶۳. یان ده فرموی: ﴿وَإِذَا مَرُوا بِاللَّغْوِ مَرُوا كِرَامًا﴾ الفرقان/۷۲.

ئیمام نه حمده له نه بو زه ره وه فرموده ده که ریوایه ت ده کا: ده لئی: پیغه مبه ر ﷺ فرمویه تی: (اذا عملت سيئة فاعمل بجانبها حسنة تمحها) نه گهر خراپه ت لئی رودرا تاوانیکت نه نجام دا خیرا به شوینی دا چاکه ده که بکه ده یسرپیته وه.

له ریوایه تیکی تردا نه حمده دو تیرمیذی به یه قی و حاکم له نه بو زه ره وه ریوایه ت ده کهن: پیغه مبه ر ﷺ فرمویه تی: (واتبع السيئة الحسنة تمحها، وخالف الناس بخلق الحسن) به شوین خراپه دا چاکه بکه ده یسرپیته وه، له گهل ئاده میزادان دا ره وشتت جوان به، به ره وشتی جوانو شیرین تیکه لاوی خه لک بکه وه لسو کهوتیان له گهل بنوینه!

نه وهی ناشکرا و چه سپاوه مامه له کردنی باش له گهل خراپه کار بهر هنگاری کردنی خراپه به چاکه به سوود تره و کاریگر تره و سه ره نجامی سه لامه ت تره و رقو کینه ده بوکینیته وه.

هه لبه ته بهر هنگاری کردنی خراپه به چاکه کاتیکت په سنده، که خراپه پووچهل بکاته وه و خراپه کهر به خۆیدا بشکیته وه، نه که له خۆی بایی بی و پیی لئی هه لپری، نه گینا کاتیکت خراپه پیوستی به ریشه کیش کردن بوو پیوست بوو ره ت بکریته وه نابی به چاکه بهرامبه ری بکری. ده بی به گژی دا بچیه وه و قه لاچۆی بکه ی، بو نه وهی خراپه کار له خۆی بایی نه بی و بهرز بیته وه بهر وروویوونه وهی خراپه به چاکه زوربه ی کات، که په سنده له بواری مامه له کردنی دوو کهس دایه له کارواری دونیایی دا به لام له بواری ئایینی خودادا نابی بهر هنگاری لوتبه رزو خراپه کاران به چاکه نه نجام بدری، چونکه مله ورو سه ره ره قو نه فام ده مکوتانه و هیان پیوسته، قه لاچۆ کردنیان گهره که،

ناشوبگیران، فیتنه جۆیان هه لّسرو کهوتی چاکه نامیز له گه لّیاندا سوودی نیه، ده بئ به دهستی پۆلایین لّیان بدرئ کورد وتهنی (شهرحی ماری به داری) تهوجیهی قورئان لّیره دا کهوا به موطله قی هاتوو، ته حدیدی نهوهی نه کردوه کهی خراپه به چاکه پاساو ده درّته وه کهی خراپه کار ده مکوت ده کرئو ریشه کیش ده کرئ. به لّکوو نه مهی هیشته وه ئاده میزاده کان بۆخۆیان له هه لّوئسته کان وردبینه وه، عه قلی خۆیان بخه نه گهرو ته صه روف بکهن به جۆرئک که خێرو خۆشی کۆمه لّگای تیدا بئو خێرو صه واب بئ.

دوای نه وه پهروه ردگار وه صفی موسولمانه عاقل مهنده کانی بهو نو صیفه تانه کرد: که باسمان کردن، نه مجار دئ پاداشی دونیاو قیامه تیان دیاری ده کاو ده فمرموی: ﴿أَوَلَيْكَ لَهْمُ عُقْبَى الدَّارِ﴾ نهوانهی نه وه ره وشتیان وه ئاوا هه لّسرو کهوت ده کهن سه ره نجامی باشیان ههیه، خۆشبه ختی دونیاو قیامه تیان ده ست ده کهوئ؛ له دونیادا زالیان ده کهین به سه ره دوژمن داو له قیامه تیشدا به هه شتیان به خه لات ده دهینی. ﴿جَنَّتْ عَدْنٌ يَدْخُلُوهَا﴾ نه وه سه ره نجامه باشه بریتی به له چه ند باخو باخاتیئک که شوئینی مانه وهی هه تا هه تایییانه وه هه رگیز لی تی ده رناچن، خۆیان ده چه نه نه وه به هه شته وه ﴿وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ ههروه ها باوکتو باپیره صالحه کانیانو خیزانو نهویهان؛ نهوانهی له دونیادا کردار باشو خاوهن باوهرو رهفتار په سه ند بوون به مهش زیاتر کهیفیان خۆش ده بئو مالو خیزانیان به کدیگیر ده بنه وه به بینینی به کتری دل شادی به خته وه رییان زیاد ده کا، ئیتر ده ست ده کهن به یاد کردنه وهی ژبانی دونیاانو حالو وه زعی رابوردوویان شوکرو سوپاسی خودا ده کهن که له وه وه زعه رزگاریان بووه له ژبانی زه حمه ته وه کهوتونه ناو ژبانی ره حمه ته وه.

نایه ته که ناماژهی نه وهی تیدایه: که بنه مالو نه سه بو ره چه لّک به بئ کرده وهی چاک چ نرخیکیان نیه. باوکتو دایکتو کچو کوپو نه وه به کرده وهی

خویان نه بی ناچنه بههشته وه وه کوو قورشان له شوینیکی تردا دهه رموی:
﴿یوم لاینفع مال و بنون الا من اتی الله بقلب سلیم﴾ الشعراء/ ۸۸-۸۹. سدریاری
خوشتی بههشته کووونه وهی خیزانو خزمو که سو کار ﴿وَالْمَلَائِكَةُ یَدْخُلُونَ
عَلَيْهِمْ مِنْ کُلِّ بَابٍ﴾ لهه موو لایه که وه فریشته دیدنه بیان ده که نو
پیروزبایی چونه ناو بههشته مانه وهی هه تا هه تایی له ته کن راستگوینانو
پیغمبراندا لهو بههشته رازاوه دایا جا فریشته کان پتیا ده لئین: ﴿سلام
علیکم بما صبرتم﴾ ناشتی و دنیایی له زرگار بوون له سر ئیوه بی، بههوی
نه وهی له دونیادا خوارگریوون، بهر ده وام بوون له سر طاعت و خودا پرستی،
به لاو موصیبه تو تهنگو چه له مه کاری له خوگری ئیوه نه کرد.

﴿فنعیم عقبی الدار﴾ به راستی نه م بههشته پاداش و سهره نجامیکی
فره خاسه و پیروزتان بو شوینیکی زور باشه بو حهوانه وه ژبان تیدا به سر
بردن.

ئینو جهریر ده لئین: پیغمبر ﷺ هه موو سهری سالتیک دیدنه گۆری
شهیدانی ده کرد و ده یفرموی: (سلام علیکم بما صبرتم فنعیم عقبی الدار) دوا
پیغمبریش نه بو به کرو عومره و عوسمانیش نه م سهردانیهان ده کرد.

رهوشتی بهدبه خته کانی روژی قیامهت و سزادانیان

وَالَّذِينَ یَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِثْقِهِ ۚ وَیَقْطَعُونَ مَا
أَمَرَ اللَّهُ بِهِ ۚ أَنْ یُوصَلَ ۚ وَیُفْسِدُونَ فِی الْأَرْضِ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ
وَهُمْ سَوَاءٌ الدَّارِ

دواي نه وهی پهروه دگار رهوشتی بهدبه خته وه ره کانو پاداشی نه بر او وه
بههشته بو دیاریکردن، نه مجار حالی بهدبه خته کانی روژی قیامهت و نه
ته فیسیری رهوان (۱۲۷)

سزایه‌ی بۆیان دانراوه به‌یان ده‌کا، واته: به‌شوتین واده‌و به‌لێندا هه‌په‌شه ده‌کا و به‌شوتین پاداش‌دا باسی سزا ده‌کا. ئه‌مه‌ش دابو نه‌پۆتی قورئانه هه‌ر کاتێ باسی دونیای کرد باسی قیامه‌تیش دینێ، که باسی موسولمانی کرد باسی کافرانی‌ش ده‌کا... هه‌تد. بۆ ئه‌وه‌ی به‌یان و رونکردنه‌وه‌کانی باشت‌ر کاری‌گه‌ری‌و زیات‌ر هه‌لنه‌ری‌ن بۆ پابه‌ندبوون به‌فرمان و نه‌هیه‌کانییه‌وه.

له‌م ئایه‌ته‌دا په‌روه‌ردگار وه‌صفی به‌ده‌خته‌کان به‌سێ صیغه‌ت ده‌کا.

ده‌فرموی:

١- ﴿وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ﴾ ئه‌وانه‌ی په‌یمانێ خودا

هه‌لده‌وه‌شینه‌وه، ئه‌و عه‌ده‌و په‌یمانێ خودا فرمانی پێ کردوون پابه‌ندی بن که بریتییه له‌ئیمان به‌خودا و بپوا به‌قوده‌ت و باقی صیغه‌ته‌کانی، هه‌روا ئیمان به‌پێغه‌مبه‌ران و کتێبه ئاسمانییه‌کان و ئه‌و په‌یمان و به‌لێنا نه‌ی که له‌گه‌ڵ ئاده‌میزادا ده‌یان به‌ست و خۆیان پێوه پابه‌ند ده‌که‌ن، که‌چی دوا‌ی لێیان پاش‌گه‌ز ده‌بنه‌وه پابه‌ندیان نابن!

هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی عه‌ده‌و په‌یمان ئه‌وه‌یه: له‌و به‌لگانه وردنه‌بێته‌وه: که

هه‌بوونی خودا و تاکو ته‌نهایی خودا ده‌چه‌سپێنن، یان تێیان ده‌فکری و ده‌زانن به‌لگه‌کان حه‌ق و راستن به‌لام سه‌ره‌رقی ده‌نوێنی و ئینکه‌به‌ری ده‌کا و به‌گوێره‌ی زانیاری خۆی کار نا‌کا، یان شو به‌هه‌و گومان راست ده‌کاته‌وه و پێچه‌وانه‌ی حه‌ق و راستی هه‌نگاو هه‌لده‌نی. که ده‌فرموی: ﴿مَنْ بَعْدَ مِيثَاقِهِ﴾ واته: دوا‌ی ئه‌وه‌ی دان ده‌نی به‌راستی په‌یمان که‌و خۆی پێوه پابه‌ند ده‌کا. نه‌مجار دژی ده‌وه‌ستی.

٢- ﴿وَيَقْطَعُونَ مَأْمَرَ اللَّهِ بِهِ أَنْ يُوصَلَ﴾ هه‌رچی خودا فرمانی کردوه

به‌ته‌نجامدانی ئه‌وان نایکه‌ن، هه‌رچی خودا نه‌ی لێ کردوه ئه‌وان ده‌یکه‌ن، به‌گورته‌ی دژی فرمان و نه‌هیه‌کانی خودا ده‌جولێنه‌وه و بپوا به‌خودا نا‌که‌ن شوتین په‌یامی پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی نا‌که‌ون. صیله‌ی ره‌حم به‌جێ نا‌هێنن، له‌گه‌ڵ

موسولماندا هاریکارو هم ناههنگ نین، یارمه تییان نادهن و پشتگیریان ناکهن.

۳- ﴿وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ فسادو ناشووب له سهر زهوی بلاوده کهنهوه، کردهوهی پیسو ناشرین نه نجام ددهن. ستم له خوشیانو خه لکی تریش ده کهن، بانگه وازی بو غهیری بهرنامهی خودا ده کهن، ستمکاری درحق به گیانو مالی ناده میزادان نه نجام ددهن، هر شتیك بیته هوی ویرانبوونی ولات نهوان ههولی بو ددهنو بانگه شهی بو ده کهن، فیتنه جوو شهرانی و شووم ویستو خراپه کارن ﴿أُولَئِكَ هُمُ اللَّعْنَةُ﴾ نهوانه نه فرینی خودا و پیغه مبهرازو فریشته یان له سهره، شیایو نه فرین لیکردن، له رحمتو سۆزی خودا دور ده خرینهوه، له خیرو خوشی دونیاو قیامت بی بهش ده کرین.

﴿وَهُمْ سُوءُ الثَّدَارِ﴾ نهوانه سهره نجامی خراپیان هیه، دوا روژیان سامناکهو شوینی حهوانه یان دۆزه خه، هرچی تووشیان دی خراپه و سزاو تۆلّهیه.. وه کوو له وه پیش له نایهتی ژماره (۱۸) دا ده فرموی: ﴿وَمَا وَهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾.

نهوانه به ژبانی دنیا دلخۆشنو باوهشیان به دونیای بی به قادا کردوه، ههولیان بو ده سته بهر کردنی کامه رانی قیامتو ژبانی بهرده وامی نه داوه. نهوه یان له بیر چۆتوه؛ که هر خودا رزقو روژیی ددها، حهزی لی بی رزقو روژیی بو فلان زیاد ده کاو بو فیساری تهنگ ده کا. نهوه نازانن یان ده یزانو خویانی لی گیل ده کهن: که هه موو شتیك به ده ست خودایه له دونیاو قیامتدا، نه گهر نهوان ههولیان بو قیامت بدایه بیگومان خودا له له زهتهی دنیا بی بهشی نه ده کردن.

رزقو رۆژی به ده ست خودایه، هیدایهت له خوداوهیه

بو که سیک ئیمان به خودا بهینی

وَيَقُولُ

الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ

مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنْابَ ﴿٢٧﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ

قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحُسْنُ

مَآبٍ ﴿٢٩﴾ كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ

دواى ئەوهی پەروەردگار سەرەنجامی موسولمانو موشریکی دیاری کرد،
ئەمجار ئەوه روون دەکاتەوه: که هەر خودا رزقو رۆژی دەداو ئەندازەداری
دەکا، دنیا خانووی تاقی کردنەوهیه، رزاندنی رزقو رۆژی زۆر بەسەر کافردا
نیشانەى ریز لێنان نیه، هەروەکوو تەنگ کردنەوهی رزقو رۆژی لەسەر
موسولمان نابێتە بەلگەى بەکەمزانیی، رزقو رۆژی چ پەیوەندییهکی بەکوفرو
ئیمانەوه نیه، زۆر جار وا دەبێ رزقو رۆژی زۆرو فراوان دەدرێ بەکافر بو
لەخستەبردنی، موسولمانانیش دەست کورتو ژبانی کولەمەرگی دەدریتێ بو
زێدە پاداشو ئەوابی چاک.

ئەمجار باسی پەلپو بیانووی کافرهکانی قورەیش دەکا: که
لەپیغه مەهریان دەگرت، پاشان حالو وەزعی موسولمانە لەخودا ترسەکانو

پاداشیان لای خوداو سهره نجامی کافرو موسولمانه کان ده ست نیشان ده کاو ده فرموی: ﴿اللَّهُ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ پهروه ردگار رزقو روژی ده پوژی به سهر که سانی کدا، که مهیلی ئیه بیانداتی، بو هندی که سیش که می ده کاته وه، نه مهش حکمت و داد پهروه ری یه زدانه، چ په یوه ندیه کی به کوفرو نیمانی ئاده میزاده که وه نیه. جاری وا ده بی خودا رزقو روژی له سهر موسولمان که م ده کاته وه بو به تاقیکردنه وه نه جرو شه وابی زور، به سهر کافرش دا رزقو روژی ده پوژی بو له خسته بردنی و کیشکردنی و بی به شکردنی لهرزقو روژی به هشت نه مه عدالته تی یه زدانییه، زوری رزقو روژی بو کافر نیشانه ی خو شه ویستی و لی رازی بوون نیه، له هه مان کات دا تنگدهستی و که مده رامه تی موسولمان نیشانه ی نه وه نیه خودا ناخوشی ده وی سوکایه تی پی ده کا. وه کوو له شوینی کی تر دا ده فرموی: ﴿اِحْسِبُونَ اِنَّمَا نَعِدُهُمْ بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ، نَسَارِعَ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ المؤمنون/۵۶. یان ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ كَذَبُوا بآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ﴾ الاعراف/۱۸۲.

نه مجار هه لسو که وتی موشریکه کانی مه که دیاری ده کا: که له کاتی ده وه مهندي ژيان خو شیان دا له خویان بایی ده بن، ده فرموی: ﴿وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ واته: موشریکه کانی مه که به ژبانی دنیا که یف خوشو تهرده ماخ بوونو پییه وه په یوه ست بوونو وا ده زانن جگه له ژبانی دنیا و له زده ته کانی هیچی تر نیه، پیمان وایه: ژان هر ژبانی دنیا یو بهس! ﴿وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ﴾ به لام لهراستی دا خوشی و ژبانی دنیا له بهرام بهر ژبانی قیامه تدا وه کوو مه تاعی کی بی به قاو که م بایه خ وایه، شتیکی که م هیچو پوچو خیراتوا وه یه.

نیام نه حمده و موسلیمو تیر میذی له (المستورد) وه: که برای بهنی فیه ره، ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: (ما الدنيا في الآخرة الا كما يجعل احدكم اصبعه هذه في اليم، فلينظر يم ترجع، و اشار بالسبابة).

تیرمیذی له ئیبنو مهسعود وه ریوایت ده کا، ده لئى: پیغه مبهرد ﷺ له سهر کوته حصیریک نووستبوو، که ههستا دیاربوو حصیره که شوینکه ی له لاپه راسوی پیغه مبهرد کردبوو، عمرزبان کرد نه ی پیغه مبهردی خودا! نه گهر ریگهت بداینایه جینگایه کی نه رمو نۆلمان بۆ ریک بخستیتایه! پیغه مبهرد ﷺ فەرمووی: (ما لي وللدنیا، ما أنا في الدنيا الا كراكب استظل تحت شجرة، ثم راح وتركها). نه من چم به سهر دونیاوه ههیه؟! له راستی دا من له جیهان دا خۆم واده بینم وه کوو سواریک له ریگا لای دایه ژیر سیبهردی دره ختیکو توژیکی ماندووی حه سایه وه دووایی به پری که وتو سیبهرده کی جی هیشت.

جا که نه وه ی روون کرد وه: که موشریکه کانی مه که به ژیانو له زه ته دنیا له خۆبایی بوونو ماده ههستو شعوری داپۆشیون، نه مهش وای لی کردن: که داوا له پیغه مبهرد ﷺ بکهن موعجیزه ی مادی وایان بۆ بیئی که به لگه بی له سهر راستی پیغه مبهردیه تیه که ی، چونکه گهلو نه ته وهیه کی ماده پهرستو نه فام بوون بر وایان وانه بوو قورئان موعجیزه یه، به لگه ی به هیزه له سهر راستی پیغه مبهردیه تی موحه ممه د، گهلو نه ته وهیه کی ماددی نه زان بوون، می شک پوتی دل داخراوی سهر پره قو بی گوی هه ل خه له تاو. هی نه ده له خۆیان بایی بوو بوون په لپو بیانووی جۆراو جۆریان له پیغه مبهرد ﷺ. وه کوو ده فەرموی: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ؟﴾ واته: کافره کانی قوریش هی وه ک عه بدوللای کوری نوبه ی هاوه لانی ده لئین: نه وه بۆچی موعجیزه یه کی وه کوو موعجیزه ی پیغه مبهردیه کانی پیشوو دانابه زی بۆ سهر موحه ممه د؟! بۆ پارچه یه ک له ناسمان بهرنا بیته وه بۆ سهرمان؟ بۆچی کیوی صه فا ناکا به زیر؟ بۆچی کیوه کانی ده ورو بهردی مه که رانا مالئو شوینه که یان بیته باخو باخاتو شوینی سهرانگا وکانیاوی لی هه لقولئینو جۆگهو جۆباری تیدا بکشین. ده لئین: بۆچی موعجیزه ی وه کوو حه زه ته

موساو هه زه ته عیسامان بۆ ناهینی؟ وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿فَلْيَأْتِنَا بآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْاُولٰٓئِیْنَ﴾ الانبیاء/۵.

وه کوو نه وه بلی: نهو کافرانه له بهر ئینکه بهری و خۆیه زلزان و نه فامییان و ئیدیعیای نه وه یان ده کرد: که موعجیزه کانی پیغه مبه ر ﷺ به قورئانیشه وه ناچه ناستی موعجیزه یه کی وه هاوه شیای و نه وه بن نه وان بروای پی بکه نو به موعجیزه یان دانتن. بۆیه په لپی موعجیزه ی تریان ده گرت. نه مجار پهروه ردگار فهران به پیغه مبه ر ده کا: که نه وه یان بۆ روو بکاته وه: که نازل کردنی ئایات و موعجیزه چ ده خلیکی به هیدایه ته و گومرا بوونه وه نیه به لکوو هه موویان به ده ست خودان!

ده فهرموئ: ﴿قُلْ: اِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِيْ اِلَيْهِ مَنْ اَنْتَلِبُ﴾ واته: چ سوودیك له موعجیزه هاتنه خواره وه دا نیه بۆ ئیوه نه گهر خودا ئیراده ی هیدایه تدانی ئیوه ی نه کرد بی، هه ر که سیك وه کوو ئیوه سه ره وه قو ئینکار بی، له کوفرو گومرای دا رۆجو بی، نه گهر موعجیزه ی تریشی بۆ بینن هه ر ئیمان ناهینی، چونکه هیدایه ته و گومرای به ده ست خودایه، بۆیه پیوسته ئیوه له جیاتی داوا کردنی موعجیزه ی تر. له خودا بیارپتنه وه هانای بۆ بهرن، دهستی دوعا بهرز بکه نه وه و بنووزینه وه داوای لی بکه ن هیدایه تتان بدا، چونکه خودا که سیك مهیلی لی بی گومرای ده کا، وه کوو چۆن ئیوه ی گومرا کرد دوا ی نه وه ی موعجیزه ی وه کوو قورئانی بۆ ناردن، نه گهر موعجیزه ی تریشتان بۆ بنیری هه ر له گومرای خۆتان ده رناچن. ههروه ها که سیك هیدایه ت ده دا که بۆلای خودا بگه رپتنه وه هانای بۆ بهری، واز له سه ره وه قی خۆی بین و روبکاته ئیسلامو گهردنکه چی فهران و نه هیه کانی خودای.

به کورتی قورئان بۆ خۆی موعجیزه یه کی ته و اوو بی که مو کورپیه، که سیك قورئانی بۆ بی به موعجیزه ئیتر پیوستی به موعجیزه ی تر نیه، جا نه گهر خودا ئیراده ی هیدایه تدانی ئیوه ی بکرا دایه، وای لی ده کردن ئیختیاری

رتبازى ھىدايەتتان بىگرتايە بەرو ھۆکارەکانى ھىدايەتتان دەستەبەر بىکردنايە ئىتر ئەو کاتە قورئان دەبۇە باشترین مورشىدو ھىدايەتدار بۆ ئىسۇ، بەلام خودا ئىوہى رۇچواندو لەگومرايى دا واتان لى ھاتوۋە ئاۋر لەھىچ شىكى تر نادەنەو، ھىچ نامۇزگارىو نەصیحەتتىك كارتان تى ناکا، چونكە بۇخۇتان ئامادەباشى ئيمان ھىنانتان تىدا نىد، سەررەقو لوتبەرزو گوى نەبىستىن، جا كەسىك ئەمە ھالى بى چۆن رىگای ھىدايەت دەگىتەبەر با ھەرچى موعجىزە ھەن بۆى بىئىردىن!!

وہ کوو لەشۋىنىكى تردا دەفەرموى: ﴿وَلَوْ اَنَّآ نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ، وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قَبْلًا، مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا اِلَّا اِنْ يَشَاءَ اللّٰهُ، وَلٰكِنْ اَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ﴾ الانعام/۱۱۱. يان دەفەرموى: ﴿وَمَا تَغْنِي الْآيَاتُ وَالنَّذْرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ يونس/۱۰۱. يان دەفەرموى: ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ، حَتّٰى يَرَوْا الْعَذَابَ الْاَلِيمَ﴾ يونس/۹۶-۹۷. بەلام كەسانىك رويكەنە خوداو لەبەلگەو نىشانە ئاشكراكانى خودايەتى ئەو وردبىنەو، رتبازى راستو ھەق بىگرنەبەر، ئەو خودا بەرچاويان رۆشن دەكاتەو، دلىان گۆشادو نورانى دەكاو ھىدايەتيان دەدا، ئەوانە ھەتمەن بەئاۋات دەگەنو خۆشەختى دونياو قىامەت بەدەست دەھىنن! وەكوو لەم ئايەتەدا ئامارەيان بۆ دەكاو دەفەرموى: ﴿الَّذِيْنَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ﴾ ئەوانەى بىروايان بەتاكو تەنھايى خودا ھەيەو شۆين پەيامى پىغەمبەر كەوتوون، دلىان ئارامى گرتوۋە دلىان لەتاكو تەنھايى پەروەردگارو ھاتنى وادەو بەلىنەكانى، پشتيان بەخودا بەھىزەو ھەمىشە چاۋەرۋانى رەھمەتى بەرۋاوانى يەزدانن. ئەگەر شكو گومانىكيان بۆ پەيدا بىتى، خىرا بەبەلگەو نىشانەى جۆراو جۆر گومانەكەيان دەپەتەنەو. لەنىشانەو دياردەكەسانى كائىنات ورد دەبنەو، دان بەخودايەتى خوداو تاكو تەنھايى دا دەئىن، بەيارمەتیدەرو چاۋدەتيرى خۇيانى دەزانن ﴿اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

ناگادار بینه وه همهیشه بهیادی خوداو خو تهسلیم کردنی و پابه‌ند بوون
 به‌فهرمانو نه‌هیه‌کانی دلّه‌کان نارام ده‌گرنو ختوکو قه‌له‌قو راپایسی و
 چه‌واشه‌بییان تیدا نامینئ، راپایسی و غه‌مو نارّه‌حه‌تی له‌و دلانده‌دا جیگیان
 نابیته‌وه که په‌یوه‌ستن به‌ذیکری خوداو، هر کاتئ موسولمانی راستان واده‌و
 به‌لینئ خودای خوئی یاد بکاته‌وه، پاداشو ره‌حه‌تی خودا بپنیته‌ناو دلّو
 ده‌روونی خویه‌وه نارامیه‌کی یه‌زدانی ناو دلّو ده‌روونی ناوه‌دان ده‌کاته‌وه و
 دلّی نارام ده‌گرئ! به‌رچاو روونو ره‌فتار باشو کردار په‌سند ده‌بی. وه‌کوو
 له‌شوینئیکی تردا ده‌فهرموئ: ﴿ثُمَّ تَلِّينَ جُلُودَهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ الزمر/۲۳.
 موسولمانی ساغ هر کاتئ سزاو تۆله‌ی خودای بیر که‌وته‌وه ترسی خودای
 لاپه‌یدا ده‌بی، وه‌کوو له‌شوینئیکی تردا ده‌فهرموئ: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا
 ذَكَرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ الانعام/۲.

ئه‌مجار په‌روه‌دگار پاداشی موسولمانه دلّ به‌نارامه‌کان دیاری ده‌کاو
 ده‌فهرموئ: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ﴾
 نه‌وانه‌ی پروایان به‌خودا کردوه شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌ر که‌وتوون، کرده‌وه‌ی
 چاکو په‌سندیان نه‌نجام داوه، نه‌وانه که‌یف‌خووشی و ته‌رده‌ماخی و چاو قینکیان
 لای خودا بۆ ته‌رخان کراوه، ژبانی خو‌شو نازو نيعمه‌تو پاداشی باشو
 سه‌ره‌نجامی چاکیان ده‌ست ده‌که‌وئ.

به‌کووتی:

ئه‌هلی به‌هه‌شت (به‌ئافره‌تو پیاویانه‌وه) له‌له‌ززه‌تو خو‌شی دان هه‌رچی
 هه‌زیان لی بئ بۆیان حازرو به‌یده‌سته، هه‌رچی بیانه‌وئ ده‌یاندرتئ.
 ئیبنو عه‌بباس ده‌فهرموئ: (طوبی) واته: به‌هه‌شت. ربوایه‌تیکی تری لی
 ده‌گپه‌نه‌وه: فهرموویه‌تی: (طوبی) دره‌ختیکه له‌به‌هه‌شت‌دا.

قورطوبی ده فەرموئ: راست وایه که (طوبی) دره ختیکی بی
 لبه هشتدا. ئاماژه به فەرمووده یه کی مەرفوع که ده فەرموئ: (نعم شجرة
 تدعى طوبی)

فەرمووده یه کی تری مەرفوع هیه ئیمام ئەحمەد لەئەبو سەعیدی
 خودرییه وه ریوایەت دەکا ده فەرموئ: (طوبی: شجرة في الجنة، مسيرة مائة
 سنة، ثياب أهل الجنة تخرج من اكمامها)

ئیمامی موسلیم بوخاری فەرمووده یه کی تر ریوایەت دەکن لەسەهلی
 کوری سەعیده وه دەلی: پیغه مبهەر ﷺ فەرموئ: (ان في الجنة شجرة يسير
 الراكب في ظلها مئة عام لا يقطعها) ئەمەش بۆ فەضلو گەورەیی خودا شتیکی
 ئاساییه، چونکه بەهەشت هەمووی شتی عەجائیبو سەرسوڕهێنەر وه کوو
 لەو حەدیه دا که لەئەبو هورەیره وه ریوایەت کراوه ده فەرموئ: (فيها مالا عين
 رأت، ولا اذن سمعت، ولا خطر على قلب بشر) واتە: لەبەهەشتدا شتی وا هیه
 هەرگیز چار نەیبینیوه، گۆچکه نەیبیستوه، بەخەیاڵیش بەسەر دلی
 ئادەمیزادا رانه بورده !!

هەزەتی موحەممەد ﷺ شتیکی ئاسایی نیه لەناو پیغه مبهەراندا،
 ئەویش وه کوو پیغه مبهەره کانی تر ئادەمیزاد بووه و نیگای بۆ کراوه
 كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ
 لِّتَتْلُوَا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ
 قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾
 وَلَوْ أَنَّ قُرْءَانًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كَلِمٌ

بِهِ الْمَوْتُ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا أَفَلَمْ يَأْتِصِ الَّذِينَ ءَامَنُوا
 أَنْ تَوْسَّاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا
 تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ
 وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾ وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئَ بِرُسُلِ
 مِّن قَبْلِكَ فَأَمَلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ
 عِقَابِ ﴿٣٢﴾ أَفَمَن هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا
 لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ
 يَظْهَرُ مِّنَ الْقَوْلِ بَلْ زَيْنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا
 عَنِ السَّبِيلِ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿٣٣﴾ لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ
 الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَّاقٍ ﴿٣٤﴾

ده ربارهی هوی نازل بوونی نایه تی ژماره (۳۱) طه بهر ده انی و هی تریش
 له ئیبنو عبباسه وه ربوایت ده کهن ده فهرموی: قوریه یشییه کان به پیغه مبهریان
 گوت ﷺ: نه گمر نه وهی ده یلی ری راسته ده پیاو ماقوله مردوه کانمان نیشان
 بده با قسه دیان له گهل بکهین، نه م کیوانه ی ده ورور بهری مه ککه مان بو راماله
 باولاتمان بو بیته ده ستایی و کشتو کالی لی بکهین و ناومان بو لی
 هه لقولینه. ئیتر نایه تی ﴿وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ﴾ نازل بوو!

له ریوایه تیکی تر دا: که له ئیبنو عه ببا سه وه ریوایتیان کردوه ده فره موئ: قورپه یشیه کان به پیغه مبهریان گوت: (سیر بالقرآن الجبال، قطع بالقرآن الأرض، أخرج به موتانا) نیتر ئەم ئایه ته نازل بوو.

ئیبنو ئەبی حاتم و ئیبنو مەرد وە یه ی له (عطیه العوفی) یه وه ریوایه ت ده که ن ده لئ: به پیغه مبهریان گوت: (ئه گهر کێوه کانی ده ورو بهری مه که که مان بۆ لابهری تا ولاتمان بپیته شوینی کشتو کالو فەلاحه تی تیدا ده کهین، یان ریگای دوورمان بۆ نزیک بکه یته وه وه کوو چۆن سوله یمان به هۆی ته خته که یه وه که (با) هه لئ ده گرت به یانیان مانگه پریه ک ده پو یی و ئیواران مانگه پریه ک ده گه رایه وه، یان مردوومان بۆ زیندو بکه ره وه وه کوو چۆن عیسا مردووی زیندو ده کرد نه وه!!) نیتر ئایه تی ﴿وَلَوْ أَن قُرْآنًا سُتِرَتْ...الْآيَةُ﴾ نازل بوو.

ئیبنو ئەبی شه یبه و ئیبنو لمونذیرو هی تریش ریوایتیان کردوه له (الشعبي) یه وه ده لئ: قورپه یشیه کان به پیغه مبهریان گوت. ئه گهر تو راست ده که ی پیغه مبهری، ده ئەم دوو کێوه ی ده وری مه که که مان بۆ لیک دوور بخه ره وه، مه سافه ی چوار روژ یان پینج روژه ری لیکیان دوور بخه ره وه، چونکه زور لیک نزیکن، ئیوانه که یان بپیته زه و ی زارو دیبه ر، کشتو کالئ تیدا ده کهین، ئاژه لئ لی ده له وه پینین. باوکتو باپیره مردووه کانمان بۆ زیندو بکه ره وه قسه یان له گه ل بکه ینو هه ولمان به نه ئ: که تو پیغه مبهری. یان به هۆی شتی که وه بمانگه یه نه شام یان وه لاتئ یه مه ن یان خاکی حیره، به شه ویک بمانبه و بمانه ی نه وه! نه ی نه وه نه یه تو بوخۆت لافئ نه وه لی ده ده ی گوايه به شه ویک چو یته به یتولمه قدیسو ئاسمانه کانو گه پراو یته وه! نیتر ئەم ئایه ته نازل بوو.

په یوه ندی ئەم ئایه ته به هی پیشه وه نه وه یه: دوا ی نه وه ی په روه ردگار په لپه و بیانووی موشریکه کانی بۆ گیرای نه وه، نه وه ی به یان کرد: که

موحه ممه د ﷻ وه کوو باقی پیغه مبه ره کانی تر وایه بانگه وازی یه کتاپه رستی ده کا. جا گهلو نه ته وه پیشینه کان داوای موعجیزه و نیشانه ی جوراو جوران له پیغه مبه ره کانیان کرده، خوداش داخوازییه که ی بۆ هیئانه دی، به لام شه وان نیمانیان پی نه هیئان، ئیتر خودا به سزای ریشه کیش که ره بیخی ده ره هیئان.. جا گهلو نه ته وه که ی تۆش شه ی پیغه مبه ره! نه گهر داوای موعجیزه ده که ن، شه قورئانمان بۆ ناردووی، بۆیان ده خوینییه وه، پهروه ردگار ده توانی ههمو شتی که بکا، شه موعجیزه و نیشانانه ی شه وان داوای ده که ن خودا ده توانی بیان هیئیت ته دی.... به لام هیئانه دی شه موعجیزانه سوودی نابی. نه مجار هه ره شه یان لی ده کاو دلنه وایی پیغه مبه ره ده کاو. ده فره موئ: ﴿كَذَلِكَ أَرْسَلْنَا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِيَتْلُو عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ﴾ وه کوو پیغه مبه ره مان ناردوون بۆ سر گهلو نه ته وه پیشینه کانو به درۆیان خستوونه وه په لپو بیانوویان بی گرتوون، تۆشمان کرده به پیغه مبه ره ره وانه مان کردوی بۆ سر نه م گهلو نه ته وه یه بۆ شه وی په یامی خودایان پی بگه یه نی و نیمانت پی بهینن.

جا وه کوو چۆن سزاو تۆله و عه زابی خۆمان نارد ده سر شه گهلو نه ته وانه، با کافره کانی مه که کش بترسن له وه ی ههمان سزاو عه زاب بیت ه سر شه وانیش. له شوینیکی تر دا ده فره موئ: ﴿تَاللّٰهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا اِلٰی اِمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ﴾ الفحل/۶۳. یان ده فره موئ: ﴿وَلَقَدْ كَذَّبْتَ رَسُلَ مِنْ قَبْلِكَ، فَصَبِرُوا عَلٰی مَا كَذَّبُوا وَاَوَدُوا حَتّٰی اَتَاهُمۡ نَصْرُنَا، وَلَا مَبْدَلُ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ، وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَّبَا الْمُرْسَلِینَ﴾ الانعام/۳۴.

به کورتی:

نه ی موحه ممه د! نیمه تۆمان نارد ده به نامه یه کی پیروژه وه بۆ شه وی به ناده میزادانی رابگه یه نی و به سهریان دا بیخوینییه وه، وه کوو چۆن له وه پیش پیغه مبه ره ترمان ره وانه کردوون بۆ سر گهلو نه ته وه پیشینه کان. جا کاتی که ته فیسیری ره وان (۱۳۹)

پیغه مبه ره کان به درۆ خرا نه وه، بروانه چۆن سه رمان خسترو یارمه تیمان دانو
سه رنه نجامی سهروه ری هه ر بۆ نه وانو شوینکه وتوانیان بوو له دونه یاو
قیامه تدا.

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾ وه ل حال ته م هۆزه ی تۆمان بۆ سه ر ناردوون ته ی
موحه ممه د! بروایان به خودا نیه، نه و پهروه ردگاره ره حمانه نانس نه که
ره حمه ت و فه ضلی به شی هه موو شتی که ده کا، دان به خودایه تی دا نانین،
بروایان به بی ها وه لی خودا نیه، سوپاسی نیعه ته کانی ناکه نه، ده لئین: ها وه لی
هه یه، کوپو کچی هه نه!

﴿قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ ته ی فروستاده ی خۆشه ویست! به و کافرا نه
بلی: نه و (ره حمانه) ی تی وه برواتان پی ی نیه، من بروای ته و او م پییه تی، نه و
به دیهینه ری منه، چاو دیرو پارێزه ره مه، هه ر نه و خودامه خودای ترم نین، هه یچ
خودای تر نین شیای پی سه رستن بن!

﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ له هه موو نیشرو کارێکه دا پشت به نه و ده به سه تبه
کاره کانم حه و آله ی نه و ده که مو به تمانه م هه ر به خودایه!

﴿وَالِيهِ مَتَاب﴾ گه رانه وه م هه ر بۆ لای خودایه، تۆیه هه ر بۆ لای نه و
ده که م، که سی تر شیای نه وه نیه من بۆ لای بگه رپه مه وه. ته م نایه ته فه ضلو
گه وه ره یی تۆیه دیاری ده کا وه لئانی کافره کانه بۆ واز هینان له کردارو
هه لۆیستیان به ناسکترین شی وه، چونکه فه رمان به پیغه مبه ر کرا وه به تۆیه
کردن، له کاتی که دا نه و دووره له تاوان کردن، که وایی تۆیه کردنی کافره کان: که
سوورن له سه ر کو فرو پی دینی زۆر پیویست تره! ته مه وه کوو مانای نایه تی
﴿وَاسْتَغْفِرْ لَذَنْبِكَ﴾ غافر/ ۵۵ وایه.

نه مجار گرنگی و گه وه ره یی قورشان دیاری ده کاو، نه وه ده چه سپینن،
ده فهرمو ی: ئیمه تۆمان کردوه به پیغه مبه رو ره وانه مان کردوی بۆ نه وه ی که

ئەم قورئانەیان بەسەردا بخوینێهە، ئەم قورئانە عەجیبو سەرسوڕهێنەرە
 کە لەهەموو رویەکەوه موعجیزەیه و لەتوانای ئادەمیزاددا نیە وێنەى بهیئى!
 تەنانت ﴿وَلَوْ أَنَّا قُرْآنًا سُرْتُ بِهِ الْجِبَالَ﴾ ئەگەر بچەسپى کە کتیبیک
 هەبوه بەخویندنه‌وه‌ی کى وه‌گەر که‌وتوه‌و شوینی خوێ به‌جى هیشته‌وه،
 وه‌کوو ئەو جهو جوولەى کە بەسەر کىو طور هات لەئاکامى ئەو داوايه‌ی
 موسا کە فەرمووی ﴿رَبِّ ارْنِي أَنْظُرَ إِلَيْكَ﴾ خودایه‌ خوتم نیشان بده‌ باسەیرت
 بکەم.

﴿أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ﴾ یان زه‌وى به‌هۆیه‌وه‌ شەق بکړى وه‌کوو ئەوه‌ی
 کە موسا لەبەردەکەى داو دوانزه‌ سەرچاوه‌ی لى هەلقولا..

﴿أَوْ كَلَّمَ بِهِ الْمَوْتَى﴾ یان به‌هۆیه‌وه‌ قسه‌ لەگەڵ مردو بکړى بەم شیوه‌
 مردو به‌هۆی قورئان بەسەرا خویندنه‌وه‌ بکه‌وتته‌ قسه‌، وه‌کوو بۆ عیسا هاته‌
 دى.

بەلێ ئەگەر شتیک لەمانه‌ بۆ نامەیه‌کى ئاسمانى دەسته‌بەر بووبى
 دەسته‌بەر بوايه‌، ئەوه‌ بەتەشکيد بۆ قورئان ده‌هاته‌ دى ئەو قورئانه‌ی: کە به‌هیچ
 جوړیک به‌تالى تیدا نیه‌و هەمووی حەقو بى خەوشه‌.

بەلێ ئەگەر شتیک لەوانه‌ بۆ نامەیه‌ک لەنامە ئاسمانیه‌کانى
 به‌هاتایه‌دى، بۆ قورئان ده‌هاته‌ دى، چونکه‌ هیچ نامەیه‌کى تر جگه‌ لەقورئان
 ئەوه‌نده‌ نایاتى که‌ونى لەخۆ نه‌گرتوون، ئەو نایه‌تانه‌ی: کە نیشانه‌ی
 دەسترنه‌گینى و ئیبداعى په‌روه‌ردگارن بۆخودى ئادەمیزاده‌کانو له‌بوونه‌وه‌ردا،
 ئەو هەموو ئەحکامەى لەخۆ گرتوون: کە په‌یره‌وى کردنیان مایه‌ی خوشبه‌ختى
 ئاده‌میزاده‌ له‌دونیاو قیامه‌تدا، ئەو هەموو په‌ندو ئامۆژگارى و یاسای
 ئاوه‌دانکردنه‌وه‌و رینومایى پیکه‌وه‌ ژيانەى تیدا هەن: کە پابه‌ند بوون پێوه‌یان
 ده‌بێته‌ مایه‌ی خێرو خوشى بۆ ئاده‌میزاد، کۆمه‌لگایه‌کى به‌خته‌وه‌ر دیته‌
 کایه‌وه‌!

به کورتی نه گهر هیئانه دی تهو ثایاتو موعجیزانه ی کافره کان داوایان ده کهن حکمه تو دانایی خودا داخوایان بوایه و بهرژه وندی شاده میزادی تیدا هه بوایه، تهو به یگومان له قورئان دا رهنگی ده دایه وه: تهو قورئانه ی که تهوان به موعجیزه ی نازانو په لپی نیشانه و موعجیزه ی تر ده گرن.

تهی تهو نه یه له شوینیک ی تردا ده فهرموی: ﴿لَوْ اَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلٰی جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ﴾ الحشر/۲۱.

ده توانین بلین: مانای نایه تی ﴿وَلَوْ اَنَّ قُرْآنًا سُرِّتْ بِهٖ الْجِبَالُ اَوْ قُطِعَتْ بِهٖ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهٖ الْمَوْتٰی...﴾ بهم جوړه یه: نه گهر کتیبیک هه بوایه تهو موعجیزه گمورانه ی پی نه نجام بدرانایه و به هو ی خویندنه وه ی به سهر بوونه وه و شاده میزادا کیو پرویاندنایه و زهوی شق بگردایه، مردووی بهینانایه قسه، تهوانه ئیمانان پی نه ده هیئا، له بهر سهر ره قی و لوتبه رزی و عنادیان! وه کوو له شوینیک ی تردا ده فهرموی: ﴿وَلَوْ اَنَّا نَزَّلْنَاهُ عَلَیْهِم مَّا كَانُوْا لَیْضًا عَلَیْهِمْ اِلَّا اَنْ یَّشَآءَ اللّٰهُ﴾ الانعام/۱۱۱.

ماموستا سهید لیره دا ده فهرموی: (بیگومان تهم قورئانه کاریگهریه کی سهر سورپهینه ری له دل و دهروونی تهوانه دا به دی هیئا وه که پیشوازیان لی کرده و به راستی و هریان گرتووه، کاریگهریه که زور گرن گتره له گرنگی رو یاندنی کیو و شه قکردنی زهوی و زیندو کردنه وه ی مردو، قورئان لهو دل و دهروونانه دا موعجیزه و خارقه ی گه و ره ترو کاریگهرتری دروستکردن، کارگهریه که ی له شیوه و روخساری زه ویشدا رهنگی داوه ته وه. پروانه موسولمانان و پرای گورانی ره ورپه وه ی میژوو چون رووی زه ویشیان گورپه؟..... تهوانه ی پیشوازیان له قورئان کردو پروایان پی کردو پیوه ی پابه ند بوون، گه و ره تریان له کیو رو یاندوه: که میژوو گهل و نه ته وه کانه. له زهوی قایمترین شق کرده که فکری جامیدو دابو نه پیتی جامیده. له مردوویان مردوتر

زیندو کردۆته وه که دلۆ دهروونی ئەو گەلو نەتەوانە یه: طوغیانو بوغرایو
خەیاڵی پووچو بێ جییانی گیانی لەناو بردبوون... ئەو گۆرانکارییهی لە دلۆ
دهروونی نەتەوێی عمرەبدا هینایه دیو ئەو بازە میژوویی یه پێـبدانو ئەو
گواستنه وه گرنگو گهوره یه لەژیانی کۆمهـلگای ئادهـمیزاددا بەگشتی و هی
عمرەب بەتایبهـتی ئەنجامی دا هۆکاره بینراوهـکانی جگهـ لەقورئان هیچی تر
نابیندرئ! پەپەرەو پڕۆگرامی قورئانو کاریگەرییان لە دلۆ دهروونی
ئادهـمیزاددا زۆر گهورهـترهـ لەجولاندنی کۆی چەقیو لەشەقکردنی زهـوی بێ
گیان لەزیندو کردنهـوێی مردوو!!

﴿بَلْ لِلّٰهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا﴾ بەلکۆو جهـمسەری هەموو کاروباریک،
سەرەنجامی هەموو شتیکی، بەدهـست خودایهـو لەلای خودایهـ، هەرچی بیهـوئ
ببێ دەبێ، ئەوێ نەیهـوئ ببێ نابێ! کەشتیک خودا هیدایهـتی نەدا کەس نیهـ
بتوانی هیدایهـتی بداو بیگهـیهـنیتە مەبهـست. پەرورەدگار بۆخۆی خاوهـنی
ئیرادهـو فرمانهـ دهـربارهـی نازلکردنی ئایاتو موعجیزهـ، دەسهـلاتو توانای
بەسەر هەموو شتیکی دا دەشکێو هیج شتیکی نیهـ لیـی عاسی بێ! جا ئەگەر
داخوازی کافرهـکانی قورپهـیش حیکمهـتیکی تیدا بوایهـو بەرژهـوندی ئادهـمیزادی
تیدا بەدی بکرایهـ، خودای بالادهـست داخوازییهـکانیانی دهـهینانهـ دی. وهـلی
قورئان بۆخۆی بهـسهـ بۆ ئەوهـی بیهـتە بەلگهـو نیشانهـی پێغهـمبەرایهـتی
موحهـممهـدو ویستی خوداش وانەبوهـ موعجیزهـیهـکی تر بخاتهـ روو چونکهـ
خودا بۆ خۆی دهـزانئ؛ هیج سوودو فائیدهـیهـک لهـوهـدا نیهـ پەلپو بیانوهـکانیان
ببێژن، زانایهـ بهـوهـی کهـ دلێان لهـبهرـد رهـقترهـو ئەگەر بهـقورئان هیدایهـت
نەدرێن بهـموعجیزهـی تریش موسوڵمان نابن.

بهـکورتی:

هیدایهـتدانو گومراکردن پهـیوهـستن بهـیاسای سهـبهـبیهـتهـوهـ: واتهـ:
پەرورەدگار لەقورئاندا ئایاتی هیدایهـتو رهـهنومایی نازل کردوون هەر
تهـفسیری رهـوان (۱۴۳)

دلّه پراوکی و تنگتو چله مه بآلی رهشیان به سهر شهوان دا ده کیشن، چونکه په یامی تو رته ده کهنه و تو تویان له زیدو نیشتمانی خوت و ده درناوه.

﴿أَوْ نَحُلُّ قُرْبًا مِنْ دَارِهِمْ﴾ یان شه به لاو نه خوشی و بوومه له رزه و (قاریعانه) له ده و رو به ریان په یدا ده بنو پریشکو سه لیبیاتی شه روداوانه له سهر شهوانیش کاریگر ده بن. ههوالی روداوه کان ده بیسن، به چاوی خویان ده یان بینن بو شه و په ندی لی وهریگرنو له هه لوئستی نادروستی خویان په شیمان بینوه، شه مه خوی له خوی دا ثایه و موعجیزه یه کی به رده وامه بو که سانیک خاوه نه عقلتو فام بن! دهی که وایی بۆچی په لپو بیانوی موعجیزه ی تر ده گرن!

وه کوو له ثایه تیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حولَكُم مِّنَ الْقَرْيِ وَصَرَفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ الاحقاف/۲۷.

به ردوام خودا قاریعه ی جۆراو جۆر بو سهر کافر کان نازل ده کاو به لا کوتیان ده کا ﴿حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ﴾ ههتا خودا شه واده به لینه ی پی، داوی ده یان نه ییتشه جی و شه توو موسولمانان یان به سهر دا زال ده کاو شهوان به ناچاری دینه ژیر رکیفی ئیوه ووه گهر دنکه چو فهرمان به ردار ده بن. به زه بری شمشیر سهریان پی شوپ ده که ی! وه کوو له روژی رزگار کردنی مه که ده هاته دی.

ئیبنو عه بارسو هی تریش ده فهرموون: مانای ﴿حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ﴾ ههتا شه بوونه وهره کوتایی پی دئو روژی قیامت به ریا ده بی. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾ بیگومان په وهر دگار واده به لینه ی خوی به جی دینی و لیان په شیمان نابیتشه و، شه واده به لینه ی به پیغه مبه رانی خوی داو، ده یان نه ییتشه جی و پیغه مبه رو موسولمانان زال ده کا به سهر کافر کان دا له دونیاو قیامت، وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ مُخْلَفًا وَعَدَهُ رُسُلُهُ، إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ﴾ ابراهیم/۴۷.

نه مجار په روه ردگار بؤ دلدا نه وهی پیغه مېر له ناکامی نهو په لپو
 بیانوانه ی کافره کان به شیوه ی لاقرتی و گالته وه له پیغه مېریان ده گرت، نه م
 نایه تی نازل کردو فهرمووی: ﴿وَلَقَدْ اسْتَهْزَيْ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ﴾ نه ی
 پیغه مېر! نه گهر نهو کافرو موشریکانه ی گهلو هؤزه کت گالته و لاقرتیت پی
 ده که نو داوای موعجیزه ی سه یرو سه مېره ده که نو په لپو بیانوت پی ده گرنو
 به درؤت ده خه نه وه، نه وه تو خو گریه و صه برو نارامت هه بی و به ردوام به له سر
 نه نجامدانی نه رک ی سر شانت، چونکه بیگومان هه مان گالته و لاقرتی
 به پیغه مېرانی پیش تو کراوه و، له لایه ن گهلو نه ته وه کانیان په پیامه که یان
 به درؤ خراوه ته وه، ﴿فَأَمَّا لَيْتٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مؤله تی نه وانه دا که کافرو
 موشریکن بؤ ماو ده کئو ﴿ثُمَّ أَخَذْنَاهُمُ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابٌ﴾ نه مجار که
 زنده ره وییان له گومرایی و بیدینی دا کرد، عه زابی سه ختی خومانمان به سهردا
 دانو تیکمانه وه پیچان، ده ی ورد به ره وه و پروانه: چون تو له م لی ستاندنو چون
 عه زابی سه ختم به سهردا دان، نایا عه زابی به نیشم پی نه چه ژتزو نه مکړنه
 په ندی زه مانه؟! وه کوو له شوینیک ی تردا ده فهرمووی: ﴿وَكَايْنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ اَمَلَتْ
 لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ، ثُمَّ اخَذْتَهَا، وَالِى الْمَصِيرِ﴾ الحج/۴۸.

له صه حیخی بوخاری و موسلیمیش دا هاتوه: پیغه مېر فهرمووی ته: (ان
 الله ليملي للظالم حتى اذا اخذه لم يفلته) په روه ردگار سته مکار مؤله ت ده دا
 هه تا کاتیک که ده یگرئ نیتر رزگاری نابی و له ده سستی ده رناچی! نه مجار
 پیغه مېر ﷺ نه م نایه ته ی خوینده وه: ﴿وَكَذَلِكَ اخذ ربك اذا اخذ القرى وهي
 ظالمة، ان اخذه اليم شديد﴾.

به کورتی:

په روه ردگار له م نایه ته ی نیتر ده ده فهرمووی: من تو له لهو کافرو
 موشریکانه ده ستینم، وه کوو چون له وه پیش تو له م له کافرو سته مکارانی
 گهل په پیشینه کان ستاند. بیگومان په روه ردگار واده ی خو ی به جی هی ناو
 ته فسیری ره وان

پیغه مبهرو موسولمانانی به سهر دوژمنه کانیاندا زال کردن و نهوانه ی هاتنه ژیر ئالای ئیسلامه وه هاتن ، نهوانه ی پشتیشیان هه لکرد کورزانو له ناوچوون ، هه موو جیهانی عه ره ب به خووشی و ناخووشی ملیان که چ کردو له ژیر ئالای ئیسلامدا خوێان بینیه وه ، واده ی پهروه ردگار هاته جی و به لئینی خو ی به جی هینا!

نه مجار پهروه ردگار سه رزه نشتی کافره کان ده کاو نه وه به یان ده کا: که هه لسو که وتیان جیگای سه رسوپمانه و بی عه قلی و نه فامییان گه ییشتوته ناستیک ئاده میزادی ژیرو هوشیار بۆی قبول ناکرئ و ناتوانی لییان بی ده نگ بی. فهرمووی: ﴿أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ﴾ نایا خودایه ک ناگادارو چاودیرو به پررسی هه موو رزقو رۆژی گیانه به ریک بی، کاروباریان هه لسو پنی ناگاداری هه لسو که وتیان بی، هه رچی ده یکه ن له کاری خیرو کاری خراپه له سه ریان تو مار بکا، هه ر له زه ره تا مه جه ره هیچی لی گوم نه بی؛ وه کوو که سیک وایه که نه و ره وشته نه ی تیدا نه بن؟ وه کوو به تکهانی ئیوه که ته نانه ت بی گیانو بی هه ستن نه ده بیستن نه ده بینن!! نه له خوێانو نه له غهیری خوێان زیان دوور ناخه نه وه ناتوانن هیچ شتیک نه نجام بدهن، که مترین خیرو خووشیان بۆ ده سته بهر ناکرئ نه بۆ خوێان نه بۆ غهیری خوێان!! به کورتی نه وه جیگای سه رسوپمان نیه: که نهوانه ئینکاری نایه تو موعجیزه و نیشانه کانی تو ده کهن، هه رچه نه ده نیشانه ی پیغه مبه رایه تی تو وه کو رۆژی روناک عه یانو نمایانه ، به لکوو نه وه ی جیگای سه رسوپمانه نه وه یه: نه و خودایه ی خاوه ن ده سه لاتو ده توانی به لاو قاریعه ی جیا بنیژته سه ر ئاده میزادو بۆ خوێان به چاوی خوێان دیارده ی ده سه لاتو به توانایی خودا ده بینن که چی نه و خودا خاوه ن ده سه لاتو ده به نه ریزی خودا درۆزنه و ستو سه نه میک که هیچیان له ده ست نایه ، نه زیانیان پی له که س دوور ده خریشه وه نه ده توانن سوود به که س بگه یه نن.

ئه مجار جه خت له سهر ئهو بته مرستییه یان ده کاته وه ده فهرموئ: ﴿وَجْعَلُوا لِلّٰهِ سُكَّاءَ﴾ ئه وان هه وه شوهرکیان بو خودا دانه وه، له ته که پهره رد گاردا چهند بتو صه نه میکیان قوت کردۆته وه به ندایه تی یان بو ده کهن، هاواریان لی ده کهن، هانایان بو ده بهن.

﴿قُلْ: سَمُّوْهُمْ﴾ ئه ی موحه مه ده! پییان بلی: ئهو خودایانه م بو پیناسه بکهن، پیم بلین: ئهو هاوه لانه ی بو پهره رد گارتان دیاری کردون کامانه زو چینو کین بابزاندرین. چونکه ئه وان هه یچ بنه مایه کیان نیه، شیایو به ندایه تی بو کردن نین، چونکه ناتوانن زیان له کهس دوور بخه نه وه، ناتوانن خێرو خوشی بو کهس بینن!

﴿اَمْ تُبْتَوْنَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ﴾ یان هه واه ده ده ن به پهره رد گار به وه ی چهند هاوه شوهرکیکی هه یه: که وجودیان نیهو خودا پییان نازانی له کوین؟ چونکه نه گهر وجودیان هه بوایه پیی ده زانیو ده ناسینو چونکه خودا هه یچ شتیکی لا په نهان نیه..

﴿اَمْ بِظَاهِرِ الْقَوْلِ﴾ یان ههر به هه وانتهو به قسه ناوی خودایان لی ده نینو به قسه ده یان که نه هاوه لی خودا و پیتان وایه: سوودو زیانیان به ده سه ته؟ به بی ئه وه هه یچ حه قیقه تیک بو ئه م بو چونه تان هه بی. ئای لهو بی عه قلیو نه فامیه ناویکی گه وه و پیرۆز بده یه شتیکی که وجودی نیه، به هه وانتهو بی به لگه صیغه تی خودایه تی بده یه شتیکی نه بوو، ئه مجار مامه له ی ئه وه ی له گه ل بکه ی که حه قیقه ته؟! وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿ان هٰی اِلٰهَ اَسْمَآءَ سَمِیْتُمُوْهَا اَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ، اِنْ یَتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ، وَمَا تَهْوٰی الْاَنْفُسُ، وَلَقَدْ جَآءَکُمْ مِنْ رَبِّهْمُ الْهُدٰی﴾ النجم/۲۳.

به کورتی و پوختی ئه وه ده چه سپینێ که ئهو کافرا نه له م هاوه ل دانه یان دا هه یچ به لگه یه کی نه قلیو عه قلییان به ده سه ته وه نیه، ئه وه بوو پاش ئه وه ی قاعیده ی هاوه ل دانه ی بو خودا هه لوه شانده وه به وه که فهرموئ: ﴿اَفَمَنْ هُوَ

قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ.... بِمَا كَسَبَتْ ﴿ نه مجار زیاتر مهوزوعه که روون ده کاتهوه ده فرموی: خوزگه نهوانه که هاوه! دادنهین بۆ خودایه کی وه ها که نابیی هاوه لی هه بی، که سیکیان بگردایه به هاوه لی که حه قیقه تو نیتعیباریکی هه بوايه، نه ک شتیگ بکه نه هاوه لی که نه ناوی هه یه و نه خودی خوشی هه یه. به لکو له ناسمانه کازو زه وی دا نهو شته هه بوونی نیه!!!

یان ده یانه وی هه والیک به خودای زانو ناگدار به سهر هه موو نهینی و په نامه کیسه کدا بدهن: به شتیگ که نایزانی؟ جا شت هه یه خودا پیی نه زانی؟!

نه مجار په وهر دگار جهخت له سهر نه فامی و تینه گه ییش تو بیان ده کاتهوه ده فرموی: نهو شته ی نهوان ناوی خودایان لینه وه هیچ ناو لینه و یکی نیه (نیسمی بی موسسه مایه) ده نگیکی بی ناوه روکی وشه زوری بی مانایه!!

سهیره! نایا قه ضیییه ی نوله هییه ت نه وهنده ساده و گالته چاره به جزریک

که بشیی نهوانه په قسه ی بۆشو بی مانا ده می تیوه دهن؟؟

﴿بَلْ زَيْنٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصَدُّوا عَنِ السَّبِيلِ﴾ کیشه و دانو سان له گه نهوان به خه لاه، ماندو بوون له گه لیان دا بیهودیه، به لکو نهوان گه لو نه تهویه کن کوفرو فرتو فیلان ریگای گومر ابوونی بۆ جوان کردونو له ریبازی حق لاداون! که وایی مهسه له که نهویه: نهوانه کافرن، به لگمو نیشانه ی نیمانیان دا پۆشیوه نه فسی خویان له به لگهی هیدایهت لاداه، نییدی سوننه تی خودایان به سهر دا چه سپاوه! نه فسیان وای نیشان داون که له سهر ریبازی حقن، فرتو فیلو پیلانیان دری بانگه وازی نیسلامییه، نیتر نه م هه لو یستو کرده وانه یان له ریبازی راستی خودا په سندن لای داون.

﴿وَمَن يَضِلَّ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ که سیگ خودا گومر پای بکا له بهر بیرو باوه ری چه واشه یی و کرده وی خرابی و تاوان کردونو لادان له ریبازی حق،

کەس نیه بتوانی هیدایه تی بداو توفیقی بۆ بره خسینی بۆ رزگار بونو گه ییشتن به به ختموه ری! وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَمَنْ يَرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا﴾ المائدة/۴۱. یان ﴿وان تحرص علی هداهم، فان الله لا یهدی من یضل ومالهم من ناصرین﴾ النحل/۳۷.

ئه مجار پهروه ردگار سه ره نجامی سروشتی نهو گرۆهو تاقمه گومرایانه به بیان ده کاو ده فهرموی: ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاتِ الدُّنْيَا﴾ نهوانه له دونیادا سزای سهختیان ده درئ به کوشتنو به دیل گرتزو باقی نهو به لاو موصیبه تانهی تووشیان دین.

﴿وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ﴾ بیگومان سزای قیامهت زۆر به ئیشرو ترو سامناکتره.

له صدحیحی موسلیمدا فهرمووده یه کی پیغه مبهه ﷺ له ئیبنو عومره وه ریوایهت کراوه ده لی: پیغه مبهه ﷺ فهرموویه تی: (ان عذاب الدنيا أهون من عذاب الآخرة) چونکه سزای دنیا کاتی به، سزای قیامهت بۆ ههتا ههتایی به، ناگری دۆزه خ ههفتا هیندهی ناگری دنیا گهرمه.

﴿وَمَالَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ﴾ نیه بۆ نهو کافرانه له مپه ریک بیان پاریزی و له سزای دۆزه خ رزگار بیان بکا، به بی ئیزنی خودا کەس ناتوانی شه فاعهت بۆ کەس بکا.

چونیه تی به ههشت و هه لوئستی نه هلی کیتابو شو بهی
 موشریکه کان بهرام بهر پیغه مبه رایه تی حه زه تی موحه ممد
 ﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى
 الْكَافِرِينَ النَّارُ﴾ (۳۵) وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ
 بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْرَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُمْ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ
 أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَآبِ ﴿۳۶﴾
 وَكَذَلِكَ أُنزِلَتْهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنْ أَتَبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا
 جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿۳۷﴾ وَلَقَدْ
 أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ
 لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِبَيِّنَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿۳۸﴾
 يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿۳۹﴾

دوای نه وه بهر و ردگار باسی سزای کافره کانی کرد له دونیاو قیامتدا،
 به شوین نه وه دا باسی پاداشی ته قواکاران ده کا، له زه ته نيعمه ته کانی
 راده نوئینی، نه مهش وه کوو چهند جاری تر دوو باره مان کردو ته وه، که قورشانى

پیروز ئوسلو بیکی تایبه قی ههیه، ههر کاتی باسی دونیای کرد، باسی قیامه قیش دهکا، باسی دۆزه خ بکا، باسی بههشتیش دینی.

نه مجار که یفخوشی بری نه هلی کیتاب باس دهکا که دلخوشن بهوهی قورئان له گهلا نامه کانی نهوان دا یه کده گرته وه وهه ندیکیشان ئینکاری دهکهن. پاشان دیته سه ریاسکردنی هه ندی شو بهه و گومانی موشریکه کان: که ناراسته ی پیغه مبهری دهکهن! وه کوو نهوانه ی تانه ی لی دهدهن: که ژنی زۆرن، ناتوانی موعجیزه و داخواری قوریهی شییه کان بخاتهره و، ئیتر پهروه ردگار ره دیان ده داته وه و پییان ده فهرموئ: موحه ممه د وه کوو باقی پیغه مبهرانی تر خیزانو مندالی ههیه، مه وزوعی په لپو بیانوی موعجیزه ش نه وه عائیید به خودایه و بۆ کهس نیه ده می تیوه دا. نازلکردنی عه زابیش کاتی دیاری کراری خوی ههیه، هه موو روداو ئیک له کاتی خوی دا روده دا.

ده فهرموئ: ﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ﴾ لهوه ی له مه به ولاره بۆت ده خوینینه وه صیفه تو چۆنیه قی نه وه بهه شته یه: که پهروه ردگار واده ی به ته قواکاران داوه له پاداشی خودا په رستی و تۆیه کردنیانو هانا بردنیان بۆ خودا و دلسۆزیان بۆ ئایین. نه وه بهه شته بهه شتیکی وه هایه ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ جوگه و جۆبار له ژیری وه جاری ده بن! له هه موو لایه کیه وه جوگا و جۆم ده کشین، دانیش توان چۆنیان بوئ ناوا جوگا کان ده رۆن جا وه نه بی ههر جوگه ی ناو هه بی و بهس به لکوو جوگای شیرو هه نگوینو مه ی ههر شتیکی هه زیان لی بی. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى، وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ، كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاهُمْ﴾ محمد/۱۵.

نه وه بهه شته شتیکی کاتی نیه به لکوو ﴿أَكْلُهَا دَائِمٌ وَظُلُّهَا﴾ میوه و خۆراکو خواردنه وه کانی بهرده واه وه می شه یی به نابری ته وه و کۆتایی نایه.

ههروه ها سیبهره که شی بهرده وامو نه پراوه یه، خوری تیدا نیه و دانیشتوانی
سهرماو گهرما نابینن. وه کوو له شویتیکی تردا ده فهرموئ: ﴿لَا يَرُونَ فِيهَا
شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا﴾ الدهر/۱۳.

له صه حیو موسلیمو بوخاری دا فهرموده یه که هه یه ئیبنو عه بیاس
ریوایه تی کردوه له باسی نوژی خورگیران دا هاتوه. گوايه هاوه لان عهرزی
پیغه مبه ر ﷺ ده کهن ده ئین: نه ی پیغه مبه ری خودا! ئیمه تۆمان بینى له م
شوینه ی خۆتدا وه کوو ده ست بۆ شتیک به ری وابوو، پاشان بینیمانی
کشایته وه، پیغه مبه ر ﷺ فهرموئ: (اني رأيت الجنة، فتناولت منها عنقودا
ولو اخذته لأكلتم منه ما بقيت الدنيا).

ئه مجار دوا به دواى وه صف کردنی به هه شت به و سئ صیفه تانه
سهره نجامی ته قواکاران دیاری ده کاو ده فهرموئ: ﴿تِلْكَ عَقَبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾
ئهو به هه شته جوانو رازاوه یه عاقیبه ته سهره نجامی ئهو که سانه ی ته قواى
خودا ده کهن، وازیان له کوفرو بی دینی هیناوه، تاوان نه نجام نادهن، سته مکاری
ناکهن، ملیان بۆ خودای مه زن که چ کردوه، ده ترسن له روژتیک منداڵ پیر
ده کا، لهو روژه دا خه لکی ده بینى وه کوو سه رخۆش وه هان له راستی دا
سه رخۆش نین به لکوو سزای خودا به ئیشه و توندو تیژه.

﴿وَعَقَبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ﴾ ناکامو سهره نجامی کافرانیش دۆزه خه به هوئ
ئهو تاوانو سته مکارییه ی له خویانو خه لکیشیان کردوه.

نایه ته که ده رگای ته ماعو هیوای بۆ خودا په رستان خستۆته سهرپشتو
کافره کانیشی نا ئومید کردوون.

ئه مجار په ره ردگار ئهو به بیان ده کا: که ئه هلی کیتاب (جوله کهو
گاوو) دوو تاقمن: تاقمیکیان دلخۆشن به ناز لیبوونی قورنانو کۆمه لیکیشیان
ئینکاری قورنانیان کردوه و پرۆای پئ ناکهن.

ده فەرموی: ﴿وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ﴾ ئەوانەى نامەى ئاسمانیمان داوئى لەجولە کەو نەصرانییه کان: دوو بەشن، ئەوانەى بەگوێرەى نامە کانیان هەلسرو کەوتیان کردووە ئیمانیان بەپەيامى پێغەمبەرى خۆیان هێناوە، دلیان خۆشه بەو سروسەى بۆ لای تۆ نێردراو: کە قورئانى پێروژه، چونکە لەکتیبەکانى خۆیاندا نیشانەو بەلگە هەن لەسەر راستى پەيامى تۆ، رەوشتو نیشانەکانى تۆ لەنامەکانى ئەواندا دیارى کراوە. وەکوو لەشوئینیکی تردا دەفەرموی: ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ البقرة/۱۲۱. ئەمانە کۆمەلێک جوولە کە بوون وەکوو عەبدوڵلای کورێ سەلامو هاوێلانێ، کۆمەلێکیش نەصرانى بوون کە ژمارەیان هەشتا کەس بوو لەدانێشتوانى حەبەشەو یەمەن و نەجران بوون!

﴿وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ﴾ لەتاقبو کۆمەلێ ئەهلى کىتاب هەندێک هەن: کە ئینکاری برێ لەقورئان دەکەن، حیزبو پارتيان پێک هێناوە دژی پێغەمبەر ﷺ ئەمەتالى کەعبى کورێ ئەشرەفى یەهوودى (السد) و (القاعب) کە دوو کەشیشى نەجران بوزو شوئینکەوتوانیان. ئەمانە ئینکاری هەندێ لەقورئان دەکەن، واتە: ئەو شوئینانەى کە لەگەڵ ئەوپرته گۆراوەکەى ئەواندا یەک ناگرێتەوه.

جا لەبەرەمبەر ئەم راجیایى یەى کەوتۆتە ئیوان ئەهلى کىتابەوه دەربارەى قورئانى پێروژ. پەرورەدگار فەرمان بەپێغەمبەر دەکاو دەفەرموی: ﴿قُلْ﴾ ئەى موحەممەد! پێیان بڵێ: ﴿إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ﴾ من تەنھا فەرمانم پێکراوە: کە عیبادهتى خودا بکەم بەتاکتو تەنهای بناسم و یەکتاپەرستى بکەم هاوێل بۆ خودا دانەنێم. هەر وەکوو چۆن پێغەمبەرانی پێش منیش هەمان بانگەوازیان کردووە هەمان هەلوێستو بیرو باوەریان بوو. ئەمنیش وەکوو پێغەمبەرانی پێش خۆم بانگەوازی خەلک دەکەم بۆ رێبازی خوداپەرستى و یەکتاپەرستى! وەکوو لەشوئینیکی تردا دەفەرموی: ﴿قُلْ﴾

يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم الا نعبد الا الله ولا نشرك به شيئاً، ولا يتخذ بعضنا بعضاً ارباباً من دون الله، فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون ﴿آل عمران/ ۶۴﴾.

ئه من فروستاده مو ئهركی بانگه وازیم خراوه ته سهر شانو ﴿اَلَيْهِ اَدْعُو﴾ بۆ ریبازی خودا په رستی و دلسۆزی له عیبادته تا ئاده میزادان بانگ ده که م.
﴿وَ اَلَيْهِ مَلَاب﴾ ههر بۆلای خودایه گه رانه وه و حیسابو لیکۆلینه وه، پاداشرو سزا ههر به ده ست نه وه. ئیمه و ئیوه له مه دا نا کۆکیما نیه، سه یر نه وه یه: ئیوه ئینکاری شتی ک ده که ن که هه موومان له سه یری کۆکین. راجیایی دروست ده که ن له شتی ک دا که جیگای خیلاف نیه.

نایه ته که ئاماژه ده کا بۆ مه بده ئی یه کتاپه رستی و ره تکر د نه وه ی ها وه لدانان بۆ خودا، مه بده ئی پیغه مبه رایه تی. هه وه کوو چۆن ئاماژه ده کا بۆ مه بده ئی زیندو بوونه وه و حیسابو لیکۆلینه وه و هاتنی رۆژی قیامه ت.

ئه مجار فرمان به پیغه مبه ر ﷺ ده کا که مه نه جی خۆی رابگه یه نی و به را مبه ر به وانه ی ئینکاری هه ندی له قورئان ده که ن، نه وه رابگه یه نی: که نه و به ته واوی پابه ندی هه موو قورئانه و هه مووی به لاوه راستو حه قه، جا نه هلی کیتاب به هه مووی دلخۆش بن، یان هه ندیکیان هه ندیکی ره ت بکه نه وه. نه وه رابگه یه نه که نه و قورئانه ی بۆ تۆ هاتوه دوا نه حکامو یاسای خودا وه نه ده بۆ ئاده میزاد، پێیان بلێ پهروه ردگار به زمانی عه ره بی نازلێ کردوه و به ته واوی لی ی تیده گه مو بۆ هه موو شتی ک ده گه رنه وه بۆ قورئانو ههر نه و ده که م به سه رچاوه ی یاسای ژیا نم.

ده فهرمو ی: ﴿وَ كَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا﴾ وه کوو له پیش تۆ وه پیغه مبه رمان ناردو ونو نامه مان بۆ سه ر نازل کردن، نازلمان کردوه بۆ سه ر تۆ قورئانی پیروز: که ریکۆ پیکۆ بی عه یبو بی که مو کوپییه، یاسایه که

به زویانی عمره بی و به زمانی گه لو نه ته وه که ت هاتۆته خواری بۆ نه وه ی لی تی
حالی بزۆ تی بیگن.

قورتانی ناو ناوه (حوکم) واته: جودا که ره وه ی حق له به تال چونکه
حه لالۆ حدرام له یه کت جیاده کاته وه، نموونه ی نهم نایه ته نایه تی کی تره: که
ده فهرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾ ابراهیم/ ۴. جا
هه رچه نده پیغه مبهه به زمانی عمره بی سروش بۆ هاتوه، به لام نایینه که ی
گشتی به بۆ هه موو که سه وه کوو له چهند نایه تی کی تره قورتان ناماژه ی پی
ده کا.

﴿وَلَيْنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ نه ی موحه ممه ده!
نه گهر تۆ شوین هه واو ئاره زو یازی نه وان به که ی که نینکاری هه ندی له قورتان
ده که نه و موجه له یان به که ی، وه کوو نه وه روی که یته به یتولمه قدیس پاش
قیبله گۆزان، یان به گۆیره ی بیرو باوه پی نه وان هه لسو که وت به که ی، نه وه
دنیابه ﴿مَا لَكَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ﴾ نه ی بۆ تۆ له به یری خودا
به ولاره هیچ وه لی و یارمه تیده ریک، که س نه یه بتوانی تۆ له عه زابی خودا
بپاریزی، که وابی بترسه له وه ی شوین بیرو باوه پی نه وان به که ی، وه کوو نه وان
هه لسو که وت به که ی!

بیگومان نهم جۆره ئوسلوویانه له سه ر شیوه ی په ندی مه شه وورو
به ناوبانگ (ایاک أعني واسمعي يا جاره) یان کوردی وته نی (بوکی له گه ل
تۆمه و خه سوو گویت لی بی) به به ستی بی هیوا کردنی کافره کانه: که دنیابن
پیغه مبهه به چیان به قسه ناکا، هه روه ها هه لنانی موسولمانانه له سه ر
به رده وام بوونو پابند بوون به فهرمانی نایینه که یانه وه. چونکه پیغه مبهه به
بۆ خۆی گه ییش تۆته پله و پایه یه ک له بیرو باوه ردا پیوستی به هه لنانو هه ر شه
لی کردن نه، نه و گه ییش تۆته (حه قولیه قین و عه ینولیه قین) واته: خیطابه که
بۆ پیغه مبهه وه مه به ست گه له که یه تی. له هه مان کاتدا هه ر شه یه کی توندو

تیوه له زانایان که نابی به هیچ شیوهیه ک دای ئه وهی که ئایینی حه قیان زانی و ناسی ریبازی گومرایان بگرته بهر.

کوله بی ده لئ: جوله که کان پیغه مبهریان به وه عه ییدار ده کردو ده یانگوت: ئیمه نابینین ئهم پیاوه جگه له ژن ماره کردن هیچ هیوایه کی تری هه بی! نه گهر وه کوو ده لئ: پیغه مبهر بی، ده بوایه ئهرکی پیغه مبهرایه تی ئافره تی له بیر ببردایه وه، ئیتر بهروردگار ئایه تی ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً﴾ واته: ئهی موحه ممه ده! وه کوو چۆن تو مان کردو به پیغه مبهرو ئاده میزادمان کردون به پیغه مبهر، هه موویان خواردنو خواردنه وه یان هه بوه به ناو بازاردا روشتون، خیزانیان هه بوون، مندا لئ نه وه یان لی که وتونه وه. وه کوو له شوینیکی ترده ده فرمووی: ﴿قُلْ: اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ﴾ الکهف/ ۱۱۰.

له سه حیحی بوخاری و موسلیم دا فرموده ده که هاتوه: ئه نه س ریوایه تی ده که ده لئ: پیغه مبهر فرمووی: (وه لی من واده بی بهر و ژوو ده بهر و واده بی بهر و ژوو نابم، شه ونوژ ده که به ده شخه وم، گوشت ده خۆم، ئافره تیش ماره ده که م، جا که سیک ریبازی من په سند نه که ئه وه له ئوممه تی من نیه). ئیمام ئه حمده و ئیرمیذی له ئه بو ئه یوه وه ریوایه ت ده که ن ده لئ: پیغه مبهر فرمووی: (اربع من سنن المرسلین: التعطر، النکاح، والسواک، والحناء).

له هه مان کاتدا فره ژنی پیغه مبهر ﷺ دای ته مهنی (۵۴) سالی بوو، ئه مه ش ته مهنیکه به عاده ت هیزی پیاوه تی تیدا کز ده بی، که وایی فره ژنی پیغه مبهر ﷺ بۆ بهر ژوه ندی بانگه وازی ئیسلامی بووه، بۆ خزمایه تی دروستکردن له نێوان موسولمانانو هۆزه عه ره به کاندای بووه، ماره کردنی هه ندی له خیزانه کانی بۆ قهره بوو کردنه وهی میرده کانیان بووه، میرده کانیان له ریگای

ئیسلا م دا شه هید بوونو بی میرد که وتوونه وه، پیغه مبهر ﷺ بو پرکردنه وهی
ئو که لینه بویان ماره ی کردونه وه!!!

جا وه کوو ریوایه تکراره موشریکه کان تانه و ته شهریان له پیغه مبهر ده دان
له سهر نه وه: که موعجیزه و نایاتی پیشنیار کراوی نه وان ناخاته رو، نیت
پهروه ردگار ره ددی دانه وه و فمرموو: ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ ناگونجی و له توانای هیچ پیغه مبهریک دا نیه: که موعجیزه و نایاتی
داوالیکراو له لایهن گهلو نه ته وه کانیا بخنه پرو، مه گهر خدا مه یلی لی بی و
بزانی: که له هینانی نه و موعجیزانه دا حیکمه تی خودایی هیه و بهرزه وه ندی
ناده میزادانی تیدا بهرچاو بگیری!

ئهی ناده میزادینه: بیگومان موعجیزه یه کی واتان بو هاتوه که
قورنانه، هیچ که مو کوری تیدا نیه، که سیک بیه وی په ندو عیبره تی لی
وهریگری کیفایه ته، نه گهر لی و ورد ببنه وه پیوستیان به موعجیزه ی تر نیه،
موعجیزه یه کی بهر ده و او نه مره هتا دنیا دنیایه. به لام نه و گومراو سهر لی
شیواوانه له بهر زیده روچوونیا له گومرای و کوفرو بی دینی دا به موعجیزه
گه وه په ند نامیز نابزو په لپو بیانوی موعجیزه ی تر ده گرن.

نایاتو موعجیزه ی پیشنیار کراو به گویره ی داخوازی حیکمه تی
پهروه ردگار نه بی نایهن، له کاتی که دا دین: که هر خدا ده زانی و که سی تر
ده خلی تیدا نین، له هه موو روژگاریک دا نه حکامو یاسای و داد نه ی که بینه
مایه ی خیر بو ناده میزاد. ده ی هیچ حیکمه تو مه صلحه تی که له هینانی نه و
موعجیزانه دا نیه که نه وان داویان ده کهن ﴿لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ﴾ بو هه موو
روداوو فمرماتی که خدا نووسیونی ته مه زو کاتی دیاریکراو هیه، هیچ
موعجیزه و نایه تی که پیش وخت نایه، هیچ عه زابو سزایه که له کاتی خوی
پیش ناکه وی.

شهریعتو یاسا بهرزه و هندی ئاده میزادیان تیدایه، به گویره ی کاتو شوین ده گۆرین. شهریعتی پیغه مبه رانی پیشوو وه کوو حه زره تی موساو حه زره تی عیسا، پاشان شهریعتی حه زره تی موحه ممه د ﷺ به گویره ی رۆژگار ه کانیان هاتوون. ته مه نو رزقو رۆژیو کردارو زانیاریو زانستی هه موو گهلو نه ته وه یه ک کاتو نه ندازه ی دیاریکراوی هیه، پاشو پیش ناکه نو که مو زیادیان به سه ردا نایه!

﴿يٰۤاَيُّهَا اللّٰهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتْ﴾ پهروه ردگار شهوی بیهوی ده یفه و تینیو شهوی بیهوی ده یه یلته وه، شهو شهریعتو یاسایه ی بیهوی بیسپرتته وه ده یسپرتته وه، هه ر یاساو شهریعتیکیش حیکمه تی خودا داخوازی بیو بهرزه و هندی ئاده میزادانی تیدا بی ده یچه سپینیو نه سخی ناکاته وه!

حه سه ن ده فهرموئ: مانای نایه ته که شه وه یه: هه ر که سیئو هه ر شتیئ نه جه لی هات ده یمرینی، که سیئیکیش نه جه لی نه هاتبی ده یه یلته وه.

نموونه ی دونیا به نه ستیره و مانگو خۆرو زهوی ناوو هه وایه وه وه کوو کارگه یه ک وایه هه موو ئامیرو ئیشو کارو کارمه ندی ریک خرابن، ئیشو کاریان له ئیودا دابه ش کرابی، به یاساو نیظامیکی تایبه تی بخریته گهرو کاری پی بکری، ئیتر ده یانینی نه مانه هه ریه که ی کاری خۆی نه نجام ده داو هه لده سوپی، کارمه ندانی دینو ده چن ئامیره کانی هه لده خولینو رۆژانه نه م کارو پیشه یه ی کارمه ندو ئامیره کان دووباره ده بیته وه گۆرانکاری تیدا نابی! جیهانیش پهروه ردگار به گویره ی زانیاری خۆی یاساو نیظامیکی بو داناوه و هه لیده سوپینی. به گویره ی شه م یاساو نیظامه مانگو خۆرو نه ستیره کان له گهردان و هه لده سوپینو دینو ده چن، گیاو گژو دارو دره ختو ئاژه لو ئاده میزاد دینه گۆره پانی ژیا نه وه، مردنو ژیا نیان تیدا شه نجام ده درئ، نه ستیره یه ک هه لده یه کیکی تر ئاوا ده بی، گیایه ک شین ده بی یه کی تر ده پهریو ده بیته پوشو په لاش، پیغه مبه ریک ده مرئ یه کیکی تر راست

دهبیتوه نایینیک بلاو دهبیتوهو ناینیکی تر دهپوکییتوهه. ههر بهم جوړه چین له دواى چین گهلو نه ته وهو هوزو بنه مالهو نایینو حیزبو پارتو یاساو نیظام دینو به سهر ده چن، نه مانه هه موویان به گویره ی مهنه جیکى نه خشه بو کیشر او نه نجام ده درین، ههر بهم جوړه ش نایه تی قورئان نه سخ ده کریتوهو نایه تیکى تر دیته شوینی نه وه تا: شهو دیخاته شوینی رزوو گهلو نه ته وهیه ک له جیگا گهلو نه ته وهیه کی تر چپگیر ده بی، ناینی پیغه مبه ریک دیته شوینی ناینی پیغه مبه ریکى تر، وه کوو چو ن ناینی نوحى به ناینی ئیبراهیم نه سخ کرده وه ناینی ئیبراهیمی به ته وپراتو ته وپرات به ئینجیلو ئینجیل به قورئان نه سخ کرده وه.. ههر کتیبی، ههر یاساو نیظامیک خودا بیهوئ دهوامی پی بدا دهوامی پی ده داو پایده داری ده کا. نه وه تا بریاری داوه قورئان یاسای بهر دهوامی ئاده میزاد بی تا رزوئ قیامت نه سخ نه بیتوهه. نه مه ده رباره ی رهفتاری ئاده میزاد، ده رباره ی پهروه ردگار ش بوخوئ نه وه ﴿وعنده ام الکتاب﴾ بنه ماو سهرچاوه ی هه موو کتیبه کانی لایه: که (له و حوله حفوظه) هه موو شتیکى تیدا تو مار کراوه.

یان مانای ﴿وعنده ام الکتاب﴾ لای خودایه نه وه کتیبه ی: که هیج گوزرانکاریه ک رووی تی ناکا، یان مده به ست: زانستی خودایه واته: ههر چی روو ده داو له ده فته تهری فریشته کاندا ده نووسرئ ده بی مووافیقی نه وه بی که له زانستی خودادایه.. چونکه زانیاری پهروه ردگار، کانو سهرچاوه ی هه موو شتیکه. ئیبنو عومهر ده لی: له ده می پیغه مبه رم ﷺ ژنهوت ده یفه رمو: ﴿عَمَحُوا اللَّهَ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ إِلَّا السَّعَادَةَ وَالشَّقَاوَةَ وَالْمَوْتَ﴾ ئیبنو عه بباس ده فهرموئ: پهروه ردگار نه وه ی بیهوئ لایده با، نه وه ی بیهوئ ده یچه سپینئ جگه له چهند شتیک: دروستکردن، ره وشت، نه جمل، رزوو رزوئ، به خته وهریو به دبه ختی..

ئیبنو که ئیر ده فهرموئ: مانای نایه ته که نه وهیه: پهروه ردگار له قهزاو قه ده ر چی بوئ لای ده باو چی بوئ ده یچه سپینئ. فهرمووده یه ک هیه ئیمام

ته حمه دو نه ساتی و ئیبنو ماجه له شهویانه وه ریوایه تی ده که ن ده لی: پیغه مبه ر
فه رموی: (ان الرجل لیحرم الرزق بالذنب یصیبه، ولا یرد القضاء الا الدعاء،
ولا یزید فی العمر الا البر).^(۱)

له ریوایه تی حاکم دا به م شتیه هاتوه ده فه رموی: (الدعاء یرد القضاء، وان
البر یزید فی الرزق، وان العبد لیحرم الرزق بالذنب یصیبه) دوعا قه زا ره ت
ده کاته وه، چاکه رزقو روژی زیاد ده کا، بهنده له رزقو روژی به هوی تاوانه وه
بی به ش ده بی.

له فه رموده ی سه حیح دا هاتوه ده فه رموی: به جیه ئینانی صیله ی ره حم
ته من درێژ ده کا.

به کورتی:

نایه ته که گشتی به وه هه موو شتیک ده گریته وه، هه موو شتیک ئالو
گۆر کردنو لابر دو چه سپاندن رویان تیده کا. به لام ته صلی له و حوله حفوظ
گۆرانی تیدا ناکری.

ده توانین بئین: مانای ﴿يَحْجُوا اللَّهَ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ﴾ به م جوړه یه:
موشریکه کانی مه که که پێیان ناخۆشه که تو بویته ره هه مری گشت ئاده میزادو
پله و پایه ی پیغه مبه ریت پی دراوه. بی ئاگان له وه ی په روه ردگار به ویستو
ئیراده ی خۆی هه رچی بوئ ده یکا، له بوونه وه ردا شتیک لاده باو شتیک تری
ده خاته شوین، شه و لاده باو روژ ده خاته شوینی، گرانی ده گۆرپی به هه رزانی
شه رو جه نگ ده گۆرپی به ناشتی و ئارامی. نه خۆشی لاده با ته ندروستی بلو
ده کاته وه، عه زیز زه لیل ده کا، نه وی بلند ده کاو نه زان زانا ده کا، بی به روا
ده گۆرپی به ئیماندارای راستان، هه روا به پێچه وانه شه وه ته م روداوانه هه موویان
یه که یه که له له و حوله حفوظدا چه سپیندراون، هۆکاری مه حوو کردنه وه ی فلان

(۱) ته فسیری المنیر ج ۱۳/ ۱۸۶.

شتو چه سپاندنی فیسار شت له له وحی مه محفوظدا نوسراون. لای خودایش
زانباری نه زه لی هه یه پی ده گوتری: (ام الکتاب) زانباری (ام الکتاب)
گۆرانکاری به سهردا نایه و ثابتو چه سپاوه.

نهرکی سهرشانی پیغه مبهه گه یاندنی شه ریه ته

پاداش و سزا به ده ست خودایه

وَإِنْ مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتُوفِّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ
الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا
مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ
الْحِسَابِ ﴿٤١﴾ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا
يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفْرُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾
وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَى بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

دوای نه وهی په روه ردگار باسی نه وهی کرد: که کافره کان په لپو بیانوویان
به پیغه مبهه گرتو داوایان لی کرد زوو نه و عه زابهی هه ره شهی پی لی کردون
بوایان بئینی.

نه مجار لیږده دا باسی نه وه ده کا: که نهرکی سهرشانی پیغه مبهه
گه یاندنی په یامه که یه تی و بهس! ناماژه به نه وهش ده کا: که په یدا بوونی نه و

عذاب هه‌په‌شه پێ لێ کراوه و نیشانه‌کانی په‌یدا بوون و خودی عذاب هه‌زه‌که‌ش نزیکه‌.

ته‌مجار نه‌وه روون ده‌کاته‌وه: که فرت و قیلى نه‌و موشریکانه زیان به موسولمانان ناگه‌یه‌نی، سه‌رکه‌وتن و سه‌روه‌ری هه‌ر بۆ خودا په‌رستانه، تیشکان و ریسوایی بۆ تاوانبارانه، ره‌دی بیرو بۆچونی جوله‌که‌کانیش ده‌داته‌وه، که ده‌یانگوت: موحه‌مه‌د پیغه‌مبه‌ر نه‌یه به‌وه: که خودا شایه‌تی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی به‌ بۆ ده‌دا، شایه‌تیدانی خودا و نه‌وانه‌ی ئیمانیا پێ هیناوه له‌خاوه‌ن نامه‌کان به‌سیه‌تی، ده‌فه‌رموئ: ﴿وَأَمَّا ثَرْيُكَ بَعْضُ الَّذِي نَعْدُهُمْ أَوْ نتَوَفَّيْتُكَ فَأَمَّا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! نه‌گه‌ر له‌ماوه‌ی ژیا‌نتدا برێ له‌و هه‌ر په‌شه‌و گۆره‌شانه‌ی له‌دوژمنه‌که‌ کانتمان کردوه بیانیه‌نینه‌ دی و پیشانت به‌هین چۆن کافرو موشریکه‌کان ریسوا ده‌که‌ین و سزایان ده‌ده‌ین و له‌ناویان ده‌به‌ین، یان پیش نه‌وه‌ی نه‌وه‌یان به‌سه‌ر بێنین نه‌تۆ بم‌رینین هه‌ر لایه‌کمان بریار دا‌بێ، نه‌وه‌ی له‌سه‌ر تۆ پێویسته‌ نه‌نجامی به‌دی راگه‌یانندن و بلاو‌کرنه‌وه‌ی په‌یامی ئیسلامه، ئیمه‌ تۆمان نارده‌وه‌ بۆ نه‌وه‌ی په‌یامی په‌روه‌ردگار بگه‌یه‌نی و نه‌نجامیشت داوه‌!

ئیت‌ر له‌وه زیاتر نه‌تۆ به‌ر‌پرس‌ نی، حیساب و لیک‌ۆلینه‌وه‌ له‌گه‌لیان و پاداش و سزادانه‌و‌یان به‌چاکه‌و به‌خراپه‌ ئیشی ئیمه‌یه‌و تایبه‌ته‌ به‌ئیمه‌وه‌.

پێویسته‌ ئاماژه‌ به‌وه‌ بکه‌ین: که ته‌م ئایه‌ته‌ مه‌که‌کیه‌و پیش واجب بوونی جه‌هاد هاتۆته‌ خوارێ، نمونه‌ی ته‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌، که ده‌فه‌رموئ: ﴿فذكر انما انت مذكر، لست عليهم بمسيطر الا من تولى وكفر، فيعذبه الله العذاب الاكبر، ان اليٰنا اياهم، ثم ان عليٰنا حسابهم﴾ الغاثیه/ ۲۱-۲۶.

به‌کورتی:

بانگه‌وازخو‌ازانی رێبازی ئیسلام ته‌نیا نه‌وه‌یان له‌سه‌ره‌ نه‌رکی سه‌رشانی خۆیان له‌ب‌واری بانگه‌وازی‌دا به‌جێ بێنن، ته‌نیا نه‌وه‌یان له‌سه‌ر پێویسته‌ نه‌وه‌ی ته‌فسیری ده‌وان (۱۶۳)

خودا پی‌تی خۆشه بلاوی بکه‌نه‌وه، نابیی هه‌ست به‌تیشکانی خۆیان بکه‌ن، ده‌بی هه‌میشه وره‌یان به‌رز بی.

بیگومان ده‌ستی قودره‌تی خودا به‌ده‌وریه‌ریانمه‌وه دیاره چهند شارو گوند له‌ده‌وریه‌ریان هه‌ن شوینه‌واریان ماوه کاتی خۆی له‌سه‌ر سه‌ریچی کردنو به‌درۆخستنه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان وێران کراونو دانیشتوانه‌کانیان له‌ناویراون! ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا﴾ ئایا نه‌و موشریکانه‌ی شاری مه‌که‌که له‌بیریان چۆته‌وه؟ یان گومانیان هه‌یه؟ نابینن ئیمه هه‌ر کاتی گه‌لو نه‌ته‌وه له‌خۆیان بایی بوونو کافر بوون، ئیمه له‌هی‌زو توانایان که‌م ده‌که‌ینه‌وه، ژیارو ده‌سه‌لاتیان که‌م ده‌که‌ینه‌وه، له‌رویه‌ریکی ته‌سکی زه‌وی دا خریان ده‌که‌ینه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌ی حالو وه‌زعی پیشوویان که‌ خاوه‌ن ده‌سه‌لاتو هی‌زو توانا بوون، ده‌سه‌لاتیان به‌سه‌ر رویه‌ریکی فراوانی زه‌وی دا هه‌بوو.

یان ئایا نابینن ئیمه رۆژ به‌رۆژ پارچه زه‌وییه‌کان رزگار ده‌که‌ین، ولات دوا ولات له‌کافران ده‌ستینینه‌وه‌و ده‌یخه‌ینه سه‌ر ولاتی ئیسلامو خه‌لکی پۆل پۆل دینه سه‌ر ئایینی ئیسلامو موسوڵمان ده‌بن، نه‌وئ قبوولی ئایین نا‌کا به‌کوشتنو به‌ته‌سیر کردنو ده‌رکردن زه‌وییان لی پاکت ده‌که‌ینه‌وه، ئایا نه‌مه پیشه‌نگو رۆخۆشکه‌ره نیه بۆ هاتنی نه‌و سزاو عه‌زابه‌ی هه‌رشه‌مان پی لی کردوون؟ ئایا نه‌مه ترساندنن نه‌وان وه‌ی تریش نیه له‌عه‌زابو نا‌ره‌حه‌تی و چه‌رمه‌سه‌ری جو‌راو جو‌ره‌که له‌دونیاو قیامتدا دیته‌ رێیان؟ وه‌کوو له‌شوئینیکی تردا ده‌فه‌رموئ: ﴿إِنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ؟﴾ الانبیاء/۴۴.

﴿وَاللَّهُ يَخْتَكُمُ لَكُمْ لَعْنَتَ الْمُعْقِبِ لَكُمْ﴾ خودای بالا ده‌ست بریار ده‌داو که‌س نیه بریاری نه‌و هه‌له‌وه‌شینیته‌وه.

بیگومان دا‌بو نه‌رپتی خودا وا هاتووه‌و وا جاری بووه: که‌ زه‌وی له‌لایه‌ن به‌نده راستا‌له‌کانیه‌وه ناوه‌دان بکړیته‌وه، به‌عه‌دا‌له‌تکاری هه‌لسو که‌وتی تیدا

بکهن، برپاری سهروه ریو شکۆمه ندیی بۆ موسولمانان داوه به مه رجی به گوێره ی په یامی خودا هه لسو کهوت بکهن. به دبه ختی و سهر شو پرسی برپار داوه بۆ سته مکاران!

﴿وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ پهروه ردگار بهم زوانه له قیامه تدا حیسابو لیکۆلینه وه له گه ل بهنده کانی دا ده کا، تۆله ی تاوان و، سته مکاریان لی ده ستینی، عه زابو سزای خودا دۆ گومان له هاتنی دا نیه. ئه ی پیغه مبه ر په له له عه زابیان مه که، بیگومان خودا و پرای ئه وه ی له دونیادا به سزای کوشتن و به دیل گرتن و ریسوا کردن سزایان ده دا، له قیامه تیش دا عه زابی سه ختی بۆ ئاماده کرد و با چاره ران بن ئه و عه زابه دۆ هه موو هاتو یکیش نزیکه!!

ئه مبه ر پهروه ردگار دلدانه وه ی پیغه مبه ر ﷺ ده کا و ئه وه ی پی راده گه یه نی: که گه له که ی ئه و یه که م که س نین له به درۆ خسته وه ی پیغه مبه ره که یان دا، له وه پیشیش گه لو نه ته وه کانی تر ئه زیه تی پیغه مبه ره کانی خۆیان داوه، به درۆیان خسته وه، ئیتر پهروه ردگار به عه زاب گرتی و تیکیه وه پیچانو ده فهرموی: ﴿وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ زۆر له کافره کانی گه له پیشینه کان فرتو قیلیان له پیغه مبه ره کانیان کرد، به درۆیان خسته وه ئه زیه تیان دان، له ولات ده ریان کردن؛ وه کوو ئه وه ی نه مروود له گه ل حه زره تی ئیبراهیمی کرد، یا فیرعه ون ده رحه ق به حه زره تی موسای کرد، یان جوله که کان به حه زره تی عیسیان کرد، یان عاد و شه موود و گه لی لوط... هتد. جا: که وه ختی خۆی هات خودا یه که یه که گرتی و له ناوی بردن، زالمو موفسیده کانی قه لاجۆ کردن.

﴿فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا﴾ پیلانی پیلانگیران به بی ئیزنی خودا چ رۆلێکی نیه، به گوێره ی قه زاو قه ده ری خودا نه بی مه کری کافره کان هیچ کاریگه ریه کی نیه.

که وایی پیویسته هەر له‌خودا بترسن، چونکه هه‌موو شتییک؛ هه‌موو مه‌کرو پیلانییک به‌ده‌ست خودایه، هه‌رچی نه‌و بریاری بوونی نه‌دا نابێ.

له قورئاندا زۆر جار مەکر و ەپاڤ خودا دراوه، ەهلبەتە مەکری خودا
له جۆری مەکری ئادەمیزاد نیە، ەه کوو چۆن زانیاری و شەه وایی و بیستنی خودا
هه کوو هی ئادەمیزاد نیە. هه روا دیتنو زیندویی و به دیهێنانو دانایی...هتد.

نمونہ ہی نہم ٹایہ تہ چند ٹایہ تیکی ترہ: کہ دہ فہرموی: ﴿وان یمکربک الذین کفروا لیثبتوک او یقتلوک او یخرجوک، ویمکرون ویمکر اللہ، واللہ خیر الماکرین﴾ الانفال/۳۰۔ یان دہ فہرموی: ﴿ومکروا مکراً ومکرنا مکراً وهم لایشعرون، فانظر کیف کان عاقبہ مکرمہ انا دمرناہم وقومہم اجمعین فتلک بیوتہم خاویۃ بما ظلموا﴾ النمل/۵۰-۵۲۔

بەم جوړه پەرور دگار پیغەمبەری خوێ له کاریگری مه کړی کافره کان
دنيا ده کاته وه به لینی نه وه شی ده داتی: که له ناکام دا سهرکه وتن هر بۆ
خودا پرستانه و هر نه وان سهر فرازو شکو مه ندن!!

﴿يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ﴾ خدا دہ زائی ہمہ موو ئادہ میزادیک چ
دہ کاو چی کردہ، خوشہ ویستانی خوی پاریزگاری دہ کاو پیلانگیران سزا دہا،
ہەر کہ سہ بہ تہ ندازہ ی کردہ وہ کانی پاداشو سزا و ہر دہ گریتہ وہ.

﴿وَسَيَعْلَمُ الْكَافِرُ لِمَنْ عُقِيَ الدَّارُ﴾ لهو دبه ولاره روژی قیامت که کافره کان حیسابو لیکولینسه و بیان له گه دا کرا، پیغه مبهرو موسولمانان چونه بهه شسته وه کافره کان بو دوزه خ بهرئ کران: نهو کاته ده زانن کی سهره نجامو ناکامی پیروزه بهخته وهریو سهر فرازی کی وده دستی ده هیئی.

نه مجار په وړه د گار رده دی نه وانه ده د اتوه که ټينکاری پيغه مبه رايدتی
 چه زه تی موحه ممد ده که نو ده فهرموی: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ
 مُرْسَلًا﴾ نه وانه ی کافرن ده لین: نه تو ره وانه کراوی خودا نیت، نه تو
 پیغه مبه ریگ نیت له خوداوه نیرد رای بو نه وهی ناده میزاد بانگ بکه ی بو

خودا پهرستی و یه کتابهرستی، که سیکنی نهرکی رزگار کردنی ئاده میزاد خرابیته نهستوت له تاریکی کوفرو بیدینی رزگاریان بکهی بۆ روناکی ئیمانو باوه پ.

ئیبینو مهرد ده ویهی له ئیبینو عه عباسوه ریوایهت ده کا؛ ده فهرموی: ئاخوندیکی نهصرانی له یه مه نهوه هاته خرمهت پیغه مبهرد ﷺ. پیغه مبهرد لی پیرسی: ئهری له ئینجلدا باسو خواسی پیغه مبهردی ئاخوزه مان ههیه؟! وتی: نه خهیر، ئیتر پهروه رزگار ثایه قی ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا...﴾ ی نارد ه خوار ی.

﴿قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ نهی موحه ممه! پییان بلی: من خودام به سه بۆ نهوهی شایه دیدیم بۆ بدا که من پیغه مبهردو پشتگیریم بکا! نهوه تا پدیامی بۆ ناردووم، سروشم بۆ ده کا، ئه م قورئانه سه رئاسایه ی بۆ نازل کردووم، هه موو ئاده میزادو جندۆ که ناتوانن وینه ی سور ه تیکی وه کوو نهو بخه نه رو، جا که من نهو خودا زاناو به ده سه لات ه پشتگیریم بکا ئیتر چ حه و یجه م به ئیوه هه یه، به پیغه مبهردم بناسن؟!

﴿وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ﴾ ههروه ها نهوانه ی خاوه ن نامه ندو بر وایان پیم کردوه، وه کوو عه بدولای کور ی سه لاه هاوه لانی و ته میمی (الداری) و سه لمانی فارسی و هاوه لانیان. واته: وێرای شایه تیدانی خودا، شایه تیدانی نه مانیش، که شایه قی پیغه مبهردایه تیم بۆ ده ده ن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی ابراهیم

ناونانی ئەم سوره ته به ناوی (ابراهیم) لەم روه وه یه: که به شیک له چیرۆکی ئەو زاته پایه به رزه ی له خۆ گرتوه، به شیک له ژبانی هه زه رته ی ئیبراهیم له مه ککه و په یوه ندی کردنی به عه ره به کان، هاتنه دونیای ئیسماعیلی کورپی. پاشان دروست کردنی که عبه له لایهن ئیبراهیم و ئیسماعیل وه...

سوره تی ئیبراهیم سوره تیکی مه ککیه: واته: له مه ککه نازل بووه. باسه سه ره کیه کانی ئەم سوره ته ش وه کوو زور به ی سوره ته مه کیه کانی تر: بریتین له باسی عه قیده و یه کتاپه رستی و سه روش و زیندوبوونه وه و حیساب و لیکۆ لینه وه ی رۆژی قیامه ت!

بیگومان ئەم سوره ته کۆمه لیک هه قانیقی سه ره کی ده رباره ی عه قیده له خۆ گرتوه. وه لێ دوو هه قیقه تی گه وه له سه ره له به ری سوره ته که دا خۆیان ده نوینن، ئەو دوو هه قیقه ته له گه ل سی به ری باسی ئیبراهیم له سوره ته که دا پیکه وه گونجاون، یه که میان هه قیقه تی یه کیه تی پێغه مبه رایه تی و یه کیه تی بانگه وازو په یامه که یان و روبه رو بوونه و یان له به رامبه ره کۆمه لگا نه فام و به درۆ خه ره وه کان دا.

هه قیقه تی دوو هه نازو نیعمه تی خودایه به سه ره ئاده میزاد داو زیاده بوونی نیعمه تی خودایه له سهریان به هۆی شوکو سوپاسگوزاری بهنده کانه وه، هه رچهنده به داخه وه زور به ی ئاده میزاد له ئاست نازو نیعمه تی په ره ردگاردا سپله و پێ نه زانو کافرو بێ پروانو سوپاسگوزار نین.

په یوه نده ی ئەم سوره ته به سوره نی پیتشه وه :

سوره تی ئیبراهیم درێژه پێده ری سوره تی (الرعد) ه ئەوه ی له وێ دا به موجهه لی هاتوه لێره دا شی ده کاته وه، هه ردوو سوره ته کان باسی قورشان

ده کهن، له سوره قی (الرعد) دا پهروه دگار فهرمووی: قورئانمان نازل کړدوه نامه یه کی مو حکه مو پته وو بئ عه یبو بئ که مو کو پییه به زمانی عه ره بییه. فهرمووی: ﴿وَكَذَلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حِكْمًا عَرَبِيًّا﴾ الرعد/۳۷. لیږه شدا یه که م ثایه ت باسی حیکه مه تی ناردنی قورئان ده کا: که بریتیه لهرزگار کردنی ثاده میزاد له تاریکی گومرایی یوه بؤ روناکی ئیمان.

له هه ردو سوره ته کان دا ثه وه ده چه سپینئ: که نازل کردنی ثایاتی که ونی تنه ها به ده ست خودایه و که سی تر ده سه لاتی ثه وه ی نیه. ثه وه تا: له سوره قی (الرعد) دا ده فهرموئ: ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَّاتِيَ بِآيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ، لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٍ﴾ الرعد/۳۸. لیږه شدا له سه ر زویانی پیغه مبه ران ده فهرموئ: ﴿وَمَا كَانَ لَنَا اَنْ نَّاتِيكَ بِسُلْطَانٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ ابراهیم/۱۱.

له هه ردو سوره ته کان دا ثایاتی که ونی دیاری کراون، وه کوو راگرتزو به رز کردنه وه ی ناسمان به بئ کؤله که، راخستنی زه وی، رامکردنو هیانزو بردنی مانگو خور، چه قاندنی کتیه کان له زه وی دا، دروست کردنی میوه و به رو بوومی جوړاو جوړو خاوه ن تامو رهنکی جیا جیا.

له هه ردو سوره ته کان دا باسی زریندو بوونه وه و هاتنی روژی قیامت کراوه، نموننه ی حقو به تال هیندر اوه ته وه. باسی فرتو فیلی کافرو بیډینه کان کراوه، فرمان به ته وه ککولو پشت به خودا به ستیان تیدا دووباره کراوه ته وه.

سوره قی ئیبراهیم به گشتی باس له م شتانه ده کا:

۱- چه سپاندنی بنه مای عه قیده، وه کوو ئیمان به خوداو به پیغه مبه رانو به زیندو بوونه وه و حیسابو لی کو ئینه وه. هه روه ها دانسان به تاکو ته نهایی خوداو ناسینی پهروه دگار، به دیه پنه ری ناسمانه کانو زه وی مبه به ست له نازل کردنی قورئان: که رزگار کردنی ثاده میزاده له گومرایی یوه بؤ روناکی ئیمان، هه روه ها یه کیه تی مبه به ستی پیغه مبه رانو بانگه وازیان بؤ بنه ما

سهرهکیهکانی عهقیدهو رهوشته بهرزهکانو خوداپهرستی و دوورکهوتنهوه لهربازی شهیتان.

۲- بهئینو ههپهشه: سهرزنشتکردنی کافرهکانو ههپهشه لیکردنیان لهسهر کوفرو ترساندنیان بهعنهزایی بهئیش، ههئنانی موسولمانان بو چاکهکردنو موژده پیدانیان بهبههشت.

۳- باسی ناردنی پیغهمبهران بو سهر گهلو نهتهوهکانیان ههر پیغهمبهره بهزمانی گهلهکهی نیردراوه بو نهوهی زوو لهزمانی حالی بیزو لهبهرنامهکهی بگهن!

۴- دلدانهوهی پیغهمبهر ﷺ بهرونکردنهوهی نهو ناخوشتی و دهردی سهریهی بهسهر پیغهمبهرهکان هاتوه لهگهل گهلو نهتهوهکانیاندا.

۵- دوعاو نزای ههزرتی ئیبراهیم (علیه السلام) دواي تهواو کردنی بینای کهعبه، بو دانیشتوانی شاری مهککه که لهئاسایشو ئارامی دا بژین، خودا رزقو رۆژیان بهسهردا برپژئی، دلی ئادهمیزادان بهودهقههه پیغه پهیوهست بی، ههروهها دوعای نهوهش که نهوهو وهچهکانی لهبتپهرستی بیاریژی. ههروهها شوکرو سوپاسی ئیبراهیم بو خودا: که بهپیری مندالی پی داوه، توفیقی خووی نهوهکانی بدا بو نههجامدانی نوژهکانیانو نهههجار داواکردنی لیخوشتبوون بو باوکتو دایکی.. ههروا گهلی شتی تر که لهکاتی رافهکردنی نایهتهکاندا شی دهکرینهوه!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الرَّكْعَةُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
 إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾
 اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ
 لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ
 الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
 وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا
 مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ
 مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 ﴿٤﴾

﴿الر﴾ الف، لام، را " " ﴿كتاب أنزلناه إليك﴾ ئەم نامە پیرۆزە: کە
 پێک هاتوو لەم پیتانە، نامەیەکێ ئاسمانییە نازمان کردووە بۆ سەر تو، ئەتو
 بۆخۆت هەڵت ئەبەستوو، ئێمە بۆمان ناردوو بۆ مەبەستێک: ﴿لتخرج
 الناس من الظلمات الى النور﴾ بۆ ئەوەی ئادەمیزاد بەگشتی لە تاریکی
 گومراویی رزگار بکە؛ تاریکی خەیاڵات و دەهەم، تاریکی دابو ئەپێت،

(١) دەرباری مانای ئەم پیتە (مقطعانە) هەمان ماناو راو بۆچون: کە لەسەرەتای سورتی (البقرة) دەرباری
 (الم) ناماژەمان پێی کردن لێردا بەرجاو دەگیرێن.

تاریکی سەرگەردانی و فرە خودایی و بێپەرستی، سەرگەردانی لەبیرو بۆچوونی پرۆپووج و پێوەرو تەرازوی لاسەنگی ئادەمیزاد، تۆمان کردووە بە پیغەمبەر و قورئانمان بۆ ناردووی بۆ ئەوەی ئادەمیزاد لەم ھەموو تاریکیانە رزگار بکە دڵو دەروون روشن بکەیتەو، بێر بۆچون روناک بکەیتەو و واقعیی ژيانو دابو نەپیتەکان بگۆڕی!

ئیمان بەخودا روناکایی بەکە لەدڵو دەرووندا ھەلدی و ئەو کیانو جەستەیدی ئادەمیزاد: کە پێک ھاتوو لەگەڵ گیان روناک دەکاتەو، ھەر کاتێ ئەو جەستەییە نووری ئیمانی تیدا نەبێ مشتەخۆلیکی تاریکستانە، خۆینو ئێسقانو گۆشتە چ جوداوازیەکی لەگەڵ ئاژەلدا نیە. بپروا بەخودا روناکییە کە نەفسو گیان روناک دەکاتەو، رێبازی راستی ژيان دەدۆزیتەو و ھەق دەناسی، ھەرکاتێ ئادەمیزاد رێبازی ھەقی دۆزییەو لەسەر ھیدایەتو بەپێی بەرنامەی ھەق ھەنگاو ھەلدەنی و سەرگەردان نابێ!

﴿بِإِذْنِ رَبِّهِمْ﴾ قورئانمان بۆ ناردووی بۆ ئەوەی ئادەمیزاد لەگومرایی رزگار بکە بۆ روناکایی ئیمان بەھۆی تەوفیقی خودایی بەھۆی لوطفو بەخششی خودای خۆیان، بەھۆی ناردنی نووری ھیدایەت بۆ ناو دڵو دەروونیان، کەوابوو توانای پیغەمبەر تەنھا راگەیاندنە، ئەرکی سەرشارنی ئامۆژگاری و روئکردنەو، ترساندن و موژدە پێدانە، بەلام دەرھێنانی ئادەمیزاد لەگومرایی بەو بۆ نوور ئەو تەنھا بەئێزنی خودا دیتە جی، بەگۆڕەیی سوننەتی خوداو ویستو ئیرادە زاتی پاکی دەستەبەر دەبن، پیغەمبەر تەنھا پیغەمبەرە.

﴿إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ قورئانمان بۆ ناردووی بۆ ئەوەی ئادەمیزادان شارەزا بکە بۆ رێبازی راست، رێبازی خودایەکی وەھا، کە بالادەستی ھەموو کەسە، ھەموو شتیک لەژێر دەسلاتی خۆی دایە، لەسەر

هه موو کردارو گوفتاریکی سوپاسکراوه، هه موو کاریکی پرچی که ته عه داله ته، هه موو هه والیکی راستو دروسته.

﴿اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ پروه ردگاریکی وه هایه؛ ههرچی له ناسمانه کازو زهوی دا ههیه: دروستکردن و خاوه نیه تی وه لیسورانندو نالو گۆرتیدا کردن هه مووی به ده ست پروه ردگارو هی نه وه! ههر نه و خاوه نی ناسمانه کازو زهوی نه وهی تی یاندا یه، هه یجدهی به که س نیه، بالاده ستو خاوه ن ده سلاته به سهر بوونه ورو نه وهی تی یدایه.

نهم صیفه ته زور جار له قورئاندا دووباره بوته وه، بو نه وهی سهره نجی ناده میزاد رابکیشی بو گه ورهیی پروه ردگارو بو به کارخستنی فکرو هوش له تیروانی نی مه خلوقاتو سوود وهرگرتن له تی فکرین.

جا که سیك هیدایه تی دراو بروای پی کردی نه وه باشو به خته وهره. هه لبه ته سیاقه که هیچ باسی نهم تاقه ناکا، به لکوو هه ره شه له کافره کان ده کاو ده فهرموی: ﴿وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ شیوی دوزه خ، یان سزای به نیش له روژی قیامه تدا بو نه وانه یه که بروا به په یامی تو ناکه نو نینکاری تاکو ته نهایی خودا ده که ن!

نه مجار پروه ردگار پیناسه ی کافره کان ده کا به سی صیفه ت، سی ره وشتیان بو دیاری ده کا:

- ۱- ﴿الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ﴾ نه وانه ی ژیا نی دونیا هه لده بژیرن به سهر قیامه تدا، گرنگی به ژیا نی دونیا ده ده نو پیش ژیا نی قیامه تی ده خن، کار بو جیهان ده که نو وازیان له کارکردن بو قیامه ت هی ناوه.
- ۲- ﴿وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ مه نه ی نه وانه ده که ن: که ده یانه وی رویکه نه خوداو نیمان به پیغه مبه ر به نین، کۆسپو له مپه ر دروست ده که ن له به رده م نه وانه دا: که خه ریکن بینه سهر ریبازی راستو خودا په سندن، ههر که سی رویکاته نیسلام نه وان ژوانی ده که نه وه.

۳- ﴿وَيُغَوِّهُمَا عَوْجًا﴾ پئیان خۆشه ریبازی خودا خوارو خێچ بی، ده یانه وی ریبازی ئاده میزادان دوور له حهق بی، بۆ شه وی له گه له ههواو مه بهستی نهوان دا بگونجی.

زومه خشه ری ده فهرموی: نه صلی که لامه که بهم جوړه یه: ﴿وَيُغَوِّهُمَا عَوْجًا﴾ ههول ده ده ن خوارو خێچی بخه نه ناویانه وه، ریبازی خوارو خێچ به ریبازی خودا له قه لهم بدهن، نه گینا ریبازی خودا راستو دروسته و لادان له حهقی تیدا نیه.

هه ر له م روانگه یه وه یه: که نه مپۆ هه ندیک له به ناو موسولمانه کان لاسایی کافره کانی سهرده م ده که نه وه ده لێن: یاسا کانی ئایین له بواری خودو و جینایات دا زۆر توند ره وی تیدایه، زۆر ره قو توندو تیژه وه به کاری نه م رۆژگاره نایه، ده لێن: یاسا کانی ئیسلام بۆ شه عه ره به ده شته کییانه ی شه سهرده مه کۆنه گونجاو بووه، به لام هه رگیز شیاوی شه وه نیه بکریته یاسای گه لیکی پیشکه وتوو یان نیمچه پیشکه وتوو ی نه م رۆژگاره. به راستی چه واشه کارییه کی بی عه قلانه یه و بیرو بۆ چو نیکی بۆ شو بی بایه خه و درۆیه کی شاخداره. بۆیه په ره ر دگار له شو نیکی تر دا ده حهق به نه وانو هه موو دوپرو چه واشه کاریک ده فهرموی: ﴿كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ أَنْ يَقُولُوا أَلَا كَذِبًا﴾ الکهف/۵.

کار نه کردن به و حوکه ئیسلامیانه و پاشگوئ خستنیان سهری کیشا بۆ زۆر بوونی تاوانو سته م نه وه تا: به رده وام له هه موو شه شو نیانه ی حوکه ی ئیسلامی تیدا کار پێ ناکرێ تاوانی کوشتن و دزی و رفاندن و تالان و برۆ... هتد رۆژ له دوای رۆژ له زیادیوون دایه. شه وه تا به گوێره ی ناماری ره سمی و حکوومی له ولاتیکی وه کوو به ریتانیادا له هه ر چرکه یه کدا پانزه هه زار تاوان نه نجام ده ده ری، هه لبه ته له نه مریکا دا ریژه که زۆر زۆر تره.

شه مولحیدو لاسا که رانه وانه یان نازان، یان خۆیان نه زان ده که نه: که شه ریعه تی ئیسلام شه ریعه تو یاسایه که هه ر گه لو نه ته وه یه ک پابه ندی بی

به خته وه ره شه وه تا عه ره به کان شه و ماوه یه ی پابه ندی بوون رووی جیهانیان
 گوپی، ماوه یه کی زۆر فه رمانپه وایی جیهانیان کرد، نموونه ی عه داله تکاری و
 ئاوه دانکردنه وه و زانسته خوازی بوون، سته و سته مکارانیان قه لاجۆ کرد،
 ته خته کورسی کیسراکانو قه یسه ره کانیاان ژێرو زه بهر کردن، ولاتیان خسته
 ژێر رکینی خۆیا نه وه و به و په ری لێهاتوویی و لێزانیه وه فه رمانپه وایی جیهانیان
 کرد، هه تا ورده ورده گیانی ئایینیان کزیوو، فه رمانو جله و گیرییه کانی
 قورئانیان پاشگوئی خستن، ئیتر به و هۆیه وه خودا زه لیلی به سه ردا هیانزو
 سه روه ری لی کردن به زه لیلی و، خوشی و ئازادی لیکردن به نه گبه تی و
 نه هاهه تی، ته مه دابو نه رتتی خودایه، زه وی ده به خشی به که سانیك راستال
 بنو بزائن ره دامی بینن، به خۆیان به چارین، به گوێره ی زانسته یاسای ژبان
 هه لسه که وت به کن. هه ر کاتی له و یاسا و نیظامه لایان داو به گوێره ی
 ته سباب هه لسه که وتیان نه کردو گوئی بیسی فه رمانو نه هیه کانی خودا نه بوون
 نه وه حالیان به و حاله ده گا که ئیستا موسو لمانان تی ی که وتوون: روژیک
 نه نفال ده کرین، روژیک ده ره ده رو روژیک کیمیا بارانو. روژیک جینوسایدیان
 ده ره ق به کار ده هیتر ی چا و گیرانیك به حالو وه زعی فه له ستینییه کانو
 کورده کانو کشمیرییه کانو کۆسۆقویییه کان... هه تده که به ناو موسو لمانو
 پیناسه ی موسو لمانیان هه یه. ته م راستیه مان زیاتر بو ئاشکرا ده که ن.
 هه ر کاتی موسو لمانان به خۆیاندا چوونه وه و سه ره له نوێ خۆیان ریک خسته وه و
 رابوونه وه و به گوێره ی به رنامه ی خودا هه لسه که وتیان کرد وه، قورئان
 ده ستوو رو یاسایان بو (لا اله الا الله محمد رسول الله) درو شیمان بو،
 بیگومان هه مان سه روه ری و نگینو فه رمانپه وایییه یان بو ده که پرتیه وه،
 سه ره له نوێ ده بنه وه به خاوه ن ده سه لاتو فه رمانپه و له سه ره زه وی وه کوو
 په روه ردگار ده فه رموی: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا
 عِبَادِي الصَّالِحُونَ﴾ الانبیاء/ ۱۰۵.

نه مجار بی نه وه سهر سیاقی نایه ته که: که دواي باسکردنی سی
 ره وشته کانی کافره کان ده فرموی: ﴿أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ نهو کافرو
 موشریکانهی نه وه ره وشتیانه له گومرایی به کی دوور له حه قدان، له نه زانی و
 نه فامی دا ده ژین، هومیدی نه وه یان لی ناکری بینه سهر ریگای راستو
 په سند!

نه مجار دواي نه وهی په وړه دگار مه به سته کانی قورثانی باسکردنو
 کاریگری قورثانی له بواری هیدایه تدا شی کرده وه، نه وه رون ده کاته وه: که
 قورثان هو کاریکی ناسانو بهیده سته بو هیدایه تدان، چونکه به زمانی قورپیش:
 که سهره تا بانگه وازی نه وان کراوه و زمانی زگماکی پیغه مبه ر نیتردراوه.
 نه مهش نیعمه تیکی گشتی به بو ناده میزادو هه موو پیغه مبه ریک به زمانی
 گه له که ی شهر یعتو یاسای بو نیتردراوه. بو نه وهی پیغه مبه ره که بتوانی
 خه لکه که حالی بکاو رزگاریان بکا.

بیگومان حه زره تی موحه ممد ﷺ به زویانی گه له که ی ره وانه کراوه
 (هه رچه نده پیغه مبه ری هه موو ناده میزاده) چونکه ته قدیری خودا وه هابووه:
 که گه لو نه ته وه که ی سهره تا موسولمان ببزو نه وان پدیامی نیسلام بلاو
 بکه نه وه و بینه هه لگری نه و نایینه و بانگه وازی نیسلام بو هه موو گه لو
 نه ته وه کانی سهر زه وی.

وه کوو ناشکرایه ته مهنی پیغه مبه ر ﷺ ته مهنیکی مام ناوه ندی بوو،
 له لایه ن په وړه دگار وه فرمانی پی کرابوو که سهره تا بانگه وازی گه لو
 نه ته وه که ی بکا، نیوه دوور گه ی عه رب له کوفرو شیرک پاک بکاته وه، نه و
 ناوچه به بکاته لانه ی نیسلامو له وئوه نایین به ناو ولاتاندا په خش بیته وه. له و
 مه لبه نده وه بانگه وازی نیسلام ده ریچزو به ناو دنیا بلاو بینه وه.

ئو هی به فیعلی روی دا ئو هبوو قه زاو قه ده ری خودا وای هی نا کاتی ک
نیوه دوور گهی عه رب له کوفرو بیدینی پاک کرایه وه، پیغه مبه ر ﷺ گیانی
پاکی سپاردو بۆ لای پهروه دگار گه رایه وه!!

سوبحانه لالا! له شکری ئیسلام له لایهن پیغه مبه ره وه به سه رو کایه تی
ئوسامهی کورپی زهید ری ک خرابوو بۆ په لاماردانی ده ورینه ری نیوه دوور گهی
عه رب، هیشتا سوپا بهرئ نه کهوت پیغه مبه ر ﷺ گیانی سپارد.

هه رچه نده پیغه مبه ر ﷺ پیش له دونیا ده رچوونی به نامه بانگه وازی
ئاراسته ی هه ندئ گه لو نه ته وه کرد له ده ره وه ی نیوه دوور گه بۆ موسولمان
بوونو چه سپاندنی ئه و راستیه: که په یامه که ی گشتی به و بۆ هه موو که سه و
پیغه مبه ری سه رجهم ئاده میزاده و خاته می پیغه مبه رانه!

ئو هی: که خودا ته قدیری کردبوو، ئو هی: که له گه ل سروشتی ته مه نی
ئاده میزاددا ده گونجی و گونجا، ئو هبوو پیغه مبه ر ﷺ گه لو نه ته وه که ی خۆی
به زمانی خۆیان ته بلیغ کردنو ئه و نه مانه ته ی خسته سه رشانی ها وه لانی و بۆ
ئو هی ئه وان به ناو دونیادا بلاوی بکه نه وه.

که وای چ درایه تیه ک نیه له نیوان ئه وه دا: که پیغه مبه ریه تیه که ی
گشتی به و بۆ سه ر هه موو ئاده میزاد نیردراوه و په یامه که شی به زوبانی گه لو
هۆزه که یه تی!!

له لایه کی تره وه پیغه مبه ر ﷺ که نیردراوه بۆ سه ر هه موو ئاده میزاد
به گشتی، کۆمه لگای ئاده میزاد جۆره ها گه لو نه ته وه ن به سه دان زوبان
ئاخوتن نه نجام ده دن، نه مانه زمانیان جیا به و زۆر گه لو نه ته وه ی وا هیه
به چه ند زوبان قسه ده کهن، ئه م کۆمه ل له نه و کۆمه ل ناگا. زمانی ئه م به شه
له گه ل زمانی به شه که ی تر جودا وازه. ده ی که وای ناردنی پیغه مبه ر ﷺ
به زمانی زگماکی خۆی به زمانی نه ته وه که ی زۆر باشتره له وه ی که به زمانیکی
تر بنیردرایه. چونکه گه لو نه ته وه که ی لی حی ده بنو په یامه که ی وه ده گرن

بۆ خاوهن زمانه کانی دی شی ده که نه وه و تییان ده که یه نن وه کوو چۆن بۆ خۆیان تیی ده گهن!

ئه گهر قورئان به زمانی نه وان نازل نه کرایه که سه ره تا قورئان یان بۆ نیر دراوه یه که مجار **خیطابیان** ناراسته کراوه، به لکوو بۆ هه موو گه لو نه ته وه یه که به زمانی خۆیان قورئان بنیرد رایه، نه وه ده بوه جیگای ئیختیلافو دووبه ره کیو ده رگای کیشه و نیزاعی ده کرده وه. چونکه نه و کاته ههر گه لو نه ته وه یه که ئیدیعی مانای وایان بۆ قورئان ده کرد: که نه ویتریان تیی نه گا، ته حریفو ته صحیفی وای تیدا پهیدا ده بوو به هۆی داوای پرپووچی ره که زه برستانی ههر گه لو نه ته وه یه که که به هیچ شیوه یه که له قورئان نه چی و هیچی به سه ره هیچه وه نه بی..

ده فهرموئ: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُنْذِرَ هُمْ﴾ واته: ئیمه هیچ پیغه مبه ریکمان له پیغه مبه ران نه نار دوه ئیلا که نار دومانه به زمانی نه ته وه که ی خۆی نار دومانو په یامه که ی به زویانی نه وان بووه، بۆ نه وه ی تییگه زو بزانه چییان پی ده گو ترئ: له فهرمانو نه هی و نامۆزگاریه کانی حالئ ببزو به لگه یان به ده سه ته وه نه مینئ، رۆژی قیامت نه لئین: لی ئی نه بووینو نه مانزانیه!

ئه مجار دواي نه وه ی په روه ردگار نه وه ی رونکر ده وه: که ئاده میزاد بیانووی نه وه یان نیه: بلئین: ئیمه ، له شه ریه ته که حالئ نه بووین. باسی نه وه ده کا: که هیدایه تو گو مپایی به ده سه ت خودا خۆیه تی: ﴿فَيُضِلَّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ واته: دواي گه یاندنی پیغه مبه ر بۆ په یامه که ی ئاده میزاد ده بنه دوو تاقم، به شیکیان خودا هیدایه تیان ده داو دلئان به نووری ئیسلام روشن ده کاو شوین هه ق ده که وزو ریبازی راست ده دۆزنه وه: کۆمه لئیکیشیان به هۆی تاوانو بی دینی دلئان به په رده ی گو مپایی داده پۆشرئو

حق ناسن، نه مانه هموویان به قهزاو قهدهری خودا دینه جی و هدرچی خودا برپاری له سهردابئی گه پانه وهی نیه.

﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ په روهردگار بالاده سته و هیچ شتیك نیه بتوانی به رهنگاری ویستی خودا بکا، داناو لیزانه له کاره کانیدا، شتیك ناکا بی حکیمه تی بی پیچه وانده یاساو سونه نی خودا بی له بونه وهردا، چونکه خودا له بونه وهردا یاساو نیظامی خوی هدیو همو کاتیك به گویره ی سونه نی خوی کار ده کا.

نهم نایه ته ﴿فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ رته دانه وهی کومه لی قهدهریه کانه دهریاره ی کاریگری مه شیته. هه والدان به وه: که گومرپابونو هیدایه ت له خودا ون، واته: خودا به ویستی خوی که سیکی بوئی گومرپای بکا گومرپای ده کا، که سیکیشی بوئی هیدایه تی بدا هیدایه تی ده دا، به گویره ی ناماده باشی ثاده میزاد بو گومرپابون یان بو هیدایه ت وهرگرتن، نه وهی له سهر پیغه مبر پیرسته گه یاندنی په یامه که یه تی و شیکردنه وه یه تی بو خه لکه که. نهرکی هیدایه تدانی له سهر نیه، هیدایه تدان به ده ست خودایه به گویره ی قهزاو قهدهری خوی!

زومه خشهری ده لی: مه به ست به (ئیضلال) گومرپاکردن: نه وه یه: خودا وازی لی بیئی و لوطفو که ره می له گهل نه بی، مه به ست به هیدایه تدان: توفیق دانو لوطفو که ره می ده تی. له گهل به ننده کانی دا.

ریوایه تکراره روژیک له روژان، نه بو به کرو عومهر له گهل کومه لیك له هاوه لان ﷻ به ره و مالی پیغه مبر ﷻ رویشتن ده نگیان به رز کردبوه وه، پیغه مبر ﷻ فرمووی نهم ده نکه ده نکه چیه؟ هه ندیک له هاوه لان وتیان: نه ی پیغه مبره ی خودا! نه وه نه بو به کره ده لی کرداری چاکه مان له خودا وه یه و خراپه کان له خومانه وه یه. عومهریش ده لی: چاکه و خراپه هه ردوکیان له خودا ون. پیغه مبر ﷻ له رایه که ی نه بو به کر حالی بوو رووی وهرگپرا

به جوریک له ده مو چاوی دا روه رگیرانه که دیاربوو، شه مجار روهی کرده
 عومهره له هه لوئستی شهویش حالی بوو، پیخو شیبوو به روخساری
 موباره کیه وه دیار بوو! پاشان فهرمووی: ئیستا ناوانتان ده کهم بهو شیوهیهی
 ئیسرافیل له نیوان جویرائیلو میکائیل دا ناوانی کرد: شهی عومهر! جویرائیل
 وه کوو توئی گوت. میکائیلیش وه کوو قسهی توئی گوت: شهی شه بو به کر.
 ئیسرافیل وای حوکم له نیوان دا کردن: که قه زاو قه دهر خپرو چاکه و شهرو
 نه گبه تی هه مووی له خودا وهیه. شه مهش ناویژی کردنی منه له نیوانتان دا.

ئیمام فخره دینی رازی پاش شهوهی که ده لی: ناگونجی وای مانا بکهین
 بلین: مانای وایه: خودا کوفر له ئاده میزادا ده خولقی نیی.. سی ته نیل بو
 نایه ته که ئاراسته ده کا:

۱- مه به ست به (ئیشلال) گومرا کردن، حوکمدانه به وهی که فلان
 گومرایه نه ک گومرا کردن.

۲- مه به ست به (ئیشلال) بریتی بی له لادانیان له ریگهی به هه شتو
 روتیکردنیان بو ریبازی دۆزه خ. هیدایه تیش بریتی بی له شاره زایی کردنیان بو
 ریبازی به هه شت.

۳- پهروه ردگار: که بهندهی گومرا بووی واز لی هیئا وه کوو شهوه وایه
 گومرای کردبی، هیدایه تدرایش به که به لوطفی خوی یارمه تی داوه وه کوو شهوه
 وایه هیدایه تی دابی.

به کورتی پهروه ردگار زۆره ملی له به ندکانی ناکا بو ئیمازو کوفر،
 ئاده میزاد به کافری دروست ناکا، قهت کوفرو بی دینی له ئاده میزادا دروست
 ناکا. که وایه مه به ست به (ئیشلال) و (هیدایهت) رونکردنه وهی ریبازی شهرو
 ریبازی خیره.

نهرکی سهرسانی جه زه تی موسا بهرام بهر گه له که یی و
ناموزگار یکردنی بویان

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ
قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِنَا
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ عَالٍ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ
وَيَذِجُوكَ آبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي
ذَلِكَ لَكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّتْ
رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ
عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَن فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

له وه پیش بهر وه ردگار نه وهی به یان کرد: که موحه ممه دی کرد وه
به پیغه مبهرو رهوانه ی کرد وه بو نه وهی ناده می زاد له تاریکی گومرایی رزگار
بکا بو رونا کایی نیسلامو رهوانه کردنه که ی خیرو پیروزییه بو گه له که ی.
نه مجار به شوین نه وه دا سهرگورشته ی موسا ده گیر پته وه، ههروه ها چیرۆکی
ته فسیری رهوان

پيغه مبه رانى تريش ده گير پته وه له گه له گه له كانيان دا بۆ ناماژه كردن له سهر
 نه وه: كه مهبه ست له ناردنى پيغه مبه ران يه كي كه وه هم مو پيغه مبه ران بۆ يه ك
 نامانج نيرد راون: نه و يش رزگار كردنى ئاده ميزاده له گومپايى بۆ روناكايى و
 ههروه ها دل دانه وهى پيغه مبه ره و وره پيدانيه تى بۆ خوراگرتن له سهر نه زيه تدانى
 گه له كه و رينمونى كردن يه تى بۆ هه لسو كه وت كردن له گه ليان دا به شي وه يه كى
 گونجاو. ده فهرموى: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ
 الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ واته: وه كوو چۆن تو مان ره وانه كردوه ئه ي موحه ممه دا!
 نامه مان بۆ ناردوى بۆ نه وهى خه لك له گومپايى رزگار بكه ي بۆ روناكايى!
 هه ره به و شي وه يه موسا مان كرده پيغه مبه ره و ره وانه مان كرد بۆ سهر گه لى
 جوله كه وه نو مو عجزه مان پيدا و فهرمان مان پى كردو پيمان گوت: كه
 گه له كه ت له تاريكى گومپايى به وه رزگار بكه بۆ روناكى، واته: بانگيان بكه
 بۆ ريبازى خيرو چاكه، بۆ نه وهى له و گومپايى و سهر لى شي و او ي به دا
 نه ميننه وه، بكه و نه سهر ريبازى خودا به رستى و هيدايه ت و روناكايى ئيمان و
 باوه ر به پهيامى خودا!

﴿وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ نامۆزگاريان بكه به و رودا وانه ي له روژانى خودا
 هاتو نه جى، هه مو روژيك روژى خودان، وه لى لي ره دا مهبه ست نه وه يه:
 نامۆزگاريان بكا به و روژانه ي كه به نيسبه ت ئاده ميزاده وه يان به نيسبه ت
 هه نديكي شان وه روژى تاي به تين: له م ره وه كه رودا وى گه و ره و ناوازه يان تيدا
 رودا وه، نه و رودا وه سهرنج راكي شان وه به سهر گه لو نه ته وه كا نو
 پيغه مبه ره كانيان دا تپه رپوه، جا رودا وه كان نيعمه ت و خوشى بويوون يان
 نيعمه ت و عه زابو نه گبه تى بووين.

يان (ايام الله) به مانا نيعمه ته كانى خودايه، واته: نيعمه ته كانى خودايان
 بير به يينه وه كه به سهرى دا رشتن، له ژير چنگى فيرعون رزگارى كردن له چنگ
 زه برو زه نگو سته مى نه و مله و ره ده رى هيتان، ده رى بۆ شه ق كردن،

دوژمنى ملهوپرى خنکاندن، هه وری بۆ کردن به سیبهر، مه نزو سه لوی بۆ نادنه خوارى... هتد.

بیگومان هه زه تى موسا به دلسۆزى لى برا بۆ نامۆزگاریکردنى گه لو نه ته وه کهى به رۆژانى گرننگ که به سه ر خویاندا تیپه پرى، هه روا ئه م رۆژانه ی که به سه ر گه لو نه ته وه کانى تر دا تیپه پریوون؛ رۆژانى گه لى نووچو گه لى عادو گه لى ئه ه وودو ئه وانیه ی له دوا ئه وانیه هاتن هه مووی وه بیر هیئانه وه بۆی باسکردن.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ بیگومان له م یادخستنه وه وه بیر هیئانه وه دا به لگه ی زۆرو زه به نده هه ن له سه ر تاكو ته نهایی خوداو ده سه لاتو توانای بى سنوورى بۆ که سانیك له کاتى به لاو ناخۆشى دا خۆگرو پشوو درێژن، له کاتى نیعمه تو خۆشى دا سوپاسگوزارو شوکرانه ژمیرن.

له سه حیحى بوخارى دا هاتوه: پیغه مبهر ﷺ فه رمویه تی: (ان امر المؤمن کله عجب، لا یقضى الله له قضاء الا کان خیرا له ان اصابته ضراء صبر فکان خیرا له، وان اصابته سراء شکر، فکان خیرا له) بیگومان نیشى موسولمان هه مووی سه رسوپه ینه ره، هه ر قه زاو قه ده ریک خودا بۆی بریاردا بۆ ئه و خیره؛ چونکه ئه گه ر ناخۆشى تووش بوو سه بر ده گریو بۆی ده بیته خیر، ئه گه ر خۆشى تووش هات، سوپاسگوزار ده بیو بۆی ده بیته مایه ی خیر. قه تاده ده فه رموی: چاک به نده یه که ئه و که سه ی که تووشی به لا ده بیو خۆ ده گریو که ده که ویته خۆشییه وه سوپاسگوزاره. که وابی پئویسته موسولمان خاوه ن سه برو خاوه ن شوکر بى، له کاتى به لاو ناخۆشى دا سه بر بگریو له کاتى خۆشى دا شوکرانه ژمیر بى.

﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِذْ كُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أُنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدَّبِجُونَ أَتْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَكُمْ﴾ نه ی پیغه مبهری خۆشه ویست! ئه وه بۆ گه لو نه ته وه که ت بگیه ره وه: کاتیك موسا

به گه له که ی خۆی وت: ئه ی نه ته وه کهم! یادی شهو نیعمه ته ی خودا بکه نه وه به سه ر خۆتان دا: که له فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی رزگاری کردن، یادی شهو رۆژگاره بکه نه وه که فیرعه ون نه وه پری سزاو عه زابی پی ده چیژتن، ئه رکی قورسو کاری له توانادا نه بووی لی داوا ده کردن، ئیرینه کانی سه رد به پین، میینه کانتانی بو ده هیشتنه وه. ئه مه ش سزادانیکی به ئیشو تاقیکردنه وه یه کی گه وره بوو خودا رزگاری کردن له ده سه تی شهو سه مکاره مله وپه!

﴿وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ﴾ له وه ی بۆتان باسکراو خۆیندرایه وه تاقیکردنه وه یه کی خودایی بوو؛ چ له حالی ناخۆشیو ته نگانه داو چ له حالی نیعمه تو خۆشی دا، بو شه وه ی ئاده میزاد بزانی ئاخۆ شوکرانه ژمی ره یان کوفران ده کا. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فره مووی: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَالإِنَّا لَنَرَجِعُونَ﴾ الانبیاء/٣٥. یان ده فره مووی: ﴿وَبَلَوْنَاهُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ الاعراف/١٦٨.

به کورتی :

ئایه ته که ئاماده ی شه وه ی تیدا یه: که پتوی سه ته ئاده میزاد له ژیا نی دنیای دا له نیوان دوو حا لدا بی. یان صابیره خۆپا گر بی، یان شوکرانه ژمی رو سوپاسگوزار بی. چونکه ئاده میزاد له ژیا ن دا یان له ته نگانه و ناخۆشی دایه، ده بی خۆپا گر بی، یان له خۆشی دایه، ده بی سوپاسگوزار بی.

کات له م ژیا نه له زی تر به نرخ تره، هه ر کاتی ما وه یه کی ژیا نمان به بی هوده بپروا خزمه تیکی ئایینو نیشتمانو کۆمه لگای تیدا نه که یین. مانای وایه کوفرا نی نیعمه تمان کردوه هه لمان له کیس خۆدا وه، په ندمان له رابوردو و وه رنه گرتوه!!!

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ﴾ ئه ی نه ته وه ی ئیسرائیل! یادی شهو رۆژه بکه نه وه که خودا پی ی را که یاندنو فره مووی: ﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾ ته گه ر شوکرانه ژمی ری نیعمه ته کاتم بن، سوپاسم بکه ن، زیاتر نیعمه تی خۆمتان

به سهردا ده پزێتم. ئیمامی بوخاری له ئه نه سه وه فهرموده یه ک ریوایه ت ده کا ده فهرموی: (ومن اٰلهم الشکر لم یحرم الزیاده) که سییک شوکرانه ژمیڕ بئ خدا به روژ نیعمه ته کانی بۆ زیاد ده کا.

﴿وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ﴾ خو نه گهر کوفرانی نیعمه ته کانم بکه ن، سپله یی ده ربیرن له جیاتی شوکر. ﴿اِنَّ عَذَابِيْ لَشَدِيْدٌ﴾ سزای من زۆر به ئیشرو نازاره؛ له دونیادا به لئ ستاندنه وه ی نیعمه ته کازو له قیامه تدا به نازاردانی توندو تیژ له سهر سپله یی به که یان. وه کوو له فهرموده یه کی چه سپاودا هاتوه حاکم له ئه ویا نه وه ریوایه تی کردوه ده فهرموی: (ان العبد لیحرم الرزق بالذنب یصیبه).

ئه مجار پهروه ردگار ئه وه روون ده کاته وه: که سوودی شوکرانه ژمیڕو زیانی سپله یی و کوفران ده گهریته وه بۆ سوپاسگوزاره که یان بۆ سپله پینه زانه که. ده فهرموی: ﴿وَقَالَ مُوسٰی: اِنْ تَكْفُرُوْا اَنْتُمْ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ جَمِیْعًا فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَفِيْرٌ حَمِيْدٌ﴾ جا کاتی که هه زه ته ی موسا دیارده ی کوفرو عینادی له گه له که ی بین، مه بده ئیکی بنه پره تی له ناییندا راگه یاندو وتی: ئه گهر ئیوه ئینکاری نیعمه ته کانی خدا بکه ن ته نانه ت ئیوه شو هه رچی له زه وی دا هه یه به ناده میزادو جندۆکه وه کوفرانی نیعمه ته کانی خدا بکه ن، ئه وه بیگومان چ زیاتی که به خدا ناگه یه نن، چونکه خدا بئ ئیحتیاجه له سوپاسی به نده کانی. خدا بۆخۆی سوپاسکراوه با خه لکان کافرو سپله بن، وه کوو له شوئینیکی تردا ده فهرموی: ﴿اِنْ تَكْفُرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِیٌ عَنْکُمْ﴾ الزمر/٧. یان ده فهرموی: ﴿فَکْفُرُوْا وَقُوْلُوْا وَاَسْتَغْنِی اللّٰهَ، وَاللّٰهَ غَنِیٌ حَمِيْدٌ﴾ التغابن/٦.

ئیمامی موسلیم له صه حیحه که ی دا له ئه بو زه ره وه فهرموده یه کی قودسی ریوایه ت کردوه ده فهرموی: پیغه مبه ر ﷺ له پهروه ردگار وه ده گهریته وه ده فهرموی: ئه ی به نده کانم! ئه گهر به رودواتان، ئساده میزادو جندۆکه تان هه مووتان له سهر شیوه ی به ته قووترین دلی پیاویک بن، هه یچ له خودایه تی و خاوه نیه تیم زیاد ناکا، ئه ی به نده کانم! ئه گهر به رودواتان، ئساده میزادو جندۆکه تان له سهر شیوه ی گونا هه بارترین دلی پیاویک بن، هه یچ خودایه تی و

خاوه نیه تیم کهم ناکا. شهی بهنده کانم! نه گهر بهرود ووتان؛ ناده میزادو
جندو که تان له دهشتیکدا راوهستن داوام لی بکه نو پیوستی هه موانتان دابین
بکه م له خه زینه م هیچ کهم نابیته وه مه گهر به نه ندازه ی شهوی ده رزییه ک
بخه یه ناو ده ریا وه ده ری بینیه وه چهند لهو ده ریا یه کهم ده بیته وه ههر
شه ونده ش له خه زینه ی من کهم ده بیته وه.

برئی هه وال و سه رگورشته ی پیغه مبه رانی پیشوو

له گهل گهل کانیان دا

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ

مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ

بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ

فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ

بِهِ، وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾ قَالَتْ

رُسُلُهُمْ أَفِى اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ

لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَى أَجَلٍ

مُسَمًّى قَالُوا إِنَّ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا

عَمَّا كَانَتْ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ
يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ
بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
﴿ ۱۱ ﴾ وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا
وَلَنَضَرِّبَكَ عَلَىٰ مَا ءَاذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

ئهم کۆمهله نایه ته بیرخستنه وهیه بهو روژگارانهی که خودا تییاندا
تۆلهی له نه ته وه سه ره قو به درۆ خمره وه کان ستاندوه، واته: دواى ئه وه ی
پهروه دگار باسی ئه وه ی کرد: که موسا داواى له قهومی خۆی کرد: که یادی
نیعمه تو به خششی خودا بکه نه وه به سه ریاندا؛ ئه وه هه موو ناخۆشی و
به لایانهی له سه ر لابردهن، ئه وه هه موو خه پهره ی به سه ردا رژاندن، به لایینهی
په ی دان نه گهر شوکرانه ژمیر بن بۆیان زیاد بکا، نه گهر سه پله و په ی نه زان بن
سزایان بدا، نه مجار سه رنجی ئاده میزاد راده کیشی بۆ گفتو گۆی ئیوان
په یغه مبه رانی په شوو گه له کانیاں روداوو به سه رهاتى گه له رابووردوه کانیاں
وه به یڕدینه ته وه.

ده رباره ی خیطابی نایه ته کانی ئیره ئایا ئاراسته ی کێ کرارنو کێ ی
مه به سه ته؟ چه ند رایه ک هه یه:

ئیه بنو جه ریری طه به ری ده فه رموی: ئهم نایه تانه له ته واو که ری قسه کانی
حه زه رته ی موسانو خیطابی ئه وه بۆ نه ته وه که ی تا بیانترسینی له وه ی تووشی
ئاکامی به سه رهاتى گه له په شینه کان نه بن.

دهشگونجی خیطاییکی تازهی خودا بی بۆ نه ته وهی موسا و نه ته وه کانی تر بۆ نه وهی به سهرهاتی گه له پیشینه کانیان وه بیر بخاته وه. مه به ستیش په ندو عیبرهت وه رگرتن بی.

رازی ده فهرموی: خیطابه که بۆ ئوممه تی پیغه مبه ری ئیسلامه و مه به ست په ندو عیبرهت وه رگرتنه، ئیبنو که ئیریش رایه کی له م جوړه ی هه یه و ده فهرموی: وادیاره خیطابه که بۆ ئوممه تی ئیسلامه چونکه گوتراوه: چیرۆکی گه لی عادو شه موود له ته وراتدا نین. جا نه گهر نه م ئایه تانه ی ئیره ته واکه ری که لامی هه زره تی موسا بوونایه بۆ گه له که ی ده بوایه: نه م دوو چیرۆکه له ته وراتدا بوونایه.

﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ﴾ نایا بۆتان نه هاتوه هه واکه سهرگورشته ی نه و گه لو نه ته وانه ی له پیش ئیه ودا هاتوونه گۆره پانی ژیان هه: که نه وانیش گه لی نوح و عادو شه موودو هی تریش بوون له و نه ته وانه ی پیغه مبه رانیان به درۆخته وه، خودا نه بی کهس نازانی ژماره یان چه نده؟

جا نه و گه لو نه ته وانه ﴿جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ پیغه مبه ره کانیان هاتوونه ناویان به موعجیزه و به لگه ی جوړاو جوړه وه، موعجیزه ی ناشکراو سه رهنج راکیشیان نیشانی گه لو نه ته وه کانیان داوه، موعجیزه ی وا که راستی پیغه مبه ریه تیه که یان بچه سپین، هه موو پیغه مبه ریک ریگای هه قو راستی بۆ نه ته وه که ی روون کردۆته وه هه وکی داوه له گومرایی کوفرو بیدینی رزگاریان بکا بۆ روناکی ئیمانو باوه.

﴿فَرَدَّوْا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ﴾ به لام نه و گه لو نه ته وانه، په نجه ی رقو کینه یان لی گهستن، دژایه تیان کردن، به په ندو نامۆزگارییه کانیان په ست بوون، وه کوو چۆن موشریکه کانی عه ره ب دژایه تی پیغه مبه ریان کردو په یامی ئیسلامیان رهت کرده وه و په نجه ی رقو کینه یان لی گهستن وه کوو

له شوینیکی تردا ده فەرموی: ﴿عَضُّوا عَلَیْکُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغِیْظِ، قُلْ: مَوْتُوا بِغِیْظِکُمْ...﴾ (الایة) آل عمران/ ۱۱۹. مەبەست ئەو هیە: ئەو گەلۆ نەتەوانە پیغەمبەرەکانیان بە درۆ خستەو، گالتەیان پێ کردن، ئیمانیاں پێ نەهێنان. ئەبو عوبەیدەو ئەخفەش دەلێن: عەرەب هەر کاتێ کابرایەک وەلامی کەسیکی نەدایەو و بێدەنگ بوو پێی دەلێن: (قد رده یده فی فیه)!! واتە: بە درۆی خستەو و قەشمەری پێ کرد.

﴿وَقَالُوا: إِنَّا كَفَرْنَا﴾ بە پیغەمبەرەکانیان گوت: ئێمە برپا بە پەیمانە کەتان ناکەین، پیمان وا نیە ئەو موعجیزاتانە ی نیشانی دەدەن بە لگە ی راستی پیغەمبەرایەتی ئێو بێ. ﴿إِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ﴾ ئێمە شکۆ گومانمان هەیە دەربارە ی ئەو پەیمانە ی بانگەوازیمان دەکەن بۆ لای: کە ئیمان بە خودایە، برپا بە تاکۆ تەنهایی پەرورە دگەر، شوینکە و تنی ئەو شەریعەتو یاسایە ی هیناوتانە! هەرچەند بیر دەکەینەو ناتوانین دەس بەرداری بیرو باوهری خۆمان بینو شوین ئایینی ئێو بکەوین.

بە کورتی :

ئەوانە ئینکاری پیغەمبەرایەتی پیغەمبەرەکانیان دەکەنو دڵیان کە پەیمانە کەیان راست نیە، چونکە ئەو یاساو شەریعەتی هیناویانە جیگای گومانە.

ئەمجار پیغەمبەرەکانیان رەدیان دانەو و سەریان سوپما لەو وتارو هەلوێستە ئەحمەقیانە یانو دە فەرموی: ﴿قَالَتْ رُسُلُهُمْ: أَفِي اللَّهِ شَكٌّ؟﴾ پیغەمبەرەکانیان پێیان گوتن: ئایا ئێو لەهەبوونی خودادا گومانتان هەیە! سەیرە ئێو چۆن گومانتان لەهەبوونی خودادا هەیە، خۆ فێطرەتی ئادەمیزاد خۆی شایەتە لەسەر بوونی خودا، دان بەهەبوونی خودادا دەنێ هەرکەسیک تۆزیک عەقلۆ فامی هەبێ دان بەهەبوونی خودادا دەنێ، زوربە ی گەلۆ تەفسیری رەوان (۱۸۹)

نه ته وه کان ئیعتیراف به هه بوونی خودا ده کهن، وه لی له گه ل خودادا شتی تر ده پرستن پێیان وایه: به ندایه تیکردن بۆ ئه و خودا درۆزانه له خودای گه وره و بالا ده ستیان نزیک ده کاته وه.

به لگهی فیطره تو به دیه پێنان ههیه له سه ر وجودی خودا:

۱- به لگهی فیطره ت به فهرمووده ی پێغه مبه ر ﷺ چه سپاوه، ئیبنو عوده ی به رانی و به یه قی له ته سوهدی کوری سه ریعه وه ریوایه ت ده کهن: که پێغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: (کل مولود یولد علی فطره فابواه یهودانه او ینصرانه او یمجسانه) هه موو زارۆکیک که له دایک ده بی به سه روست خودا په رسته، پاشان باوکتو دایکی ده یکه نه جوله که یان فه له یان ناگر په رست.

۲- به لگهی خه لۆو به دیه پێنان: ئه وه شتیکی هه ست پیکراو و ناشکرایه. ده فهرموئ: ﴿فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خودای مه زن به دیه پێنهری ئاسمانه کازو زه وییه. واته: ئیوه چۆن گومانستان له وجودی خودادا هه یه؟ له کاتی که دا ئه و زاته به دیه پێنهری ئاسمانه کازو زه وییه، له نه بووه ئه م بوونه وه ره ی به و شیهو ریکو پێکی به هینا وه ته دی. په ره ردگار و پرای ئه وه ی به دیه پێنهر و خاوه ن ده سه لاته، ته وای سۆزو به زه ییشی هه یه بۆ به نده کانی، هه ر له روانگهی ئه و ره حمه ت و میه ره بانێ یه وه یه تی: که ﴿يَدْعُوكُمْ لِتُغْفِرَ لَكُمْ مِنْ دُنُوبِكُمْ﴾ بانگه وازی ئیوه ی ئاده مه زاد ده کا ئیمانی پێ به پێن شوین په یامی پێغه مبه ره که ی بکه ون، بۆ ئه وه ی له قیامه تدا له پری تاوانتان خۆش بی، ئه و تاوانانه ی په یوه ندی به خودا وه هه یه، نه ک ئه و تاوانانه ی په یوه ندیان به مافی ئاده مه زادانی تره وه هه یه.

تییینی ئه وه ده کری: له قورئاندا هه ر کاتی: باسه که باسی لیخۆشبوونی تاوانی کافره کان بی وشه ی (مِنْ) که بۆ ته به یعضه به کار ده هیئرئ. له هه ر شوینی که دا باسه که باسی لیخۆشبوونی تاوانی موسو لمانان بی وشه ی (مِنْ) نا هیندرئ.

نمونه ی یه که م وه کوو ﴿وَاتَّقُوا وَاطِيعُوا يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ نوح/۳-
 ۴. یان ده فمرموی: ﴿يَا قَوْمَنَا اجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ
 ذُنُوبِكُمْ﴾ الاحقاف/۳۱. چونکه ده باره ی تیمان له گه لیان ده دوی.

نمونه ی دووهم وه کوو ده فمرموی: ﴿قُلْ: اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي
 يُحِبُّكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ آل عمران/۳۱. یان ده فمرموی: ﴿ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ
 اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ، يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ الصف/۱۱-۱۲. چونکه لیره دا
 لیخوشبوونه که روده کاته تاوانه کان.

﴿وَيُؤْخِرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ دواتان ده خا بۆ کاتیکی دیاریکراو واته:
 بانگموازیتان ده کا که تیمانی پی بهینن، بۆ نه وه ی له بری تاوانتان خوش بی
 که له پیش تیمانه یانتان نه نجامتان داوون ههروه ها دواتان بخا بۆ کاتیکی
 دیاریکراو له زانیاری خوی دا که کۆتایی هاتنی ته مهنتانه نه گهر تیمانی پی
 بهینن، نه گینا خیرا به هیلاکتان ده باو سزاتان ده دا. کهوابی تیمانه یان دوو
 نیعمه تی لی وه ده ست دین: یه کیکیان لیخوشبوونی تاوانه یه کیشیان مۆله تدانه
 تا کۆتایی ته مهن.

ته مجار پهروه ردگار باسی ره تدانه وه ی گه لو نه ته وه کان ده کا بۆ
 پیغه مبه ره کانیا ن به سی جور:

۱- ﴿قَالُوا: اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا﴾ وتیان: چۆن ههروا به ههوانته
 شوینتان بکهوین، هیشتا تیمه موعجیزه یه کمان لی نه بینین، نیوه ش وه کوو
 تیمه ئاده میزادن، چ زیده فهضلو ریزیکتان به سر تیمه وه نیه، نه دی چۆن
 نیوه بوونه فروستاده ی خوداو تیمه نه بووین؟! نه گهر خودا پیغه مبه ره بۆ سر
 تیمه ی ئاده میزاد بناردایه له ره گه زکی تری ده ناردو ده بویه نه و پیغه مبه ره
 پیوستی به خه وو خواردنو خواردنه وه نه بویه.

۲- ﴿فَاَتَوْنَا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ﴾ ده به لگه و موعجیزه ی ناشکرمان بۆ
 بینن، راستی داواکه تان بچه سپین! تیمه بهشتی حیسی نه بی پروا ناکهین!

دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی و نهو شته عه جایه بانهی تییان دایه نهو
ئیمه به به لگه یان دانانیینو نازانین چۆن نانبه به لگه له سهر راستی
به یامه که تان!!

نه مجار پهروه ردگار دوا به دواى ناراسته کردنی شو بهی کافره کان که
تانیهان له پیغه مبهرایه تی پیغه مبهره کان دا له زمانى پیغه مبهره کانه وه ره دی
شو به کان ده داته وه ده فره موی: ﴿قَالَتْ لَهُمْ رَسُوهُمْ اِنْ نَحْنُ اِلَّا بَشَرٌ
مِثْلُكُمْ وَلَکِنَّ اللّٰهَ یَمُنُّ عَلٰی مَنْ یَّشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ﴾ پیغه مبهره کان به گه لو
نه ته وه کانیاں فره موو: راسته ئیمه ئاده میزادیکیں وه کوو ئیوه ده خوینو
ده خوینه وه، ده خه وینو دئینو ده وین به بازاردا، هه لوی رزو روژی زیان
ده دهین، به لام خودافه ضل و نیعمه تی خو ده رزین به سهر که سانیکندا که
مهیلی لی بی ریزی پیغه مبهرایه تی بداتی. وه کوو ده فره موی: ﴿اللّٰهَ اَعْلَمُ
حَیْثُ یَجْعَلُ رَسَالَتَهٗ﴾ الانعام/۱۲۴.

شوینکه موتو لا سایی کردنه وه تان بو باوکتو باپیرانتان نه مه کاریکه
عه قل وهی ناگری و هیچی به سهر هیچه وه نیه. په لپو بیانوتان داوا کردنی
موعجیزه و بورهان بو چه سپاندنی راستی پیغه مبهرایه تی ئیمه و به گویره ی
داواکاری ئیوه، نه وه عانیید به خودایه و ﴿وَمَا کَانَ لَنَا اَنْ نَّاتِیَکُمْ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾
ئیمه هیچ ده سه لاتیکیان له هینانی نهو جوړه موعجیزانه دا نیه، ههر
موعجزه و نیشانه یه کی داوامان لی ده کهن نه گهر به ویستو ئیراده ی خودا
نه بی نایه ته جی! ﴿وَعَلٰی اللّٰهِ فَلِیَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ﴾ با ههر له سهر خودابی
ته وه ککولی خاوهن باوه ران، پیویسته هه موو موسولمانیک پشت به خودا
بهیستی، له هه موو کارو کرده وه یه کی دا هانا بو نهو به ری!

نه مجار جه ختیان له سهر پشت به ستنی خوین له سهر خودا کرده وه و
وتیان: ﴿وَمَا لَنَا اِلَّا نَتَّوَكَّلَ عَلٰی اللّٰهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا﴾ چۆن ئیمه پشت
به خودا نابه ستین وه لحال ئیمه ی هیدایه ت داوه بو ریبازی زانستو زانیاری،

له سهر پئویست کردوین: که ریبازی راستی نهو بگرینه بهر، ریبازی
سهر فرازی و رزگار بوونی نیشان داوین، که سیکیش خودا نیعمه تی خوئی
به سهردا رشت پئویسته به گوفتارو کردار سوپاسگوزاری بی.

﴿وَلَنُصَبِّرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا﴾ دنیابن نئمه له بهرام بهر سهر ره قی و
په لپو بیانونوی جوراو جورتان خوراگرو پشوو دریش ده بین، بهرد هوم ده بین
له سهر بانگه وازی کردنتان!

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ با خاوهن تهوه ککوله کان بهرد هوم بن
له سهر پشت بهستن له سهر خودا، با بتمانedian هر به خودا بی، له پیناو نایینی
خودا هه موو ناره حه تی و ناخوشیه ک بچیژنو ته حه موولی بکن!

دوو جار فرمان به تهوه ککول دووباره بۆتهوه، سوودی دووباره بوونه وهی
فرمانه که نه وهیه: سهره تا فرمانی به پیغه مبه ره کان کردوه پاشان فرمانی
به شوینکه وتوه کانیاں کردوه، نه مهش ناماژهیه بهوه: که نهو که سدی فرمان
به کاری چاکه ده کا ده بی بۆ خوئی سهره تا له خودی خوئی ته نفیزی بکا.
نه گینا کاریگر نابی.

هه ره شه کردنی کافره کان له پیغه مبه ره انو به لئینی

پهروه ردگار به خودا په رستان: که سته مکاران له ناو ده با

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ

أَرْضِنَا أَوْ لَنَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ

الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ

ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَأَسْتَفْتَحُوا

وَحَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾ مِّنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ
 مِنْ مَّاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ
 وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِن
 وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ
 أَعْمَلُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ
 مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

دوای نهو هی پهروه ردگار پیغه مبه رانی رینوما یی کرد بو پشت به ستن
 به خوداو تهوه ککول له سهر پاراستنو چاودیری زاتی پاک ی، له هه موو بواریکی
 ژبان دا، باسی هه لوئستی کافره کان ده کا که له و په ری نه فامی و نه حمه قی دا
 خۆده نوینی: که له جیاتی نهو هی گوئ بیسی ناموزگاری پیغه مبه ره کان بن،
 هه ره شه یان لی کردن، دوو ری باز یان خستنه به رده م: که یان له وه لاتیان
 دهرده کهن، یان ده بی بگه رپنه وه بو سهر نایینی بته رستی و دابو نه رپتی
 باوکنو با پیرانیان!!

نه مه پیشه ی مله ورانو خاوه ن بیرو باوه ری پرو پووچه، هه موو کاتیکن
 له جیاتی زمانی حیوارو عه قل و مه نطق په نا بو هه ره شه و گوره شه ده بن،
 نیستی غلالی بی هیزی و که مده رامه تی و ناشتی خوازی نه هلی حه قو خودا
 په رستان ده کهن!

نه وه نازان: که ده سه لاتی پهروه ردگار له ژوور هه موو هیزو
 ده سه لاتی که وه یه. سهره نجام هه خاوه ن باوه رانی حه ق ده یبه نه وه، سهروه ری و

پیروزی کوتایی بۆ خودا پرستانو تیشکان بۆ کافرانه، ئەمه سوننه تی خودایه له بوونه و هردا، له گهڵ هه موو نه ته وه پێغه مبه ریکدا.

ئه مجار پهروه ردگار کرده وهی کافره کان به ته پو توژی با بر دو ده شو به یێ. ده فەر موئ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوْدُنَّ فِيْ مِلَّتِنَا﴾ ئەوانه ی کافرو بۆ پر و بوونو گوئ بیسی نامۆز گاری پێغه مبه ره کانیا ن نه بوون، په نایان بۆ هه ره شه کردن بر دو وتیان: ئە گه ر واز له هه لۆیستو بانگه وازی خۆتان نه هێنن، له زیدو نیشتمانی خۆمان ده رتان ده که یین، ناهیل یین ئاوا به ئاسوود ه یی دانیشن یان ده بی بگه ر پنه وه بۆ سه ر ئایینی بته رستی و به میرات بۆ به جیما ومان.

به لێ به درێژایی میژوو ئەمه سه ره نجا و ئاکامی سروشتی حیوارو کۆ برکێ ی ئیوان پێغه مبه ران رگه لو نه ته وه کافرو سه ره ره قه کان بووه. هه ر له گه ل مایه پوچ بونیان له گۆره پانی مونا قه شه و حیواردا، له پاش بۆ پر خواردنیا نو تیشکانیا ن له به رامبه ر نیشانه و موعجیزه ی پێغه مبه ره کانیا ن هه یچ که یان به ده سه ته وه نه ما وه جگه له وه که په نایان بر دۆ ته به ر هه ره شه و هه یزو ده سه ت درێژ یکردن؛ هه ره شه یان له پێغه مبه ره کانیا ن کرد وه به یه کێ له م دوو شی وه هه ره شه یه:

۱- ده رکردن له ولاتو ئاواره کردنیا ن بۆ هه نده ران.

۲- یان گه رانه وه بۆ سه ر ئایینی با وکۆ با پیرانیان که به میرات بۆیان به جی ما وه.

ئه وه تا گه لی شوعه یب به شوعه یبو شوێنکه واتوانی شوعه یییا ن گوت: ﴿لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شَعِيبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُوْدُنَّ فِيْ مِلَّتِنَا﴾ الاعراف/ ۸۸.

هه روا پهروه ردگار له باره ی هه لۆیستی موشری که کانی قوره یش له ئاستی پێغه مبه ردا ده فەر موئ: ﴿وَانْكَادُوا لِيَسْتَغْفِرَنَّكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا،

واذا لا یلبثون خلافا الا قليلا ﴿الاسراء/۷۶﴾. هۆکاری ئهم هه‌ره‌شو گو‌ره‌شانه
له‌خۆبایی بوونی کافره‌کانه به‌هێزو توانای خۆیان و که‌می ژماره‌ی
موسولمانانو بێ هێزی و لاوازییانه.

به‌لێ جه‌مسهری ناکۆکی نیوان خودا په‌رستانو کافره‌کان له‌وه‌وه ده‌ست
پێ ده‌کا: که به‌تپه‌رسته‌کان ناماده‌ی حیوارو موناقه‌شه‌ نین، به‌لکوو په‌نا
ده‌بن بۆ هێزو هه‌ره‌شه‌کردن!

لێ‌ده‌دا حه‌قیقه‌تی جه‌نگی نیوان ئیسلامو کۆمه‌لگای نه‌فامان
ده‌رده‌که‌وێو سهره‌لده‌دا. کۆمه‌لگای نه‌فامی رازی نابێ ئایینی ئیسلام کیانو
که‌سایه‌تی خۆی هه‌بێ، ناتوانێ له‌گه‌لیدا هه‌لبکا، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر
ئیسلامخوازان ده‌ستی ناشتی و براهه‌تیش درێژ بکه‌ن، هێزی کوفرو بێ‌دینان
ناماده‌ی نه‌وه‌ نین پابه‌ندی ناشتی بنو ده‌ستی ناشتی و براهه‌تییان بۆ درێژ
بکه‌ن.

که‌وابێ ئهرکی سهرشانی موسولمانانه لێ بپه‌رینو هه‌ولۆ ته‌قه‌للا به‌دن بۆ
دروست کردنی کیانیکی خودا په‌سند! ده‌بێ تێبکۆشن خۆیان له‌چوارچێوه‌ی
کۆمه‌لگایه‌کی جه‌م جولکارو سهر به‌خودا بدۆزنه‌وه، قیاده‌یه‌کی سهریه‌خۆو
لایه‌نگیرییه‌کی سهریه‌خۆیان هه‌بێ. دڵنیاش بن: که کۆمه‌لگای نه‌فامان
هه‌بوونی کۆمه‌لێکی ئاوا تێکۆشه‌ری پێ هه‌زم ناکرێو ناتوانێ له‌گه‌ل
گروه‌هێکی ئیسلامخوازی ناوه‌هادا هه‌لبکا! به‌درێژایی مێژووش وه‌ها بوه‌و
هه‌روایش ده‌بێ! بۆیه‌ گه‌لو نه‌ته‌وه‌ کافره‌کان هه‌ر به‌وه‌نده‌ رازی نه‌بوون که
پێغه‌مبه‌ره‌کان واز له‌بانگه‌وازییه‌که‌یان به‌ینن، به‌لکوو داوایان لێ کردون که
بگه‌رپه‌نه‌وه‌ بۆ سهر ئایینی باوکتو باپیری ته‌وازو له‌کۆمه‌لگای نه‌فامی ته‌وان
بتوێنه‌وه‌و کیانی سهریه‌خۆو خاوه‌ن که‌سایه‌تییان نه‌یێ، هه‌لبه‌ته‌ پێغه‌مبه‌ران
ته‌مه‌یان پێ قبوول ناکرێو سروشتی ئایینی خودا به‌شتی و رازی نابێ، نابێ
هیچ موسولمانێک ناماده‌باشی ته‌وه‌ی تێدا بێ، ئیتر به‌رامبه‌ری به‌ره‌نگاری

دروست ده‌بى‌و دژايدەتى نيوان كۆمەلى موسولمانو كۆمەلى كافران ده‌گاته
ئاستى به‌كۆيه‌كاچوونو هەولدان بۆ قەلاچۆكردنى يەكترى!

ئالپرەدا ھىزى گەورەو بەزەبرى يەزدانى دیتە مەيدانو گورزى خۆى
وہ کار دەخاو زەبرى بى رەزای خۆى دەو شىنى، ئاشكراشە زەبرى خودا
كارىگەرەو ھىچ شتىك خۆى بۆ ناگرىو دەفەرموى: ﴿فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ
لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ﴾ پەرورەدگار نىگای بۆ پىغەمبەرانى کردو پىيانى فەرمو:
دلىابن ئیمەستەمكارو موشرىكەكان لەناو دەبەین، خاكو ولاتى ئەوان
دەخەینە ژىر دەستى ئیو، پاش بەھیلاکبەردنى ئەوان ئیو لەشوینى ئەواندا
جیگیر دەکەین، لەتۆلەى ھەرپەشو گۆرەشەى ئەوان بۆ ئیو بەدەرکردنتان
لەخاكو نیشتمانى ئیمە خاكو نیشتمانى ئەوان دەخەینە ژىر دەسەلاتى ئیو...
ئەمە ھەرپەشەى پەرورەدگارە لەو کافرو ستەمکارانە، لەبەرەمبەر
ھەرپەشەى کافرەكان لەپىغەمبەرەكان، بەلام نيوان ھەرپەشەى پەرورەدگارو
ئەوان عاسمان رىسمانە! وەکوو لەشوینىكى تردا دەفەرموى: ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ
كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ، إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنصُورُونَ، وَإِن جَنَّادُنَا لَهْمُ
الغَالِبُونَ﴾ الصافات/ ۱۷۰-۱۷۳. یان دەفەرموى: ﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي
إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ المجادلة/ ۲۱. یان دەفەرموى: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ
الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ الانبياء/ ۱۰۵. ھەروا لەم بارەو زۆر
نایەتى تر ھەن.

﴿ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي﴾ ئەم نىگا کردنە بەلەناویردنى ستەمکارانو
نیشتەجى کردنى موسولمانان لەشوینى ئەوان، ئەم کارە ھەقو راستە بو
کەسىک لەحىسابو لىکۆلینەوہى من بترسى، ھەولى بەدەستەپىنانى
رەزامەندى بدا ﴿وَخَافَ وَعِيدٌ﴾ بترسى لەھەرپەشو عەزابو تۆلەستاندنەوہم
لىيان، بترسى لەروژى روبەرپونەوہ لەگەل مندا، بەباشى بەندایەتیم بکاو

خۆپارزێ له غهزه بوو رق هه لسانم، نه مهش هۆکارێکی سه ره کییه بۆ سه ره وه ریو پیرۆزیو سه رکه وتن به سه ر دوژمنان دا.

﴿وَاسْتَفْتَحُوا﴾ پیغه مبه ران داوای یارمه تی و کۆمه کییان له خودا کرد بۆ سه رکه وتن به سه ر گه لو نه ته وه سه ته مکاره کانیا ن دا. واته: داوای سه رکه وتنو پیرۆزییان له خودا کرد به سه ر دوژمنه کانیا ن دا یا ن دادگایی کردنو یه کالا کرد نه وه ی نێوان نه وانو دوژمنه کانیا ن، وه کوو له شوینیکی تردا ده فره موئ: ﴿رَبِّنا افْتَحْ بَیْنا وَبَیْنَ قَوْمِنا بِالْحَقِّ﴾ الاعراف/ ٨٩. نه مه ته گه ر راناوی (استفتحو) بۆ پیغه مبه ره کان بگه ر پته وه.

وئ ده چی رانا وه که بۆ کافره کان بگه ر پته وه نه و کاته مانای ﴿وَاسْتَفْتَحُوا﴾ واته: کافره کان داوای سه رکه وتن له خودا ده که ن به سه ر پیغه مبه ره کان دا، له م رو وه که پیا ن وایه خۆیا ن له سه ر حه قنو پیغه مبه ره کان له سه ر به تالن.

هه ندیک پیا ن وایه: رانا وه که بۆ هه ردوو گرو هه کان ده گه ر پته وه، چونکه هه ردو لایان داوای نه وه یا ن له خودا کرد: که کامیا ن له سه ر حه قن نه وه یا ن سه ر خا، وه کوو له شوینیکی تردا ده ریا ره ی داوای سه رکه وتن حه ق به سه ر نا حه ق دا ده فره موئ: ﴿اللّٰهُمَّ اِنْ کَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِکَ، فامطر علینا حجارة من السماء، اوئتنا بعذاب الیم﴾ الانفال/ ٣٢.

ئه مجار سه ره نجا و ئاکامی موشریکه کان دیا ری ده کاو ده فره موئ: ﴿وَخَابَ کُلُّ جَبَّارٍ عَیْبٍ﴾ ئاکامی نه م کئ برکییه نه وه بوو: سه رکه وتنو پیرۆزی بۆ ته قوا کاران بوو، خه ساره تمه ندی و له نا وچوون بۆ موشریکه کان بوو، خه ساره تمه ندو گۆر به گۆر بوون هه موو نه وانه ی له خۆیا ن بایی بوونو لوتبه رزییا ن نواند، رویان له خودا په رستی وه رگیا، دژایه تی حه قو راستیا ن کرد، له ریبازی خودا په سه ند لایان دا.

وه کوو له شوینیکی تردا ده فمرموی: ﴿الْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ، مَنَاعَ الْخَيْرِ مُعْتَدٍ مَرِيبٍ، الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ، فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ﴾ ق/۲۴-۲۶.

مه شهده ده که تا بلئی ترسناکو و سهرنج راکیشه، مهینه تی و چدرمه سهری نهو لوتبه رزو سهر ره قانه برانه وهی نیه، ﴿مِنْ وُرَائِهِ جَهَنَّمُ﴾ به لکوو له پیش نهو لوتبه رزه سهر ره قانه دا عه زابی دۆزه خ ههیه، ناگری دۆزه خ بویان له بۆسه دایه و چاوه پریانه بۆ نه وهی له ناوی دا بمیننه وه بۆ هه تا هه تایي.

نه مجار شیوهی خواردنه وهی دۆزه خیه کان دیاری ده کاو ده فمرموی: ﴿وَيُسْقَى مِنْ مَّاءٍ صَدِيدٍ﴾ ناوی خواردنه و هیان بریتییه له کیمو زوخاوی هه لچوپراوی پیستو گوشتی دۆزه خیه کان، نهو کیمو زوخاوهی له جهستهی نه هلی دۆزه خ ده چوپریتموه ده کریتته ناوی خواردنه و هیان، وه کوو له شوینیکی تردا ده فمرموی: ﴿هَذَا فَلْيَذوقوه حَمِيمٍ وَغَسَّاقٍ وَآخِرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ﴾ ص/۵۷-۵۸. نهو همیمه ی لیږدها ناوی هاتووه تا بلئی گهرمه.

غه سساقیش تا بلئی ساردو بۆگه نه، نه همیم نه غه ساق هیچیان ناخوړینه وه و ته بیات و هری ناگری، به لام به زوره ملی دهر خواردیان ده دري ﴿يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ﴾ به نابه دلی قوم قوم قوتی ده دا، به لام نه وهنده تامی ناخوړشه نه وهنده بۆنی ناخوړشه نه وهنده رهنگی ناشرینه، خه ریکه نه یخواته وه، به لام به زور دهر خواردی ده دري نه وپه ری نازاری پی ده گا. وه کوو له شوینیکی تردا ده فمرموی: ﴿وَسَقُوا مَاءً حَمِيمًا، فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ محمد/۱۵. یان ده فمرموی:

﴿وَأَن يَسْتَغِيثُوا يَغَاثُوا بَمَاءٍ كَالْمُهْلِ، يَشْوِي الْوُجُوهُ، بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا﴾ الکهف/۲۹. نه مجار باسی نه هوالو نا په حه تی تریان ده کاو ده فمرموی: ﴿وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ﴾ له هه موو لایه که وه هوکاری مردن ده وریان ده داو ته نگیان پی هه لده چنی، جوړه ها عه زابو تیشرو نازار لییان کوډه بیته وه، هه جوړه سزایه کیان بگری، کوشنده یه، نه گهر بواری

مردنیان ببویا ده مردن، به لام بریاری پهرو ردگاره نابیی بمرن! ثم هه موو
جوره عه زابانه ده چیژنو نامرن. وه کوو له شویئیکی تردا ده فرموی: ﴿لایقسی
علیهم فیموتوا ولا یخفف عنهم من عذابها﴾ فاطر/۳۶.

سہرباری نمودہش ﴿وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ﴾ ھدیہ بۆ ٲو سٲہ مکارو
لوٲبہ رزانہ ی دنیا سزایہ کی تری بہ ٲیش تر؛ زور لہ سزاو عذابہ کانی پیشو
بہ نازار ترہ۔ بہ رد ہواو نہ پراویہ دہربارہ ی ٲہم عذابہ توندو تیژہ قورٲان چہ ند
جاریک ناماژہ یان بۆ دہ کا۔ وہ کوو دہربارہ ی داری ژہ قنہ موت دہ فہ رموی:
﴿انہا شجرة تخرج من اصل الجحیم، طلعا کا نہ رؤوس الشیاطین، فانہم
لاکلون منها فمالئون البطون، ثم ان لہم علیہا لشویاً من حمیم، ثم ان مرجعہم
لالی الجحیم﴾ الصافات/۶۴-۶۸۔

يان ده فمرموى: ﴿ان شجرة الزقوم، طعام الأثيم كالمهل يغلى في البطون كغلي الحميم، خذوه فاعتلوه الى سواء الجحيم، ثم صبّوا فوق راسه من عذاب الحميم، ذق انك انت العزيز الكريم، ان هذا ما كنتم به تمترون﴾ الدخان/٤٣-٥٠.

يان ده فمرموى: ﴿واصحاب الشمال ما أصحاب الشمال، في سموم وحميم وظل من يحموم، لا بارد ولا كريم﴾ الواقعة/٤١-٤٤. ههروه ها ده فمرموى: ﴿هذا وان للطاغين لشرّ مآب، جهنم يصلونها فبئس المهاد، هذا فليذوقوه حميم وغساق وآخر من شكله الأزواج﴾ ص/٥٠-٥٨.

نه مجار له ژریر روښنایی نه م ټاکامه ترسناکه ی تووشی لوتبه رزو
 له خویایی بووه کان ده بی، دیمه نیکی تری سهرنج راکیش نمایش ده کاو
 په شیمانی و مایه پووجی کافره کان ده خاته روو ده فهرموئ: ﴿مَثَلُ الَّذِي
 كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ﴾ واته:
 نمونوی کرده وه باشه کانی کافره کان که بریتییه له مالبه خشین به ثاتا جازو
 به جیهنیانی صیله ی ره مو چاکه کردن له گهل باوکتو دایک... نه م کرده وه
 باشانه یان روژی قیامت که داوای پاداشه کانیان له خودا ده که نو پټیان وایه

سوودیای لی ده بینن وه کوو ته پو تۆزیک وایه ره شه با هه لی بگریو کهس نه زانی بۆ کوئی ده باو کهس نه توانی سوودی لی وهریگریو هیچی وه گیر بکه وی. نه وانه ناتوانن هیچ سوذیک له کرد وه باشه کانی جیهانیان وهریگرن وه کوو چۆن ناتوانن نمو ته پو تۆزه کۆیکه نه وه سوودی لی وهریگرن. ﴿ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ﴾ هه وۆ تیکۆشانی نه وانه، کرداری باشو مالبه خشینیان له سهر بیرو باوه ری ناراستو بی بناغه، نوغرو بوونه و له گومرایی به کدا که زۆر له حه قو راستی دووره. چونکه ئیمانیان نیه هیچیان لی وهرناگیری، کاره کانیان بی سوودو بی بایه خه.

وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموی: ﴿وَقَدْ مَنَّا اِلَى مَا عَمَلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُمْ هَبَاءً مَنْثُورًا﴾ الفرقان/۲۳. یان ده فهرموی: ﴿مِثْلَ مَا يَنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا كَمِثْلِ رِيحٍ صَرَ اَصَابِتِ حَرِثٍ قَوْمٌ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ فَاَهْلَكْتَهُ، وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ، وَلٰكِنْ اَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُوْنَ﴾ آل عمران/۱۱۷.

که وایی گومرایی دوور له حه قو خه ساره تمه ندی راستی نه وه یه: کابرا کرد وه ی باش نه نجام بدا، مالی خۆی بیه خشی، صیله ی ره حم به جی بی نی یارمه تی ناتاجان بدا، به هیوایی رۆزی قیامه ت سو دیان لی بی نی و نهم کرد وه باشانه ی جی بۆ بگرن، که چی کاتی ک به خۆی ده زانی که لکی هیچی بۆ ناگرن، چونکه ئیمان و باوه ری په سندیان له گه ل نیه. مایه پوچ ده بی!!.

به لگه ی تا کو ته نهایی خوداو تواناو ده سه لاتی به سه ر له ناو بردنی
 ئیوه داو هینانی که سانی دیکه بو شوینی ئیوه
 اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنْ يَشَآءْ
 يَذْهَبْكُمْ وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيْدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيْزٍ

له نایه ته کانی پیشو دا شه وه ی روون کرده وه: که کرده وه ی کافره کان
 له روژی قیامت که لکی هیچیان لی وهر ناگیرئ، شه وه شی روون کرده وه که
 مایه پوچی و که لک وهر نه گر تیان له کرده وه کانیان سوچی خویانه، باوهر پان
 نیه و کرده وه ی بی باوهر پان له روژی قیامت دا سودی لی وهر ناگیرئ. نه گینا
 پهروه ردگار کرده وه ی بهنده موخلیصه کانی پوچ ناکاته وه.

ده فهرموی: ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ نایا نازانی
 نه ی بیسه ر! که پهروه ردگار ناسمانه کانو زه ی به دیهینان به شیوه یه کی
 ریکنو پیکنو حقو راست؟ بهر شیوه ی پیویسته ناوا به دی هیناو نو
 ره خساندونی، جا که سیکن بتوانئ ناسمانه کانو زه ی دروست بکاو ناوا بهر
 شیوه به دیعه به دییان بینئ نایا ناتوانئ ئیوه زیندو بکاته وه؟ بیگومان
 ده توانئ و هیچ پیی ماندوو نابئ.

﴿اِنْ يَشَآءْ يَذْهَبْكُمْ وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيْدٍ﴾ خو نه گهر مه یلی لی بی ئیوه
 له ناو ده باو گلو نه ته وه یه کی دی دروست ده کار له شوینی ئیوه نیشته جینان ده کا.
 ﴿وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيْزٍ﴾ نهو کاره بو خودا هیچ نه رکیک ی تیدا نیه و پیوه ی ماندو
 نابئ، به لکوو زور لای ناسانه و ههر کاتئ بیه وئو چونی بوئ ناوا دیته جئ!!

نمونه ی نه مه له قورئان دا زوره نمونه یه ک له م نمونه نه شه وه یه: که
 ده فهرموی: ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ، وَلَمْ يَعْصِ بِخَلْقِهِنَّ،

بقادر علی ان یحیی الموتی، بلی، انه علی کل شیء قدير ﴿الاحقاف/۳۳﴾. یان سدیری سوردهتی (یس) نایه‌تی (۷۷-۸۳) بکه.

دهمی دهمی نیوان به‌دبه‌خته‌کانی روژی قیامه‌تو گفتو گوی
نیوان شه‌یتانو شوینکه‌وتوانو به‌مرازگه‌یشتی موسولمانان به‌به‌ه‌شت

إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَّيْنَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا
أَجَزَعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ ﴿٢١﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ
لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ
فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ
فَأَسْتَجِبْتُمْ لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا
بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا
أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
﴿٢٢﴾ وَأَدْخِلَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّاتُهُمْ
فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

پاش نه وهی له نایه ته کانی پیشوودا باسی سزا جوړاو جوړه کانی کافرانی
کرد له روژی قیامت داو مایه پووجیانی نواند، نه مجار نهو شهرمه زاری
ریسوايي بهی به سهریان دئ لهو روژه دا ده یخاته روو نمایشی ده کا.
نمایشه که تا بلئی سهرنج راکیشو سهرسوپهینه ره، دیمه نیکه له دیمه نه
ههره عه جایه به کانی روژی قیامت، پره له جهو جوړو دانو سازو کی برکی و
بیته و بده له نیوان مله پورو لوتبه رزو شهیتانه کانی ناده میزادو هه لڅه له تاوه
شوینکه وتوو کانیان له لایه کتو له نیوان نهوانو شهیتاندا له لایه کی تره وه،
حیوارة له نیوان چه وساو هکانو مله پوره کاند له نیوان نهوان هه موویانو
شهیتاندا!!!

نه مجار باسی پاداشی خودا پیداوان ده کا که به مرزگه ییشتنیانه
به به هشتی به رینو ده فرموی: ﴿وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا﴾ هه موو ناده میزاد
به چاکو خراپانه وه، به موسولمانو کافریانه وه له سارای مه حشرده
ده رده که ون! نهوان هه موو کاتی له خوداوه دیارن، خودا هه موو نانو ساتیک
ناگای لییانه، به لام بو خویان نهو کاته هه ست ده که ن: که له خودا دیارنو هیچ
پرده و داپوشه ریک نیه له خودایان نه دیو بکا، ده رده که ون، سارای مه حشر پر
ده که ن، هه موویان ده زانن: که خودا ده یانبینی، به پیچه وانه وهی حالی دنیا یان:
که کافرو یاخی بووان وا ده زانن خودا ناگای له هه لسو کهوتیان نیه. پرده
هه لده دریته وهو حیوار ده ست پی ده کا، ده بیته ده مه ده می و موناقه شهو
جیدال ﴿فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا
مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ مِن شَيْءٍ؟﴾ ژیرده ستو شوینکه وتوو ره شه خه لکه که رو
ده که نه مله پورو ده ره به که کانی دنیا یانو پیان ده لئین: نیمه شوینکه وتوو
نیوه بووینو به گوئی نیوه مان کردو و پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی نیوه
بووین، به قسه ی نیوه پرومان به خودا نه کردو پیغه مبه رانمان به درو خستنه وه،
نایا نیوه نه مپرو ده توانن بری سزای خودا مان لی دوور بخه نه وه؟ وه کوو

به لیتان پی دابوینو هه لتان خه لته تاندین، ده ته مپو بهر گریمان لی بکه نو مه هیلن ناگری دوزه خ بمانسوتینی!

ته مجار سه رۆکتو فه رمانپه واو مله وره کان ولامیان ده ده نه وه، خوین له نه رکی بهر گریر کردن لیان ده دزنه وه ﴿قَالُوا: لَوْ هَدَانَا اللَّهُ﴾ ده لیتن: ته گهر خودا تیمه ی هیدایه ت بدایا بو نایینی خو و تهوفیقی بداینایه بو پابه ند بوون به نایینی حقه وه، شاره زای بگردینایه بو خیر، ﴿هُدًى يَنَّاكُمْ﴾ تیمه ش هیدایه تی نیوه مان ده دا، شاره زامان ده کردن بو ریبازی حقه و راست! به لام بلیتن چی، خودا تیمه ی هیدایه ت نه داوه، ئیتر برپاری سزادان چه سپا له سه ر بی پروایان.

ته مجار ناتومیدی خوین له رزگار بوون راده گه یه نه نو ده لیتن: ﴿سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرٌ عَنَّا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحْصٍ﴾ هیچ چارمان نیه، ریگای رزگار بوونمان ده ست ناکه وئ، هاتو هاوار بکه یین یان خوراگرین وه کوو یه ک وایه، له چنگ عه زابی خودا رزگاریمان نابی!

نیوه له سه ر چی سه رکۆنه مان ده که ن، تیمه و نیوه یه ک ناکامان هیه، خو تیمه بو خو مان هیدایه تدر او نینو نیوه مان گومرا کردبی، ته گهر خو مان هیدایه تدر او بووینایه نیوه مان بو ریبازی حقه کیش ده کرد، به لام بو خو مان گومرا بوینو نیوه شمان بو گومرای راکیشا، خودا هیدایه تی نه داینو گومرا بووینو نیوه شمان گومرا کرد!

به لی ئیستا دان ده نین به ده سه لاتى خودادا، له وه پیش نینکاریان ده کرد، خوین به سه ر مسکینو هه ژاره کاندا راده وشاندو هیچ حیساییکیان بو ده سه لاتى خودای بالا ده ست نه ده کرد، ئیستا خوین له تاوانی گومرا کردنی شوینکه وتوه کانیان ده دزنه وه، گومرا کردنه که پال خودا ده ده نو، ناشکراشه خودا فه رمان به گومرا بوون ناکا ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ﴾ /

نه مجار به دزکھو درکه شوينکه وتووه کانيان ناهوميډ ده که نو نه وهيان پي راده گهينن: که هاتو هاوارو دادو فيغان چ سوديکي نيه، ههروکوو چوڻ خوږاگريو دان به خوډا گرتن بي سووده. عهزاب برپار دراوه و گهرانه وهي نيه، تازه کار له کار تراز اوهو حيسا بمان بيتي بوو! هه موو شتيک تهواو بوو که ليني ره حمه تو هيو نيهو به هوميډي رزگار بوون مهين.

ثیبنو کہ شیر دہ فرموی: وا پیدہ چی تہم دہ مہ دہ می و مونا قہ شہیہ ی
نیوان دہ سہ لاتدارانی دونیاو ہم ژارو ژیر دہ ستہ کان لہ ناو دوزہ خدا تہ نجام
دہ دہ ری؛ واتہ: پاش تہ وہی ہہ موویان دہ خرینہ ناو دوزہ خہ وہ تہم حیوارو
پیدا چونہ وہیہ تہ نجام دہن! وہ کوو لہ شوینیکی تردا دہ فرموی: ﴿واذ
یتحاجون فی النار فیقول الضعفاء للذین استکبروا: انا کنا لکم تبعاً، فهل انتم
مغنون عنا نصیباً من النار؟ قال الذین استکبروا انا کل فیہا، ان اللہ قد حکم بین
العباد﴾ غافر/ ۴۷-۴۸.

به‌لئ: هه‌موو شت ته‌واو بوو، کيشه کو‌تايی پئی هات حيوار نه‌ما! ئیستا لیره‌دا له‌نمایش‌گای مه‌سه‌ره‌حه‌که‌وه شتی‌کی سه‌رسو‌ر‌هین‌ه‌ر ده‌بینین، ده‌بینین شه‌یتانی نه‌فرین لی‌ک‌راو: که بو‌خو‌ی ما‌کی گو‌م‌رای‌یه، بان‌گه‌وا‌زی‌که‌ری سه‌ره‌کی بو گو‌م‌را‌بوون خو‌یه‌تی، ده‌بینین نه‌م نه‌گریسه‌ گو‌ر‌گه‌و چۆ‌ته پی‌ستی مه‌پ‌ه‌وه، پۆ‌شا‌کی ره‌به‌زو پی‌اوما‌قو‌لی دۆ‌زه‌خیه‌کان‌و پی‌اوا‌چا‌کانی له‌به‌ر خو‌ی کرده‌، خو‌ی کردۆ‌ته ریش‌سپی‌و به‌نا‌ره‌زۆی خو‌ی قسان ده‌ژم‌ی‌ری‌و شه‌کر ده‌ش‌ک‌ی‌نی خو‌ی به‌بی‌ تا‌وا‌زو به‌ری له‌قه‌ل‌ه‌م ده‌داو، گا‌ل‌ته به‌مه‌له‌رو ده‌ره‌به‌گ‌و شو‌ین‌که‌و‌توا‌نیان ده‌کا‌و برینه‌کانیان ده‌کو‌لی‌نی‌ته‌وه ته‌نا‌نه‌ت قسه‌کانی شه‌یتانیان زۆ‌ر له‌عه‌زابه‌که به‌لا‌وه گ‌ران‌ته ﴿وقال الشیطان لما قضی الامر﴾ واته: پاش ئه‌وه‌ی په‌روه‌رد‌گار حو‌که‌م ب‌ری‌اری عا‌دلا‌نه‌ی خو‌ی له‌نی‌و نه‌ده‌می‌زا‌دان‌دا نه‌ن‌جام دا، مو‌سو‌ل‌ما‌نان چو‌ونه نا‌و به‌هه‌شته‌وه‌و کا‌فره‌کان خ‌زین‌درا‌نه بن‌ک‌لی دۆ‌زه‌خ‌ه‌وه، شه‌یتان رو‌ده‌کا‌ته دۆ‌زه‌خیه‌کان‌و پی‌ان ده‌لئ: ﴿ان الله وعدکم وعد الحق﴾ په‌روه‌رد‌گار له‌سه‌ر زو‌بانی پی‌غه‌مه‌رانی واده‌و

به لئینی حقو راستی پیدان، شهوهی پی راگه یاندن: که زیندو بوونه وهو
 حیسابو لیکولینه وه ههیه، وادهو به لئینه کانی پهروه ردگار راستنو هاتنه جی.
 ﴿وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ﴾ منیش وادهم پیدان: که زیندو بوونه وه نیهو
 حیسابو لیکولینه وه درویهو نابی، نه من درۆم له گه ل کردنو هه لم خه له تاندن،
 ههرچی پیم گوتن درۆ بوو، وه کوو له شوینیکی تر دا خودا ده فمرموی: ﴿یَعْدُهُمْ
 وَیَمْنُهُمْ، وَمَا یَعْدُهُم الشَّیْطَانُ اِی غُرُورًا﴾ النساء/ ۱۲۰. من تاوانم چیه ئیهو
 بوختان وادهو به لئینی خودتان پاشگوئی خستو شوین پروپاگهندهی پووجی من
 که وتن!!

﴿وَمَا كَانَ لِیْ عَلَیْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ نه من له بانگه شه کردنه کهم بوختان
 هیچ به لگهو نیشانهم به دهسته وه نه بوو، زوره ملیو زه ختو زۆریم لی نه کردن،
 ﴿اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجِبْتُمْ لِیْ﴾ به لکوو هه له گه ل بانگم لی کردنو ریگای
 به تالم له پیش چاو جوان کردنو، وه سو سه ره هه نوماییم کردن، خیرا بی سیو
 دوو به پیرمه وه هاتنو شوین شه وهه تو ناره زوبازی بوختان که وتنو پابه ندی
 فرمانه کانم بونو ریبازی تیداچوونتان گرت بهر!

﴿فَلَا تَلُمُوْنِیْ وَلَوْ اَنْفُسُکُمْ﴾ شه مرۆ ره خه وه سه رزه نشتم ناراسته
 مه کهن! چونکه من ته نها بانگه وایم کردونو وه سو سه م خستۆته دلتانه وه،
 ئیهو به ویستو ئیرادهی بوختان به بی شهوهی من به لگهو ده لیلیکم پی بی،
 ناماده باشی بوختان نیشان داو شوینم که وتن، خراپه م له دل شیرین کردن،
 ریبازی لارو لویرم له پیش چاو جوان کردن، بی سیو دو ملتان لینا، بانگه وازی
 پهروه ردگارتان پشت گوئی خست، ههرچهن بانگه وازییه کهی خودا شه وهه موو
 به لگهو نیشانه به هیژانهی له ته که دابوون، بو بوختان به بوختان کرد!

دنیابن ﴿مَا اَنَا بِمَصْرَحِکُمْ وَمَا اَنْتُمْ بِمَصْرَحِیْ﴾ من ناتوانم رزگارتان
 بکه مو هیچ کومه کییه کی ئیهو پی ناکرئی، سزای دۆزه خم له سه ره ئیهو بو
 سوک ناکرئی، ئیهو شه ناتوانم هیچ یارمه تیه کی من بدهنو بوختان ناکرئی عه زابم

له سهر سوک بکه ن! ئاواو بهو شیوه ده ست له یه کتری بهرد ده نو خزیان
له یه کتری بهری ده که ن! به جوړیک که له نیوانیان دا هیچ واده و په یمانی که
نه بوو یی. نه مجار به راته تی خو ی له وه راده گه یه نی: که به هاوه لی خودایان
زانیوه، نهو بوون به هاوه لی بو خودا رت ده کاته وهو ده لی: ﴿إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا
أَشْرَكْتُمُونِي مِنْ قَبْلُ﴾ نه من نهو رت ده که مه وه که هاوشانو هاوه لی
خودا یم، نه وه ی له دونیادا بو منتان دانا بوو به شریکی خوداتان حیساب کرد
بوم، نه پرۆ رته تی ده که مه وهو پروام پی ی نیه و لی ی بی بهریم!!

وه کوو له شوینیکی تر دا ناماژه به مه ده کاو ده فهرمو ی: ﴿وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾ فاطر/ ۱۴. یان ده فهرمو ی: ﴿إِنَّا بَرَاءٌ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ، كَفَرْنَا بِكُمْ﴾ الممتحنة/ ۴. یان ده فهرمو ی: ﴿كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ،
وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ مریم/ ۸۲.

نه مجار شهیتان وتار که ی به م رسته یه کو تای پی دینی و به ردی کی
گه وړه ده خاته سهر دلیانو پیان ده لی: ﴿إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾
بیگومان سته مکاران سزای به ئیشیان ده دری و له عه زابی سه ختا ژبانی
قیامه تیان به سهر ده بن! نای له شهیتانو وای له و چاود پیرو سهر به ریشتیکاره ی
بانگی کردن بو گو مپایی و شوینی که وتن.

ده شکونجی رسته ی ﴿إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ له فهرمایشتی خودا
بی و کوتایی حیواره که ی پی هی نایی!

نه مجار دوا ی نه وه ی حال و وه زعی به دبه خته کانی رون کرده وه، حال و
چو نیه تی به ختیاره کانیش رون ده کاته وهو ده فهرمو ی: ﴿وَأَدْخِلِ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ نه وانه ی
خاوه ن باوړ بوونو له دونیادا کرده ی باشیان نه نجام داوه ده خرینه نیو
باغه کانی به هه شته وهو له له زه تو خوشی دا ژبان به سهر ده بن، باغه کانی
به شیوه یه کن به ژیر دره خته کانیا ن دا جوگه و جو بار ده کشینو وه نده ی تر

باخه کان ده رازیننه وه. بۆ ههتا ههتایه نهو خودا پێداوانه له ناو بهههشتدا ده میننه وه و ده غیری لی ناکهن، نهه کامه رانی و سهروه ریه به که ده ستیان ده کهوی ﴿يَا ذَنْ رَيْهْم﴾ به توفیق و هیدایه تی خودایه چنگیان ده کهوی: به هوی نه وه وهیه به که خودا له دونیادا رینومایی کردون بۆ چاکه کردن و روکردنه کاریک خودا و پێغه مبه ر پێیان خوش بووه.

﴿تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ﴾ فرشته به سه لام کردن لیان هه واییان ده پرسن، خویان له ناو خویاندا سه لاو له یه کتری ده کهن.

وه کوو له جهند شوینی تر دا ناماژه ی بۆ نهه سلاو لی کردنه ده کاو ده فهرموئ: ﴿حَتَّىٰ اِذَا جَاؤَهَا وَفَتَحَتْ ابْوَابَهَا، وَقَالَ لَهَا خَزْنَتَهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ الزمر/۷۳. یان ده فهرموئ: ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ الرعد/۲۳-۲۴. یان ده فهرموئ: ﴿وَيُلْقُونَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا﴾ الفرقان/۷۵. یان ده فهرموئ: ﴿دُعَاؤُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ، وَآخِرُ دُعَاؤُهُمْ اِنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ یونس/۱۰. سه رباری هه موو خوشیه کی بهههشت سه لامی پهروه رد گاره لیان وه کوو ده فهرموئ: ﴿سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ﴾ یس/۵۸.

نمونه ی به خته وه ران و به دبه خته کان

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً

كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾
تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ

كشَجَرَةٍ خَيْثَہٗ اَبْجُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ
 ﴿٢٦﴾ يَثْبُتُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ
 الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِيْنَ وَيَفْعَلُ
 اللّٰهُ مَا يَشَآءُ ﴿٢٧﴾

لەنایەتەکانی پێشوو دا حالۆ چۆنیەتی بەدبەختەکانو سەرەنجامیان لەناو
 دۆزەخدا بەیان کرد، ھەروەھا حالۆ وەزعی موسوڵمانە بەختوەرەکانی دیاری
 کردو بەمرازگەییشتنی راگەیانندن، نمونە ی حالی ھەردوو تاقمە کەو جوداوازی
 نێوانیان دەشوبھێنن، شتی مەعنەوی ناماددی بەشتە ھەست پێکراوەکان
 دەشوبھێنن بۆ ئەو ی ماناکان لەناو ذیھندا بچەسپینی و دەفەرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ
 كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً، كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي
 السَّمَاءِ تُؤْتِيْ اُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ﴾ نایا نازانی ئە ی ئەو کەسە ی خیطاب ت ئاراستە
 دەکری؟ نایا نابینی پەرورەدگار چۆن نمونە دەھێنیتەو پەندو وشە ی
 حیکمەت لەشوینی تایبەتی خۆ ی دا دەنی، وشە ی پیروۆز: کەوشە ی تەوحیدە،
 وشە ی ئیسلام و بانگەوازی قورئانە دەشوبھێنن بەدرەختیکی پیروۆز و پۆشناخ
 کە دارخورمایە و چوار دیاردە ی پیروۆزی تێدان:

۱- دارخورما: درەختیکی روخسار جوانو بۆنخۆشو میووە
 بەروبوومە کە ی بەسوودە تامی خۆشە.

۲- قەدە کە ی چەسپاو و رەکنو ریشالی بەزەوی دا رۆچونو قایم و پتەو وە
 بەئاسانی ھەلناکە ندری.

۳- لقو پۆپەکانی بەرز بوونەو و بەروبوومە کە ی پاکو خاوینەو پوختەو
 پالفتە یە.

۴- هدموو سالتیک به نیزی خودا بهروبوومی خوی ددها!

ئیبنو عه بیاس ده فرموی: (کلمة الطیبة) رسته ی (لا اله الا الله) یه. (الشجرة الطیبة) دارخورمایه. هه مان راو ته فسیر له ئیبنو مه سعودو نه نه سو ئیبنو عومر ریوایدت کراوه.

حه دیفه که ی ئیبنو عومر نیمامی بوخاری ریوایدت کردوه بهم جوړه یه (کنا عند رسول الله ﷺ فقال: اخبروني عن شجرة تشبه الرجل المسلم او كالرجل المسلم) لایتحات ورقها صیفاً ولا شتاء، وتؤتي اكلها كل حين باذن ربها، فقال ابن عمر: فوقع في نفسي انها النخلة، ورايت ابا بكر وعمر لا يتكلمان، فكرهت ان اتكلم، فلما لم يقولوا شيئاً قال رسول الله ﷺ: هي النخلة).

ئیبنو عومر ده فرموی: له خزمهت پیغه مبهردا بووین، پیمان فمروو: دره ختیك هیه وه کوو پیای موسولمان وایه، به هاوینو زستان گه لاکه ی هه لئاوهری، هدموو سالتیک به نیزی خودا بهروبوومی خوی ددها، پیم بلین: ئو دره خته چیه؟! ئیبنو عومر ده لی: کهوته دلّمه وه ئو دره خته دار خورما بی، به لام بینیم ئبو به کرو عومر گوئیان لییه و قسه ناکهن، ئیتر من پیم ناخوش بوو ولام بده مده وه. جا که کهس ده نگي نه کرد، پیغه مبهرد ﷺ بو خوی فرموی: ئو داره خورمایه.

﴿وَيَضْرِبُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ همر بهو جوړه پمروه ردگار په ندو مه ثل بو ئاده میزادان ده هیئتیه وه، بو ئه وه ی بیر بکه نه وه ربازی حق بگرنه بهرو پی بیدا برؤن. له هیئانه وه ی په ندو مه ثل زیده تیگه بیشتنو بیر خسته نه وه هیه، ته شبیه ی مه عانی مه عقوولو نامادی به شتی مادی ماناکان له دلی بیسهران ده چه سپین، شکو گومان ته مو مژ ده په وئیتیه وه، شتی نامادی وه کوو شتی مه لمووس ده خاته بهرده ست!

نه مجار پمروه ردگار نمونه ی وشه ی کوفر ده هیئتیه وه ده فرموی: ﴿وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ﴾

رهوشتی که لیمه ی پیس: که وشه ی کوفرو ئیشراکه وه کوو رهوشتی دره ختیکی پیس وایه: نهویش دره ختی گوزاله یان دره ختیکی که وه کوو نهو بجی.

نه بو به کری به زار له نه سه وه ریوایه تیکی به مه وقوفی هیناوه، ئیبنو نه بی حاتم به مرفوعی ریوایه تی کردوه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فدرمووی: ﴿وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ﴾ نهو دره خته دره ختی هه نظله له له ئایه ته که دا نهو دره خته به سی رهوشت تهوصیف کراوه:

۱- دره ختیکی تام تالو تفتو بۆن ناخو شرو زیان به خشه.

۲- له ره گ هه لگه ندراره وه بنکئو ره گه که ی له زه وی دا نین، ههر دهستی بۆ به ی به ئاسانی هه لده که ندرئ.

۳- چونکه ره گی به زه وی دا نهرویشتون ه خوار وکوو نه وه وایه: که راهه ستانی نه بی، یان شیاوی نه وه نیه راهه ستانی هه بی.

به پیگ گرتنو بهرام به ریکردن وجودازی له نیوان وشه ی حه قو به تالدا ده رده که وی. وشه ی حه ق که وشه ی به کتا به رستی و ئیمان ه چه سپاوو ره گئو ریشه دا کو تراوو به سووده بۆ ئاده میزادان. وشه ی به تال: که وشه ی شیرکئو کوفره بی هیزو زیان به خشو له قو کئو له رزو که ..

خاوه نی وشه ی حه ق موسولمانو خودا به رستانی دامه زراون خاوه نی وشه ی به تال کافرو یاخی بووه کانن.

به کورتی نهوانه ی خاوه نی نه فسی به رزو دلی روشنن، موفه ککیرو زاناو دانان، نهوانه خاوه نی که لیمه ی پیروژن، زانیارییه که یان سود به خشو به پیت ه، ده بنه هو ی خیرو خوشی بۆ گه لو نه ته وه، نه م به هرا نه له دل و دهرونیان جیگیرو چه سپاوه، لقو بۆ به کانیا بۆ ئاسمان به رز بوونه وه به ههر چوارلادا بلا بوونه وه، ره گئو ریشالیان دا کو تا وه. هه موو کات خیرو خوشی و پیتو به ره که ت به گه لو نه ته وه ده به خشنو ئاده میزادیان لی به هره مه ند ده بی، ئاده میزاد شاره زا ده که ن بۆ ریبازی حه قو سه رفرازی. ده ق ده شو به یته دار

میژووی مرۆقایه تی پرن له باسو خواسی شه که له مهردانه ی که به بیرو باوه پری
حه قو خدا په سندیان به ره نگاری به تال بوونه وه و نازارو ته شکه نجه ی مله پوران
نه یان توانیوه تۆزقالتیک له هه لۆیستی خۆیان ژوانیان بکه نه وه!

راگیر کردنو دل دامه زراویان له قیامه تدا له م روه ویه: که له کاتی
لیکۆلینه وه و حیساب له گه ل کردن دا له وه لامی پرسیاردا زمانیان تیکه لۆ
پیکه ل نابو به زمانی ره وانو له سه ره خۆ ژیرانه وه لام ده نه وه و ته نگو
چه له مه ی مه حشر نایان ترسینی.

هه ندیک ده لێن: قسه ی مه شه ورو باو شه ویه: که مانای نایه ته که
شه وه بی: شه باتو دامه زراو بی له کاتی پرسیارو ولامی گۆردا، مه به ست
به (الحياة الدنيا) ماوه ی ژبانی دونیایی، مه به ست به (وفي الآخرة) رۆژی
قیامه تو حیسابو لیکۆلینه وه ی شه رۆژه شه سه تو پرکاره ساته بی.

بوخاریو موسلیمو نه حمه دو هی تریش، هه موویان له به رانی کوری
عازبه وه ریوایه تیان کردوه: که پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (المسلم اذا سنل في
القبر، شهد أن لا اله الا الله، وأن محمدا رسول الله فذلك قوله: ﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ
آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾) هه مان ریوایه ت له شه بو
هوره یره شه وه ریوایه ت کراوه.

ئیبنو شه بی شه یبه هه مان فه رموده ی پیشووی له به رائه وه ریوایه ت
کردوه و شه مجار ده رباره ی نایه ته که وتویه تی: مانای ته ثبیت له جیهان دا
شه ویه: که ئاده میزاد ده مرئو له گۆردا دوو فریشه دینه لایو پی ده لێن:
خودای تۆ کییه؟ ده لئ: خودام (الله) یه، ده لێن له سه ر چ نایینیکی بووی؟ ده لئ
له سه ر نایینی نیسلام بوم. ده لێن: پیغه مبه رت کییه؟ ده لئ: پیغه مبه ری من
حه زره تی محه مده ﷺ.

شه بو داوود له عوثمانی کوری عه ففانه وه ریوایه ت ده کا: ده لئ: پیغه مبه ر
ﷺ که له دفن کردنی مردو ده به وه له سه ر گۆره که ی راده وه ستاو ده یفه رموو:

(استغفروا لأخیکم، واسألوا له التثبیت، فانه الآن یسأل) داوای لیخوشببون بۆ براکه تان بکهن، له خودا بیارپینه وه دامه زارویی، له کاتی پرسیار لیکردنی فریشته کان دا نه شله ژئی. چونکه ئیستا پرسیار لی ده کری.

ئیمامی رازی له کاتی راقه کردنی نایه ته که دا ده فمرموی: قسه ی باو نه وه یه: ئهم نایه ته ده رباره ی پرسیار و وه لامی فریشته له گۆر دا هاتبیته خواری، واته: خودا موسولمان دهرس دا ده داو له گۆر دا فیری که لیمه ی حه قی ده کا، له کاتی پرسیار دوو فریشته که دا دامه زراوی ده کا بۆ وه لامدانه وه ی پرسیاره کان به شیوه یه کی حه قو راست.

ئه مجار قورشان وه کو ئوسلوب و شیوازی خۆی ئاکام و سه ره نجامی کافرانیش ده ست نیشان ده کا و ده فمرموی: ﴿وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ﴾ پهروه ردگار ناهیلی کافرو سته مکاره کان به مرار بگهن، لییان ده گهری له گومرای خۆیان دا بمیننه وه، چونکه ئاماده باشی نه وه یان تییدا نیه ئیمان بهینن. قاجیان هه لخلیسکا وه که وتوونه ناو قورهلته ی شه وه تو ئاره زۆ بازییه وه.

واته: پهروه ردگار سته مکاران وا لی ده کا له گۆر دا زمانیان تیکه لو پیکه ل بی و نه توان و وه لامی راست بده نه وه !!

ئیبنو جهریرو ئیبنو نه بی حاته و به یهه قی له ئیبنو عبباسه وه ریوایه ت ده کهن: ده لی: کافر که مردن یه خه ی پی ده گری فریشته دینه سه ری له پیشه وه له دوا وه لی ده دن، جا که خرایه ناو گۆر ده به هۆش خۆی دیته وه دای دهنیشینن پی ده لین: خودای تو کییه؟ وه لام ناداته وه، خودا ناوی پهروه ردگاری له بیر بردۆته وه، ئه مجار پی ده لین: ئه پیغه مبه ره ی بۆ سه ر ئیوه ره وانه کرا وه کییه؟ ناتوانی وه لام بداته وه. ئا ئه مه یه: که خودا ده فمرموی: ﴿وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ﴾.

ئه مجار له کوتایی نایه ته که دا پهروه ردگار ده رباره ی هه ردو تاقمه کان مه شینه تی ره ها و بی سنووری خۆی راده گه یه نی و ده فمرموی: ﴿وَيَفْعَلُ اللَّهُ

مايشاء) واته: به گۆیره ی مه شینه تو ویستی خۆی یاسای بوونه وهر داده نی و
پی رازی ده بی، تا نه و کاته ی حیکمه تو دانایی خۆی داخوازی نه وه ده بی
بیگۆری نه و کاته ش له چوارچیوه ی مه شینه تو ده سه لات ی خۆی دا یاساکه
ده گۆری. چی بوئ چۆنی بوئ نه وه ده کا. نه گهر مه یلی لی بی نه مه هیدایه ت
ده داو نه و گومرا ده کا، گومرا کردنی ناده میزاد له دونیادا بریتیه له وه که
له بهرده م فیتنه و هه واو ناره زو یازی دا خۆناگرنو قاچیان هه لده خلیسکی،
له قیامه تیش دا گومرا تر ده بنو ریسوا تر ده بن!!

گومرا بوونه که یان له م روه وه یه: که ناماده باشیان بو شهر تیدا یه و
ناره زوی نه فسییان کردوه به را بهری خۆیان.

سپله یی کافران به را مه بهر نیعه ته کانی خودا، فه رمان
به موسولمانان به وه نویزه کانیان نه نجام بده نو مالی خۆیان به خشن
﴿۲۸﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا
وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿۲۹﴾ جَهَنَّمَ يَصَلَوْنَهَا وَيَبْئُوسُ
الْقَرَارُ ﴿۳۰﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ أُنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ
تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿۳۱﴾ قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ
ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا زَكَاتَهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ ﴿۳۲﴾

دوای ئەوێ پەرەردگار حالو وەزعی بەختە وەرانو بەدبەختەکانی نمایش کرد، دیتەووە سەر باسی ئەوانە سێلەیی بەرامبەر نیعمەتەکانی خودا دەکەن! ئەوانیش دانیشتوی مەککەو دەوروو بەرینی: کە خودا ئەو نیعمەتانە خۆی بەسەردا رشتون؛ لەولاتیکی ئارامو دوور لەشەر نیشتەجێی کردون، ژبانو گوزەرانی خۆشی پێداون، حەزەرەتی موحەممەدی کردۆتە پێغەمبەر و سەرەتا بانگەوازیکردنی ئەوانی پێ سپێراوە کەچی لەجیاتنی ئەوێ شوکرانە ژمێرین سێلەو پێ نەزانن.

دەفەرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ﴾ نایا تۆ سەیری حالو وەزعی سەپرو سەمەری ئەو بەدبەختانە ناکە؟! سەرنج نادەیه حالی ئەوانە نیعمەتی زۆرو زەبەندە خوداوەندیان پێدراوە: کە هەندێ ئەو نیعمەتانە ناردنی پێغەمبەرە بۆ سەریان؛ بانگەوازیان دەکا بۆ ئیمان، سەرۆکایەتییان دەکا بۆ رێبازی لیخۆشبوونو بۆ سەرەنجامو ئاکامیک: کە بەهەشتە! کەچی واز لەهەموو ئەو نیعمەتانە دەهێنن و لەجیاتنی ئەوان کوفر وەرەگرن! ئەو نەفامانە پیاو ماقولۆ ریش سپی گەلەکە تۆن ئەو موحەممەد! هەلسو کەوتی ئەمانیش وەکوو هەلسو کەوتی هەموو پیاو ماقولۆ ریش سپی گەلو نەتەوێکانی تر وایە. بەم هەلسو کەوتە ناشیرینو نابەجێییان گەلو هۆزەکە خۆیان بەرەو دۆزەخ رەوانە دەکەن! لەناو دۆزەخدا شوێنو جێگایان بۆ داناون!!

بەلێ خانووی هێلاکەتییان بۆ نامادە کردون، ئەو خانووە شومەش ﴿جەننم یصلونها وبئس القرار﴾ دۆزەخە دەچنە ناوی دەخرێنە ناوی، بەراستی خراب قەرارگایە کە ئەوان دەچنە ناوی.

ئەوان لەناستی نیعمەتی رەوانەکردنی پێغەمبەر بۆ سەریانو بانگەوازی کردنی پێغەمبەر بۆیان سێلەیییان نواند، ئەو بانگیان دەکا بۆ یەکتاپەرستی، ئەوان پشت هەڵدەکەنو سوور دەبن لەسەر کوفر و بێدینی!!

﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ﴾ نهوانه چهند هاوهلو هاوشانیان
 بۆ خودا داناوه، وه کوو خودا دهیانپهرستن، بهندایه تییان بۆ ده کهن، وه کوو
 بهندایه تیکردن بۆ خودا، تایبه تمهندی وایان بۆ بهرپهوا ده زانن: که همر بۆ خودا
 ده شیوه بۆ کسی تر نابن، نه خودا درۆزنانه یان کردون به هاوهلی خودا بۆ
 نه وهی ناکامی کاره کانیان گومرا کردنی ناده میزادان بی له ریگی
 یه کتاپهرستی، همر که سیگ به قسه یان بکا ده چیه خانه ی گومرایانه وه،

(لام) ی (لیضلوا) (لام) ی عاقیبه تی پی ده گوتری. چونکه بتپهرستی و
 هاوهل دانا بۆ خودا هوکاریکه سهرده کیشی بۆ گومرا بوون، چونکه گومرا
 بوونی خوین نه ویستوه وه هوئیان بۆ نه داوه، به لام ناکامی کاره که یان گومرا
 بوونه!

ده قی نایه ته که ناماژه به وه ده کا: که پیوا ماقولۆ قسه رویشتی گهلۆ
 نه ته وه کان به نه نه قسه ته هه ولی نه وه یان داوه ریگا له ره شه خه لکه که بشیوینۆ
 نه هیلن برپا به پیغه مبه ران بکه ن، جگه له خودا خودا درۆزنیان بۆ خوین
 دانا بوون فرمانیان به ره شه خه لکه که ده کرد: که بهندایه تییان بۆ بکه ن.

به لی بیرو باوه ری یه کتاپهرستی له هه موو روژگارێکدا خه تهره له سهر
 ده سه لاتی مله ورا نو بهر ژوه ندیه تایبه تیه کانیان، نه ک له روژگاری جاهیلیه تی
 سهره تاییدا، به لکوو له روژگاری هه موو جاهیلیه تیه کدا که ناده میزاده کان رو
 له یه کتاپهرستی وه رگی پرن ریشمه ی خوین ده ده نه ناغاو ده ره به گه کانیان،
 نازادی که سایه تی خوین له ده ست ده ده نو ملکه چی هه واو ناره زوی نه وان
 ده بن، یاساو شه رعه ت له بیرو بۆ چوونی نه و مله ورا نه وه رده گرن، نیگا و
 سروه ی په روه ردگار ره تده که نه وه.

نا له م کاتانه دا به نگه وازی بۆ یه کتاپهرستی خه تهره له سهر مله وره کانو
 به هه موو هیزو توانایه کیانه وه به ره ره چی بانگه وازی یه کتاپهرستی ده ده نه وه،

دژایه تی ده که نو هه و لئ له ناو بردنی بانگه وازی که رانی نایینی حه قو راست ده ده ن.

ئه ی پیغه مبه ر هه و آلیان بده ری و پئیان رابگه یه نه ﴿قُلْ﴾ به و گه لو نه ته وه نه فامه بلئ: ﴿تَمَتَّعُوا﴾ له زه ته خوژی که مو بئ به قای ئه م ژبانی جیهانه تان بچیژن، تا ئه و کاته ی خودا بۆ داناو نو ئه و ئه ندازه ی بۆی ده ست نیشان کردون له زه ته له ژبان وه ریگرن، سه ره نه جامتان ئاشکرایه ﴿فَإِنْ مَّصِرْكُمْ إِلَى النَّارِ﴾ پاداش و گه پانه وه تان و هه وانه وه تان بۆ لای دۆزه خمه بۆ ناو دۆزه خه. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿تَمَتَّعُوا قَلِيلًا، ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ غَلِيظٍ﴾ لقمان/۲۴. یان ده فهرموئ: ﴿مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا، ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ، ثُمَّ نَذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ یونس/۷۰. یان ده فهرموئ: ﴿قُلْ: تَمَتَّعُوا بِكُفْرِكُمْ قَلِيلًا، إِنَّكُمْ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ﴾ الزمر/۸.

ئه ی پیغه مبه ر! واز له ئاموژگاری کردنی ئه وان بینه خو ماندو کردن له گه لیان بئ سووده. روبکه ره ئه وانه ی گوئ بۆ ئاموژگاری به کانت ده گرن، قبوو لئ نیعمه ته کانی پهروه ردگار دژا که ن! واز له و کافرو مله ورو سه ره په قانه بینه، روبکه ره ئه و کو مه له خودا په رسته، قیریان بکه چۆن شوکری خودا بکه ن، چۆن به ندایه تی خو یان رابگه یه نن.

ئه ی فروستاده! ﴿قُلْ: لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ فهرمان به به نده خاوه ن باوه په کانم بکه به ئه و به ندانه ی ئیمانیان هینا وه به تاکو ته نهایی خوداو پیغه مبه رایه تی و هاتنی روژی قیامه ت، پئیان بلئ: با شوکرو سوپاسی خودای خو یان بکه ن: ﴿يُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ به به جیهینانی نوژه کانیان به ریکنو پیکی، چونکه نوژ تا به ته مندترین دیار ده ی سوپاسکردنی به نده یه بۆ پهروه ردگار، عیباده تیکه بریتیه له یه کتا په رستی!

﴿وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ﴾ ههروه ها پئیان بلئ: به به خشن له و مال و دارایی به ی پیمان به خشیون،

به نهیئنی و به ناشکرا ببه خشن، به نهیئنی: بۆ نهوهی کهرامهتی پی به خشراوه کانو پیاوهتی به خشنده کان پیارزری، مال پی به خشینه که نه بیته مایهی خۆه لئانهوه و خۆبه زلزان. به ناشکرا ببه خشن له ههر شوینیک پیویست بوو ناشکرا بی، بهم جۆره مه بهست نهوه بی خه لکی چاری لی بکه نوبان زه کاتی مالو سامان بوو، به جیهیانی فه رزو زه کاتی واجب بوو.. نه به نهیئنی به خشین و به ناشکرا به خشینه ده گهر پندرته وه بۆ ههستی موسولمان خۆی خۆی نهه خالانه ده رخیئنی!

نهی موحه ممه ده! فه رمانیان پی بکه مالو سامانی خۆیان ببه خشن زه کات، سه رفیتره له مالی خۆیان ده رکه ن بۆ نهوهی ره صیدی سامانه که یان گه شه بکا، با په له بکه ن بۆ مال به خشین پیش نهوهی رۆژی قیامهت بی: که لهو رۆژه ده فیدیو کپینو فروشتنی تیدا نیه دۆستایهتی و خزمایهتی نامیئنی بۆ یارمه تیدانو رزگار بوون له سزا. به لکو لهو رۆژه ده نهوهی فریا ئاده میزاد ده که وی بیرو باوه ری راست، کرداری چاکو لوطفی خودایه! رۆژی نه فسی نه فسی ره.

وه کوو له نایه تیکی ترده ده فره موئ: ﴿فَالْيَوْمَ لَا يُوْخِذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ، وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ الحديد/ ۱۵. یان ده فره موئ: ﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا، وَلَا يَقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ، وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ، وَلَا هُمْ يَنْصُرُونَ﴾ البقرة/ ۱۲۳. یان ده فره موئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَا يَبِيعُ فِيهِ، وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ، وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ البقرة/ ۲۵۴. نه که دۆستایهتی و برایه تی لهو رۆژه ده که لکی نامیئنی و بهس! به لکو هه ندی دۆستو براده ر ده بنه دوژمنی بابه کوشته ی یه کترو راپۆرت له یه کتری ده ده ن وه کوو له نایه تیکی ترده ده فره موئ: ﴿إِلَّا خَلَاءَ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ الزخرف/ ۶۷.

به لگه ی جوړاو جوړ له سهر هه بوونی خوداو تا کو ته نهایی
له بوونه وهرو نه فسی ناده میزاده کان دا

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ
بِهِ مِنَ الشَّجَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ
فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾
وَعَاتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ
لَا تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

دوای نهو ی پوره ردگار حالو وه زعی به خسته وه رانو به دبه خسته کانی رون
کرده وه، چنده به لگه یه ک دینیتسه وه له سهر هه بوونی خودای کار ثا فریده وه
تا کو ته نیاو زاناو خواو نه تواناو ده سه لاتی ره هاو بی سنووری، بو نهو ی
ناده میزادان هه لېنې بو شوکر کردنی پوره ردگارو به دیهینه ری بوونه وه،
سهر کو نه ی کافره کان ده کا له سهر رو وهر گیرانو پشت هه لکر دنیان له تی فکرین
له نیعمه ته جوړاو جوړه کانی یه زدان. کیتابی بوونه وه ده کاته وه لا پیره کانی
هه لده داته وه، دیره سهر سوړهینه ره کانی ده کهونه ناخاوتنو نیعمه ته کانی خودا
نمایش ده کهن، لا پیره گه وره زه به للاحه کانی بوونه وه یه که یه که
هه لده داته وه تا چاو هه تر بکا جوړه ها شیوه ره نگ له م نیعمه تانه نمایش
ته فسیری ره وان (۲۲۱)

ده كا: ئاسمانه كانو زهوى، خۆرو مانگ، شهوو رۆژ، بارانو هاتنه خواره وەى
 ئاو له ئاسمانه وه، رسكانو سهوز بوونی گژو گیا له زهوى دا، دهرياو هاتووچۆى
 گهمى به ناوى دا، كشانى جۆگه و جۆيارو ئاودانى زهوى و پيگه ييشتنى رزقو
 رۆژى، ئهم لاپه ره كهونييانه راده نوێسنرين كه چى ئاده ميزاد له بهر نه فامى و
 نه زانى سهيرى ناكهن تى نافرکن، ناخويننه وه لى ورد نابنه وه شوکرو
 سوپاسى خودا ناکهن له سهر ئهو نيعمه تانه! به راستى ئاده ميزاد سپلهيه و
 نه زانو لاسارو نه فامه، ئه گينا ده بوو هه رگيز كو فرانى نيعمه ت نه کهن.

له م کۆمه له نايه ته دا پهروه ردگار ده به لگه دینیته وه له سهر هه بوونی
 ده سه لاتى خۆى ده فهرموى:

۱- ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ﴾ پهروه ردگار خودايه كى وه هايه
 ئاسمانه كانى به ديهيئاو نو به رزى كردونه وه به ته ستيره رازاندونيه وه.

۲- ﴿وَالْأَرْضِ﴾ زهوى دروست كرده و راخستوه، دروست كردنى
 ئاسمانه كانو زهوى زۆر له دروست كردنى ئيوه گرنگتره، پرن له نيعمه تى جۆراو
 جۆر بۆ سوودو قازانجى ئيوه، ههست به هه نديكيان ده كه نو به هه نديكيان
 نازانن.

۳- ﴿وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ﴾
 ده بارينى له بهر زاييه وه ئاو، به هۆى ئهو ئاوه وه زهوى وشكو برينگ
 سه رله نوێ زيندو ده كاته وه، دره ختو رو ه كى جۆراو جۆرى تيدا ده پروينى،
 كشتو كالى لى بهر ههم ده هينن، هه رچى پيوست بى بۆ بژيوى ئاده ميزادو
 ئاژه لو گيانله بهرانى تر له زهوى ده رى ده هينى. جۆره ها ميوه و بهر و بوومى
 رهنگاو رهنگو خاوهن تامو بۆنو سوودى جودا جودا ده خولقيينى. وه كوو
 له نايه تى كى تر دا ده فهرموى: ﴿وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً، فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ
 نَبَاتٍ شَتَّى﴾ طه/ ۵۲.

۴- ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَکَ لِتَجْرِیَ فِی الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ﴾ کشتی و گه میکانی بۆ ئیوه رام کردون، واته عه قلو دهسه لاتى دروستکردنو به کارهینانى پیداون، وای لى کردون به سهر ناوه وه دینو دهچن لهم شار بۆ نه وشارو لهم ولات بۆ نه و ولات به نيزنو ره زامه ندی خدا، خوتانو کالای خوتانی پى ده گويزنه وه.

۵- ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ﴾ سهراوه ی ناوی بۆ هه لقولاندون کانیاو جوگا و چۆمى بۆ به ديهینان، زهوی بۆ شهق کردون بۆ نه وه ی چۆم روياره کان لهم ولات بۆ نه و ولات بکشين سوودو قازانجی ژيان له و چۆمانه وه ده گرن. جوگا و نیرويان لى هه لده بهستن بۆ ناو خواردنه وه ناو دیرکردنی گشتو کالو پيوستياتی تریش.

۶، ۷- ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ﴾ خۆرو مانگی بۆ زام کردون وای راهینان بهرده وام له هاتوچۆدا بن، شهوو روژ لى برابن بۆ گه شه پیدانو ریکو پیک کردنی ژيانی ناده میزادو گیانله بهرانی ترو دره خستو وه کتو شتی تریش. خۆرو مانگو نه ستیره کانی تر هه موویان بى راوهستان له هاتوچۆدان هیچیان رى له ویتریان ناگرى و نابیته له مپهر له بهرده م نه ویتردا. وه کوو له نایه تیکى ترده ده فرموى: ﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ یس/ ۴۰.

۸-، ۹- ﴿وَسَخَّرَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ شهوو روژی راهینان وای لى کردون به ریکو پیکى به شوین یه کتردا دینو دهچن. جاریک شهو دریز ده بنزو روژ کورت، وه کوو له زستاندا روده دا، جاریکى تر روژ ژریژ ده بن شهو کورت، وه کوو له هاویندا دیته جى. روژ کاتى هه ولدانه بۆ دهسته بهرکردنی پيوستى ژيانو شهو کاتى هه سانه وهو نارامگرته.

لهچهند شوینیک قورئان ئاماره بهم مانایه دهکا وه کوو ده فرموى: ﴿يَغْشَى اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا، وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنَّجْمُ مَسْخَرَاتُ بَأْمَرِهِ، أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ الاعراف/ ۵۴. یان ده فرموى: ﴿يُولِجُ

اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل وسخر الشمس والقمر، کل یجری الی اجل مسمى، وان الله بما تعملون خبیر ﴿لَقَمَان/۲۹﴾ یان ده فہرموی: ﴿ومن رحمته جعل لکم اللیل والنهار لتسکنوا فیہ ولتبتغوا من فضلہ﴾ القصص/۷۳.

۱۰- ﴿وَأَتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ﴾ به خشیریہ قی به ئیوہ نہی کومہ لی ناده میزاد ہر شتی ک داواتان کرد بی و بۆ داوا کردن بشی و پیوستان پی بی و سوودی ہبی. جا چون یہ کہ داواتان کرد بی یان پیتان نہ زانبی پی و داواتان نہ کرد بی.

خیطابہ کہ بۆ رہ گہزی ناده میزادہ بۆ ہموو خاوەن عہقل و فامیکہ، کہ شیای خیطاب لہ گہل کردن بی، چونکہ پەروردگار ہرچی لہ زہوی دا ہیہ بۆ سودی ناده میزاد دروستی کردوہ، نہ مجار شیوہی بہ کارہینانو سوود لی بینبیزو داہینانی خستوتہ ئەستوی خویان، بۆ ئەوہی بہ گویرہی بیرو بۆچونی خویان، بہ ئەندازہی عہقل و ئەزمونی خویان، بہ گویرہی گەشہ کردنی عہقلی نادمیزادیانو پیشکەوتنی ھۆکارہ کانی ژیانو وردہ وردہ بۆ سوودی خویان بہ کاریان بینن. بۆگومان ناده میزاد لہ چہرخی بیستہ م دا گەیشتہ ترۆپکی پیشکەوتن و داہینانو کەشف کردنی بوونہ وەر و دۆزنہ و ہی نہینی بہ کانی مادہ، بہ پشتیوانی ھیزی ھەلہو ھەواو نہوتو کارہ باو زہر و شتی ترہوہ زۆر پیشکەوتنی لہ بوارہ جیا جیا کانی ژیان بہ دەست ھیناوہ پەہی بہ زۆر کونو کەلہ بەری بوونہ وەر بردوہ.

﴿وَإِنْ تَعْدُوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا﴾ نہ گہر بتانہ وی ناعمہ تہ جۆراو جۆرہ کانی کہ خودا بہ ئیوہ داوہ بیانۆمیژن، ناتوان ژمارہ یان بکەن، چونکہ ھیندہ زۆر جۆراو جۆرن لہ ژمارہ نایەن، بہ ئیوہ سەرژمیژن ناکرین. جہا کہ ئیوہ نہتوان سەرژمیژن بکەن بہ تەئکید ناتوان شوکرانہی پیوستیشیان لہ سەر بکەن.

طه لقی کوری حه بیب ده فهرموی: مافی خودا زور له وه قورستره
ئاده میزاد پی پی هه لښگیری، نیعمه ته کانی زور له وه زورترین بکه بهنده کان بزیان
سهر ژمی بکرتن...

شافعی ده فهرموی: (الحمد لله الذي لا يُؤَدِّي شُكْرُ نِعْمَةٍ مِنْ نِعْمِهِ إِلَّا
بِنِعْمَةٍ حَادِثَةٍ تُوْجِبُ عَلَى مُؤَدِّيِّهَا شُكْرَهُ بِهَا). سوپاسو ستایش بۆ خودایه کی
ئهو تۆیه شوکرانه ژمی نیعمه تیک له نیعمه ته کانی ئه نجام نادرئ ئه گهر
نیعمه تیک تری بی بهو نیعمه ته شوکری نیعمه ته که ی تری پی بکا.

سه عدی شیرازی له دیباچه ی گولوستانه که ی دا ده فهرموی: سوپاسو
ستایش بۆ خودایه که: که ههر هه ناسه یه ک ئاده میزاد هه لیده مرئ شایانی دو
شوکره چونکه: که هه ناسه هه لده مرئ ده بیته هوی درێژه پیدانی زیان، که
هه ناسه ش ده داته وه گیانو جهسته ی پی ئاسوده ده بی.

ده ی چۆن ئاده میزاد ده توانی نیعمه ته کانی خودا سهر ژمی بکا؟ که ی
له توانای دا هه یه شوکرانه ی ئهو نیعمه تانه بکا؟!

ئایا هه موو ئه م بوونه وه ره بۆ خزمه تی ئاده میزاد راهینراوه؟ ئایا ئه م
بوونه وه ره گه وه ره ته سخیر کراوه بۆ ئه م مه خلوقه پچکۆله؟ ئاسمان ناوی
لی دیته خواری، زهوی ئاوه که وه ره گری، میوه و دانه ویله له م تیکه و لیکه دا
به ره م دین، ده ریا ته سخیر کراوه بۆ ئه وه ی که شتی به ئیزنی خودا به ناوی دا
هاتوچۆ بکا. چۆم روبار ده کشینو ده بنه هوی زیانو به ره م هینانی رزقو
رۆژیو به رژه وه ندی ئاده میزاد ده سه به ره ده که ن، خۆرو مانگ رامکراونو
به ره وامن له هاتوچۆ داو ساته وه ختیگ حه جمینیان نیه، شهو رۆژ به شوین
یه کدا دینو ده پۆن... هتد، ئایا هه موو ئه مانه له به ره خاتری ئاده میزاد دیته ؟
که چی له گه ل ئه وه ش دا یادی ناکاته وه شوکرو سوپاسی ناکا؟!

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ﴾ به راستی ئاده میزاد سه ته مکارو سه پله و بی

وه فایه.

تیبینی ئەو دەکری: پەرورەدگار لە کۆتایی ئەم نایه تەدا فەرمووی: ﴿ان
الإنسان لظلم كفسار﴾ لە سوره تی (النحل/۱۸) دا دە فەرموی: ﴿وان تعدوا
نعمه الله لا تحصوها، ان الله لغفور رحيم﴾ جوداوازی نێوان ئەم دوو کۆتاییه
ئەو هیه: قسهو باس لیڕەدا بۆ سەرژمێر کردنی هەلۆیستە ناشیرینه کانی
ئادەمیزادە: که بریتیه له کوفرانی نیعمەتو ستمکاریو شەریک دانان بۆ
خودایه. لە سوره تی (النحل) ییش دا مەبەست ژماردنی فەضلو بەخششی
پەرورەدگار بە سەر ئادەمیزادا، بپیکیش لەو فەضلو بەخششانه
لیخۆشبوونو رەحمەتە ئەم دوو صیفەتی خۆی خستنه کۆتایی نایه تەکهو بۆ
ئەوی بەنده کانی هەلبنی بۆ گەڕانهو و تۆیه کردن.

ئیمامی رازی لیڕەدا دە فەرموی: جوداوازی نێوان نایه تەکان لەم پەرورەهیه:
پەرورەدگار دە فەرموی: ئەی ئادەمیزادینه! که من نیعمەتی زۆرو هەمه جۆرم
رەخساندن ئێوه وەریان دەگرنو من دەیان بەخشم. که تۆ نیعمەتەکانم
وەر دەگری دوو رەوشت دەنوینی: ستمکاریو هاوێدانانە بۆ خودا، منیش
دوو رەوشتەم هەن لەو کاتەدا: لیخۆشبوونو بەبەزەیییه.

واتە دە فەرموی: ئەی بەنده کانم! ئەگەر ئێوه ستمکار بن من
لیبوردووم، ئەگەر ئێوه سەپلەو پێنه زان بنو کوفرانی نیعمەتەکانم بکەن، من
رەحیمو خاوەن بەزەیییم. دەزانم که مەترخە من، که مەترخە میه که تان بەسزا
و هەلام ئادەمەوه.

نزاو پارانه وهی ئیبراهیم بهره و رووی کابه
وَإِذْ

قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ
أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾
رَبَّنَا إِنِّي أَصْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْنِكَ
الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِّنَ النَّاسِ
تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِّنَ الشَّجَرِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾
رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي
عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾
رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ
دُعَاءِ ﴿٤٠﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

پاش ئه وهی پهروه ردگار به به لگه ی جوراو جور ئه وهی چه سپاند: که هیچ خودای په رستراوی حق نین جگه له پهروه ردگار، ئه وهی راگه یاند: که به ندایه تیکردن بۆ غهیری خودا دروست نیه، داوای له پیغه مبه ر کرد: که سه رسام بئ له حالئ ئه وانده ی بته پرستی ده که ن!

ئه مجار به شوین ئه وه دا باسی هه زره تی ئیبراهیم ده کا: که باپیره گه وره ی هه ره به وه قوره یشیه کان له ئیسماعیلی کورپی ئیبراهیمه وه که وتونه وه. ئه و ئیبراهیمه ی له خودا پارایه وه: که شاری مه که وه ده وره به ری بکاته شاری ناشتی و ته بایی. خۆی و کورپو نه وه کانی له بته پرستی پیاریزی!! ئه وه شی راگه یاند: که برئ له کورپو نه وه کانی لای مالئ خودا جینشین کردون، بۆ ئه وه ی یه کتا په رستی ئه نجام به دن، نوێژ که گه وره ترین تاعه ته بۆ خودا ئه نجامی به دن. ههروه ها هه زره تی ئیبراهیم شوکرو سوپاسی خودای کرد له سه ر ئه وه به پیری و دوا ی نا هو مید بوون له مندال، خودا دوو کورپی پئ به خشین: که ئیسماعیل و ئیسحاق بوون، ههروه ها داوای لیخو شبوونی بۆ خۆی و باوکتو دایکتو موسو لمانان کردو داوای رزگار بوونی رۆژی حیسابو لیکو ئینه وه ی بۆ کردن!

ده فهرموئ: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا﴾ ئه مه یاد خستنه وه ی پهروه ردگار به بۆ ئاده میزاد، به لگه هی نانه وه ی میژوویی به بۆ موشریکه کانی قوره یش به وه: که مه که شاری خودا په رستییه، هه ر له کۆنه وه دامه زراوه بۆ خودا په رستی و یه کتا په رستی، هه ر له کۆنه وه هه زره تی ئیبراهیم له وان به ری بووه: که جگه له خودا شتی تر ده پرستن. هه ر ئه ویش بوو له خودا پارایه وه: که شاری مه که بکاته شاری ناشتی و ته بایی،

واته: ئه ی موحه ممه د! یادی ئه وه بکه ره وه، ئه م راستیه بۆ گه له که ت بگی ره وه: ئه و کاته ی ئیبراهیم له خودا پارایه وه: وتی: خودایه! ئه م شاری مه که که به شاریکی وا ئه من و ئاسایشی تیدا به رقه رار بئ، که س خۆنی

کەسی تیدا نەپۆژی، کەس تیدا سەتەم لە کەس نەکا. بێگومان پەرەردگار
ولامی نزاکی دایەوێ دوکاکی قبوڵ کرد. کردی بەشاریکی ئەمێنو ئارام بۆ
ئادەمیزادو بالەندەو درەختو روک، ئادەمیزادی تیدا ناکۆژی نێچیری تیدا
راو ناکرێ، درەختی تیدا نابدری، هەر کەسێ چووێ ناوی دەکەوتە ناو
حەرەمەوێ نێتر لەوێدا ناکۆژی تەو. وەکوو لەنایەتییکی تردا دەفرموی: ﴿و
لە یروا انا جعلنا حرماً آمناً﴾ العنکبوت/ ۶۷. یان دەفرموی: ﴿ومن دخله کان
آمناً﴾ آل عمران/ ۹۷.

بەرستی حەزەرەتی ئیبراهیم نمونەێ ئادەمیزادی کاملی خوداپەرستی
لەخودا ترس بوو، دەم بەذیکرو سوپاسگوزار بوو، باوکی پێغەمبەرانو
خۆشەویستی خودا بوو، خودای بەباش ناسیوێو بەندایەتی بۆ کردو، خودای
بەباشی ناسیوێو ئێتر ساو: نمونەێ بەندەێ راستاو موخلیص بوو.
سییاقی قورئانە کە وێنەێ ئیبراهیم دەکێشێ کە لەپەنا مالی خودادا
راوەستاوێ دەستی نزاو پارانەوێ بەرز کردۆتەوێ بۆ لای پەرەردگارو
لەدیمەتییکی پێ لەخشوو خۆشوو لەخودا دەپارێتەوێو دەلی: خودایە! ئەم
شارە بکەیتە شاری ناشتیو ناشتەوایی ﴿وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾
خودایە! خۆم کوێو نەوێ کانم بیاریزە لەوێو بپەرستی بکەن، دوورمان
بخەرەوێ لەو کارە ناشیرینە مالتۆزانکەرە. هیدایەتمان بدەو وامان لی بکە:
کە یەکتاپەرستی بکەینو عیبادهتمان خالص بۆ تۆ بێو کەس نەکەین
بەهاوێو شەرکت!!

ئەمە بەلگەێ لەسەر ئەو: کە پێوستە ئادەمیزاد دوکا بۆ خۆی
باوکتو دایکیو کوێو نەوێ بکا.

بێگومان دوای ئیبراهیم هەندیککی گیرا بوو هەندیککشی نا. حەزەرەتی
ئیبراهیم کە بەو دلە گەرمەو، بەو بیرو باوێرە پتەوێ دامەزراوێو، بەو
زوبانە شوکرانە ژمیرییەوێ دەپارێتەوێو دێهۆێ سەررەقو یاخی بووێ کان

بگیریتته وه بۆ نیعتیراف کردن به خودایه تی خودا، کافره کان له جیاتی سپله یی بهرامبهر نیعمه ته کانی خودا شوکرانه ژمیر بن، بئی ناگاکان به ناگا بینمه وه، سهر لی شیواوو لاده ره کانی نه وه وه چه کانی بگه پینه وه سهر ریبازی بابه گه وه یانزو شوین ریو ره سمی نهو بکه ونو ئیبراهیم بکه نه رابه رو پیشه واو دابو نه پیتی نهو په پیرهو بکه نه. دژی بتو بتپهرستی بن!!

نه مجار حه زره تی ئیبراهیم نه وه راده گه یه نی: که زوریه ی زۆری ناده میزاد به هۆی بتو نه صننامه وه گومرا بوونو فهرمووی: ﴿رَبِّ اِهْنِ اَضْلَلْنِ کَثِیْرًا مِّنَ النَّاسِ﴾ خودایه! به راستی نه وبتانه بوونه هۆی گومرا بوونی زوریه ی زۆری ناده میزاد له ریگه ی حه قو هیدایه ت، به جوړیک کردویان به خودا و ده یانپهرستن، هه لبه ته وه پالذانی گومرا کردن بۆ بته کان له روی مه جازه وه یه، نه گینا بتو صه نه م بئی گیانزو ده سه لاتی هیچیان نیه.

نه مجار درێژه به پاران وه که ی ده داو ده لی: ﴿فَمَنْ تَبِعْنِ فَاِنَّهُ مِنِّي﴾ جا که سیک برۆا به من بکاو له سهر بیرو با وه ری من بئی له سهر مه نه ه جو ریبازی من نیمانی به تو هه بئی و راستالانه یه کتا پهرستی بکا، نه وه له منه وه له سهر ریبازی منه وه له پیری منه.

﴿وَمَنْ عَصَانِ فَاِنَّكَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ﴾ که سیکیش پیچه وانده ی فهرمانی من بکا، وه لامی بانگه وازییه که م نه ده نه وه، یه کتا پهرستی نه نجام نه ده ن، نه وه عائیید به تو یه بۆ خۆت زاناو ناگاداری، ده توانی لییان خوش بئی و تو یه یان لی وهرگرئی و هیدایه تیان بده ی بۆ ریگای راست.

عه بدوللای کورپی عه مر ده فهرمووی: پیغه مبه ر ﷺ نه م وته یه ی ئیبراهیمی خوینده وه که ده فهرمووی: ﴿رَبِّ اِهْنِ اَضْلَلْنِ کَثِیْرًا مِّنَ النَّاسِ.. الْاٰیَةِ﴾ وته که ی حه زره تی عیسا شی خوینده وه: که ده فهرمووی: ﴿اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ﴾ نه مجار پیغه مبه ر ﷺ ده ستی نزای به رز کرده وه فهرمووی: (اللهم امتی، اللهم امتی، اللهم امتی) نه مجار ده ستی کرد به گریان،

په‌روه‌ردگار فرمانی به‌جویرائیل کردو فرموی بچۆ بۆ لای موحه‌ممه‌د (خودا) باشتر ده‌زانی) پی‌پی بلّی: بۆ ده‌گریه‌ی؟! جویرائیل هاتو پرسیری لی کرد. پیغه‌مبه‌ر ﷺ شه‌وه‌ی پیویست بوو پی‌پی فرموو: شه‌مجار په‌روه‌ردگار به‌جویرائیلی فرموو: بچۆ بۆ لای موحه‌ممه‌د پی‌پی بلّی تیمه شه‌و رازی ده‌که‌ینو ده‌رباره‌ی شه‌ومه‌ته‌که‌ی نیگهرانی ناکه‌ین!

شه‌مجار حه‌زهره‌تی نیبراهیم دوعاو پارانه‌وه‌یه‌کی تری ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کردو وتی: ﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُيُوتًا غَيْرَ ذِي زُرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْحَرَامِ﴾ په‌روه‌ردگارا! خۆت ناگادارو زانای به‌وه‌ی من بری له‌مندالو خیزانی خۆم (که نیسماعیلو شه‌وانه‌ی له‌وده‌که‌ونه‌وه) جینشینم کردوون له‌شیوو دۆلکی ره‌قهنو چه‌قهن‌دا: که شیوی مه‌که‌که‌یه، لای خانوی حه‌ره‌می تو: که کابه‌یه‌و سوکایه‌تی پیکردنی شه‌و ماله‌ت یاساغ کرده، ده‌ورو به‌ره‌که‌یت کرده به‌حهره‌و نابی که‌س ده‌ستی بۆ درژ بکا به‌بی ریزی سه‌یری بکا!

﴿رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ خودایه بۆیه شه‌و خانوو ده‌ورو به‌ره‌ت کرده به‌خاکی حهره‌م ریزت داوه‌تی بۆ شه‌وه‌ی دانیش‌توانی بتوان نوژی تیدا بکه‌نو روی تیبکه‌نو به‌یادی خودا په‌رستی ئاوه‌دانی بکه‌نه‌وه. یه‌کتاپه‌رستی تیدا نه‌نجام بده‌ن. ﴿فَجَعَلْ أَفْنِدَةً مِنَ النَّاسِ هَؤُلَاءِ إِلَهُهُمْ﴾ خودایه! وا بکه دلۆ ده‌روونی ئاده‌میزادان وه‌گری بنو به‌حەزو ئاره‌زووه بۆی بی‌نو به‌هه‌له‌داوانو په‌له‌په‌ل سه‌فه‌ری بۆ بکه‌ن، دلّیان بۆ زیاره‌تی بکورکینییو حەزبان له‌دیده‌نی بی، خودایه خۆشه‌ویستی شه‌م خاکو زبده بخه‌یه دلّی به‌نده‌کانتسه‌وه به‌تاسوخه‌وه له‌هه‌ر چوارلاوه بکه‌ونه ری بۆ دیده‌نی مالی خۆت: که که‌عبه‌یه‌و بینینی دانیش‌توانی ده‌ورو به‌ری، که نه‌وه‌کانی من.

﴿وَأَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ﴾ خودایه! نه‌وه‌کانم، شه‌وانه‌ی لای مالی خۆت جینشینم کردوون رزقو رۆژیان بده له‌جۆره‌ها میوه‌و به‌روبوومی ولاتانی

دونیا، له ههر چوارلای جیهانه وه خوارد مه نی بۆ کیش بکړی، بۆ نه وهی بتوان
به وپه پری باشرو لیبړانه وه تاعه تی تو بکه ن، هه وه ها چونکه ولاته که ولاتیکی
دیمو بۆ کشتو کالو به رو بو مه، خودایه رزقو روژیان بۆ به خستنه خستنه
بۆ خواردن!

په روه دگار نهم نزایه ی ئیبراهیمی گیرا کردوه و له و کاته وه تا به ته مپو ش
شاری مه که میوه ی جیهانی لی نابری و نه بر او و. وه کوو له شوینیکی تردا
ده فرموی: ﴿اَوَلَمْ نَمُكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا یَجِبِیْ اِلَیْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَیْءٍ، رِزْقًا مِّنْ
لَّدُنَّا﴾ القصص/۵۷. به لی فه ضلو گه وه یی خودا هاتو ته جی، هه رچه نده
له مه که داری به رداری تیدا نیه، که چی میوه ی ولاتانی ده رو به ری بۆ
راگو یز ده کړی، چوار فسللی سال بۆ میوه نابی.

خودایه! رزقو روژیان بده ﴿لَعَلَّهُمْ یَشْكُرُونَ﴾ به لکوو سوپاسو
ستایشی نیعمه ته کانت بکه ن، یان تا با شتر نویزه کانیان نه نجام بده نو
به لیبړانه وه به ندایه تیت بکه ن!!

نهمه ناماره یه بۆ نه وه: که ده بی مه به ست له وه ده ست هی نانی سو ده
ماددییه کان نه وه بی یار مه تده رین بۆ نه نجامدانی خودا په رستی و
طاعه تکردن.

هه زره تی ئیبراهیم له دوعاو پارانه وه که ی دا موراعاتی نه ده بو دابو
نه پیتی پارانه وهی کردوه، لالانه وه نوزانه وهی تیدایه رانواندن پتو یستیتی
خوی و نه وه کانی و کیشکردنی ره حمه تو به زه یی خودای تیدایه بۆیه خودا
ده عاکه ی گیرا کردو پیدایه ستیه کانی پی به خشین. نه مه ش شتیکی ناساییه،
نه وه به (خلیل الرحمن) ناو ده بری و باوکی پیغه مبه رانه.

﴿زَبَنًا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِیْ وَمَا نَعْلَمُ﴾ په روه دگارا! بیگومان زاتی پاکت
ناگاداره ده ده زانی بۆچی لی ت ده پاری نه وه، ناگاداری نه یینی ناو دلمانی و
نه وهی به ناشکرا ده یلین. نه تو زور زانتری به حالو وه زعو به رزه وه ندیمان، تو

هه موو شتیک ناشکراو نهینی ناگاداری، له بوونه وردا هیچت لی گوم نابی، که وایی زاتی پاکت پیوستیت به داوا کردنی نیمه نیه، پیوستیاتی نیمه ده زانی. وه لی که لیت ده پارینه وه بو ده رختنی به ندایه تیمان، بو نه وه ناتاجی خومان بو ره حمه تی به رفراوانت رابگه نین.

﴿وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ هیج شتیک له ناسمانه کانو زه وی دا له خدا هوون نیه و نابی، هه موو شتیک بو نه و ناشکراو نمایانه، چونکه نه و به دیهینرو هه لسورینرو چاودیرانه.

نه مجار حه زره تی ئیبراهیم سوپاسو ستایشی پمرو ردگار ده کا له سهر نه وه: که به پیری مندالی پی به خشیوه وه جاحی کویر نابی ده فهرموئ: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ﴾ سوپاسو ستایشی نه پراوه بو نه و خودایه یه: که له گهل نه وه دا پیر بوومو به سالا چوم ئیسماعیلو ئیسه قاتی پی به خشیم پاش نه وه ی ناهومیډ بووم له وه ی مندالم بسبو گه ییشتمه ته مه نی یه ئس. دوو کوری پیدام ئیسماعیلو ئیسه ق، ئیسماعیل له هاجره بووه، ئیسه ق له سارا خاتونه. ئیسماعیل سینزه سال له ئیسه ق گه وره تره.

هه ندیک ده لئین: که ئیسماعیل له دایک بوو ته مه نی ئیبراهیم گه ییشتبوه نه و دو نو سال، که ئیسه ق له دایک بوو ته مه نی سه دو دوانزه سال بووه.

﴿إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ بیگومان خودای من بیسه رو شنه وایه به پارانه وه و ته کانم، وه لامی دوعا کانم ده داته وه همر که سی لی بیاریته وه دوعا که ی گیرا ده کا. مه به سه ته کانم بدرکینم یان نه یاندرکینم خودا ناگاداری مه به سه ته کانه.

نه مجار له خودا ده پارینه وه: که یارمه تی بدا به رده وام بی له سهر شوکرو ستایش، ده فهرموئ: ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ خودایه! وام

لی بکمی بتوانم نهوهی له سهرم پیویسته نه نجامی بدهم، نویره کانم بهریکو پپکی نه نجام بدهم، یارمه تیم بده نهرکه کانم به جی بینم، ههروه ها بری له نهوه کانیشم توفیق بده نهرکه کانی سهرشانیان بهریکو پپکی نه نجام بدهن، نویره کانیان به جی بینن، بویهش به تایبه تی ناوی نویره هیئا، چونکه گهوره ترین عبادت نویره، نویره کاریگه ریه کی گرنگی ههیه له پالفته کردنی دلو دهرورنو گیرانهوهی ناده میزاد له خراپه کاری.

﴿رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ﴾ خودایه! عبادت هتمان قبول بفرموو. لیره دا وشه ی (دعاء) به مانا عبادت هاتووه، وه کوو له نایه تیکی تریش به هه مانا مانا هاتووه وه کوو ده فرموی: ﴿واعتزلکم وما تدعون من دون الله﴾ مریم/۴۸.

نه مجار هه زه تهی ئیبراهیم دوعاو پارانهوه دلسوزانه کمی کۆتایی پی دینی به دوعایه کی سهر نه راکیشی گشتی ده فرموی: ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾ خودایه! تاوانه کانم داپوشی و لیم خوش بیی، هه روا له تاوانی دایکو باوکم خوش ببه، ههروه ها له تاوانی هه موو موسولمانان چاوپوشی بفرموو: لهو رۆژه دا که حیسابو لیکۆلینهوه نه نجام ده دهی به نده کانت کیش ده کمی بو پاداشدانهوه و توله ستاندن لییان له سهر کردهوه کانیان.

هه سه نی به صری ده فرموی: دایکی ئیبراهیم موسولمان بووه، داوی لیخۆشبوونی بو باوکی (له گه له نهوه دا: که کافر بووه) له بهر واده و به لینیکی که پی دابوو، جا که بوی مه علوم بوو: که باوکی کافرو دوژمنی خودایه، خوی لی بهری کردو خوی لی دوور خسته وه. وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وما کان استغفار ابراهیم لاییه الا عن موعده وعدھا ایاھ فلما تبین له انه عدو لله تبرأ منه، ان ابراهیم لاواه حلیم﴾ التوبة/۱۱۴.

شایانی باسه پارانهوهی ئیبراهیم داوی لیخۆشبوون له گونا هه کان، نهوه ناگهیه نی: که تاوانی کرد پی داوی لیبوردن بکا، به لکوو مه به ست له

دوعا کردنه‌ی و هانا بردنه بۆ خودا، پشت به‌ستینه‌تی به‌فه‌ضلو کهره‌و ره‌حمه‌تی خودا.

تَبِیْنِی :

نایه‌ته‌کان نه‌م مانایانه‌یان له‌ وه‌رده‌گیرین :

۱- قیری نه‌وه‌مان ده‌که‌نه‌که داوای نیعمه‌تی ئاسایش بکه‌ین به‌راستی ئاسایش نیعمه‌تیکی فره‌ مه‌زنه‌و گه‌لیک گرنه‌که بۆیه‌ حه‌زه‌تی ئیبراهیم سه‌ره‌تا داوای ره‌خساندنێ ئاسایشی کرد، چونکه به‌ره‌وه‌ندی دینو دنیا به‌بی ئاسایش ده‌سته‌به‌ر نابێ!

۲- دروسته‌ ناده‌میزاد دوعا بۆ خۆی و باوکتو دایکتو وه‌چه‌و نه‌وه‌ی بکا.

۳- شوێنکه‌وتنی پیغه‌مبه‌رو موصلی‌حان واجبه‌و نابێ بیگووییان بکه‌ین. چونکه حه‌زه‌تی ئیبراهیم فەرمووی ﴿فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي﴾.

۴- داوای لیخۆشبوون بۆ تاوانباران دروسته‌، به‌لان بۆ موشریک دروست نیه چونکه کۆرای موسوڵمانان له‌سه‌ر نه‌وه دامه‌زراوه‌: که دروست نیه داوای لیخۆشبوون بۆ موشریک بکری: ئاماژه به‌وه‌ی: که خودا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ النساء/ ۴۸.

۵- دروست نیه بۆ هیچ که‌س، که مالێ منداڵی خۆی له‌چۆله‌وانیه‌کی بی ئاوو کشتو کالدا به‌ره‌للا بکا، نابێ له‌م باره‌وه لاسایی حه‌زه‌تی ئیبراهیم بکاته‌وه، نه‌مه‌ حاله‌تیکی بووه‌ تایبه‌ت بووه‌ به‌نه‌و، به‌فه‌رمانو نیگای خودا کردویه‌تی.

۶- نه‌وه‌شمان له‌بیر نه‌چی دووباره‌ کردنه‌وه‌ی حه‌زه‌تی ئیبراهیم له‌دوعا به‌سۆزه‌که‌ی بۆ وشه‌ی (رب) یان (ربنا) ئاماژه‌یه به‌وه‌که نه‌و هاوار ده‌کاته په‌روه‌ردگار به‌صیغه‌تی (رهبییه‌ت) نه‌که به‌صیغه‌تی (ئولوھییه‌ت) چونکه که‌م که‌س هه‌ن گومانیان له‌ئولوھییه‌تی خودادا هه‌بێ، بی پڕواکانیش له‌مه‌دا گومانیان نیه، به‌لام نه‌وه‌ی جیگای موناقه‌شه‌یه مه‌وزوعی رهبییه‌ته‌،

ته نانهت کۆمه لگا نه فامه کانیش به تاییه تی کۆمه لگای جاهیلی عه ره ب
بروایان به نولوهییه تی خودا هه بوه. بۆیه حه زره تی ئیبراهیم له دوعاکه ی دا
ته رکیزی خسته سه ر لایه نی ربوویییه ت.

هاتنی رۆژی قیامه ت و نیشانه کانی، دوا خستنی عه زابی قیامه ت و

چۆنییه تی سزادراوه کان و گۆرینی ئاسمانه کان و زهوی

الْحِسَابُ ﴿٤١﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفِلًا عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾
مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئَدَتُهُمْ
هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ
ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبِ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ
الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلُ مَا لَكُم
مِّنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾ وَسَكَنْتُمْ فِي مَسْكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا
لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ
مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَتْ مَكْرُهُمْ لِنَزُولٍ مِنْهُ الْجِبَالُ

﴿٤٦﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ
وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾ سَرَابِلُهُمْ مِّنْ قِطْرَانٍ وَتَغْشَى
وُجُوهُهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ
إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾ هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا
بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

پاش نهوی پهروه دگار به لگهی تاکنو ته نهایی خودای هیئانه وه، دوا
نه وهی باسی حه زره تی ئیبراهیمی کرد: که له خودا پارا وه ته وه: خوئی
نه وه کانی له ها وه لدانان بو خودا بیارتی و یارمه تییان بدا بو کرده وهی چاکنو
روژی قیامت ره حمتو لیخوشبوونی خوئی بریژی به سه ریاند، نه مجار
به لگهی نه وه ده هیئته وه: که هاتنی روژی قیامت شتیکی حه تمی به
گومانی تیدا نه. ده فرموی: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَ﴾ نهی موحه ممد! وا مهزانه: خودا بی ناگیه لهو کرداران هی
سته مکاران نه نجامی ده دن. وا مهزانه که همر کاتی خودا مؤله تی
ئاده میزادی سته مکار ده داو عه زابیانی لی دوا ده خا لییان بی ناگیه و
نیهمالی کردو و عه زابیانی نادا، دلتیا به خودا به که یه که تاوانه کانیان
ده ژمیرو له سه ریاند ده نووسی و له روژی خوئی توله یان لی ده ستینی.

نهم خیطابه بهروآلت بۆ پیغه مبه ره و له واقع دا مبه ست
 نوممه ته که یه تی له سهر شیوه ی (ایاک أعنی واستمع یا جارة) کورجی و ته نی
 (بوکی له گه لۆ تۆمه و خه سو گویت لی بی) نایه ته که دل دانه و یه بۆ
 موسولمانانو هه ره شه کردنه له سته مکاران ؛ به وه ؛ که په ره ردگار
 کرده وه کانیا ن له سهر ده نووسی و ناگای لی یانه و له روژی خۆی دا ؛ که قیامه ته
 سزایان ده داته وه ، سزادانیا ن حه تمییه و نه و عه زابه یان پی ده گا ، چونکه
 ناگاداری خودا به سته مکارییا ن داخوازی سزادانیا نه . نه مجار په ره ردگار نه و
 روون ده کاته وه ؛ که سزادانی نه و سته مکارانه ی دواخسته بۆ روژیک ؛ که تا
 بلّی روژیکی سامناکو نااسایی به . ده فهرموئ : ﴿إِنَّمَا يُؤَخِّرُكُمْ لِيُؤَمِّ
 تَشَخَّصَ فِيهِ الْأَبْصَارُ﴾ نه وه کوو سزادانه که یان دوا ده خه ی ن ئیلا بۆ روژیک
 دوا ی ده خه ی ن ؛ که تا بلّی به لاو ناخوشییه کانی سامناکن ، ههر له بهر دیمه نی
 به سامی نه و روژه چاوی ئاده میزادان به ملووق ده وه سته ی چا و قوچاندنیا ن بۆ
 ناکرئ له ترسانو له حه یبه تان ده شله ژینو چاویان بزیز ده رواننو پیلویان ویک
 نایه نه وه ، چاوه کان به ملووق ده وه ستن چا و قوچاندنو چا و گیران نامی نی !

نه مجار وه صفی هه لسانه وه یان له گۆره کانیا ن به په له هاتنیا ن بۆ ده شتی
 مه حشر ده کاو ده فهرموئ : ﴿مَهْطَعِينَ﴾ له گۆره کانیا ن هه لده سته وه و به په له و
 به سهر شوپی دین بۆ ده شتی مه حشر . له چهند شوینی تردا قورئان ئاماژه ی
 به م مانایه کردوه وه کوو ده فهرموئ : ﴿مَهْطَعِينَ إِلَى الدَّاعِ﴾ القمر/ ۸ . یان
 ده فهرموئ : ﴿يَوْمَئِذٍ يَقْبَعُونَ الدَّاعِيَ وَلَا عَوجَ لَهُ ، وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ ،
 فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ طه/ ۱۰۸ . یان ده فهرموئ : ﴿يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ
 سِرَاعًا﴾ المعارج/ ۴۳ .

گۆره هه لده ته کیننو به په له روده که نه سارای مه حشر ﴿مُقْبَعِي رُؤُسِهِمْ﴾
 سه ریان بهرز کردۆته وه به ترسو له رزه وه ده روانن ، به م لاو نه ولادا ئاو
 ئاده نه وه .

﴿وَلَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ﴾ چاویان به ملوق وه ستاوه و پیلووی چاویان ویک ناکه ویته وه، به لکو چاویان کراوه وه ستاوه وه ترسانو له شله ژاویان چاویان بو لیک نانری، تا چاویان هتهر بکا ههرچی ده بینن ههر ده یانترسینی و جهسته یان وه لهرزه دینی. ﴿وَأَقْبَضَ قَبْضَهُمْ هَوَاءً﴾ دلو دهر وونیان خالی و بوشه، هیچ وه رناگرئ هیچیان له بیر نه ماوه، له ترسان په شوکاوه و شله ژاون، سه رسامو ورو جهیرانن. ههرچی هومیدو هیوا هدییه له دلیان دا نیه، هیچ خۆشی کامه رانییه کیان له دل دا نیه.

ئه وه ئه و رۆژه یه خودا ئه وانی بو هه لگرتوه، له م ویتگه دا رایان ده گرئ، ئه م ترسو لهرزه رویان تی ده کا ده په شوکین ده شله ژین ههر ده لئی په له وه ری بی ده سه لاتو پچوکن له ژیر چنگی بازدا، ده لئی کهر ویشکن له بهر ده م چپۆله ی شیرو پلنگه دا!

ئه مه ئه و رۆژه یه خودا ئه وانی بو داناوه، ئه و رۆژه به هه موو دیارده سامناکه کانیه وه چاوه رتیانه حه تمه ن پی ده گه ن! که وایی ئه ی موحه ممه دا! وه خوکه وه و نامۆزگاری بکه ﴿وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ﴾ ناده میزادان بترسینه له ناخۆشی و نا په حه تی رۆژیک، که له و رۆژه دا عه زاب یه خه یان ده گرئ و تیکیانه وه ده پیچی. ﴿فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ جا ئه وانه ی: که سته مکار بوون گوئیان به په یامی پیغه مبه ر نه داوه که ئه و عه زابه ده بینن ده ست ده که ن به دادو فیغان، به ناله و هاوار، روده که نه خوداو لی ی ده پارپته وه ده لئین: ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُحِبُّ دُعَاؤَكَ وَتَتَّبِعِ الرَّسُولَ﴾ خودایه بمانگیره وه بو دونیا، بو ماوه یه کی که م مؤله تمان بده، با هه له کانی خۆمان راست بکه یینه وه که مته ر خه میمان پر بکه یینه وه، به پیر بانگه وازی پیغه مبه ره کاته وه بچین، بر وایان پی بکه یین، بیینه یه کتا په رستو به دلسۆزی به ندایه تیت بو بکه یینو شوین په یامی پیغه مبه رانت بکه وین، ئه مجار بمانه پیته وه بو ساری مه حشه ر.

نمونه‌ی نهم نایه ته له شوینی تری قورئاندا هاتوه وه کوو ده فهرموئ: ﴿لَوْ لَا اخْرَجْتَنِي اِلٰى اَجَلٍ قَرِيْبٍ فَاَصْدُقْ وَاَكُنْ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ﴾ المنافقون/۱۰. یان ده فهرموئ: ﴿حَتّٰى اِذَا جَاءَ اَحَدُكُمْ الْمَوْتُ قَالَ: رَبِّ اٰرْجِعْ عَلَيَّ لَعَلِّيْ اَعْمَلُ صَالِحًا فِیْمَا تَرَكْتُ﴾ المؤمن/۹۹-۱۰۰.

نهم مجار خودا به شیوه‌ی سهرزه نشته وه ولا می دانم وه فهرموئ: ﴿اَوَلَمْ تَكُوْنُوْا اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ﴾ نهم نیه نه بوون له دونیادا پیش نهم حاله تان سویندتان ده خواردو ده تانگوت: که نیمه مردین جاریکی تر زیندوو ناکرئینه وه؟ پرواتان وابوو قیامت نیهو حسابو لیکن لینه وه نیه له ژیانی دونیا وه بو ژیانی قیامت گواستنه وه نیه، ده تانگوت: ژیان هر ژیانی دونیا وه که مردین تازه زیندوو نابینه وه؟ وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَاقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اِیْمَانِهِمْ لَا یَبْعَثُ اللّٰهُ مِنْ یَمُوْتٍ﴾ النحل/۳۸. ده‌ی که وابی نهم سزایه بجیزن له توله‌ی نهو ینکار یکردنه تان. نهم له حاله تیکندا نیهو بی ناگا بوون، نه گهر ورد بوونیا وه وه به خوتاندا بچونیا وه ده تانزانی: که نهم روزه دیو نیهو ژیان ده بنه وه به لام ژیان بوونه وه سودی نیه! ﴿وَسَكَنتُمْ فِیْ مَسَاكِنِ الدِّیْنِ ظَلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ﴾ نیهو جینشین بوون له شوینی نه وانه‌ی: که سته میان له خویان کردوه، هاوه‌لی سته مکارانتان کرد، بهرئو شوینی نه واندا رویشان چاوتان له وان کردو لاسایی نه وانتان کرده وه، هرچنده بو تان ناشکرا بوو چیمان بهو سته مکارانه کرد، چون له ناومان بردن له توله‌ی ره تکرده وه‌ی په‌یامی پیغه مبه‌رانو به‌ره‌نگار بوونه وه‌ی بانگه‌وازی حه‌ق، به‌چاوی خوتان شوینه‌واری له ناوچوانتان بینو بو تان ده رکهوت ناکامیان ریسوایی و له ناو چوون بوو.

﴿وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْاَمْثَالَ﴾ په‌ندو ناموژگاریمان کردن، مه‌شه‌لمان بو هیناوه له قورئاندا و پیمان گوتن: که سیک بتوانی له سهرتاوه شتیک دروست بکا زور به‌ناسانی تر ده‌توانی دوا‌ی له ناوچونی دروستی بکاته وه. ده‌توانی

سزای مۆله تدرایان بدا، وه کوو چۆن ده توانی سزای به عه جه له یان بدا. به لام
ئیه په ند نامیز نه بوون وه هۆش خۆتان نه هاتنه وه وازتان له سهر ره قی خۆتان
نه هینا!

تازه به تازه ده تانه وی عه زابه که تان دوا بکه وی بگه پینه وه بۆ دنیا، تازه
کار له کار ترازوه هه لتان له کیس چوه!!

ئه مجار په ره وردگار نه وه راده گه یه نی: که حالۆ هه لۆیستی نه مانیش
وه کوو حالۆ وه زعی سته مکاره کانی پیش خۆیان وایه ده فهرمو: ﴿وَقَدْ
مَكْرُوا مَكْرَهُمْ﴾ واته: نهوانه ی جینشین بوون له شوینی سته مکاره
پیشینه کان، هه لۆیستو حالۆ وه زعیان له سته مکاره رابوردوه کان جیانه بوه،
هه مان هه لۆ ته قه لای پیشینه کانیاں داویانه بۆ ره تکرده وه ی حقو
به درۆ خسته وه ی پیغه مبه رانۆ چه سپاندنی به تان، نه مانیش هه موو هیزو
توانای خۆیان له م بواره دا خستۆته گه رو چییان پیکرا کردیان، به هه موو
جۆریک دژی نایینی حق وه ستان!

﴿وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ﴾ فرتو قیلۆ مه کره کانیاں لای خودا نووسراوه،
بیگومان سزای عادلانیه یان ده داته وه، هه موو شتیکی لای خودا نووسراوه
تۆمار کراوه به گویره ی کرده وه هه لۆیستیان تۆلیان لی ده ستینی.

﴿وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ﴾ سه ره نجامی مه کری نهوان
خه ساره تمه ندی و به فتاره چوونه، مه کری نهوان نه وه ند به هیز نیه به توانی کیو
له شوینی خۆی بجوئینی، مه کری نهوان ناتوانی نایاتی خودا، شه ریه قی
خودا، موعجیزه ی پیغه مبه ران: که وه کوو کیو دامه زراون بیوچینه وه، که ی
مه کری نهوان ده توانی کیو، یان شتیکی: که به ته ندازه ی کیو دامه زراو
چه سپاوه لابه ریو بیگوژیته وه به رهنگاری بکا، مه کری نهوان له ژیر هیزی
قودره قی خودا دایه چۆنی بوی ناوای له گه ل ده کا!

﴿فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ﴾ ئەى موحه مەد! وا مەزانە خودا
 وادەو بەلێنى: كە داویدەتى بەپیغە مەبرانى نایهێنینه دى، دڵنیا بە چى بەلێنى
 داویدەتى بەپیغە مەبران هەموان دینیتە دى!

شایانى باسە هەرچەندە خىطابە كە بۆ پیغە مەبرە وەلى مەبەست
 ئوممەتە كە یەتى.. ئەمەش وەكوو پیشوو وایەو لەسەر شیوەى (بوكتى لەگەڵ
 تۆمەو خەسو گویت لى بى) دەیدەوئ موسو لمانان وا لى بكا بتمانە بەوادەو
 بەلێنى بكەنو دڵنیا بن: كە خودا بەلێنى خۆى دینیتە دى سەمكاران سزا
 دەداو تۆلە لەكافرو بەدرۆخەرەو هەكان دەستینى!

﴿إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ﴾ بێگومان پەرەردگار بالادەستەو بەتوانایە،
 ناهێلئ سەمكار لەسزا رزگارى بى، ناهێلئ مەكرباز بى سزا بۆى دەرچى!
 هەر شتێك بیهوئ بىكا دەيكاو كەس نیه بتوانئ بېیتە لەمپەر لەبەردەم
 وىستى خودادا، هەر كەسێكى بوئ سزای بدا لەچنگى رزگارى نابوئ كەس
 ناتوانئ لەدەست خودا راكا، پەرەردگار خاوەنى سزاو تۆلەیه بۆ ئەوانەى
 پەيامى پیغە مەبرە كانیان رەت كردۆتەو هە شەرىكان بۆ خودا داناو.

ئەمجار پەرەردگار كاتى تۆلەستاندەو هەكەى دیارى دەكاو دەفەرموئ:
 ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ﴾ واتە: پەرەردگار خاوەنى
 تۆلەستاندەو هە سزادانە لەروژێكدا: كە زەوى دەگۆردرئ بەزەوییه كى تر بەم
 جۆرە ئەم زەوییهى ئیستا دەبیتە تۆزو خۆلۆ دوو كەل بلاو دەبیتەو، پاشان
 دەبیتەو زەوییه كى تر!

هەروەها ئاسمانەكان دەگۆردرئ، ئەستێرەكان بلاو دەبنەو هەلەو هەرزو
 وردو خاش دەبن، خۆر روناكى نامینئ مانگ تارىكایى بەسەردا دئ.

هەرچەندە ئیمە نازانین چۆن ئەم گۆرانكارىیە دیتە دى و شیوە و سروشتى
 زەوى تازەو ئاسمانى تازە چۆن دەبئ شوینە كەیان لەكوئ دەبئ، ئەم
 گۆرانكارىیە چۆن پەیدا دەبئ!

نیبنو عه بیاس ﷺ ده فهرموئ: زه وییه تازه که ههر ئه و زه وییه ی
تیستایه، وه لی صیفاته کانی ده گۆرپن، کیوه کانی نامینن، ده ریاکانی
ده ته قنه وه و پرده بنه وه و ده بنه ده شتیکی کاکي به کاکي و هیچ بهرزایی و شیوو
دۆلی تیدا نابیندری.

هه ندیک ده لئین: پهروه ردگار سهر له نوئ زه وییه کی ترو ئاسمانی تر
دروست ده کاته وه.

نیبنو مه سهوودو ئه نه س ده فهرموون: رۆژی قیامت ئاده میزاد له سهر
زه وییه کی سپی هه شر ده کرپن، کهس له سهر ئه و زه وییه تاوانی نه کردوه.

ئیمام نه حمه د له خاتو عایشه وه ریوایه ت ده کا ده لی: عایشه
فه رمویه تی: من یه کهم کهس بووم ده رباره ی ئه م نایه ته ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ
غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ﴾ پرسیارم له پیغه مبه ر ﷺ کردو وتم: ئه ی
پیغه مبه ری خودا! ئه و رۆژه ئاده میزاد له کوئ ده بن؟ فه رموی له سهر پردی
سیراط.

قه تاده له حه سانی کوپی بیلالی موزه نییه وه له عایشه وه ﷺ ده لی:
پرسیارم له پیغه مبه رم کرد ده رباره ی نایه تی ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ
وَالسَّمَوَاتُ﴾ وتم: ئه ی پیغه مبه ری خودا! ئه و رۆژه ئاده میزاده کان له کوئ
ده بن؟ پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: (لقد سألني عن شيء ما سألني عنه أحد من
أمتي، ذاك أن الناس على جسر جهنم).

خاوه نی ته فسیری (روح المعان) له کاتی راقه کردنی ئه م نایه ته دا زۆر
رای موفه سسرین راده نوئیی، به لام چونکه باسه که باسیکی غه بییه
نه یه توانیوه شتیک بلی دۆ پی ئه و بخواته وه.

نیبنو که ئیر زۆر بۆچونی جیا جیای هیناون، گه لیك فه رموده ی
پیغه مبه ری له م باره وه ریوایه ت کردون، پوخته که یان ئه وه یه: که من

نووسیومه. هەرچهنده لهبارهی لهفظهوه ههندی جوداوازی لهتیوان
ریوایهتهکاندا هیده، بهلام لهرووی ماناوه یهکن.

بهکورتی نایهتی قورشانو فهرموودهکانی پیغه مبهەر ﷺ زانستی تازه
کۆکن لهسهر نهوه: که رۆژیک دێ زهوی دهبیته یه کپارچه ناگرو ئاده میزادی
لهسهر نابن.

ئه نایهته پیرۆزه یهکیکه لهموعجیزهکانی قورشان، که ئهمپۆ زانستی
تازه پشتگیری دهکا، مانای ئهم نایهتهو زانیاری تازه بهتهواوی یهکتر
دهگر نهوه!! زانیانی فهلهک دهئین: زهویو خۆرو باقی نهستییهکانی تر
لهکۆندا کوریهکی ناگراوی بوون لهبۆشایی دا لههاتوچۆدا بوون، ملیونهها ساڵ
ئهم کۆپه ناگرینه بهدهوری خۆدا سوپاوهتهوه پاشان خۆری لی بووهوه، دوا
ملیونهها سالی تر نهستییه گهپۆکهکانی تر لی جیا بوونهوه که یهکی لهو
گهپۆکانه زهوی بوو. ئهمجار دوا چهند ههزار سالی تر مانگهکانی لی
جیا بوونهوه، گومانیش نیه جاریکی تر ئهم حالو وهزعه بهسهر بوونهوهردا
دیتهوه، واته: زهویو خۆرو نهستییهکانی تر پاش ملیونهها سالی تر سهر
لهنوی دهتوینهوهو دهبنهوه بهکوریهکی ناگراوی ماوهیهکی تر لهبۆشایی دا
هاتوچۆ دهکا، ئهمجار جاریکی تر لهم کوره ناگراوییه خۆرو زهوی لی جیا
دهبنهوه، زهوییهک دیتهوه کایه جودا لهم زهوییهو خۆریک پهیدا دهبی لهم
خۆری ئیستا جوداوازهو ئاسمانهکانیش لهئاسمانی ئیستا ناچن!

دهی ناوهڕۆکی ئهم تیوره زانستییه لهگهڵ مانای نایهتهکهدا چ
دژایهتیکیان نیه، دهتوانین لهروانگهی ئهم تیوره زانستییهوه مانای نایهتی
﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ﴾ حالی ببین، ههر کاتیکیش
زانیاری پیش کهوت تیۆریکی زانستی تر سهری ههڵدا دژی ئهم تیورهو
دهرکهوت تیوره پیشهوه کهو ههڵ بووه نهوه مانای نایهتهکه ههروهک خۆی
دهمینیتهوهو دهبی ههول بدهین بزانیین خهلهلی بهراورد کردنهکهمان لهکۆی دا

بووه. واته: نابئ رینگه به خۆمان بدهین نایه ته کانی قورشان سهد دهرسه ده تیوره زانستییه کان مانا بکهین، نایه ته که داتیینو تیوره که ی به سهردا ته تطبیق بکهین، وا خۆمان پیوه ند بکهین ههرکاتی تیوره که هه لوه شایه وه مانای نایه ته که هه لوه شیتموه (استغفر الله!).

تیوره زانستییه کان ریبازی خۆیان هه یه و قورشان ریبازی خۆی هه یه، ده توانین بۆ مانای نایه ته کانی قورشان سوود له تیوره زانستییه کان وه ریگرین، به لام نابئ تیوره زانستییه کان بکهینه مانای نایه ته کازو بلیین نهم تیوره زانستییه پپاو پر مانای فلان نایه ته. نهم هه لیه کی گه وره یه و ناو ته خوازین کهس تی تی نه که وئ. چونکه ئیمه پروامان وایه قورشان حه قو راسته و ههرگیز ناراستی و به تال روی تی ناکه نو تییدا نینو سهد دهرسه حه قو راسته، به لام تیوری زانستییه نهمرۆ راست دیته بهرچاوو سبهینئ هه لده وه شیتموه، ناراست دهرده چی!

﴿وَبُورُوا لِلَّهِ الْوَاحِدَ الْقَهَّارَ﴾ ههرچی مه خلوقات هه یه هه موویان له گۆره کانیان دینه دهره وه، چاوهر وانی بریاری په روه دگاران، هه موویان له پیش دوو دهستی خودای تاکو ته نها و بالاده ستدا ده وهستن، جگه له په نای خودا هه یه پنایه کی تریان نیه، جگه له خودا کهس به فریایان ناکه وئ، جگه له خودا کهسی تر بریاری به ده ست نیه، فرمانه وه ای تاکو ته نیا خۆیه تی و بهس!

نهمجار زه بوونی و بی توانایی تاو نباره کان دیاری ده کاو ده فهرموی: ﴿وَتَرَى الْجُرْمِينَ مَقْرِنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ نه ی موحه ممه ده! تو له و رۆژ ده تاوانباران ده بینئ کۆمه له کۆمه له به زنجیر پیوه ند کراون، به یه کتره وه به ستراونه وه شه ته ک دراون، نه وانه ی مولحیدو بی باوه رن پیکه وه شه ته ک دراون، نه وانه ی موشریکن، یا پیاو کوژن، یا خیانه تکارو دزو سود خۆرن ههر کۆمه له وه به جیا پیوه ند کراونو تیک خراون، وه کوو له نایه تیکی ترده ده فهرموی: ﴿وَاحْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُم﴾ الصافات/۲۲. یان ده فهرموی: ﴿وَإِذَا

النفوس زوجت ﴿التکویر/۷﴾. یان ده فهرموی: ﴿فکبکبوا فیها هم
والغاوون﴾ الشعراء/۹۴.

﴿سرایلهم من قطران﴾ کراسه کانیان له قه ترانه: که زور زوو ناگر
ده گری. واته: جهسته یان به قه تران سواخ ده درئ بویه ده کری لاشه یان
داده پویشی.

قه تران جهویتیکی بۆگه نه له داری عمره در ده چیو چهو ریشه، زور زوو
گر ده گری.

﴿وتغشی وجوههم النار﴾ ناگری دۆزه خ رویمان داده پویشی، سدرتاپای
جهسته یان به هوی ئه و قه ترانه ی له جهسته یان هه لسوراوه گر ده گری.

یان کراسیان بۆ دروست ده کریو له جهوویه هه لده کیشری ناگریان تی
به دره درئ. بویه به تایبه تیش ناوی ده مو چاوی هیئا، چونکه ده مو چاو
گرنگترینو به ریزترین ئه ندای جهسته ی ئاده میزادن. ئه و هتا له شوینیکی تردا
ده فهرموی: ﴿تلفح وجوههم النار، وهم فیها کالحوں﴾ المؤمنون/۱۰۴. یان
ده فهرموی: ﴿افمن یتقی بوجه سوء العذاب یوم القیامة﴾ الزمر/۲۴.

ئه مجار پهروه ردگار هوی سزادانه که یان روون ده کاته وه ده فهرموی:
﴿لیجزی الله کل نفس ما کسبت﴾ پهروه ردگار ئه و کارانه ده کا بۆ ئه وه ی
هه موو ئاده میزادیکی به گویره ی کرده وه کانی سزای شیاوی خوی وه ریگریته وه.
چاکه به چاکه و خراپه به خراپه! سزای کافرو تاوانباران ده دا له سه ر کوفرو
تاوانیان، پاداشی موسولمانو خودا په رستانیش بداته وه له پاساوی ئیمانو
باوه رو کرده وه ی باشیان! وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿لیجزی الذین
اساؤوا بما عملوا ویجزی الذین احسنوا بالحسنى﴾ النجم/۳۱.

﴿ان الله سریع الحساب﴾ بیگومان خودا زور به خیرایی حیسابو
لیکۆلینه وه له گه ل به نده کاند ده کا، حیسابکردن له گه ل ئه م غافلئ ناکا
له حیسابکردنی ئه و، وه کوو چۆن رزقو روژیدان به خدر بی ناگای ناکا له رزقو

روژیدانی به‌مه‌مه‌ند! چونکه خودا ئاگاداری هه‌موو نه‌ینی و ئاشکرایه‌که هه‌موو ئاده‌میزاد به‌نیسه‌ت خوداوه وه‌کوو یه‌ک به‌نده وایه وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿مَّا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كُنُفُسًا وَاحِدَةً﴾ لقمان/٢٨. دروستکردنو زیندوکردنه‌وی هه‌موو ئاده‌میزاد لای خودا وه‌کوو دروستکردنو زیندوکردنه‌وی تاقه نه‌فسیک وایه.

﴿هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ﴾ ئەم قورئانه راگه‌یاننده بو ئاده‌میزادانو بو په‌ندو ئامۆژگاری به‌سیانه، به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزه و نه‌گه‌ر به‌گوێره‌ی رێنۆخایی‌یه‌کانی هه‌لسو که‌وت بکه‌ن سه‌رفرازی دونه‌یاو قیامه‌ت ده‌بن.

ئەم قورئانه‌مان بو ئاردوون بو ئه‌وه‌ی نه‌صیحه‌تو ئامۆژگاری لی وه‌ریگرن ﴿وَلِيَذُرُوا﴾ هه‌روه‌ها بو ئه‌وه‌ی پێی بترسیندرێن له‌سزاو تۆله‌ی خودا ﴿وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾ بیکه‌نه به‌لگه‌و بزانه‌ن که خودا تاکو ته‌نهایه هیچ خودای تر نه‌ین جگه‌ له‌ئهو ﴿وَلِيَذْكُرُوا لَوْلَا الْآلْبَابُ﴾ هه‌روه‌ها بو ئه‌وه‌ی خاوه‌ن عه‌قل و هۆشه‌کان به‌یر بکه‌نه‌وه‌و په‌ندو ئامۆژگاری لی وه‌ریگرن.

واته: ئەم راگه‌یاننده‌ی قورئان سی سوودی سه‌ره‌کی هه‌ن:

١- ترساندن له‌عه‌زایی خودا.

٢- به‌لگه‌ هێنانه‌وه له‌سه‌ر هه‌بوونی خودایه‌کی تاکو ته‌نها.

٣- رێ نیشانداو فێر بوونی رێبازی ژبان به‌شێوه‌یه‌کی به‌خته‌وه‌رانه.

پیوستی سدره باسه کان

۲	سورمتی (یوسف)
۴	بهشی نۆیه م له چیرۆکی یوسف : یوسف دمیته کار به دهستی بهرزو نه میندارییهتی دارایی و گهنجینه و مرددگری
۱۰	بهشی دهیه م له چیرۆکی یوسف: کورمکانی یه عقوب دین بۆ میصرو دانه وێله له حمزرتی یوسف دمکرن و داوای هینانی برا بچکوله گیان ئی دهکا
۱۴	بهشی یازدهم له چیرۆکی حمزرتی یوسف: گفت و گوێ براکانی یوسف له گهڵ باوکیان دا دمر باره ی نار دنی بنیامین له گه لیان بۆ میصر
۱۸	بهشی دوازدهم له چیرۆکی حمزرتی یوسف: راسپاردی حمزرتی یه عقوب بۆ کورمکانی له کاتی چوونه ناو شاری میصر وه
۲۳	بهشی سیزدهم له چیرۆکی یوسف: ناسینه وه ی بونیامین له لایه ن حمزرتی یوسف وه. نه خشه دانان بۆ گلدانه وه ی
۳۰	بهشی چواردهم له چیرۆکی یوسف: دان و سانیکی توندو تیز له نیوان کورمکانی حمزرتی یه عقوب له گه ل حمزرتی یوسف دا
۴۲	بهشی پانزدهم له چیرۆکی یوسف: ناسینه وه ی کورمکانی یه عقوب بۆ یوسف و دانانیان به هه له ی خویان!
۴۹	بهشی شانزدهم له چیرۆکی یوسف: هه ولدانی یه عقوب به بۆنکردنی یوسف و پشتگیری کردنی نه م بۆنکردنه به هو ی کابرای مژده دمر وه!
۵۳	بهشی ههفدهم له چیرۆکی یوسف: بهیه کگه یشتنه وه ی خیزانی یه عقوب له شاری میصر.
۵۸	بهشی ههژدهم له چیرۆکی یوسف: پارانه ومیه کی گشتی.
۶۰	بهشی نۆزدهم له چیرۆکی یوسف: چه سپاندنی پێغه مبرایهتی حمزرتی موحه مد ﷺ
۶۸	بهشی بیستم له چیرۆکی یوسف: په ند و مرگرتن له چیرۆکه کانی قورئان.
۷۵	سورمتی (الرعد).
۷۸	قورئانی پیرۆز حق و راسته.

۸۰	برئ دیاردهی دمه لآت و بهتوانایی خودا له ئاسمانه کان و زهوی دا.
۸۹	بروانه کردنی کافر دکان بههاتنی رۆزی قیامت و به پیغه مبهرایهتی حمزرتی موحه ممه ﷺ
۹۵	برئ دیاردهی زانیاری خودا: که هه موو شتیک ددگریته وه.
۱۰۴	دیاردهی خودایهتی پهرو مردگار و نیشانه کانی دمه لآتی.
۱۰۹	تاک و تمنهای خودا و نمونهی موسو لمان و موشریکه کان لمبهرا مبهرا تاک و تمنهای خودا.
۱۱۲	نمونهی حه ق و بهتال و سمرنجامی بهختیاران و بهدبه خته کان.
۱۲۱	رپوشتی خاوهن عه ق و فامه کان، به خته و هرو کامه رانه کان و پادشایان.
۱۲۷	رپوشتی بهدبه خته کانی رۆزی قیامت و سزادانیان.
۱۳۰	رزق و رۆزی بهدست خودایه، هیدایهت له خوداو میه بو کسه ییک ئیمان به خودا بهیئنی.
۱۳۶	حمزرتی موحه ممه ﷺ شتیکی نا ئاسایی نیه لمانا و پیغه مبهرا نندا، نه ویش و مکوو پیغه مبهرا مکهانی تر ئاده میزاد بووه و نیگای بو کراوه.
۱۵۱	چۆنیامتی بهههشت و هه لویستی نه هلی کیتاب و شوبههی موشریکه کان بهرا مبهرا پیغه مبهرایهتی حمزرتی موحه ممه ﷺ
۱۶۲	ئهرکی سهر شانی پیغه مبهرا ﷺ گهیاندنی شمریعته پاداش و سزا بهدست خودایه.
۱۶۸	سورمتی (ابراهیم)
۱۸۱	ئهرکی سهر شانی حمزرتی موسا بهرا مبهرا گه له کهمی و نامۆزگاری کردنی بو یان.
۱۸۶	برئ هه وال و سهرگوزشتهی پیغه مبهرا نی پێشو له گه ل گه لکانیان دا.
۱۹۳	هه ره شه کردنی کافر دکان له پیغه مبهرا ن و به ئینی پهرو مردگار به خودا په رستی: که سته م کاران لمانا دهبأ.
۲۰۲	به لگهی تاک و تمنهای خودا و توانا و دمه لآتی به سهر لمانا و بردنی ئیوه دا و هینانی کهسانی دیکه بو شوینی ئیوه.

